ISSN: 2985-0797 (Online)

JITMD

THE JOURNAL OF INSTITUTE OF TRAINER MONK DEVELOPMENT

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร

Vol.6 No.4 October - December 2023
ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2566

TCI
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

tier 2
รับรองระหว่างปี 2564-2567

https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd

วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร
ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2566

The Journal of Institute of Trainer Monk Development
Vol.6 No.4 October - December 2023
ISSN: 2985-0797 (Online)

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา รวมถึงผู้สนใจ ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอบรม และผลงานทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนบทวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่เสนอองค์ความรู้ใหม่ และสหวิทยาการด้านการศึกษา การพัฒนาการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรมสำหรับพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป

2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการประยุกต์ใช้หลักธรรมในเชิงวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร เป็นบทความทางด้านศึกษาศาสตร์ (education science) ศาสนาและเทววิทยา (religion and theology) พระพุทธศาสนา (Buddhism) ปรัชญา (philosophy) ภาษาและวรรณคดี (languages and literature) มานุษยวิทยา (anthropology) ศิลปศึกษา (arts studies) และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากรจัดอยู่ในกลุ่มศาสตร์ในด้านสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เปิดรับบทความที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ลงวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร (The Journal of Institute of Trainer Monk Development) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้รับการจัดให้อยู่ใน **วารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)** ทั้งนี้ ทางวารสารได้เผยแพร่ผ่านระบบออไนลน์ ซึ่งผู้สนใจสามารถดาวโหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd

การเผยแพร่แบบออนไลน์ในวารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ รูปแบบกรเสนอบทความวิชาการ หรือ บทความวิจัย ต้องผ่านเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด และต้องยึดหลักเกณฑ์จรรยาบรรณหรือจริยธรรมของนักวิชาการ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยนำเสนอเผยแพร่ซ้ำซ้อนหรือกำลังอยู่ในระหว่างเสนอตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน ผลการศึกษาที่ค้นพบองค์ความรู้หรือข้อความที่ปรากฏในบทความของผู้เขียน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน จะไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากรแต่อย่างใด

บรรณาธิการ

พระมหาขวัญชัย กิตฺติเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.มานพ นักการเรียน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
รศ.ดร.ศุภกาญจน์ ชยาพัฒน์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.คงสฤษฎ์ แพงทรัพย์	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประทีป พืชทองหลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย,ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.อรรถพงษ์ ผิวเหลือง	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ดร.มนูญ สอนโพนงาม	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.อุทัย สติมั่น	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.รัชนี นกเทศ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ชนาธิป บุบผามาศ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ดร.ประสิทธิ์ แก้วศรี	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.แม่ชีธรรมอธิษฐาน พรบันดาลชัย	สถาบันพัฒนาพระวิทยากร
พระวิทยา ขนชัยภูมิ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

	วิทยาลัย
อรรถสิทธิ์ สุนาโท	มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
ดร.ชาตรี ชุมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ประสานงาน

ปฐมพร ศรัทธาธรรม	สถาบันพัฒนาพระวิทยากร
เกษริน บุตรา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าของวารสาร:

สถาบันพัฒนาพระวิทยากร
ศาลาสันติวัคคีย์บริเวณบรมบรรพต (ภูเขาทอง)
วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพมหานคร 10100

Email: monkde2563@gmail.com

online journal: https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/index

บทบรรณาธิการ

วารสารสถาบันพัฒนาพระวิทยากรฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2566 โดยได้คัดเลือกบทความเผยแพร่ในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 27 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ รวมทั้งหมด 30 บทความ เนื้อหาบทความโดยรวมยังคงเกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริหาร การพัฒนา การออกแบบหลักสูตร หลักการทางศาสนาและแนวทางการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาสังคมได้โดยรวม และแต่ละบทความมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

บทความวิจัย

บทความวิจัย 1 เขมชุดา ศรีสุวรรณ และสุรัตนา อดิพัฒน์ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน” เสนอว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอาจเนื่องมาจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีการเสนอตัวอย่างให้นักเรียนดูผ่านสื่อที่น่าสนใจ เช่น คลิปวิดีโอ การสนทนาที่เป็นการ์ตูน เหมาะสมกับวัยของนักเรียนทำให้นักเรียนสนใจ และเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ในขณะที่ครูจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรม เป็นฐาน หากช่วงใดมีการใช้สื่อการสอนที่เป็นคลิปวิดีโอ ครูจะทำการหยุดคลิปเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดตาม พูดซ้ำและได้ฟังให้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้นทำให้เมื่อนักเรียนนำโครงสร้างประโยค หรือคำศัพท์เหล่านั้นมาพูด นักเรียนจึงสามารถใช้ประโยคหรือคำศัพท์สื่อสารได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนได้ ฝึกพูดตาม พูดซ้ำจนเข้าใจทำให้สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว

บทความวิจัย 2 พิชญานันท์ อินทร์รักษ์, วิชัย นภาพงศ์ และณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

บทความวิจัย 3 พรสุดา โคตมา และอนงนาฏ เพชรประเสริฐ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นวิธีที่ช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน

จากการอ่าน การตั้งคำถาม การจดบันทึก การสรุปสาระสำคัญ การทบทวนเนื้อหา และการวิเคราะห์บทอ่านและแสดงความคิดเห็น ก่อนที่จะจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ครูควรทบทวนการตั้งคำถาม โดยใช้ Question Words เช่น What, Where, When, Why, Who, How เพื่อให้นักเรียนตั้งคำถามได้ถูกต้อง ผู้สอนควรจัดเนื้อหาในบทเรียนให้หมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยการจัดเนื้อหาควรเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับ การนำเสนอบทเรียนควรมีการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ในบางเรื่องมีเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก

บทความวิจัย 4 นันทวิชช์ วรรณเสน และคณะ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ได้เสนอว่า 1) องค์ประกอบที่สำคัญผลการวิจัยในการพัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้ประกอบการนั้นมีข้อกำหนด 3 ด้านคือ (1) การพัฒนาผู้บริหาร (2) การบริหารจัดการ และ (3) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) ระบบการบริการอู่ซ่อมรถยนต์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้รถยนต์ของคนไทยและสามารถแข่งขันกับศูนย์บริการของรถยนต์ทุกยี่ห้อได้ ผู้ประกอบการในฐานะผู้นำสูงสุดขององค์กร ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากสามารถนำพาองค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายความสำเร็จได้ 3) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ คือ การพัฒนาผู้บริหาร การบริหารจัดการและการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการบริหาร

บทความวิจัย 5 ศรีรุ้ง ศรีสุวรรณ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1” เสอนแนะว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ ค่าเฉลี่ยในลำดับน้อยที่สุด เพื่อให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการบริหารจัดการโดยยึดหลักการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชานั้นจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานจะมีความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันดี สมาชิกมีความขัดแย้งกันน้อยและกลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ มีการยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน และมีเป้าหมายในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรร่วมกัน นอกจากนี้การสร้างขวัญกำลังใจโดยผู้บริหาร เช่น การให้รางวัล การให้คำชมเชย การยกย่องเชิดชูเกียรติ และการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น ยังสามารถโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานซึ่งก็คือบุคลากรทางการศึกษามีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษา มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดผล

บทความวิจัย 6 ฉัตรพิไล จันทร์ราม และสุรัตนา อดิพัฒน์ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด คือ การจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน โดยเป็นการสอนอ่านที่ครูใช้กิจกรรมและกระบวนการอ่านซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกิจกรรมจะเน้นให้นักเรียนได้คิดทำ แก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามกระบวนการที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้า นักเรียนมีบทบาทมากที่สุด ครูเป็น

เพียงผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และคอยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นถามคำถามนำก่อนการอ่าน (Asking priming questions) 2. ขั้นหาความหมายของคำศัพท์ (Understanding vocabularies) 3. ขั้นอ่านเนื้อเรื่อง (Reading the text) 4. ขั้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Understanding the text) 5. ขั้นถ่ายโอนข้อมูล (Transferring information) 6. การทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท (Jigsaw exercise and paragraph structure) 7. ขั้นประเมินผลและการแก้ไข (Evaluation & correction)

บทความวิจัย 7 อดิเทพ เส็งสาย และสงวน อินทร์รักษ์ เสนอบทความงานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม” สรุปว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทุกๆ ด้าน ผู้บริหารมีความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น เป็นต้นแบบนำทาง สร้างขวัญกำลังใจ อันเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ศักยภาพ ในการปฏิบัติงาน มีการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้มอบหมายให้ครูแต่ละคนด้วยตนเอง ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูทุกคน ส่วนร่วมในการวางแผน

บทความวิจัย 8 หัตถยาภรณ์ ตุ่งยะ และรัตนา ศรีทัศน์ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเศษส่วน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์)” เสนอว่า ครูจะสอนเนื้อหาให้กับนักเรียน แล้วให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสจับคู่ร่วมกันคิด อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในประเด็นที่ศึกษาอย่างทั่วถึง จากนั้นทำการทดสอบความรู้โดยการใช้เกมการแข่งขัน นักเรียนแต่ละคนจะเป็นตัวแทนของกลุ่มในการเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการกับตัวแทนของกลุ่มอื่นที่มีความสามารถในระดับใกล้เคียงกัน ประเมินผลด้วยการรวมคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน

บทความวิจัย 9 ปพิชญา ยิ้มชัยประเสริฐ และรัตนา ศรีทัศน์ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยมที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์)” เสนอข้อสรุปว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด คือ การจัดการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แบบคละความสามารถ โดยครูจะสอนเนื้อหาให้กับนักเรียนโดยใช้ขั้นตอนของการคิดแบบฮิวริสติกส์สำหรับแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ แล้วมอบหมายงานให้นักเรียนได้ฝึกทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม จากนั้นทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจโดยการใช้เกมการแข่งขัน และประเมินผลด้วยการรวมคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน

บทความวิจัย 10 รัชนี นกเทศ และภัทรวลี นิ่มนวล เขียนบทความงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ” สรุปว่า การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย ที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ 1) การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความกตัญญู 5) ความขยันหมั่นเพียร 6) ความพอเพียง 7) ความกล้าหาญ 8) ความสามัคคี ของกระทรวงศึกษาธิการ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความคุ้นเคยกับนิทานจากประสบการณ์เดิมของผู้แต่งนิทาน ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ของผู้แต่งนิทาน และให้ความสำคัญกับเด็กที่จะได้ฟัง/อ่านนิทาน แม้ว่านักศึกษาครูปฐมวัยจะยังไม่มีประสบการณ์โดยตรงกับเด็กปฐมวัยมากนัก แต่ก็ได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์นิทานอย่างเต็มความสามารถ หากความคุ้นเคยกับนิทานจากประสบการณ์เดิมของผู้แต่งนิทานมีความหลากหลาย ก็จะเป็นพื้นฐานที่สนับสนุนให้มุมมองและช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้แต่งนิทานนั้นได้กว้างไกลยิ่งขึ้น

บทความวิจัย 11 อาภาพร สดกำปัง และปรีชา ปั้นกล่ำ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร” ได้สรุปภาพรวมว่า การสร้างสรรค์ต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน จากเศษวัสดุเหลือใช้ใบมันสำปะหลัง เมื่อนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง มาผสมกับดินเหนียวพื้นบ้านด่านเกวียนแล้ว ค้นพบว่าสามารถช่วยลดปัญหาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ได้ โดยไม่ทิ้งว่างอย่างเปล่าประโยชน์ และช่วยลดต้นทุนการทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน โดยนำไปลดต้นทุนดินเดิมและลดต้นทุนในการเผาเตาฝืน ซึ่งยังคงคุณสมบัติเดิมของดินด่านเกวียน และเกิดเป็นสัจจะวัสดุใหม่ในหมวดวัสดุทดแทน ทั้งมีคุณค่าและสามารถนำองค์ความรู้นี้มาต่อยอดและแปรรูปให้เกิดประโยชน์แก่การสร้างสรรค์งานหัตถกรรม

บทความวิจัย 12 พรปรีณัน พสุนธราธรรม และเชาวนี แก้วมโน ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้” เสนอปัญหาคือด้านการวางแผน (Plan) รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุง (Act) ด้านการดำเนินการ (Do) และด้านการตรวจสอบ (Check) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน คือ 1) บุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงาน 2)สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป 3) สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ 4) วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานไม่มีความหลากหลาย

บทความวิจัย 13 จักรธร สุริแสง, สมเกียรติ สายธนู และทวีศักดิ์ พุฒสุขขี เขียนบทความวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา" สรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มี 5 องค์ประกอบ คือ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน ไฟฟ้า ประปา และการจัดการขยะ ระบบเศรษฐกิจในชุมชน บ้านพักอาศัย ระบบสาธารณูปการ

บทความวิจัย 14 ศิริพร ปิงสุแสน และรัตนา ศรีทัศน์ เขียนบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ 8 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการประยุกต์ ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด

บทความวิจัย 15 ณิชชารีย์ สุทธิชาเจริญพงษ์ และเชาวนี แก้วมโน เขียนบทความวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส" เสนอว่า ปัจจัยด้านบริบทองค์กรและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม เป็นสร้างกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ การเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้แก่สมาชิกของทีม การมีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำหนดเป้าประสงค์ การออกแบบภาระงานและการเลือกแนวทางและวิธีการในการทำงานสมาชิกของทีม และรางวัลหรือการมีทรัพยากรที่เพียงพอสามารถเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของทีมได้ ด้านการสนับสนุนทางสังคม คือการเปิดโอกาสให้ชุมชมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ ในการจัดการศึกษา การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายเป็นส่วนใหญ่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล

บทความวิจัย 16 เอกสิทธิ์ นามวัฒน์ และสาริศา เจนเขว้า เสนอบทความวิจัยเรื่อง "ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1" สรุปว่า ผู้บริหารควรพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้านได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

บทความวิจัย 17 ขัตติยา ด้วงสำราญ เสนอบทความวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2" สรุปว่า การเปลี่ยนแปลง คือ กระบวนการ “เห็น รู้สึก เปลี่ยนแปลง” ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ประสบความสำเร็จ ได้ด้วยการชี้แจงถึงปัญหาในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง หรือให้คำตอบในการแก้ปัญหา ผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้แสดงให้ทุกคนได้เห็นด้วยวิธีที่ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะด้วยการทำให้ทุกคนได้เห็นได้ยิน หรือได้สัมผัส ส่งผลให้การบริหารงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิผล

บทความวิจัย 18 จริยา เกื้อประโคน และสาริศา เจนเขว้า เสนอบทความวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผล การบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1" ได้เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการสีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ 2) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อกำหนดภาพในอนาคตที่จะไปสู่การเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารมีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว 4) ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นความสำคัญของทีมงานและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ 5) ผู้บริหารรับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ

บทความวิจัย 19 ภัชลภา เตชะสุขิตกุล, จรัส อติวิทยาภรณ์ และสุดาพร ทองสวัสดิ์ เขียนบทความวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3" ได้เสนอด้านว่าภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ รองลงมาคือด้านความเคารพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความไว้วางใจ ส่วนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นด้านด้านการคิดอย่างเป็นระบบซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการให้อำนาจและด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

บทความวิจัย 20 คมชนัญ โวหาร, สุธนะ ติงศภัทิย์ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย เขียนบทความวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" ได้สรุปว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการดำเนินการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผลจากการใช้รูปแบบ และขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบมี 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความเข้าใจในหลักการ 3) ขั้นสร้างสถานการณ์ 4) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ และ5) ขั้นสรุปและประเมินผล ทั้งนี้ครูที่จะนำไปใช้ต้องนำขั้นตอนการเรียนการสอน ไปประยุกต์กับกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้สอนในชั้นเรียน

บทความวิจัย 21 ธีรเนศ อนุภัทร์ และตรัยภูมิทร์ ตรีตรีศวร เขียนบทความวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล" ได้เสนอองค์ความรู้เรื่องการดำเนินการในด้านความซื่อสัตย์ คือ สิ่งสำคัญในการเป็นผู้บริหารและเป็นแบบย่างที่ดี ด้านความไว้วางใจ คือ ในการรับฟังของผู้บริหารและการยอมรับความแต่งต่างในส่วนต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านความยุติธรรม คือ การบริหารของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การเปลี่ยมไปด้วยความยุติธรรมที่โปร่งใส ในการทำงานของ

องค์กรและเป็นความเชื่อมั่นของโดยรวม ด้านความเห็นอกเห็นใจ คือ การติดตามในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้วยความเห็นอกเห็นใจ

บทความวิจัย 22 สุพล จูมพลน้อย, พระครูวินัยธร เกียรติศักดิ์ กิตฺติปาโล และพระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์) เขียนบทความวิจัยเรื่อง "รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา" ได้เสนอองค์ประกอบในการบริหาร 4 ด้านคือ องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา คือ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลที่ทำให้องค์กรนั้นไม่ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดทิศทางสถานศึกษา คือ การที่สถานศึกษาคาดหวังในสิ่งที่จะทำให้สถานศึกษานั้น ๆ ก้าวไปให้ถึง องค์ประกอบที่ 3 การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา คือ การทำให้แผนปฏิบัติการนั้นไปใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ องค์ประกอบที่ 4 การควบคุมและประเมินแผลกลยุทธ์ของสถานศึกษา คือ การควบคุมและประเมินปัจจัยที่ส่งผลทำให้สถานศึกษานั้นดำเนินไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

บทความวิจัย 23 จารุณี วารีนิล เขียนบทความวิจัยเรื่อง "การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4" ได้เสนอทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการจัดชุดกิจกรรม 4 ด้านคือ 1. การตระหนักรู้เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3. การจัดการอารมณ์และความเครียด 4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา

บทความวิจัย 24 ศิรินทร์พร คุปตพงศ์ และสายสุดา เตียเจริญ เขียนบทความวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1" ได้สรุปว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารถือเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หากผู้บริหารแสดงพฤติกรรมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้ตาม ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน จะนำพาให้สถานศึกษาเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

บทความวิจัย 25 จิดาภา จิตตะประพันธ์ และอนงนาฏ เพชรประเสริฐ เขียนบทความวิจัยเรื่อง "การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ทสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" ได้สรุปว่า การอ่านจับใจความของ นักเรียนโดยมีขั้นตอนทั้งหมด 8 ขั้นตอน (START MODEL) คือ 1. การทำนายล่วงหน้า (Prediction / Inferring) 2. การจินตนาการภาพหรือฉากของเรื่อง (Visualizing) 3. การเชื่อมต่อกับความรู้เดิม (Making Connection) 4. การตั้งคำถาม (Questioning) 5. การวิเคราะห์ใจความสำคัญ (Determining Main Idea) 6. การสรุปความ (Summarizing) 7. การตรวจคำตอบของการคาดเดา (Checking Prediction) 8. การประเมินค่า (Making Judgments)

บทความวิจัย 26 พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์) เขียนบทความวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกฏราชวิทยาลัย" ได้เสนอรูปแบบการสอนแบบ RIKCER Model ประกอบด้วย 1. การวางแผนเส้นทาง (Route planning) 2. การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร (Information for Searching) 3. การผสมผสานความรู้ (Knowledge combination) 4. การสังเคราะห์แนวคิด (Concept synthesizing) 5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม (Exchange of ethical knowledge) และ6. การสะท้อนความคิด 5 จิต คิดเพื่ออนาคต (Reflection Five Minds for the Future)

บทความวิจัย 27 ใหม่ พลเพชร และนวรัตน์ ไวชมภู เขียนบทความวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง" ได้เสนอสภาพปัญหาการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน สรุปให้เห็นความสำคัญทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากทั้ง 5 ด้านมีความสำคัญทุกด้าน

บทความวิจัย

บทความวิชาการ 28 พระสุดสาคร ญาณวีโร เขียนบทความวิชาการเรื่อง "วิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องกาละนับมื้อส่วย" ได้สรุปว่า การแต่งวรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ล้วนมีเค้าโครงมาจากการที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายอนาคตหลังพุทธปรินิพพานแก่พระอานนท์ โดยใจความสำคัญหลักในเรื่องการทำนายนี้อาจเกิดจากการหยั่งเห็นของพระพุทธเจ้าที่มองแล้วว่าในอนาคตมนุษย์นั้นเสื่อมจากศีลธรรม คุณธรรมอันดีงามจึงทำให้เกิดปัญหาแก่มนุษย์เอง ดังนั้นหากไม่ต้องการให้เกิดภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้นในทางออกน่าจะเป็นการที่มนุษย์ยังต้องรักษาศีลธรรม ข้อปฏิบัติในทางพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เลวร้ายพิบัติเป็นจริงดังคำทำนายไว้ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วยนี้

บทความวิชาการ 29 สมบัติ แซ่เบ๊, โกศล มีคุณ, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล เขียนบทความวิชาการเรื่อง "แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู" ได้เสนอว่า การพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูจะต้องมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่เป็นสาเหตุของจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งจะต้องเริ่มจากการประมวลเอกสารและนิยามการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู มีการกำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุในกลุ่มต่าง ๆ ของพฤติกรรม เชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัย ดำเนินการวิจัย หารูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู เพื่อให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

บทความวิชาการ 30 รัชนี นกเทศ และภัทรวลี นิ่มนวล เขียนบทความวิชาการเรื่อง "แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย" ได้เสนอว่า การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัยโดยตรง ผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการจัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นสื่อง่าย ๆ ที่ผู้สอนสามารถจัดทำได้เอง หรืออาจต้องใช้งบประมาณหรือความร่วมมือในการจัดทำสื่อจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นที่น่าสนใจของเด็ก ๆ ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย จดจำประทับใจ เป็นพื้นฐานนำไปสู่

ความซาบซึ้งในพระธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถพัฒนาสู่ความเข้าใจเรื่องอริยสัจ 4 ในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นและดียิ่งขึ้นตามระดับแห่งพัฒนาการ

พระมหาขวัญชัย กิตฺติเมธี, ผศ. ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	**Iii**
บทความวิจัย	
การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน The Development of Communicative English–Speaking Skills for Grade 5 Students by Activity–Based Learning เขมชุดา ศรีสุวรรณและสุรัตนา อดิพัฒน์ Khemchooda Srisuwan and Surattana Adipat	**1-10**
การพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 The Development of New Learning Environment of Computing Science on Constructivist Theory to Development the Academic Achievement of Learners for Grade 4 Students พิชญานันท์ อินทร์รักษ์, วิชัย นภาพงศ์ และณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ Pichayanun Inrak, Wichai Napapongs andNarongsak Rorbkorb	**11-23**
การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 Improving Reading Comprehension Skill by Using SQ4R Technique for Matthayomsuksa 2 Students พรสุดา โคตมา และอนงนาฏ เพชรประเสริฐ Pornsuda Khotma and Anongnad Petchprasert	**24-33**
การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Development of Garage Entrepreneurs' Competency Model in Creative Economy Era นันทวิชช์ วรรณเสน, สักรินทร์ อยู่ผ่อง, อัคครัตน์ พลูกระจ่าง และวิเชียร เกตุสิงห์ Nantawich Wannasen, Sakarin Yuphong, Akkarat Poolkrajang and Wichien Ketsingha	**34-49**

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 50-61

The Transformational Leadership of Administrator and Personnel Administration in School under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1

ศรีรุ้ง ศรีสุวรรณ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว

Srirung Srisuwan and Worakarn Suksodkiaw

ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 62-72

The Effect of Murdoch Integrated Approach (MIA) Learning Management with Mind Mapping effected to English Reading Comprehension Ability of Mathayom Suksa Five Students

ฉัตรพิไล จันทร์ราม และสุรัตนา อดิพัฒน์

Chatpilai Janram and Surattana Adipat

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม 73-83

Transformational Leadership of Administrators and Effectiveness of School Under the secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom

อดิเทพ เส็งสาย และสงวน อินทร์รักษ์ Adithep Sengsa and Sanguan Inrak

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเศษส่วน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) 84-95

The Development of Problem Solving and Mathematical Communication Abilities on Adding and Subtracting Fractions Using the Cooperative Learning Technique TGT Combined with Think Pair Square Share Technique for Primary IV Students of Watpailom (Poolpracha-upatham) School

หัตถยาภรณ์ ตุ่งยะ และรัตนา ศรีทัศน์

Hattayaporn Tungya and Ratana Srithus

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยมที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) 96-107

Development of Mathematical Problem Solving and Reasoning Abilities “Addition, Subtraction, Multiplication, Division decimal” by Learning Emphasized Heuristics Thinking with Numbered Heads Together of Primary 6 students at Wattalaybok School (Luangpor Beaw – Sutabud Uppatham)

ปพิชญา ยิ้มชัยประเสริฐ และรัตนา ศรีทัศน์

Papichaya Yimchaiprasert and Ratana Srithus

การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ 108-116

An Analysis of Themes in Tales Written by Early Childhood Pre-Service Teachers Corresponding to the 8 Basic Virtues

รัชนี นกเทศ และภัทรวลี นิ่มนวล

Ratchanee Nokthet and Patwalee Nimnuan

รูปแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 117-126

A Form of Folk Handicrafts from Agricultural Waste

อาภาพร สดกำปัง และปรีชา ปั้นกล่ำ

Arpaporn Sodkampang and Preecha Pun-klum

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาคใต้ 127-141

Operational Approach of Morality and Ethics Promotion of Students with learning Disabilities of Disability Specific Schools, Special Education Bureaus in the South

พรปรีณัน พสุนธราธรรม และเชาวนี แก้วมโน

Phonprinan Phasuntharatham and Chaowanee Kaewmano

องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา 142-154

Components and Indicators of the Quality of Life of People Khlong Samrong Community, Songkhla Province

จักรธร สุริแสง, สมเกียรติ สายธนู และทวีศักดิ์ พุฒสุขขี

Jakathon Surisang, Somkiat Saithanu and Taweesak Puttasukee

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) 155-166

The Development of Problem Solving and Mathematical Connection Abilities "Decimal Problems" using the 4 MAT with Didactic Games of Primary 5 Students at Wat Mai Huay Luek School (Boonyanusat Prachasan)

ศิริพร ปิงสุแสน และรัตนา ศรีทัศน์

Siriporn Pingsusaen and Ratana Srithus

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส 167-180

Factors Affecting Teamwork Under the Administration of School the Narathiwat Non-formal and Informal Education Office

ณิชชารีย์ สุทธิชาเจริญพงษ์ และเชาวนี แก้วมโน

Nitcharee Suttichacharoenphong and Chaowanee Kaewmano

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 181-193

A Problems and Guidelines for Development of Academic Administration of Expending Educational Opportunity Schools to Increase Academic Achievement in the Sikhoraphum Integrated Network 2 Under Surin Primary Educational Service Area Office 1

เอกสิทธิ์ นามวัฒน์ และสาริศา เจนเขว้า

Ekasit Namwat andSarisa Jankwao

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 194-207

Change Leadership Executive Than Affect Supervision Within Educational Institutions Under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

ขัตติยา ด้วงสำราญ Khattiya Duangsamran

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผล การบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 208-220

Guidelines for Developing Creative Leadership of School Administrators to Increase Administrative Effectiveness in Sikhoraphum Integrated Network 2 under Surin Primary Educational Service Area Office 1

จริยา เกื้อประโคน และสาริศา เจนเขว้า

Jariya Kueaprakhon and Sarisa Jankwao

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 221-232

Ethical Leadership Affecting the Learning Organization of School under Songkhla Primary Educational Service

Area Office 3

ภัชลภา เตชะสุขิตกุล, จรัส อติวิทยาภรณ์ และสุดาพร ทองสวัสดิ์

Puchlapa Techasukhitkul, Jarus Ativittayaporn and Sudaporn Thongsawat

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 233-246

Development of Physical Education Instructional Model by Applying Transfer of Learning Approach and Strategic Life Planning to Enhance Physical Activity in Daily Life of Upper Secondary School Students

คมชนัญ โวหาร, สุธนะ ติงศภัทิย์ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย

Komchanun Voharn, Suthana Tingsapat and Teepprasit Gulthawatvichai

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 247-261

Ethical Leadership of School Directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office

ธีรเนศ อนุภัทร์ และตรัยภูมิทร์ ตรีตรีศวร

Theeranet Anupat and Traipuminr Tritrisaon

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 262-278

Strategic Administration Model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division

สุพล จูมพลน้อย, พระครูวินัยธร เกียรติศักดิ์ กิตฺติปาโล

และพระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์)

Suphon Choomphonnoi, Phrakruvinayathorn Keattisak Kittipalo

and Phramaha Kraiwan Jinadattiyo (Punnakhan)

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 279-291

A Development of the Guidance Activity Package according to Threefold Training to Developing Life Skills for Matthayomsuksa 4 Students

จารุณี วารีนิล Jarunee Vareenil

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 292-303

Transformational leadership of administrator and learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

ศิรินทร์พร คุปตพงศ์ และสายสุดา เตียเจริญ

Sirinphorn Kuptapong andSaisuda Tiacharoen

การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ทสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 304-314

Developing English Reading Comprehension by using Start Strategy for Grade 5 Students

จิดาภา จิตตะประพันธ์ และอนงนาฏ เพชรประเสริฐ

Jidapa Jittapraphan and Anongnad Petchprasert

การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 315-329

The Development of Teaching Models That Promote to Five Minds for the Future for Students Educational Administration Branch in Mahamakut Buddhist University

พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์)

Phra Maha Kraiwan Chindathiyo (Pun Khan)

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง 330-343

The Guideline for Operation Development on Student Support System in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung

ใหม่ พลเพชร และนวรัตน์ ไวชมภู

Mai Ponphet and Navarat Waichompu

บทความวิชาการ

วิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องกาละนับมื้อส่วย 344-353

An Analysis of Social Tendency in Local Isan Literatureon “Ka La Nab Mue Suay”

พระสุดสาคร ญาณวีโร

Phra Sudsakorn Yanviro

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู 354-364

Guideline for Developing Work Ethics of the Teachers

สมบัติ แซ่เบ๊, โกศล มีคุณ, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล

Sombut Sae-be, Kosol MeeKun, Sakchai Nirunthawee and Vipaporn Poovatanakul

แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย 365-373

Guidelines for Learning Management about the 4 Noble Truths for Early Childhood

รัชนี นกเทศ และภัทรวลี นิ่มนวล

Ratchanee Nokthet and Patwalee Nimnuan

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

The Development of Communicative English–Speaking Skills for Grade 5 Students by Activity–Based Learning

[1]เขมชุดา ศรีสุวรรณ
Khemchooda Srisuwan
[2]สุรัตนา อดิพัฒน์
Surattana Adipat
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[12]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
[1]Corresponding author, e-mail: khemchooda09@gmail.com

Received May 6, 2023; **Revised** September 11, 2023; **Accepted:** September 23, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านคุริง (มิตรภาพที่ 25) จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 4 บทเรียน 2) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีคะแนนทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 12.23 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.07 และมีค่าเฉลี่ยทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนเท่ากับ 11.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.28 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กล่าวไว้ว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการพูด; ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร; กิจกรรมเป็นฐาน

Abstract

The purpose of this research was comparing the English-speaking skills for communication of grade 5 students before and after learning through Activity Based Learning. The target group in this research is 1 5 grade 5 students at Chumhonbankuring (Mittaphap 2 5) School who were studying in the second semester of the academic year 2 0 2 2 , using the purposive sampling. 1) English learning management plan by using Activity Based Learning for developing communicative English-speaking skills 2) English speaking skill's assessment.

The research results of comparing English speaking skills for communication of grade 5 students after learning through Activity Based Learning was significance higher than those before studying at the .05 level The students had an average score after studying of 12.23 and various values. The standard is equal to 2.07 in terms of controlling English speaking skills before studying, it is equal to 1 1 .0 0 and has a standard value of 2.28. It must be used as the main basis that English speaking skills before studying is equal to 2.28 for communication of grade5 students. Learning is organized through by Activity Based Learning.

Keywords: Development of speaking skills; English for communication; Activity Based Learning

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มขึ้นการติดต่อสื่อสารและการเดินทางของข้อมูลที่รวดเร็ว เป็นผลทำให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างประเทศทำให้ผู้ที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้เปรียบในทุกทาง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่มีการกำหนดนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียน เป็นคนที่ก้าวทันโลกและใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมผลิตกำลังคนและพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล ให้มีความพร้อมและสามารถปรับตัวพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจำเป็นอย่างมาก และด้วยนโยบายรัฐบาลให้ส่งเสริมบทบาทและยกระดับคุณภาพภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เป็นประโยชน์ด้านการศึกษา การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เข้าใจความแตกต่างของการเมืองและวัฒนธรรมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนภาษาต่างประเทศช่วยให้ผู้เรียนมี วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ และสามารถถ่ายทอด วัฒนธรรมรวมทั้งเอกลักษณ์ไทยไปสู่สังคมโลก นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ในแง่ของการศึกษาต่อรวมถึงการประกอบอาชีพด้วย ซึ่งเป็นจุดหมายที่สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้และสอดคล้องกับแผนพัฒนา

การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ที่ระบุว่าการศึกษาไทยในอนาคตต้องพัฒนาคนให้มีทักษะที่สำคัญ มีความรู้ความสามารถเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกาภิวัตน์ได้ การศึกษาภาษาต่างประเทศจึงสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในประเทศไทยพบว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ การสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยที่ผ่านมาเน้นการสอนโครงสร้างทางภาษาซึ่งไม่สามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่การสื่อสารในบริบท และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำแบบทดสอบ ทางด้านกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้ปรับวิธีการเรียน การสอนจากการเน้นโครงสร้างไวยากรณ์มาเป็นเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษาแรก คือ ภาษาไทย ที่เริ่มการเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยงเสียงกับภาพเพื่อสร้างความเข้าใจแล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด แล้วนำไปสู่การอ่านและเขียนในที่สุด การจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง เช่นในปัจจุบันหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ได้ โดยประกอบไปด้วยสาระสำคัญ และมาตรฐานการเรียนรู้ 4 สาระ คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยในสาระของภาษาเพื่อการสื่อสาร เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาต่างประเทศด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอ ข้อมูลความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากงานวิจัยการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นการจัดกระบวนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเป็นหลัก โดยมีหลักการที่สำคัญทำให้นักเรียนได้เกิดทักษะต่างๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ใช้กระบวนการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์การเรียนรู้ และสามารถตกผลึกความรู้จากการเรียนการสอนเรื่องนั้นๆ ได้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งจะแตกต่างจากการนั่งเรียน ฟังบรรยายอย่างเดียว การเรียนโดยผ่านกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ในระยะยาวและเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมหรือการลงมือปฏิบัติ (Activity-based Learning) ซึ่งมีวิธีการและเทคนิคต่างๆ มากมาย โดยวิธีการที่สำคัญที่สุดก็คือ “การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้” (Problem-based Learning) “การทำโครงงานเป็นฐานในการเรียนรู้” (Project-based Learning) ล้วนแต่เป็น Activity-based Learning หรือ Active Learning (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2561)

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ไปในปลายศตวรรษที่ 20 เรียกว่าการเรียนรู้ที่เน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) ซึ่งหมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และบทบาทในการเรียนรู้จากกิจกรรมมากที่สุด หรือ “ใช้กิจกรรมเป็นฐาน” ซึ่งเป็นการใช้กิจกรรมเป็น

ที่ตั้งในการจัดการเรียนสอนเพื่อฝึกฝนหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมและสื่อการสอนต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ ซึ่งจะเริ่มจากง่ายไปหายาก การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนิยมใช้สื่อประสมประกอบด้วยภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสัน เพื่อให้เนื้อหาเข้าใจได้ง่ายและสื่อความหมายสอดคล้องกับหัวข้อหรือเรื่องที่เรียน แนวความคิด หรือทักษะต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ การพูด ฟัง อ่าน เขียน และไตร่ตรองความคิดต่อเนื้อหาที่เรียน เน้นการพัฒนาทักษะการคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ในขณะที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ผู้สอนต้องลดบทบาทการเป็นผู้ให้ความรู้ลง เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเรียนการสอน (ภัทรสร นรเหรียญ, 2562)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนและจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังเหตุผลทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนชุมชนบ้านคุริง (มิตรภาพที่ 25) จังหวัดชุมพร เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านคุริง (มิตรภาพที่ 25) จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง รวม 15 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านคุริง(มิตรภาพที่ 25) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาจากสาระวิชาภาษาอังกฤษในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน รหัสวิชา อ15202 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Healthy habit

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 4 แผน 2) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพเหมาะสม และนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงนำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายโดยครูเป็นประเมินนักเรียนในการทดลอง จำนวน 15 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพในการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานหาค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน เพื่อเป็นการตรวจสอบเกณฑ์ของการประเมินและหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟ่าของครอนนบาค (α - Coffcient Cronbach) เท่ากับ .98 แล้วจัดพิมพ์แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจัดทำขึ้นจำนวน 4 บทเรียน 2) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ 4) ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นแบบประเมินฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน 5) วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ และทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้และรายงานผลของการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบผลทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 15)

การทดสอบ	*M*	SD	z	Sig.
ก่อนเรียน	11.00	2.28	-3.42*	.001
หลังเรียน	12.23	2.07		

*p ≤ .05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 12.23 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.07 และมีเฉลี่ยทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนเท่ากับ 11.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.28 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวไว้ว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีทักษะในพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการใช้กิจกรรมต่างๆ ซึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นและมีความกล้าที่จะพูด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร ลิจันทร์พร ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชัน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศศิธร ลิจันทร์พร, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสร นรเหรียญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อประสม มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภัทรสร นรเหรียญ, 2562) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและทำให้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน กล้าคิด กล้าแสดงออกและกล้าลงมือปฏิบัติ สามารถค้นคว้า หาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการทดลองและการลงมือทำ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมและสื่อการสอนต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ ซึ่งจะเริ่มจากง่ายไปหายาก การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนิยมใช้สื่อประสมประกอบด้วยภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสัน เพื่อให้เนื้อหาเข้าใจได้ง่ายและสื่อความหมายสอดคล้องกับหัวข้อหรือเรื่องที่เรียน ให้นักเรียนมีความกล้าสื่อสารและทักษะในพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษ ในการสนทนาโต้ตอบตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น โดยให้นักเรียนสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว มีความมั่นใจในตนเองและสามารถพูดได้อย่างราบรื่นต่อเนื่อง

สามารถแสดงความคิดเห็นในขณะที่พูด รวมทั้งเลือกใช้ศัพท์สำนวนได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และออกเสียงได้อย่างชัดเจน

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ไปในปลายศตวรรษที่ 20 เรียกว่าการเรียนรู้ที่เน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) ซึ่งหมายถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และบทบาทในการเรียนรู้จากกิจกรรมมากที่สุด หรือ “ใช้กิจกรรมเป็นฐาน” ซึ่งเป็นการใช้กิจกรรมเป็นที่ตั้งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกฝนหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ควรมีกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมและสื่อการสอนต่าง ๆ เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะเริ่มจากง่ายไปหายาก การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนิยมใช้สื่อประสมประกอบด้วยภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสัน เพื่อให้เนื้อหาเข้าใจได้ง่ายและสื่อความหมายสอดคล้องกับหัวข้อหรือเรื่องที่เรียน แนวความคิด หรือทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในแง่ดังกล่าว ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการเรียนการสอน ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ การพูด ฟัง อ่าน เขียน และไตร่ตรองความคิดต่อเนื้อหาที่เรียน เน้นการพัฒนาทักษะการคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกผู้เรียนควรจะเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ในขณะที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ผู้สอนต้องลดบทบาทการเป็นผู้ให้ความรู้ลง เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเรียนการสอน (ภัทรสร นรเหรียญ, 2562)

การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นแนวทางการสอนที่มีความเหมาะสมมากในการนำมาใช้จัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ไม่เน้นการท่องจำ แต่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการคิดจากการที่ได้ลงมือทำจริง (Gupte et al, 2018) นอกจากนี้ การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานยัง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้การสร้างปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้และมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน สร้างวินัยในการทำงาน โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (ศศิธร ลิจันทร์พร, 2556) การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จึงนับได้ว่าเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับสภาวการณ์ในสังคมปัจจุบันที่ต้องการเร่งพัฒนาคนไทยให้มีทักษะการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษในสังคมโลกได้จริง และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำหรับกระตุ้น ทบทวน และปูพื้นฐานความรู้ (Warm up) โดยครูจะต้องทำการกระตุ้น ทบทวน รวมถึงปูพื้นความรู้ของนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

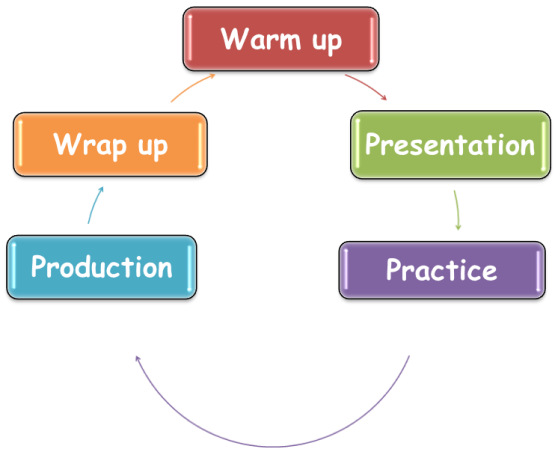
นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดใจของนักเรียน และควรจะเริ่มจากความรู้ที่นักเรียนคุ้นเคยหรือมีความรู้มาก่อน หรือว่าเริ่มต้นจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระ (Presentation) เป็นการนำเสนอเนื้อหาใหม่ ซึ่งครูจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลทางภาษา แก่นักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนรับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย รูปแบบภาษา การออกเสียงคำศัพท์ และโครงสร้างทางไวยากรณ์

ขั้นตอนที่ 3 สำหรับฝึกฝนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Practice) ซึ่งครูจะเป็นผู้นำในการฝึกฝนที่จะเน้นให้นักเรียนจดจำรูปแบบ ความถูกต้องของภาษา และทำความเข้าใจความหมาย รวมถึงวิธีการใช้โดยทำการฝึกในกลุ่มใหญ่ก่อนเพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษา และเปลี่ยนเป็นกลุ่มย่อยด้วยการฝึกเป็นคู่ แล้วจึงให้นักเรียนได้ฝึกเดี่ยว แม้ว่ากิจกรรมในขั้นตอนนี้จะต้องใช้เวลา แต่นักเรียน ก็จะได้ปฏิบัติจริง โดยครูมีหน้าที่เพียงกำกับดูแลให้การฝึกฝนดำเนินการไปอย่างมีความหมาย และเกิดความสนุกสนาน

ขั้นตอนที่ 4 ที่จะต้องมีการนำไปใช้หรือการบูรณาการความรู้ (Production) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเอง และครูเป็นเพียงผู้กำหนดสถานการณ์ ชี้แนะและช่วยเหลือเท่านั้น ซึ่งอาจทำเป็นแบบฝึกหัด การร้องเพลง หรือการละเล่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาที่ได้เรียนมาโดยอาจทำเป็นการบ้านหรือการสร้างสรรค์ผลงานใหม่จากความคิดของนักเรียนก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 สำหรับสรุปความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ (Wrap up) คือการสรุปองค์ความรู้ที่นักเรียน ได้รับจากกระบวนการในการจัดเรียนรู้ ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

บทสรุป

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีทักษะในพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการใช้กิจกรรมต่างๆ สามารถช่วยให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นและมีความกล้าที่จะพูดทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนของครูมีการเสนอตัวอย่างให้นักเรียนดูผ่านสื่อที่น่าสนใจ เช่น คลิปวิดีโอ การสนทนาที่เป็นการ์ตูน เหมาะสมกับวัยของนักเรียนทำให้นักเรียนสนใจ และเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย รวมถึงนำเสนอด้วยแถบประโยค บัตรภาพและบัตรคำ อีกทั้งในขณะที่ครูจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรม เป็นฐาน หากช่วงใดมีการใช้สื่อการ สอนที่เป็นคลิปวิดีโอ ครูจะทำการหยุดคลิปเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดตาม พูดซ้ำและได้ฟัง ให้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้นทำให้เมื่อนักเรียนนำโครงสร้างประโยค หรือคำศัพท์เหล่านั้นมาพูด นักเรียนจึงสามารถใช้ประโยคหรือคำศัพท์สื่อสารได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนได้ ฝึกพูดตาม พูดซ้ำจนเข้าใจทำให้สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาผลการศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ทักษะการพูดของนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักไวยากรณ์ กล่าวคือนักเรียนยังไม่เข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษได้ดีเท่าที่ควร ยังเน้นท่องจำ มากกว่าการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ครูควรยืดหยุ่นเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการพูดไม่ควรเร่งให้นักเรียนพูด ในขณะที่นักเรียนยังไม่พร้อม หากนักเรียนขาดความมั่นใจหรือไม่สามารถพูดได้ ด้วยตนเอง ครูควรใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน เช่น ให้นักเรียนจับคู่ หรือ พูดกับเพื่อนในกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนการพูดภาษาอังกฤษกับเพื่อน ซึ่งจะส่งเสริมให้ นักเรียนสามารถฝึกฝนทักษะอื่นๆ ทางด้านภาษาอังกฤษได้ เช่นทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และ ทักษะการเขียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่นๆ เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานไปทดลองพัฒนาต่อยอดทักษะการฟังการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน

2.3 ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนการฟัง และการพูดเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการฟัง การพูดภาษาอังกฤษในเรื่องราวที่ใกล้ตัว และอยู่ในความสนใจของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2561). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัทรสร นรเหรียญ. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศศิธร ลิจันทร์พร. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอพพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียน ประถมศึกษา ตอนปลาย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.* คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Festus, A.B. (2013). Activity-Based Learning Strategies in the Mathematics Classrooms. *Journal of Education and Practice*, (4)(2): 8-14.

Gupte, G. et al. (2018). *Workshop A: Activity-Based Learning: disruptive innovation in educationalcrossthreeschools*. Retrieved [01 August 2022] from http://bumc.bu.edu/jmedday/archieves/ 2016.

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of New Learning Environment of Computing Science on Constructivist Theory to Development the Academic Achievement of Learners for Grade 4 Students

[1]พิชญานันท์ อินทร์รักษ์
Pichayanun Inrak
[2]วิชัย นภาพงศ์
Wichai Napapongs
[3]ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ
Narongsak Rorbkorb
[123]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[123]Faculty of Education, Prince of Songkla University
[1]Corresponding author, e-mail: Krubunbun@gmail.com

Received May 7, 2023; **Revised** September 11, 2023; **Accepted:** September 23, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ การวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้วิธีแบบกลุ่มเดี่ยวก่อนและหลัง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหัวคลอง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 คัดเลือกกลุ่มทดลองแบบเจาะจง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 34 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการทดลอง คือ บทเรียนออนไลน์ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และ

มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.41/85.16 2. นักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ: การพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้; คลาวด์คอมพิวติง; ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

Abstract

The purpose of this research was: 1) to development of new learning environment of computing science on constructivist theory for grade 4 students 2) to compare learning achievement of students in grade 4 students before and after by using a new learning environment of computing science on constructivist theory and 3) to study the satisfaction towards a new learning environment of computing science on constructivist theory for grade 4 Students. It's experimental research using a one-group method before and after one group pretest- posttest design. The population was grade 4 students in the second semester of the academic year 2021 at Ban Hua Klong school under the Office of Narathiwat Primary Educational Service Area 2, the experimental group was selected by purposive sampling. A sample of 34 students was obtained. The research tool used in the experiment was an online lesson. And the instrument used to collect data was the learning achievement test and a satisfaction questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation. and test the hypothesis by t-test. The research found that: 1. The results of evaluation for the learning management plan was at a high level in overall and the efficiency criteria (E_1/E_2) at 82.41/85.16. 2. It was found that the students' achievement scores after learning were higher than before statistically significant at the .01 level. 3. Satisfaction with a new Learning Environment of Computing science on Constructivist Theory for Grade 4 Students was at a high level in overall.
Keywords: Development of New learning Environment; Computing Science; Constructivist Theory

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สามารถรับข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัย กว้างขวาง และไม่มีขีดจำกัด ซึ่งในยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเรียนรู้มากกว่าความรู้ เนื่องจาก ความรู้ไม่หยุดนิ่ง ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจะล้าสมัย ไม่ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีความใฝ่รู้ อยากรู้ ไม่อยู่นิ่ง และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา กระบวนการหาความรู้ หาคำตอบจึงสำคัญกว่าคำตอบที่จะได้ ซึ่งการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ

เรียนรู้ได้ ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง ต้องมี การแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือ (พิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน, 2563) ตลอดทั้งการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารได้มาใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการศึกษา การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาการคำนวณ เป็นลักษณะวิธีการสอนแบบเดิมที่ครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายเนื้อหาในห้องเรียน แล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด การบ้าน หรือใบงาน กิจกรรมตามที่ครูผู้สอนได้จัดเตรียมไว้ ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับสารหรือองค์ความรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมไว้ เช่น การฟังบรรยายโดยยืนบรรยายหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนก็ทำหน้าที่รับความรู้ โดยการฟัง การจดบันทึก หรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในบทเรียนน้อย (สุรไกร นันทบุรมย์, 2560) ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย มากขึ้น โดยครูผู้สอนได้มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) เข้ามาช่วยในกระบวนการเรียนการสอน การนำเสนอเนื้อหา เรื่องราวต่างๆ มีลักษะเป็นการเรียนโดยตรง มีปฏิสัมพันธ์ สามารถโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ได้ แต่มีข้อจำกัด คือ บทเรียนที่ถูกออกแบบขึ้นเป็นบทเรียนสำเร็จรูป เป็น การเรียนรู้ผ่านบทเรียนที่มีเนื้อหาจำกัด ไม่กระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นลักษณะการเรียนเนื้อหาซ้ำๆ แต่การเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่ช่วยแนะนำ (Coaching) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน (วิจารณ์ พาณิช, 2555)

การใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันนั้น เป็นการนำเทคโนโลยีระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามาสนับสนุนการทำงานกลุ่มช่วยในการจัดสร้างสภาพการเรียนของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนโดยปกติในห้องเรียน (Ellis, et al., 1991) สอดคล้องกับแกเนสัน และคณะ (Ganesan, et al.) ที่กล่าวว่า การทำงานแบบร่วมมือที่ได้รับการส่งเสริมโดยคอมพิวเตอร์ร่วมกับระบบการจัดการสารสนเทศและเอกสารช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้เครื่องมือสื่อสารควบคู่กับการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มคนที่ต้องการสร้าง ปรับปรุง และแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การทำงานในปัจจุบันต้องใช้ความร่วมมือในการทำงาน เพราะมนุษย์มีข้อจำกัดในการทำงาน (Ganesan, et al., 2002) ดังนั้น งานใดที่ใหญ่หรือสลับซับซ้อนทำคนเดียวคงไม่สำเร็จ จึงต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม อีกทั้งมนุษย์ทุกคนมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของความคิด สติปัญญา หากงานใดได้มีการช่วยกันคิดระดมสมองก็จะทำให้ทำงานได้รอบคอบขึ้น (ทิศนา แขมมณี, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการเลือกในสิ่งที่สนใจ ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ๆ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้วิธีแบบกลุ่มเดี่ยวก่อนและหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหัวคลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ประกอบด้วย 3 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 (ห้องเรียนคุณภาพ จำนวน 34 คน) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 (ห้องเรียนปกติ จำนวน 35 คน) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 (ห้องเรียนปกติ จำนวน 34 คน) รวม 103 คน

กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหัวคลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 34 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ สิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีการจัดแบ่งเนื้อหาในแต่ละบทเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ว.4.2 วิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ประกอบด้วยเนื้อหา 9 บทเรียน จำนวน 20 ชั่วโมง ได้แก่ 1) เที่ยวบ้านคุณย่า 2) โปรแกรมแสนสนุก 3)หนทางหมื่นลี้ เริ่มต้นที่ธงเขียว 4) ลอยฟ้าตะลุยสวน 5) แสบต้องเสิร์ช 6) บางแสนแสนสุข 7) ชาร์ตๆ น้องเคยเห็นชาร์ตหรือเปล่า 8) อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจข่าว และ 9) บั้งไฟบุปพชาติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย การวัดผลก่อนเรียน หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน และแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละบทเรียน มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ 70 คะแนน

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ผ่านบทเรียนสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษปีที่ 4 ครอบคลุมเนื้อหาในการประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบบทเรียนออนไลน์ 2) ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านผลการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ 4) ด้านเทคโนโลยีและการจัดการบทเรียน 5) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 6) ด้านการวัดและประเมินผลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจข่าว ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บั้งไฟบุปพชาติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโปรแกรมแสนสนุก ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.58)

ตารางที่ 1

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (n=3)		ระดับความหมาะสม
	$\overline{X}$	S.D.	
1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เที่ยวบ้านคุณย่า	4.36	0.55	มาก
2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมแสนสนุก	4.30	0.58	มาก
3. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หนทางหมื่นลี้เริ่มต้นที่ธงเขียว	4.33	0.77	มาก
4. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ลอยฟ้าตะลุยสวน	4.45	0.58	มาก
5. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แสบต้องเสิร์ช	4.36	0.65	มาก
6. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บางแสนแสนสุข	4.33	0.77	มาก
7. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชาร์ต ๆ ๆ น้องเคยเห็นชาร์ตหรือเปล่า	4.33	0.69	มาก
8. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจข่าว	4.48	0.56	มาก
9. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บั้งไฟบุปพชาติ	4.45	0.62	มาก
เฉลี่ย	**4.38**	**0.64**	**มาก**

2. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 13.32 (S.D.=3.45) ส่วนคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียน เท่ากับ 25.68 (S.D.=2.34) ค่า t-test ที่ได้เท่ากับ 18.55 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชา

วิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2

ผลการทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P-Values
ก่อนเรียน	34	13.32	3.45	18.55**	0.000
หลังเรียน	34	25.68	2.34		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านผลการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.69) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบบทเรียนออนไลน์ ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.69)

ตารางที่ 3

ความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์		ระดับความพึงพอใจ (n=34)		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการออกแบบบทเรียนออนไลน์	4.32	0.69	มาก
2	ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้	4.45	0.61	มาก
3	ด้านผลการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์	4.43	0.61	มาก
4	ด้านเทคโนโลยีและการจัดการบทเรียน	4.40	0.61	มาก
5	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.42	0.64	มาก
6	ด้านการวัดและประเมินผล	4.41	0.62	มาก
รวม		**4.40**	**0.63**	**มาก**

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างบทเรียนออนไลน์ของสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากนั้นได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ให้

ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 9 บทเรียน มีความสอดคล้องทุกข้อ โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

อีกทั้งได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แบบทดสอบมีความสอดคล้องทุกข้อ โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ การสร้างบทเรียนออนไลน์ การศึกษาเนื้อหาบทเรียน ก่อนที่จะดำเนินการสร้างและจัดทำแผนการเรียนรู้ดังกล่าว โดยมีการจัดแบ่งเนื้อหาในแต่ละบทเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ว.4.2 วิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 5 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยเนื้อหา 9 บทเรียน จำนวน 20 ชั่วโมง ประกอบกับ ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดการออกแบบและพัฒนาสื่อ โดยอาศัยแนวคิดขององค์ประกอบสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัสติวิสต์ มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สถานการณ์ปัญหา (Problem) 2) กรณีที่เกี่ยวข้อง (Related Cases) 3) แหล่งความรู้ (Resources) 4) เครื่องมือทางปัญญา (Cognitive Tools) 5) ฐานช่วยเหลือ (Scaffolding) 6) การร่วมมือ (Collaboration) และ 7) การโค้ช (Coaching) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการสร้างความรู้ ในการสังเกต การร่วมกันอภิปราย การแสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่หลากหลาย กระตุ้นการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการคิด การแก้ปัญหา ตลอดถึงการพัฒนาความสามารถของตนเองให้ดีขึ้น (ทิศนา แขมมณี, 2564) สอดคล้องกับการศึกษาของกรกนก ยงค์โภชน์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ วิชา ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขากะลาวิทยาคม ประกอบด้วย การเข้าสู่บทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ ทดสอบก่อนเรียน สถานการณ์เนื้อหาของบทเรียน ทดสอบหลังเรียน กระดานข่าว และติดต่อผู้สอน โดยก่อนการสร้างและพัฒนาบทเรียนได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแผนการเรียนรู้ พบว่า ออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่ประกอบด้วยเนื้อหานำเสนอด้วยข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติ ในรูปแบบของคำแนะนำ และใบกิจกรรมที่นำเสนอในบทเรียนออนไลน์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (กรกนก ยงค์โภชน์, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปารย์พิชชา ก้านจักร ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความร่วมมือทางการเรียนรู้ พบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี

วิจารณญาณและความร่วมมือทางการเรียนรู้ มีขั้นตอน สำคัญ คือ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นความคิดและการวางแผน ขั้นที่ 2 การรวมพลังสืบเสาะ ขั้นที่ 3 การร่วมกันสร้างสรรค์ ขั้นที่ 4 การขยายและแบ่งปันความคิด และขั้นที่ 5 การสรุปและการประเมินไตร่ตรองความคิด โดยผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านคลาวด์เทคโนโลยี มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ปารย์พิชชา ก้านจักร, 2558)

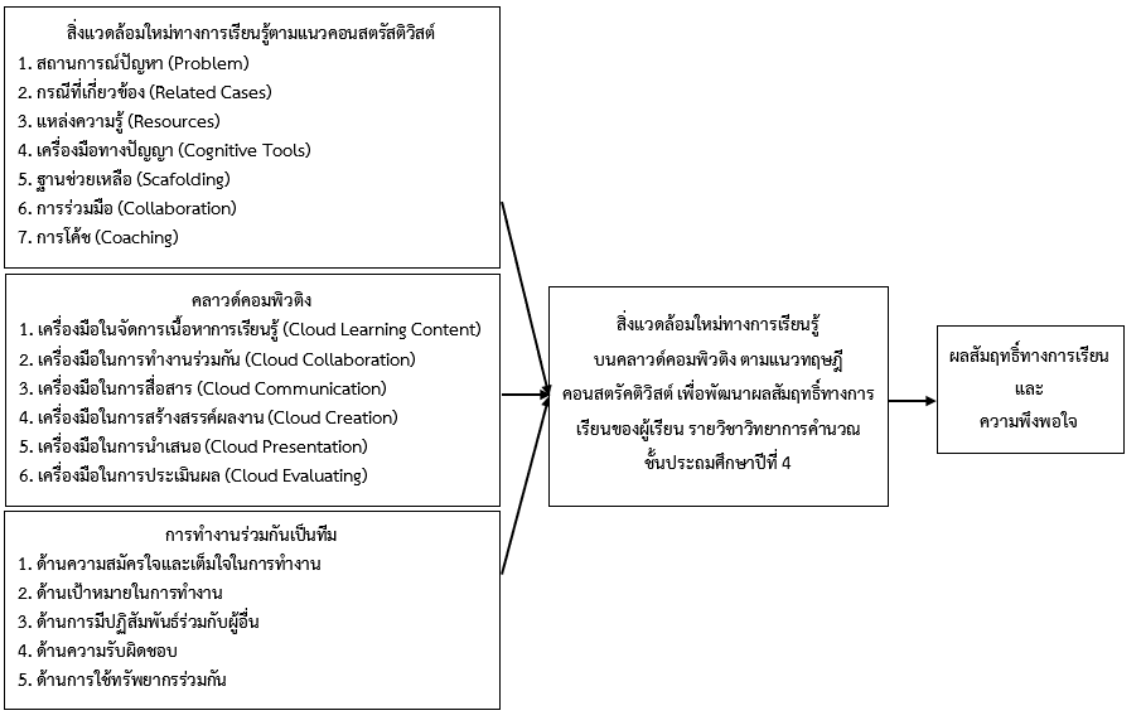
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก อาจเป็นผลมาจากบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีประสิทธิภาพที่เชื่อถือได้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ตามบทเรียนที่กำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและส่งเสริมความรับผิดชอบด้วยการทำงานตามที่มอบหมาย ภายใต้ภารกิจของแต่ละบทเรียนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีความหลากหลาย รวมทั้งได้รับการตรวจสอบ แก้ไข ตามขั้นตอนการสร้างและการนำไปใช้ ตลอดจนได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานของผู้เรียน อีกทั้งบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีเนื้อหาไม่ยากจนเกินไป มีการจัดเรียงเนื้อหาเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก ใช้สำนวนภาษาที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และมีความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้ง่ายขึ้น มีความน่าสนใจ ท้าทายความสามารถของนักเรียนผ่านกิจกรรมที่ฝึกทักษะการใช้งานโปรแกรม การทำภาระกิจตามสถานการณ์และบทเรียนที่กำหนดไว้ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งมีรูปภาพประกอบสวยงามที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความสุขกับการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพล ศิลาจันทร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหา สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษา กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหา สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าการใช้สื่อการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหา สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระดับชั้นประถมศึกษานั้น เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้มีความก้าวหน้าในการเรียนยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนมีความสนใจและมีความอยากเรียนอยากรู้กับสื่อที่จัดให้ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียนได้ เช่น การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของผู้เรียน การใช้เครื่องมือทาง

ปัญญา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในการเรียนกับเพื่อนร่วมชั้น มีความรับผิดชอบและเสียสละแบ่งปันประสบการณ์ และมั่นศึกษาหาความรู้อยู่อย่างต่อเนื่อง (รัฐพล ศิลาจันทร์, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุดา จันทร และคณะ ได้ศึกษาและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศรีสุดา จันทร และคณะ, 2562) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบุตรี เวทพิเชฐโกศล ได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (บุตรี เวทพิเชฐโกศล, 2565)

3. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนออนไลน์ดังกล่าว มีความน่าสนใจและประกอบด้วยเนื้อหาภายใต้การจำลองสถานการณ์ 9 สถานการณ์ ได้แก่ เที่ยวบ้านคุณย่า โปรแกรมแสนสนุก หนทางหมื่นลี้ เริ่มต้นที่ธงเขียว ลอยฟ้าตะลุยสวน แสบต้องเสิร์ชบางแสนแสนสุขชาร์ต น้องเคยเห็นชาร์ต หรือเปล่า อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจข่าว บั้งไฟบุปพชาติ มีการตั้งชื่อสถานการณ์ต่างๆ ให้มีความน่าสนใจ ชวนให้อยากรู้ อยากติดตามเนื้อหาหรือสถานการณ์ภายในว่ามีความเกี่ยวข้องหรือเป็นอย่างไร กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ผู้วิจัยนำเสนอบทเรียนออนไลน์ด้วยข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง มีตัวการ์ตูนที่เหมาะสมสำหรับวัยของผู้เรียน การใช้สีสันที่สดใส และความหลากหลายของกิจกรรมภายในบทเรียน ตลอดถึงแบบทดสอบที่คล้ายกับการเล่นเกมส์ เพื่อฝึกการแก้ปัญหาร่วมกันทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกและเพลิดเพลินกับการเรียนรู้ ผู้วิจัยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนฝึกปฏิบัติจริง จัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีอิสระ นักเรียนได้เรียนรู้จากภารกิจและกิจกรรมต่างๆ ได้ทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายน่าสนใจ ต่อเนื่อง ไม่น่าเบื่อ มีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียนมากขึ้น และในขณะเดียวกันผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนก็คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องในกรณีที่นักเรียนมีข้อสงสัย และคอยให้กำลังใจ เสริมกำลังใจ แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงภายในบทเรียนออนไลน์ ผู้เรียนสามารถขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในเว็บบอร์ดของห้องเรียน สามารถเข้าไปหาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างสะดวก หากต้องการศึกษาเพิ่มเติม การเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ครั้งนี้ จึงสร้างความแตกต่างและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมที่มิใช่เป็นการเรียนด้วยเอกสารตำรา หรือนั่งฟังครูผู้สอนเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจตามเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน โดยมีครูคอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำช่วยเหลือ ประเมินผล นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุก

เวลาผ่านบทเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ มั่นกลาง ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจและชอบการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ เนื่องจากบทเรียนมีความน่าสนใจ มีความสนุกสนานเมื่อได้เรียนและชอบการทำกิจกรรมในบทเรียน เช่น การตอบคำถามผ่านทางมือถือ การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันผ่านทางระบบเครือข่าย ตลอดทั้งสามารถเรียนรู้จากสื่อในบทเรียนได้อย่างหลากหลาย มีทั้งรูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว (วีรยุทธ มั่นกลาง, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุตรี เวทพิเชฐโกศล ได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ในการจัดกิจกรรมทำให้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (บุตรี เวทพิเชฐโกศล, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน ได้ศึกษาและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ของพิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

สิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการออกแบบและจัดการเรียนรู้ รายวิชา วิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้นมีองค์ประกอบทางการเรียนรู้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สถานการณ์ปัญหา (Problem) 2) กรณีที่เกี่ยวข้อง (Related Cases) 3) แหล่งความรู้ (Resources) 4) เครื่องมือทางปัญญา (Cognitive Tools) 5) ฐานช่วยเหลือ (Scafolding) 6) การร่วมมือ (Collaboration) 7) การโค้ช (Coaching) โดยพิจารณาคุณภาพจากผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์วิชา สามารถนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 และสร้างความพึงพอใจที่ในระดับมากต่อการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ รายวิชา วิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้น จึงควรนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือขยายผลการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นหรือรายวิชาอื่นๆ อย่างเหมาะสม

บทสรุป

ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในด้านอุปกรณ์สำหรับการเรียนมากนัก ตลอดถึงนักเรียนบางคนไม่สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้มีความล่าช้าในการเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรศึกษาสภาพแวดล้อมและคุณลักษณะของผู้เรียนก่อนจะใช้บทเรียนออนไลน์ของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียนมากที่สุด

1.2 จากการศึกษา พบว่า ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนไม่มีเสถียรภาพและขาดอุปกรณ์พื้นฐานบางอย่างที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรศึกษาสภาพความพร้อมด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถเข้าใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนออนไลน์

1.3 จากการศึกษา พบว่า บางบทเรียนมีภารกิจหรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติน้อยไปหรือมากเกินไปบ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน นักเรียนบางกลุ่มสามารถทำงานตามภารกิจได้อย่างรวดเร็ว แต่บางกลุ่มทำได้ล่าช้า ดังนั้น จึงควรมอบหมายงานให้ผู้เรียนในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่มากและน้อยเกินไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

1.4 จากการศึกษา ผู้วิจัย ในฐานะผู้สอน ได้มีการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ตลอดจนปรับปรุงและสร้างแนวทางในการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน และสม่ำเสมอ ดังนั้น จึงควรมีการให้คำแนะนำและผลย้อนกลับกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ควรปล่อยให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างโดดเดียวและมีความกังวล

1.5 จากการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเห็นถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนสอนด้วยสิ่งแวดล้อมใหม่ แต่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายสูงในการสร้างและพัฒนาบทเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนผู้สอนให้สร้างบทเรียนและพัฒนาบทเรียนออนไลน์อย่างต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนงบประมาณบางส่วน หรือ ยกย่อง มอบรางวัลเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกันระหว่างห้องเรียนที่เรียนตามปกติและห้องเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติงตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการใช้บทเรียนออนไลน์ของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยแนวทางหรือตามแนวทฤษฎีอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาต่อยอด ตลอดถึงปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใหม่ทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มเนื้อหา เพิ่มเกมส์การเรียนรู้ เพิ่มข้อทดสอบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรกนก ยงค์โภชน์. (2561). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ วิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1โรงเรียนเขากะลาวิทยาคม. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิศนา แขมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุตรี เวทพิเชฐโกศล. (2565). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร,* 10(4): 1574-1584.

ปารย์พิชชา ก้านจักร. (2558). รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความร่วมมือทางการเรียนรู้. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 39(2): 89-97.

รัฐพล ศิลาจันทร์. (2557). การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตัคติวิสต์ที่ส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหาสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,* 37(3): 109-116.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วีรยุทธ มั่นกลาง. (2557). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องคอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยมสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศรีสุดา จันทร และคณะ. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี,* 2(3): 19-30.

สุรไกร นันทบุรมย์. (2060). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบผสานวิธีห้องเรียนกลับด้านพื้นที่การเรียนรู้และการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารห้องสมุดสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย,* 61(2): 45-63.

Ellis, C. et al. (1991). “Groupware: some issues and experiences”. *Communications of the ACM,* (34)(1): 39-58.

Ganesan, R. et al. (2002). “The changing nature of instructional design for networked learning.” In Steeples C., Jones C. (eds). *Networked Learning: Perspectives and Issues.* London: Springer-Verlag.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Improving Reading Comprehension Skill by Using SQ4R Technique for Matthayomsuksa 2 Students

[1]พรสุดา โคตมา
Pornsuda Khotma
[2]อนงนาฏ เพชรประเสริฐ
Anongnad Petchprasert
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[12]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
[1]Corresponding author, e-mail: impk.scarlet03@gmail.com

Received May 8, 2023; **Revised** September 6, 2023; **Accepted:** September 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มทดลองใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 44 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 6 ชั่วโมง แบบแผนการวิจัย เป็นแบบหนึ่งกลุ่ม สอบก่อนเรียนและหลังเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R; การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ; แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The purpose of this research was to compare English reading comprehension before and after learning using SQ4R technique for Matthayomsuksa 2 students. The experimental group consisted of 44 students in Mattayomsuksa 2/2 in the second semester of the 2022 academic year at Naluang School, Thung Kru District, Bangkok. The samples were selected as the purposive sampling for the present study. The experiment was carried out for 6 hours. The research design was the one group pretest-posttest design. The instruments used in this research were: 1) 6 lesson plans using SQ4R reading technique and 2) English reading comprehension test (pre-test and post-test). The data were statistically analyzed by using statistical mean, percent, standard deviation and t-test dependent. The results of this research revealed that students in English mean scores were significantly higher than those of the pretest before using the English reading exercises at the significant level of .05.

Keywords: SQ4R Technique; English Reading Comprehension; English Reading Comprehension Test

บทนำ

ปัจจุบันนี้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิตประจำวัน อันเนื่องมาจากภาษาเป็นสื่อกลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาหาความรู้ การค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ การประกอบอาชีพ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม สังคม และแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก ในบริบทการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ความคิด เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถนำไปปรับใช้สำหรับการดำเนินชีวิต ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทักษะทางภาษาที่สำคัญ 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งทักษะการอ่านเป็นหนึ่งในทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม สิ่งที่มีความสำคัญและเป็นตัวช่วยให้การอ่านประสบผลสำเร็จนั่นคือความเข้าใจที่เกิดจากการอ่าน (สมุทร เซ็นเชาวนิช, 2549) นอกจากนี้นวภรณ์ อุ่นเรือน กล่าวว่า การอ่านเป็นความสามารถที่จะสรุปข้อมูลหรือผลลัพธ์จากสิ่งที่อ่านมาแล้วให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การอ่านเพื่อความเข้าใจยังเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ยิ่งอ่านมากยิ่งช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและจุดประสงค์ของผู้เขียนที่ต้องการสื่อถึงผู้อ่านได้ตรงประเด็น ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวจากเรื่องที่อ่านได้ตรงประเด็นและสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง อีกทั้งยังทำให้เกิดทักษะการวิเคราะห์ แยกประเด็น และตอบคำถาม

จากเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง การอ่านที่ดีจะช่วยให้ผู้อ่านประสบผลสำเร็จในการอ่านได้รวดเร็ว ถูกต้อง ตรงประเด็นตรงจุด สามารถนำการอ่านไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในสาขาวิชาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (นวภรณ์ อุ่นเรือน, 2560)

แม้ว่าทักษะการอ่านจะมีความสำคัญแต่ปัจจุบันพบว่า นักเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งขาดความสามารถในด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักเรียนอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ มีความรู้ด้านคำศัพท์น้อย อ่านเรื่องไม่เข้าใจ เวลาอ่านจะมุ่งที่จะแปลความหมายของคำศัพท์มากเกินไป ขาดทักษะการเดาความหมายจากบริบท มีปัญหาด้านโครงสร้างทางภาษา ไม่เข้าใจสำนวนของภาษา ทำให้ไม่อยากอ่าน เกิดความเบื่อหน่าย อันส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำ แบบรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 พบว่า โรงเรียนที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในครั้งนี้ ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ และมีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติ ด้วยเหตุนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะประสิทธิภาพทางด้านทักษะการอ่านจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิค วิธีการ รูปแบบการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ประกอบกับการนำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม SQ4R ซึ่งเป็นวิธีการที่นักเรียนเลือกสิ่งที่คาดหวังว่าจะได้รับจากเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จดจำได้คงทนและยาวนานขึ้น พร้อมทั้งยังส่งผลให้ทบทวนเรื่องราวที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ SQ4R นั้น ได้พัฒนาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ3R ของฟรานซิส พี.โรบินสัน (Francis P. Robinson) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านของการอ่านแห่งมหาวิทยาลัยโอไฮโอ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2554)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน อันประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจ (Survey) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตั้งคำถาม (Question) ขั้นตอนที่ 3 การอ่าน (Read) ขั้นตอนที่ 4 ทบทวนอ่านซ้ำและจดบันทึก (Record) ขั้นตอนที่ 5 สรุปใจความสำคัญ (Recite) และขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ วิจารณ์แสดงความคิดเห็น (Reflect) ซึ่งเป็นแนวทางที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการอ่านที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวได้รวดเร็ว มีความสามารถด้านการอ่านมากขึ้น อันสอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ทำให้นักเรียนอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าการอ่านที่ไม่ได้มีการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ส่งผลให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายว่านักเรียนจะได้เรียนรู้อะไรหลังจากการอ่าน การตั้งคำถามจะช่วยให้นักเรียนได้แนวคิดที่หลากหลายจากการตอบคำถามและพยายามหาคำตอบเมื่อครูผู้สอนซักถาม ดังนั้นการนำคำถามมาใช้จึงเป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนอ่านเพื่อจับประเด็นโดยอยู่ในขอบเขตของคำถามที่ตั้งไว้ ซึ่งช่วยส่งผลให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เมื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จะพบว่า เป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มความสามารถของนักเรียนทางด้านการอ่าน ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดี เพิ่มประสิทธิภาพในการอ่าน ให้นักเรียนมีความสามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ง่ายขึ้น มีทักษะในการตั้งคำถาม รวมไปถึงมีความสามารถในการคาดเดาคำตอบที่พบในเรื่องที่อ่าน เพิ่มระยะเวลาในการจดจำเรื่องที่อ่านได้ยาวนานขึ้น รวมทั้งช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติพร จันทรังษี ที่พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น (จิตติพร จันทรังษี, 2557) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของประทุมวรรณ จันทร์ศรี พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยวิธีสอนอ่านกลวิธี SQ4R ร่วมกับการเรียนการการจัดกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้แบบ MIA สูงกว่าก่อนเรียน (ประทุมวรรณ จันทร์ศรี, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวรรณ โตพิจิตร์ ที่พบว่า การสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่ใช้พัฒนาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้แก่นักเรียนได้ (ศรีวรรณ โตพิจิตร์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ พูลเขาล้าน ที่พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงขึ้น หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R (พรพรรณ พูลเขาล้าน, 2563)

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และจับใจความสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 340 คน กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 44 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 44 คน ซึ่งเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน รหัสวิชา อ22102

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เน้นการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่ง

มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (Survey: S) อ่านสำรวจ, (Question: Q) ตั้งคำถาม, (Read: R1) การอ่าน, (Record: R2) จดบันทึก, (Recite: R3) สรุปใจความสำคัญ, (Reflect: R4) วิเคราะห์การแสดงความคิดเห็น การประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย ใจความหลักของเรื่อง (Main Idea) และรายละเอียดของเรื่อง (Detail) โดยจำแนกตามลำดับกระบวนการด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 3 ระดับ ได้แก่ 1. ความเข้าใจ 2. การนำไปใช้ 3. การวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบทดสอบที่ทำการคัดเลือกไว้ทั้ง 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.40 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.40 เครื่องมือวิจัยทั้งหมดมีการตรวจสอบเชิงค่าความเที่ยงตรงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนการนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ผลการศึกษา

1. การศึกษาผลการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 1 ผลคะแนนของนักเรียน

คะแนน Pre-test 30คะแนน	จำนวนนักเรียน(คน)	คะแนน Post-test 30คะแนน	จำนวนนักเรียน(คน)
23	3	27	3
22	1	26	4
21	2	25	1
20	1	24	2
19	2	23	3
18	1	22	5
17	8	21	4
16	5	20	7
15	4	19	3
14	4	18	9
13	3	17	1
12	3	15	2
11	2		

10	2		
9	1		
8	2		

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการใช้เทคนิค SQ4R ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนสูงสุดของการทดสอบก่อนเรียนคือ 23 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76 และคะแนนสูงสุดของแบบทดสอบหลังเรียนคือ 27 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 44 คน ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$)) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่า t (t test for Dependent Sample)

การทดสอบ	N	$\overline{X}$	*SD*	*t*	Sig.
ก่อนเรียน	44	15.52	3.93	20.178*	0.000
หลังเรียน	44	21.07	3.22		

*p < .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.52 คะแนน จากคะแนนหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.07 คะแนน จากคะแนนเฉลี่ยดังกล่าว นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 5.55 คะแนน และจากการทดสอบสถิติ t พบว่า ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความ ว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งจากการทดสอบนักเรียนมีคะแนนสูงขึ้นหลังจากได้รับการทดลอง เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความสามารถทางการอ่านเพิ่มมากขึ้น โดยนักเรียนสามารถแปลความหมาย ตีความ แปลความจากเรื่องที่อ่าน และสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์และประเมินความสัมพันธ์จากเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธิดา แก้วกาม ได้กล่าวอ้างถึงประโยชน์ของเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนในการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการคิดจากการอ่าน เพราะแต่ละขั้นตอนฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียน

กล้าแสดง ความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียน และที่สำคัญเทคนิคการสอนแบบ SQ4R ทำให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ทั้งยังสามารถเก็บสาระสำคัญ แนวคิดของเรื่อง ใจความสำคัญของเรื่องได้ ทำให้การอ่านของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (กานต์ธิดา แก้วกาม, 2556)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรัตนภัณฑ์ เลิศคำฟู ได้กล่าวว่า เทคนิคจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นเทคนิคที่ดี มีขั้นตอน เป็นระบบชัดเจน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยแต่ละขั้นตอนนั้นยังกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยเฉพาะการตั้งคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทำให้อ่านอย่างมีขอบเขต อันจะส่งผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพซึ่งดีกว่าการไม่ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า และเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R นี้ ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆ ได้อีกด้วย (รัตนภัณฑ์ เลิศคำฟู, 2547) และสอดคล้องกับงานวิจัยของมันทนา อุตทอง ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R เพื่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเนินมะหาด จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คะแนน หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (มันทนา อุตทอง, 2561)นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ พูลเขาล้าน ที่ทำการศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R และพบว่า ผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พรพรรณ พูลเขาล้าน, 2563)

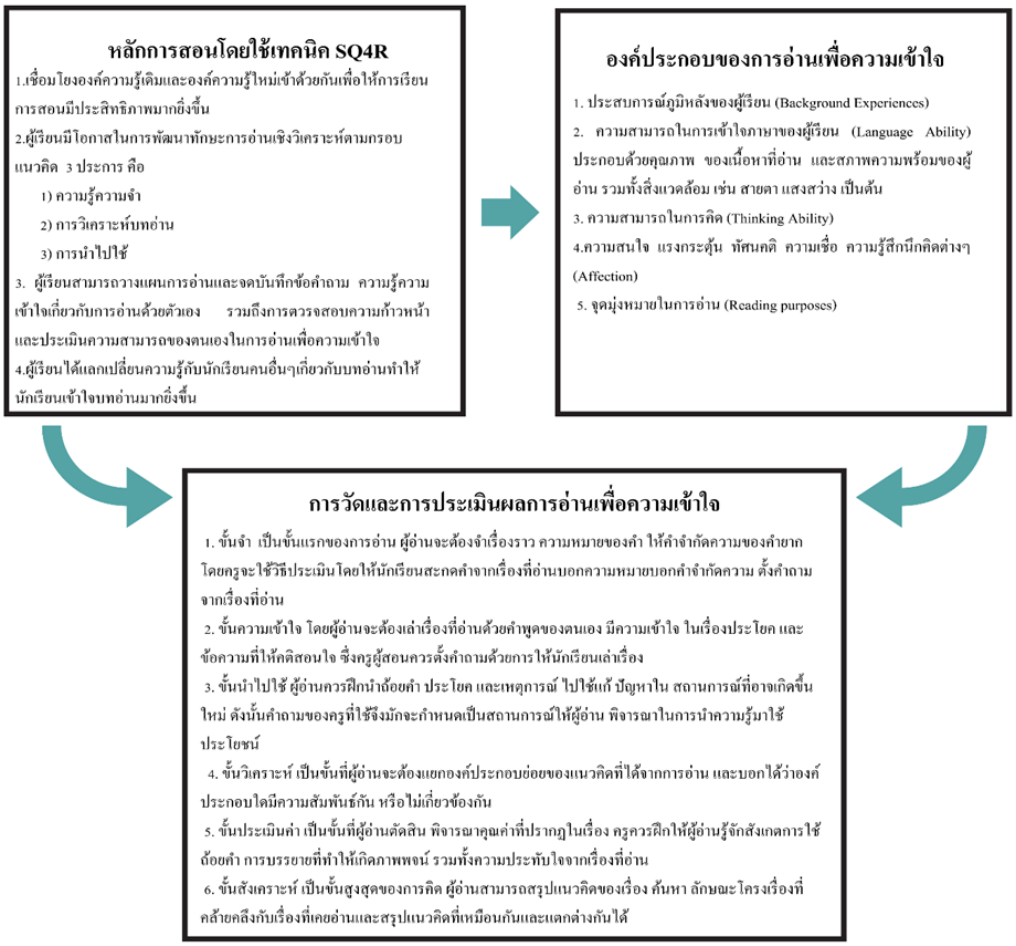
อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติวรดา พิมพานนท์ ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นเทคนิคที่ดี มีขั้นตอน และระบบชัดเจน อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยแต่ละขั้นตอนนั้นยังกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยเฉพาะการตั้งคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย ส่งผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพ (ฐิติวรดา พิมพานนท์, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างรูปแบบการสอนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนโดยนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักการของเทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R และแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่า เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนในการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการคิดจากการอ่าน เพราะแต่ละขั้นตอนฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียน และที่

สำคัญเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ทำให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ทั้งยังสามารถเก็บสาระสำคัญ แนวคิดของเรื่อง ใจความสำคัญของเรื่องได้ ทำให้การอ่านของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 1 การแสดงความสัมพันธ์ของหลักการของรูปแบบการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4Rเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในระดับความรู้ความจำ การวิเคราะห์และการนำไปใช้ของบทอ่าน เมื่อนักเรียนได้เรียนตามขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจะส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) นักเรียนสามารถบอกใจความสำคัญของบทอ่าน 2) นักเรียนสามารถบอกจุดมุ่งหมายในบทอ่าน 3) นักเรียนสามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นวิธีที่ช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียนจากการอ่าน การตั้งคำถาม การจดบันทึก การสรุปสาระสำคัญ การทบทวนเนื้อหา และการวิเคราะห์บทอ่านและแสดงความคิดเห็น ก่อนที่จะจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ครูควรทบทวนการตั้งคำถาม โดยใช้ Question Words เช่น What, Where, When, Why, Who, How เพื่อให้นักเรียนตั้งคำถามได้ถูกต้อง ผู้สอนควรจัดเนื้อหาในบทเรียนให้หมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยการจัดเนื้อหาควรเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับ การนำเสนอบทเรียนควรมีการนำเสนอที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ในบางเรื่องมีเนื้อหาที่ค่อนข้างยาก ควรมีการเพิ่มเวลาให้กับนักเรียนได้อ่านมากขึ้นเพราะนักเรียนบางคนอาจจะอ่านหรือเขียนไม่คล่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค MIA กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หมวกหกใบ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ5R ร่วมกับการอ่านจับใจความสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กานต์ธิดา แก้วกาม. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย*. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอน บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตติพร จันทรังษี. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ แบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ฐิติวรดา พิมพานนท์. (2560). การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน.* มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นวภรณ์ อุ่นเรือน. (2560). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ประทุมวรรณ จันทร์ศรี. (2558). การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจความคงทนในการเรียนรู้และแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อแบบอรรถฐาน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ (MIA) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. *วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน).* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรพรรณ พูลเขาล้าน. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R. *การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้คณะศึกษาศาสตร์.* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มันทนา อุตทอง. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R เพื่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ. *หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัตนภัณฑ์ เลิศคำฟู. (2547). การใช้วิธีการสอนแบบเอสคิวโฟร์อาร์ ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการประถมศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรีวรรณ โตพิจิตร์. (2557). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีสอนอ่านแบบ SQ4R. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2549). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ.* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2545). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

The Development of Garage Entrepreneurs' Competency Model in Creative Economy Era

[1]**นันทวิชช์ วรรณเสน** Nantawich Wannasen
[2]**สักรินทร์ อยู่ผ่อง** Sakarin Yuphong
[3]**อัคครัตน์ พลูกระจ่าง** Akkarat Poolkrajang
[4]**วิเชียร เกตุสิงห์** Wichien Ketsingha
[1234]คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
[1234]Faculty of Business and Industrial Development,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok
[1]Corresponding author, e-mail: nantawich.wannasen@gmail.com

Received July 31, 2023; **Revised** October 6, 2023; **Accepted:** December 4, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบที่สำคัญผลการวิจัยในการพัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้ประกอบการนั้นมีข้อกำหนด 3 ด้านคือ (1) การพัฒนาผู้บริหาร (2) การบริหารจัดการ และ (3) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) ระบบการบริการอู่ซ่อมรถยนต์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้รถยนต์ของคนไทยและสามารถแข่งขันกับศูนย์บริการของรถยนต์ทุกยี่ห้อได้ ผู้ประกอบการในฐานะผู้นำสูงสุดขององค์กร ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากสามารถนำพาองค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายความสำเร็จได้ 3) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ คือ การพัฒนาผู้บริหาร การบริหารจัดการ และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการบริหาร

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบศักยภาพ; ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research article are 1) study the important components of the development of garage entrepreneurs' competency model in creative economy era. 2) develop the garage entrepreneurs' competency model in creative economy era. 3) create a guideline for developing the garage entrepreneurs' competency model in creative economy era. The sample was 350 groups. They were selected by purposive sampling. This research is a qualitative and quantitative research. The tool used for data collection was questionnaires, there were Descriptive statistics and Exploratory Factor Analysis: EFA for data analysis. The research results were found as follows; 1. The key components influencing the results of research in the development of an entrepreneurial framework consist of three aspects: (1) Executive Development, (2) Management, and (3) Creative Economy Development. 2. A car repair service system should be tailored to match the usage patterns of Thai people and be competitive with service centers for all car brands. Entrepreneurs in leadership roles within the organization must prioritize change management as it can lead the organization to achieve its vision and success objectives. 3. The development of the garage entrepreneurs' competency is executive development, management and creative economy development which consists of 4 main factors: knowledge, skills, attributes and management.

Keywords: The development of competency model; Garage entrepreneurs; Creative economy This Article aimed to study

บทนำ

ปัจจุบันมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการผลิตรถยนต์ในหลายประเทศทั่วโลก มีแผนการตลาดเพื่อการเพิ่มยอดจำหน่ายเป็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ด้วยการนำเสนอสิ่งประดิษฐ์และสมรรถนะรถยนต์ของแต่ละค่ายรถยนต์ ประกอบกับการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดจึงเกิดค่านิยมการใช้นำเข้ารถยนต์ของหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงส่งผลต่อแนวโน้มเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียที่มีแนวโน้มการขยายตัว ส่งเสริมโอกาสให้เศรษฐกิจเปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจมาอยู่ในภูมิภาคเอเชีย ได้สร้างโอกาสต่อประเทศไทยในการพัฒนาเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจให้สอดรับกับสถานการณ์ของโลกและเอเชีย ควบคู่กับการส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชน และสนับสนุนการลงทุนแก่ผู้ประกอบการในประเทศให้มีศักยภาพในการแข่งขัน ด้วยการสร้างสรรค์องค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะฝีมือ (Skill) คุณสมบัติที่ต้องการ (Attribute) (จุรีพร จันทร์พาณิชย์, 2554) ให้เกิดความแตกต่าง ยกเลิกการแข่งขันแบบดั้งเดิม พัฒนาแนวคิด วิธีการ เป้าประสงค์ ในรูปแบบสร้างสรรค์ ทั้งในด้านมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการ เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ที่เรียกว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่ง

สมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์-รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนเกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน บนพื้นฐานความได้เปรียบของประเทศ ทั้งในด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่สามารถต่อยอดในเชิงความคิดสร้างสรรค์ได้ (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2553)

การดำเนินงานของศูนย์บริการรถยนต์ และอู่ซ่อมรถยนต์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือให้บริการคุณภาพมุ่งเน้นสร้างสรรค์ความพึงพอใจ และตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ เช่นความต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสภาพ ซ่อมบำรุง ให้รถยนต์คงความสมบูรณ์หลังการรับบริการ ทั้งในแง่ความรวดเร็ว การอำนวยความสะดวก เป็นต้น ค่านิยมของกลุ่มผู้ใช้รถยนต์ใหม่นำรถยนต์เข้าไปใช้บริการจากศูนย์บริการรถยนต์ เนื่องจากการบริการมีมาตรฐาน เชื่อมั่นต่อคุณภาพหลังให้บริการ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งมีผู้ใช้รถยนต์อีกจำนวนไม่น้อยที่นิยมนำรถยนต์ไปใช้บริการกับอู่ซ่อมรถยนต์ทั่วไป อาจเป็นเพราะการตั้งราคาที่ไม่สูงจนเกินไป ต่อรองราคาได้ เลือกคุณภาพอะไหล่รถยนต์ได้ตามความต้องการ สามารถเลือกใช้อะไหล่มือสอง หรือสินค้าเลียนแบบได้ รวมถึงอู่ซ่อมรถยนต์หลายแห่งให้บริการด้วยช่างซ่อมรถยนต์ที่มีประสบการณ์เมื่อเทียบกับศูนย์บริการรถยนต์ของแต่ละตรายี่ห้อรถยนต์ หากพิจารณาในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นอู่ซ่อมรถยนต์ที่มีความเป็นอิสระ ไม่ผูกมัดกับใคร คุณภาพและมาตรฐานขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์เป็นผู้กำหนด สามารถรับงานได้หลายบริการ เช่น งานซ่อมเครื่องยนต์ เคาะพ่นสี ตัดปะผุ รวมทั้งบริการตกแต่ง เป็นต้น ลักษณะงานและผลจากงานบริการจึงขึ้นอยู่กับการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงความเชื่อใจที่ลูกค้ามอบให้อู่ซ่อมรถยนต์ โดยทั่วไปมักมีรูปแบบการบริการ กล่าวคือ กรณีมีรถยนต์มีความผิดปกติเข้ามาในอู่ซ่อมรถยนต์ หัวหน้าช่างสอบถามอาการเบื้องต้นของรถยนต์ จากนั้นทำการตรวจเช็คอาการช่างแจ้งถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความผิดปกติ เพื่อสอบถามความต้องการจากลูกค้าเกี่ยวกับการซ่อมบำรุง เปลี่ยนอะไหล่ จากนั้นช่างจดรายการซ่อมแซม ปรับปรุงเปลี่ยนอะไหล่ เมื่อดำเนินการเสร็จแสดงรายการให้บริการในใบเสร็จค่าบริการ หรือบางกรณีช่างต้องออกไปซ่อมนอกสถานที่ จากรูปแบบการจัดบริการของอู่ซ่อมรถยนต์ มักเกิดปัญหาตามมา เนื่องจากการทำงานด้วยมือ เช่น การออกใบเสร็จ การจดบันทึกรายรับและรายจ่าย การบันทึกทะเบียนประวัติการซ่อม การจัดเก็บเอกสารแบบดั้งเดิม ประวัติลูกค้า ขาดการบันทึกรายละเอียดที่จำเป็น การจัดเก็บไม่เป็นระบบ จำแนกหมวดหมู่ ทำให้ยากต่อการค้นหา ใช้เวลาอาจไม่พบหรือสูญหาย อันเนื่องมาจากไม่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ช่วยในการจัดการ ตลอดทั้งยังขาดระบบบริหารงานที่มีคุณภาพ รวมถึงความเป็นเลิศด้านคุณภาพบริการซ่อมรถยนต์ และความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานภายในอู่ซ่อมรถยนต์ (วรายุทธ จันทร์พราหมณ์, 2561)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว แม้ว่าอาจส่งผลกระทบโดยตรงกับผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ไม่มากก็ตาม แต่หากข้อผิดพลาดบกพร่อง ทำให้ลูกค้าขาดความเชื่อมั่น ไม่พึงพอใจ จำนวนลูกค้าลดลง ประเด็นปัญหาเหล่านี้ จึงมีความสำคัญที่ต้องหาทางแก้ไข และพัฒนาด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ให้กับบริการโดยอาศัยรูปแบบการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นหากมีการศึกษาข้อมูลเอกสารและดำเนินการวิจัยภาคสนาม ในเรื่อง การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยที่สามารถเสนอแนะแนวทางแก่ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างราบรื่นอย่างทันยุคทันสมัย ภายใต้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตลอดเวลา และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ต้องรับรู้แนวทางอันนำไปสู่การพัฒนารูปแบบศักยภาพ ในการพิจารณา ตรวจสอบ ค้นหาต้นเหตุ เพื่อแก้ไขได้ตรงจุด ตลอดจนพัฒนาการซ่อมบำรุงรถยนต์ด้วยบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกันทุกคัน ด้วยการจัดทำคู่มือสำหรับสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มศักยภาพความพร้อมการให้บริการขจัดปัญหาผู้ประกอบการธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ไม่มีศักยภาพให้บริการเชิงคุณภาพ ลูกค้าไม่มาใช้บริการประสบกับการขาดทุน อันเป็นสาเหตุของการปิดกิจการ ให้กลับมาสู่การเป็นองค์กรที่มีความมั่นคงในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2) เพื่อพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3) เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื้อหาสาระสำคัญในบทความนี้ได้มาจากการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ กับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านอู่ซ่อมรถยนต์ ผู้การประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ และผู้เกี่ยวข้องกับอู่ซ่อมรถยนต์ (ผู้ร่วมทุนกิจการอู่ซ่อมรถยนต์ หัวหน้าช่าง) เจาะจงเฉพาะอู่ซ่อมรถยนต์ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ความร่วมมือและยินดีเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวนทั้งสิ้น 9 คน ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป้าหมายคือ ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ หรือหัวหน้าช่างอู่ซ่อมรถยนต์ ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานมาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยการวิจัยวิธีนี้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 350 คน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จทางสถิติ วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อพรรณนาลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ (Percentage) และหาระดับความสำคัญของปัจจัยของศักยภาพ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายความสำคัญของแต่ละปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบกิจการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes) และปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบกิจการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านหลักการบริหาร (Management)

รวมทั้งใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อหาองค์ประกอบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Factor Correlation) 2. หาองค์ประกอบเริ่มต้น (Factor Extraction) 3. การหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) และ 4. สร้างและการกำหนดชื่อองค์ประกอบย่อย (Interpretation and Naming Factor) (กัลยา วานิชยบัญชา, 2554) ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการและผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารและบริการซ่อมเครื่องยนต์ เพื่อให้ได้คู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ที่สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สรุปองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบแนวทางการพัฒนาบุคลากรอู่ซ่อมรถยนต์ ได้แก่ ผู้ประกอบการ ช่างซ่อมรถยนต์ และพนักงานดูแลระบบงาน ควรดำเนินการดังนี้

1.1 ด้านความรู้ ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาด้วยการเรียนรู้องค์ประกอบรถยนต์ การกำหนดกลยุทธ์ การบริหารต้นทุนเน้นความประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่าย การรับรู้สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอู่ซ่อมรถยนต์ การนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน การนำหลัก 5 Why มาเป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรอู่ซ่อมรถยนต์ จัดทำแผนพัฒนา ป้องกัน และลดความเสี่ยง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน การวิเคราะห์ปัญหา/อาการรถยนต์

1.2 ด้านทักษะ ผลจากการวิจัยพบว่า บุคลากรทุกคนในอู่ซ่อมรถยนต์ต้องมีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าสู่ความเป็นเลิศ เป็นผู้นำที่สามารถ มีทักษะด้านการบริหารการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การกระตุ้นให้พนักงานมีความตระหนัก กำหนดขอบเขตงานให้ช่างซ่อมรถยนต์ และพนักงานทุกตำแหน่ง ทำงานได้หลายหน้าที่ มีทักษะสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ การพัฒนาด้านทักษะโดยเฉพาะเปิดโอกาสให้พนักงานไปอบรม ดูงาน สัมมนานอกอู่ซ่อมรถยนต์ ให้ทุกตำแหน่งมีทักษะเท่าทันการพัฒนาตามกระแสโลกปัจจุบัน ก้าวทันด้านนวัตกรรม/เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีผ่านแอพพลิเคชั่นในการวางแผนงาน และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบการทำงาน

1.3 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลจากการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดการอู่ซ่อมรถยนต์ แลกเปลี่ยนความรู้ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้นวัตกรรม/เทคโนโลยี มาให้บริการทั้งด้านการซ่อมรถยนต์ การบริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เกิดภาพลักษณ์แห่งความเป็นเลิศด้านบริการ สามารถเข้าใจเอกสารใบสั่งงาน คำบรรยายลักษณะงาน โดยที่ผู้ประกอบการ ช่างซ่อมรถยนต์ และพนักงานเป็นบุคลากรที่มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ก้าวทันเทคโนโลยีปัจจุบัน เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของอู่ซ่อมรถยนต์อย่างเป็นรูปธรรม

2. สรุปความคิดเห็นต่อระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.1 เป็นยุคแห่งการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการซ่อมรถยนต์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 คน ทั้งหมดเห็นด้วยต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลในการนำทุนมากักตุนสต๊อกอะไหล่กับการใช้อะไหล่ รวมทั้งเพื่อลดขั้นตอน ลดเวลาทำงาน เข้าใจปัญหา/อาการได้จากข้อมูลประวัติการซ่อมที่จัดเก็บไว้

2.2 กระบวนการซ่อมรถยนต์ที่เร็วขึ้น ก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เพิ่มประสิทธิภาพต้นทุนการซ่อมรถยนต์ และค่าใช้จ่ายลดลง ผู้บริหารต้องมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ตัดสินใจที่ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ติดตามสมรรถนะการทำงานเป็นรายบุคคลสำเร็จ ทำให้ลูกค้าเกิดการใช้ซ้ำ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายด้วยศักยภาพ

2.3 การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรใช้หลักการ PDCA ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์หลักขององค์กร วิเคราะห์ข้อมูลคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่ง 2) การดำเนินการ (Do) โดยดำเนินการตามแผนงาน 3) การตรวจสอบ (Check) ต้องมีเฝ้าติดตามการทำงาน กำหนดตัวชี้วัด และ 4) การแก้ไข (Action) ต้องวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น หาสาเหตุที่แท้จริง และกำหนดแนวทางแก้ไข เพื่อป้องกันปัญหาเกิดซ้ำ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นเจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์หรือหัวหน้าช่างอู่ซ่อมรถยนต์ มีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารไม่เกิน 3 ปี ที่ทำงานเป็นอู่ซ่อมรถยนต์ขนาดเล็ก เป็นประเภทอู่ซ่อมรถยนต์ไม่รวมงานพ่นสี และเป็นประเภทอู่ซ่อมรถยนต์แบบครบวงจร

3.2 ระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคต ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคต พบว่า ทั้งปัจจัยด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต่างก็มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านความรู้ (Knowledge) ปรากฏผลดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านความรู้ (Knowledge)

(n = 350)

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านความรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
C1-1	การวางแผนนโยบายกลยุทธ์ทางธุรกิจ	3.86	.698	มาก
C1-2	การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์	3.82	.719	มาก
C1-3	การกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จงาน	4.11	.908	มาก
C1-4	การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน	3.91	.710	มาก
C1-5	องค์ประกอบหลักของชิ้นส่วนรถยนต์	4.34	.691	มากที่สุด
C1-6	หลักการทำงานของเครื่องยนต์เบนซิน	4.25	.710	มากที่สุด

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านความรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
	และเครื่องยนต์ดีเซล เช่น หลักการเผาไหม้ในเครื่องยนต์ การจุดระเบิดภายในเครื่องยนต์ เป็นต้น			
C1-7	การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น	3.97	.725	มาก
C1-8	นวัตกรรม และการบริหาร เช่น งานจัดซื้ออะไหล่รถยนต์	3.87	.906	มาก
C1-9	ความสูญเปล่า 8 ประการ (8 Waste) ได้แก่ 1. ความขาดตกบกพร่อง 2. การเคลื่อนย้าย 3. กระบวนการส่วนเกิน 4. สินค้าคงคลัง 5. การผลิตที่มากเกินไป 6. การรอคอย 7. การเคลื่อนไหว และ 8. การใช้ทรัพยากรไม่เต็มประสิทธิภาพ	3.76	.750	มาก
C1-10	บทบาทหน้าที่ ความสามารถที่กำหนดไว้ในใบคำบรรยายลักษณะงานของแต่ละตำแหน่ง	4.28	.719	มากที่สุด
C1-11	ระบบการบริหารงานคุณภาพ ได้แก่การจัดทำเอกสาร คู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน, วิธีการปฏิบัติงาน ,เอกสารบันทึก และการควบคุมเอกสาร	4.12	.714	มาก
C1-12	การสอนงานบนหน้างานให้กับพนักงาน และการจัดทำแบบประเมินผล	4.27	.590	มากที่สุด
C1-13	ความต้องการของลูกค้าในเรื่องการบริการหลังการขาย ,วิธีการวัดการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้า	4.17	.679	มาก
C1-14	การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค	4.16	.531	มาก
C1-15	การประเมินความเสี่ยง และบริหารความเสี่ยง	4.18	.610	มาก
C1-16	การวิเคราะห์ปัญหาด้วยหลักการ 5 Why คือการตั้งคำถามว่า “ทำไม” “Why” กับอะไรคือสาเหตุของปัญหานั้นๆลงไป 5 ครั้ง	4.07	.664	มาก

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านความรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
C1-17	การกำหนดแนวทางการแก้ไข และการป้องกันปัญหาการเกิดซ้ำ	4.26	.688	มากที่สุด
C1-18	การปรับมาตรฐานคู่มือวิธีการปฏิบัติงานให้อัพเดตอยู่ตลอดเวลา	4.13	.663	มาก
C1-19	การถอดบทเรียนเพื่อเป็นความรู้	4.05	.679	มาก
	รวม	**4.08**	**.445**	**มาก**

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านทักษะ (Skill) ปรากฏผลดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านทักษะ (Skill)

(n = 350)

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านทักษะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
C2-20	ทักษะการนำทีมอย่างมีวิสัยทัศน์	3.73	1.116	มาก
C2-21	ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์	3.81	1.169	มาก
C2-22	ทักษะการบริหารงานบุคคล	4.07	.752	มาก
C2-23	ทักษะในการใช้งานคอมพิเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี	3.99	.805	มาก
C2-24	ทักษะการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่	3.92	.751	มาก
C2-25	ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	3.99	.888	มาก
C2-26	ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงาน	3.88	.902	มาก
C2-27	ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	3.94	.837	มาก
C2-28	ทักษะการปรับปรุงการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบโดยใช้หลักการ วางแผน-ตรวจสอบ-ปฏิบัติ-ปรับปรุง	4.01	.810	มาก
C2-29	ทักษะการคิด การควบคุมต้นทุนที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	4.10	.695	มาก
C2-30	ทักษะการนำระบบ IOT (Internet of Thing) มาใช้เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลระหว่างคนกับคน	3.97	.695	มาก
C2-31	ทักษะการเตรียมความพร้อมสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	3.86	.706	มาก

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านทักษะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
C2-32	ทักษะการมอบหมายงานให้งานกับบุคคลากร	3.85	.631	มาก
C2-33	ทักษะการประยุกต์ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารงานคุณภาพ ,การควบคุมเอกสารและการทำลายเอกสาร	3.93	.723	มาก
C2-34	ทักษะการตรวจสอบแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน	3.79	.649	มาก
C2-35	ทักษะการปรับแผนงานอย่างรวดเร็วเพื่อให้งานสำเร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด	3.96	.687	มาก
C2-36	ทักษะการบริการหลังการขาย มีความเข้าใจความต้องการของลูกค้าเพื่อทำการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ	4.09	.769	มาก
C2-37	ทักษะในการสื่อสารผลการตรวจสอบเป้าหมายตัวชี้วัดผลสำเร็จงาน (KPI) ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง	3.95	.801	มาก
C2-38	ทักษะการทวนสอบเอกสารการปฏิบัติงานให้เป็นปัจจุบัน	4.03	.687	มาก
	รวม	**3.94**	**.545**	**มาก**

3.2.3 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบ การอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribuites) ปรากฏผลดังตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในอนาคตด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes)

(n = 350)

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
C3-39	ความสามารถในการบริหารงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร	4.29	.792	มากที่สุด
C3-40	ความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	3.94	.818	มาก
C3-41	ความสามารถในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น	3.95	.927	มาก
C3-42	ความสามารถในการปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการปรับปรุง	3.92	.877	มาก
C3-43	ความสามารถสอนงานให้กับบุคลากร	3.97	.766	มาก
C3-44	ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาเป็นไป	4.07	.719	มาก

ข้อที่	การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสำคัญ
	ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด			
C3-45	ความสามารถในการสรุปผลงานที่เกิดจริงเทียบกับแผนงาน	4.01	.702	มาก
C3-46	ความฉลาดทางอารมณ์	3.81	.983	มาก
C3-47	ความมุ่งเน้นต่อความสำเร็จ	3.91	.927	มาก
C3-48	ความยุติธรรม ความเสมอภาคกับทุกคนในทีมไม่เลือกปฏิบัติ	3.85	1.004	มาก
C3-49	ความตระหนักถึงหน้าที่เป็นไปตามคุณลักษณะหรือคุณลักษณะพิเศษที่กำหนดไว้	3.88	1.054	มาก
C3-50	การสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน	3.82	1.004	มาก
C3-51	การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ	3.99	.722	มาก
C3-52	การบริหารดำเนินการแบบคล่องตัว	3.89	1.042	มาก
C3-53	การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรด้วยการยกย่องชมเชย	3.84	1.203	มาก
C3-54	การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.86	.992	มาก
C3-55	การมีวินัยในตนเอง	3.62	1.228	มาก
C3-56	การมีทัศนคติที่ดีในการบริหารงาน	3.93	1.252	มาก
C3-57	ภาวะความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจในเวลาที่เหมาะสมในเวลาที่จำเป็น	3.77	1.381	มาก
	รวม	**3.91**	**.717**	**มาก**

4. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

4.1 กลุ่มตัวแปรด้านความรู้ พบว่ามี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การบริหารต้นทุน และการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจด้วยนวัตกรรมใหม่ เพื่อเปลี่ยนความสูญเปล่าให้เกิดคุณค่า (2) การบริหารจัดการอู่ซ่อมรถยนต์ตามยุคเทคโนโลยีดิจิทัล (3) การตรวจสอบและประเมินผลความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร (4) การบริหารความเสี่ยง และ (5) การกำหนดมาตรการการแก้ไข และป้องกันปัญหา

4.2 กลุ่มตัวแปรด้านทักษะ พบว่า มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ (1) การพัฒนานวัตกรรม และทักษะการจัดการเทคโนโลยี (2) ทักษะการพัฒนาบุคลากร เพื่อเข้าสู่ยุคดิจิทัล และเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (3) คุณลักษณะของผู้นำเชิงกลยุทธ์ และทักษะการสื่อสารที่ผู้นำควรมี

4.3 กลุ่มตัวแปรด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ (1) การจัดการความคิด (2) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการวิเคราะห์คิดแก้ปัญหา เพื่อมุ่งเน้นต่อความสำเร็จขององค์กร (3) การพัฒนาตนเองในงานอาชีพ

4.4 กลุ่มตัวแปรด้านการบริหารบุคลากร พบว่า มี 6 องค์ประกอบย่อย คือ (1) การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลตามยุคเทคโนโลยีดิจิทัล (2) เทคนิคการสอนงาน และวิธีการสืบค้นข้อมูลสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ (3) การพัฒนาระบบการควบคุมคลังสินค้าโดยใช้เทคโนโลยียุคใหม่ (4) การสื่อสารองค์กรเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยทางการตลาดการมีห้องรับรองระหว่างการเข้ารับการบริการ (5) การบริหารต้นทุน และการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร (6) เทคนิคการวางเป้าหมายการตลาดและการให้บริการหลังการขาย

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คนให้ความเห็นชอบ (ร่าง) รูปแบบฯ ที่นำเสนอ สรุปได้ดังนี้

1. ศักยภาพผู้บริหารหัวข้อหลักที่ 1 การพัฒนาผู้ประกอบการ องค์ประกอบหลักประกอบด้วยความรู้, ทักษะ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, และการบริหารงาน

2. ศักยภาพผู้บริหารหัวข้อหลักที่ 2 การบริหารจัดการ องค์ประกอบหลักประกอบด้วยความรู้, ทักษะ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, และการบริหารงาน

3. ศักยภาพผู้บริหารหัวข้อหลักที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ องค์ประกอบหลักประกอบด้วย ความรู้, ทักษะ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการบริหารงาน

วัตถุประสงค์ที่ 3. เพื่อการสร้างคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพ (Competency) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน (KSA) ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) และทรัพยากรทางการบริหาร (5 M’s) ด้านบุคลากร (Man) ด้านเครื่องจักร (Machine) ด้านวิธีการ (Method) ด้านวัตถุดิบ (Material) ด้านการตลาด (Marketing) และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economics) ในการจัดทำ “ร่างคู่มือการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์” แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงมาก จึงสามารถจัดทำเป็นคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอู่ซ่อมรถยนต์ได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญผลการวิจัยในการพัฒนารูปแบบศักยภาพของผู้ประกอบการนั้นมีข้อกำหนด 3 ด้านคือ (1) การพัฒนาผู้บริหาร (Executive Development) (2) การบริหารจัดการ (Management) และ (3) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Development) ซึ่งสอดคล้องกับการบรรยายของอาคม เติมพิทยาไพสิฐ พบว่าปัจจุบันแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การสร้างสรรค์ผลงานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นที่ยอมรับจากหลายประเทศทั่วโลก ในการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีคุณภาพสูง ประเทศต่างๆ

จึงให้ความสำคัญกับ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ที่เน้นการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้วยความคิดสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่ (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2553)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบศักยภาพ ประกอบกับผลการวิจัยพบว่า หัวข้อหลักแต่ละด้านต้องประกอบปัจจัยย่อยสำคัญ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยย่อยที่ 1 ด้านความรู้ (Knowledge) ปัจจัยย่อยที่ 2 ด้านทักษะ (Skill) ปัจจัยย่อยที่ 3 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) และปัจจัยย่อยที่ 4 ด้านการบริหารงาน (Management) โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพแกนกลาง (Core Competency) เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ อาทิ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการปฏิบัติงาน การทำงานเป็นทีม การจัดการ การให้บริการ การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา และการบริหารความเสี่ยง เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีส่วนที่สอดคล้องกับงานวิจัยของบิล ออเล็ท ได้กล่าวว่าผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นนวัตกรรม ช่วยสร้างธุรกิจจากเทคโนโลยีกระบวนการ หรือโมเดลที่แปลกใหม่ รวมถึงนวัตกรรมที่ช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันหรือการเติบโตของธุรกิจ (บิล ออเล็ท, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Frederick et al กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นกุญแจสำคัญของกระบวนการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จากทรัพยากรที่อยู่ และเพิ่มศักยภาพในการสร้างมูลค่าให้กลับผลิตภัณฑ์นวัตกรรม เป็นกระบวนที่สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการไปสู่ความคิด ด้านการตลาดและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Frederick et al., 2007)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน โดยการจัดการสนทนากลุ่มให้ความเห็นชอบ (ร่าง) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่นำเสนอ โดยองค์ประกอบหลักในแต่ละด้านประกอบด้วยความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และการบริหารงาน สอดคล้องกับแนวคิดของชุติกาญจน์ แก่นโส กล่าวว่าการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ และได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพึงพอใจได้นั้น องค์การจะต้องส่งเสริมการพัฒนาตนให้กับบุคลากรในองค์การ อีกทั้งองค์การจะต้องมีการนำเอากิจกรรมต่างๆเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์การเพื่อเป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร และองค์การ (ชุติกาญจน์ แก่นโส, 2557)

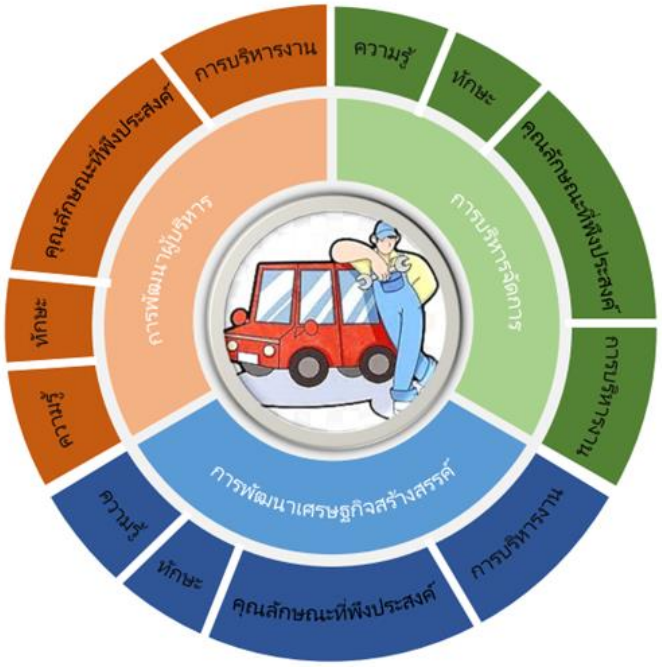
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพื่อให้เอื้อต่อกลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการก้าวทันโลกแห่งศรรตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ฉัตรแสงอุทัย ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร องค์กรธุรกิจในประชาคมอาเซียน พบว่าผู้บริหารควรมีศักยภาพด้านความรู้ทางธุรกิจ ความรู้พื้นฐานทั่วไปในการดำเนินธุรกิจ และการจัดการธุรกิจ (ประสิทธิ ฉัตรแสงอุทัย, 2557) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bacigalupo, et al. กล่าวว่าผู้ประกอบการที่มีความคิดสร้างสรรค์มุ่งมั่น และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาแนวคิด และโอกาสต่าง ๆ เพื่อสร้างมูลค่าทางธุรกิจ (Bacigalupo, et al., 2016)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อการสร้างคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพ

(Competency) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน (KSA) ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attribute) และทรัพยากรทางการบริหาร (5 M's) ด้านบุคลากร (Man) ด้านเครื่องจักร (Machine) ด้านวิธีการ (Method) ด้านวัตถุดิบ (Material) ด้านการตลาด (Marketing) และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economics) ในการจัดทำ "ร่างคู่มือการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์" แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับสูงมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีลักษณะดังภาพ

จากการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะเสนอรูปแบบ 3 แบบคือ

1) การพัฒนาผู้บริหาร มีองค์ประกอบหลักคือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการบริหารงาน ที่มีการส่งมอบบริการตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย มีการบริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ มีการอบรมบุคลากร มีการตกแต่งร้าน มีการลงทุนด้านการให้บริการลูกค้าอย่างดีที่สุด มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีทักษะการคิดแบบผู้เชี่ยวชาญ มีการซื้อเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และมีการพัฒนารูปแบบศักยภาพวิถีตนเองให้เป็นไปตามกระแสสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรม

2) การบริหารจัดการ มีองค์ประกอบหลัก คือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการบริหารงาน ที่มีการพัฒนาเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ มีความรู้เชิงบริหาร มีทักษะการจัดการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการบริหารจัดการ มีการบริหารงาน เพื่อนำพา

องค์กรให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ มีการจัดโครงสร้างอู่ซ่อมรถยนต์ และมีภาวะความเป็นผู้นำ

3) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบหลัก คือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และการบริหารงาน ที่มีความสามารถการบริหารเชิงปฏิบัติ มีศักยภาพในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ มีพันธกิจ และมีเป้าหมายความสำเร็จ มีการจัดหาและการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี การประยุกต์ใช้ มีการบริหารทรัพยากรบุคคลกับเทคโนโลยี มีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี และมีระบบนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ผู้บริหารควรเข้าใจ

บทสรุป

การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในฐานะเป็นผู้นำสูงสุดขององค์กร การมุ่งสู่ศักยภาพ มุ่งสู่คุณภาพ และมุ่งสู่ประสิทธิภาพสูงสุด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ยากให้เกิดการยอมรับในองค์กร ความท้าทายผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 จึงให้ความสำคัญกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงสามารถนำพาองค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายความสำเร็จได้ องค์กรการให้บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เช่นเดียวกับองค์กรอื่น กล่าวคือ ทำอย่างไรทำให้องค์กรประเภทอู่ซ่อมรถยนต์คงความมีคุณค่าของตน เพิ่มศักยภาพในการอยู่รอด เพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพิ่มความสามารถในการพัฒนาที่ยั่งยืน ฉะนั้นการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) การพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ต้องมีหน้าที่ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร โดยหลักการสำคัญต้องมีคุณลักษณะของผู้นำที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรและผู้ปฏิบัติงานร่วมกันจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารที่ยึดถือคนเป็นทรัพยากรสำคัญ และเชื่อว่าบุคคลมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง จึงกล่าวโดยรวมได้ว่า การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้ประกอบอู่ซ่อมรถยนต์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรทำความเข้าใจทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ต้องกำหนดวิธีบริหารด้วยการบูรณาการกระบวนการต่างๆ และ 3) ต้องจัดให้มีการส่งเสริมการตลาดยุคดิจิทัล

1.2 ผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรอู่ซ่อมรถยนต์ ซึ่งเป็นธุรกิจเกี่ยวเนื่อง เพื่อช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังช่วยส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปด้วย จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) พิจารณาแรงจูงใจในการจัดตั้งพันธมิตร 2) การมองหาคู่พันธมิตร 3) การวิเคราะห์หรือประเด็นคู่พันธมิตร 4) การพิจารณาสถานภาพการแข่งขันในปัจจุบัน 5) ขอความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) จัดทำแผนธุรกิจ และ 7) ทำสัญญาเป็นพันธมิตร

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน 2) สนับสนุนการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาต่อยอดทั้งทางด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ 3)

ส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนา รวมทั้งให้เงินอุดหนุนด้านการวิจัย เพื่อเป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดความคิด นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ๆ ขั้นสูง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ประเภทอื่น เช่น อู่ซ่อมสีรถยนต์ หรืออู่ซ่อมรถยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอู่ซ่อมรถยนต์ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีรายได้มากที่สุดจากการท่องเที่ยว และเป็นจังหวัดที่คับคั่งไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ สุราษฎร์ธานี หรือสงขลาเป็นต้น

2.3 ศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกิจการอู่ซ่อมรถยนต์

2.4 ควรเพิ่มเรื่องอื่นๆ อีก เช่น การศึกษาปัจจัยอื่นๆ (เพิ่มเติมจากศักยภาพของผู้ประกอบการ) ที่ส่งผลต่อผลประกอบการหรือผลสำเร็จของธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชยบัญชา. (2554). *สถิติสำหรับงานวิจัย.* กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ชุติกาญจน์ แก่นโส. (2557). สมรรถนะผู้บริหาร การพัฒนาบุคลากร และส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่ง. *ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

บิล ออเล็ท. (2560). *วิชาสร้างธุรกิจฉบับ MIT [Disciplined Entrepreneurship]* (วิญญูกิ่งหิรัญวัฒนา ผู้แปล). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์บุ๊ค เซนเตอร์.

จุรีพร จันทร์พาณิชย์. (2554). การประกอบการ (Entrepreneur). *บุรีรัมย์: โครงการจัดทำตำรา และงานวิจัยเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประสิทธิ์ ฉัตรแสงอุทัย. (2557). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารองค์กรธุรกิจในประชาคมอาเซียน. *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์.* บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วรายุทธ จันทร์พราหมณ์. (2561). การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานอู่ซ่อมรถยนต์: กรณีศึกษา. *สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม.* มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). *กิจกรรมปรับกระบวนทัศน์ของประเทศสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์.* จัดโดยกระทรวงการต่างประเทศร่วมกับศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบการบรรยาย ณ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ วันที่ 26 มีนาคม.

อาคม เติมพิทยาไพสิฐ. (2553). *“Thailand’s Creative Economy”.* รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอในกิจกรรมปรับกระบวนทัศน์

ของประเทศสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จัดโดยกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ การบรรยาย ณ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ วันที่ 26 มีนาคม.

Bacigalupo, M. et al. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.

Frederick, H. et al. (2007). *Entrepreneurship: theory, process and practice*. South Melbourne: Thomson Learning.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
The Transformational Leadership of Administrator and Personnel Administration in School under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1

[1]**ศรีรุ้ง ศรีสุวรรณ** Srirung Srisuwan
[2]**วรกาญจน์ สุขสดเขียว** Worakarn Suksodkiaw
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Faculty of Education, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: myrung20@gmail.com

Received May 17, 2023; **Revised** November 21, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2) การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 103 แห่ง เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารบุคคล 1 คน รวมทั้งสิ้น 206 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารตามแนวคิดของแนวคิดของคูซส์และพอสเนอร์ และการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของเอ็ดวิน บี ฟลิปโป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X = ,S.D.=0.22) 2. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X = ,S.D.=0.24) 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (ry = 0.772)

คำสำคัญ: บริหารงานบุคคล; ผู้บริหารสถานศึกษา; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The research objectives were to determine: 1) the transformational leadership of school administrators under Suphanburi Primay Educational Service Area Office 1 2)the personnel administration in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 and 3) the relationship between transformational leadership of school administrators and personnel administration in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample was 103 schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1. The two respondents from each school consisted of a school director or acting school director and a teacher in personnel administration department, with the total of 206. The research instrument was a questionnaire regarding transformational leadership of school administrators, based on the concept of Kouzes and Posner and the personnel administration in school, based on the concept of Flippo. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research findings revealed that 1. The transformational leadership of school administrators under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 as a whole was at highest level (X = ,S.D.=0.22) 2. The personnel administration in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 as a whole was at highest level (X = ,S.D.=0.24). 3. The transformational leadership of school administrators and personnel administration in school under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 were at high level correlation (ry =0.772), with significantly at .01.

Keywords: Personnel administration; Administrator; Transformational leadership

บทนำ

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงาน เฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการและกระบวนการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยในบริบทของประเทศไทย เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลัง เผชิญอยู่หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมการศึกษานั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย โดยนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลนั้นจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญา ที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2560) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือและ

กลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับภาวะผู้นำที่จำเป็นในยุคการปฏิรูปการศึกษา ที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารในสถานศึกษาได้ (JAMES WERBER, 1987) ในส่วนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถ ดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเกิด ความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา ความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้รับการยกย่องและมีความก้าวหน้าใน วิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภารดี อนันต์นาวี, 2557)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้ดำเนินการสังเคราะห์และสรุปผลการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยจากการศึกษาการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 135 แห่ง ในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มีผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับคุณภาพยอดเยี่ยมเพียง 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.52 เท่านั้น ซึ่งมีค่าร้อยละน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับระดับคุณภาพอื่นๆ ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาจุดที่ควรพัฒนาในด้านนี้ พบว่าได้แก่ 1) การดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย 2) พัฒนาครูและบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และ 3) การมีระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา เช่นเดียวกันกับมาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีจุดที่ควรพัฒนา ได้แก่ 1) ควรมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน และ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ายังมีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพในระดับคุณภาพยอดเยี่ยมในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำนวนน้อยมาก จึงควรมีแนวทางในการ

พัฒนาสถานศึกษาในด้านต่างๆ ข้างต้นให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2563)

นอกจากนี้ จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา คือ การพัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สภาวการณ์แข่งขันที่ไร้พรหมแดน สภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่จำกัด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และมีความสารมารถในการกระตุ้นให้บุคคลในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีทำงานให้เกิดผลสูงสุด ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าบริหารขาดทักษะการสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในการสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เนื่องจากการสรรหาและการบรรจุครูไม่ทันกับความต้องการของโรงเรียน และไม่ตรงวิชาเอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งในการพัฒนาองค์กรในด้านการศึกษาต้องมีการพัฒนาทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในปัจจุบันด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ในการอบรมพัฒนาที่ขาดการบูรณาการด้านเนื้อหา มีความซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู เมื่อครูได้รับการพัฒนาแล้วขาดการเผยแพร่ความรู้ในโรงเรียน ไม่มีการนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ได้ นอกจากนี้โครงการอบรมไม่ตรงกับความต้องการของครู และไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจากมีข้อกำหนดไม่ให้ครูอบรมในวันเวลาราชการ ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งการเลื่อนขั้นวิทยฐานะของครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่แน่นอน มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การประเมินบ่อยครั้ง ทำให้ครูหมดพลัง และกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2563)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่ง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาที่ดี ถือว่าเป็นอีกวิธีการหนึ่งของการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และส่งผลให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อทราบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 135 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random Sampling) จำแนกตามอำเภอ ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารบุคคล 1 คน จากจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 แห่ง รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 206 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในปัจจุบัน และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_{tot}) ตามแนวคิดของของคูซส์และพอสเนอร์ (Kouzes & Posner) 1) เป็นต้นแบบนำทาง (X_1) 2) สร้างแรงบันดาลต่อวิสัยทัศน์ร่วม (X_2) 3) กล้าท้าทายต่อกระบวนการ (X_3) 4) เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น (X_4) และ 5) การสร้างขวัญและกำลังใจ (X_5)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา (Y_{tot}) ตามแนวคิดของรวม 1) การสรรหาบุคลากร (Y_1) 2) การพัฒนาบุคลากร (Y_2) 3) การให้ค่าตอบแทน (Y_3) 4) การรวมพลังของบุคลากร (Y_4) 5) การธำรงรักษา (Y_5) และ 6) การให้พ้นจากงาน (Y_6)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการจัดเตรียมโครงการอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสาร สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงร่างการวิจัย นำเสนอพร้อมขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติโครงร่างการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดของทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสร้างเครื่องมือ ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ตลอดจนแปลผลการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย นำเสนอร่างรายงานผลการวิจัย ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงและจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเสนอต่อภาควิชาเพื่อทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์จัดทำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในการทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้ และส่งคืนทางไปรษณีย์สำหรับสถานศึกษาที่ไม่สะดวกในการเดินทาง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ตรวจการให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับ
3. นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X = S.D=0.22) และเมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นต้นแบบนำทาง ด้านการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น ด้านการสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 (X_{tot})

ข้อที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การเป็นต้นแบบนำทาง (X_1)	4.62	0.25	มากที่สุด
2	การสร้างแรงบันดาลต่อวิสัยทัศน์ร่วม (X_2)	4.51	0.38	มากที่สุด
3	ความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ (X_3)	4.50	0.33	มากที่สุด
4	การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น (X_4)	4.52	0.35	มากที่สุด
5	การสร้างขวัญกำลังใจ (X_5)	4.43	0.38	มาก

รวม (X_{tot})	**4.52**	**0.22**	**มากที่สุด**

2. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X = S.D=0.24) และเมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรวมพลังของบุคลากร ด้านการธำรงรักษา และด้านการออกจากงาน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการให้ค่าตอบแทน ด้านการสรรหาบุคลากร และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารงานบุคคลใสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 (Y_{tot})

ข้อที่	การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การสรรหาบุคลากร (Y_1)	4.44	0.36	มาก
2	การพัฒนาบุคลากร (Y_2)	4.43	0.41	มาก
3	การให้ค่าตอบแทน (Y_3)	4.47	0.38	มาก
4	การรวมพลังของบุคลากร (Y_4)	4.82	0.23	มากที่สุด
5	การธำรงรักษา (Y_5)	4.55	0.33	มากที่สุด
6	การออกจากงาน (Y_6)	4.52	0.34	มากที่สุด
รวม (Y_{tot})		**4.54**	**0.24**	**มากที่สุด**

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงในลักษณะคล้อยตามกัน

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

การบริหารงานคคลในสถานศึกษา / **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร**	การสรรหาบุคลากร (Y_1)	การพัฒนาบุคลากร (Y_2)	การให้ค่าตอบแทน (Y_3)	การรวมพลังของบุคลากร (Y_4)	การธำรงรักษา (Y_5)	การออกจากงาน (Y_6)	**รวม (Y_{tot})**
การเป็นต้นแบบนำทาง (X_1)	.343**	.283**	.251**	.648**	.389**	.384**	**.435****

การสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วม (X_2)	.375**	.409**	.348**	.289**	.436**	.365**	**.535****
ความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ (X_3)	.201**	.226**	.155*	.249**	.148*	.306**	**.301****
การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น (X_4)	.552**	.537**	.301**	.238**	.454**	.338**	**.593****
การสร้างขวัญกำลังใจ (X_5)	.565**	.138**	.459**	.194**	.414**	.399**	**.667****
ภาพรวม (X_{tot})	**.621****	**.650****	**.465****	**.339****	**.555****	**.535****	**.772****

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการในการจัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานรดา พรธวัชชัย ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตทวีวัฒนา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตทวีวัฒนา” ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการอุทิศตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากโดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความนอบน้อม ด้านความอารีและด้านความใจกว้าง (ปานรดา พรธวัชชัย, 2558)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีกระบวนการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่กระบวนการในการสรรหาบุคลากร ซึ่งเป็นกระบวนการในการแสวงหาและจูงใจผู้สมัครงานที่มี ความสามารถเข้ามาทำงานในองค์การ ความสามารถมีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งองค์กรมีการกำหนดลักษณะงาน การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากร มี

การประกาศรับสมัคร เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความสามารถตามต้องการเข้ามาทำงานเพื่อช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีพร จิตรกิตติโชติ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ วินัยและการรักษาวินัย การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การออกจากราชการ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (สุรีพร จิตรกิตติโชติ, 2562)

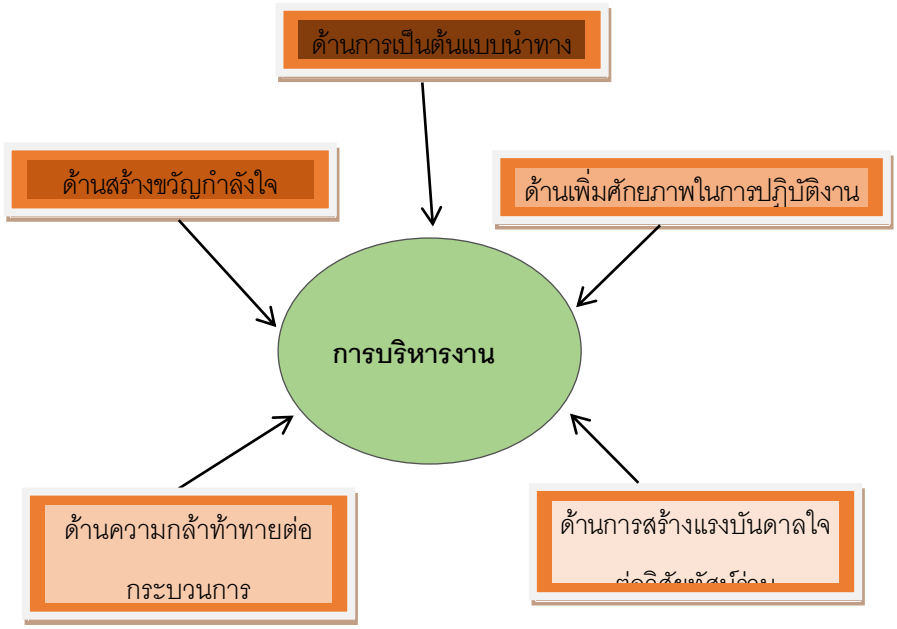
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีกระบวนการในการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่กระบวนการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในตำแหน่งงานต่าง ๆ ซึ่งองค์กรที่มีการกำหนดลักษณะงาน การวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนย่อมส่งผลให้องค์กรนั้น ๆ ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความเหมาะสมกับองค์กร ผนวกกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมก่อนเข้าสู่การดำรงตำแหน่งนั้นเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะได้มาซึ่งผู้ที่มีความพร้อมต่อมาตรฐานตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพยงค์ รักษาสิน ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 (ทิพยงค์ รักษาสิน, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเป็นต้นแบบนำทาง การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น การสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วม ความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ดังนี้ การสร้างขวัญกำลังใจ

2. จากการศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรวมพลังของบุคลากร การธำรงรักษา การออกจากงาน และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การให้ค่าตอบแทน การสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร

3. เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการเป็นต้นแบบนำทาง กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการรวมพลังของบุคลากร มีความสัมพันธ์คล้อยตามกันมากที่สุด

ภาพประกอบ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

บทสรุป

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และมีลักษณะคล้อยตามกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ ค่าเฉลี่ยในลำดับน้อยที่สุด เพื่อให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการบริหารจัดการโดยยึดหลักการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชานั้นจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานจะมีความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันดี สมาชิกมีความขัดแย้งกันน้อยและกลุ่มสามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ มีการยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน และมีเป้าหมายในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรร่วมกัน นอกจากนี้การสร้างขวัญกำลังใจโดยผู้บริหาร เช่น การให้รางวัล การให้คำชมเชย การยกย่องเชิดชูเกียรติ และการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น ยังสามารถโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานซึ่งก็คือบุคลากรทางการศึกษามีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษา มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดผล

2. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากร ค่าเฉลี่ยในลำดับน้อยที่สุด เพื่อให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาบุคลาการอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากบุคลากรถือเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่นั้นส่วนหนึ่งย่อมมาจากตัวของบุคลากร โดยการพัฒนาบุคลากรนั้นมีหลากหลายวิธีด้วยกัน เช่น การอบรม การสัมมนา การประชุม การเข้าชมนิทรรศการวิชาการ และการร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีต่าง ๆ นั้นจะทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ อันจะส่งผลดีแก่องค์กรในด้านต่าง ๆ และสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ในที่สุด นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรยังถือเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งในด้านการเป็นต้นแบบนำทาง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วม ด้านความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ ด้านการเพิ่มศักยภาพในการ

ปฏิบัติงานให้ผู้อื่น และด้านการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อนำมาบูรณาการกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง

ทิพยงค์ รักษาสิน. (2564). จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(4)*, หน้า 32.

ปานรดา พรธวัชชัย. (2558). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตทวีวัฒนา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5(2), หน้า* 49.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี.

สุรีพร จิตรกิตติโชติ. (2562). จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), หน้า* 527.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2563). *การสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563*. สุพรรณบุรี: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). *“แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579”*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2563). *“สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2562.”*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.

James Weber. (1987). “Instruction Leadership: A Composite Working Model. *The Best of ERIC* 42-43.

Robert V. Krejcie & Earyle W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. *Educational and Psychological Measurement. 30(3)*: 607-610

ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Effect of Murdoch Integrated Approach (MIA) Learning Management with Mind Mapping effected to English Reading Comprehension Ability of Mathayom Suksa Five Students

[1]**ฉัตรพิไล จันทร์ราม** Chatpilai Janram
[2]**สุรัตนา อดิพัฒน์** Surattana Adipat
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[12]Faculty of Education, Ramkamhaeng University
[1]Corresponding author, e-mail: cpl.jr27@gmail.com

Received May 19, 2023; **Revised** September 7, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คนซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติ Wilcoxon Signed-rank test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ MIA; ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ; แผนผังความคิด

Abstract

The purposes of this experimental research were to: 1) compare students' English reading ability of English reading comprehension ability after learning by MIA learning management with mind mapping and 2) study the student opinions toward MIA learning management with mind mapping. The sample were 25 eleventh grade students from Nakhayardwittayakarn school, Phatthalung in second semester of the academic year 2022. The students were selected by purposive sampling technique. The research instruments used included 1) MIA learning management with mind mapping lesson plans 2) English reading comprehension test and 3) questionnaire on opinions toward the learning by applying MIA learning management with mind mapping. The statistical analysis employed were mean (*M*), Standard deviation (S.D.), and Wilcoxon Signed-rank test analysis. The results of this research were: 1. The students' English reading ability after learning by MIA learning management with mind mapping was significantly higher than learning before learning by MIA learning management with mind mapping at the .05 level. 2. The students' opinions toward the learning by MIA learning management with mind mapping were overall at high agreement level.

Keywords: The Murdoch Integrated Approach (MIA) Learning Management; English Reading Ability; Mind Mapping

บทนำ

ในปัจจุบันยังพบว่านักเรียนจำนวนมากประสบปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อการอ่านของนักเรียนคือ นักเรียนอ่านไม่เข้าใจ ไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ สืบเนื่องมาจากขาดการฝึกฝนอย่างถูกวิธี ขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ จึงส่งผลให้การอ่านภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงถือได้ว่าทักษะพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วทุกมุมโลก ทั้งนี้ในระดับนานาชาตินั้นต้องการนักเรียนที่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสาร ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่ผู้อ่านต้องอาศัยความรู้พื้นฐานด้านภาษา กระบวนการคิด และประสบการณ์เดิม เพื่อจะได้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน (สุนารี เธียรธารณา, 2549) ซึ่งทักษะการอ่านนั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การอ่านเชิงวิเคราะห์ การอ่านเชิงวิชาการการอ่านในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ตามที่แววัน มนูธาราม กล่าวไว้ว่า การอ่านแต่ละวิธี แต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับเหตุผลความสำคัญและความต้องการว่าผู้อ่านต้องการอ่านเพื่ออะไรและสามารถเลือกใช้วิธีการอ่านได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนในทักษะภาษาอังกฤษยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควรเพราะผู้เรียนยังขาดความสามารถในการอ่าน (แววัน มนูธาราม, 2564)

วิธีการสอนอ่านที่เหมาะสมกับนักเรียนและสามารถนำมาแก้ปัญหาการอ่านได้ คือ วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (Murdoch Integrated Approach) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มุ่งเน้น

การเรียนโดยผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและนักเรียนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ครูได้จัดเตรียมไว้ โดยวิธีการสอนนี้จะมีลักษณะสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมในแต่ละคาบให้อยู่ในรูปแบบบูรณาการทักษะทางภาษา คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่จะเน้นที่ทักษะการอ่าน (Murdoch, 1986) วิธีการสอนแบบ MIA มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การถามคำถามนำก่อนการอ่าน (Priming Question) เป็นขั้นตอนที่ครูถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น 2) การทำความเข้าใจคำศัพท์ (Understanding Vocabulary) คือ ขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมสอนคำศัพท์จากเนื้อเรื่องที่อ่าน 3) การอ่านเนื้อเรื่อง (Reading the Text) คือ ขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนอ่านทีละย่อหน้าแล้วสลับด้วยการถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา 4) การทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Understanding the Text) คือขั้นตอนการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยการทำแบบฝึกหัด 5) การถ่ายโอนข้อมูลในรูปแบบอื่น (Transferring Information) คือ ขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับมาเขียนใหม่ในรูปแบบอื่น เช่น ตาราง แผนภูมิ หรือรูปภาพ 6) การทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท (Jigsaw Exercise and Paragraph-Structure) คือขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนต่อชิ้นส่วนประโยคจากเนื้อเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปเนื้อหา 7) การประเมินและการแก้ไข (Evaluation and Correction) คือขั้นตอนที่ครูประเมินการอ่านของนักเรียนโดยการตรวจสอบและแก้ไขการใช้ภาษาจากขั้นตอนที่ 6 นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนยังมีความสำคัญและต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับสถานการณ์ใหม่ๆ เสมอโดยเฉพาะวิธีการคิดจากเดิมที่ครูใช้วิธีการสอนแบบจดบันทึกเป็นแบบบรรทัด ใช้ปากกาหรือดินสอสีเดียวมาเปลี่ยนเป็นการใช้คำแทนด้วยสัญลักษณ์หรือภาพและเน้นการใช้สีสัน ซึ่งวิธีการนี้ เมื่อนำมาปรับใช้ทำให้นักเรียนสามารถจัดลำดับการใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น เช่น ใช้ในการช่วยแก้ปัญหา ตัดสินใจ และช่วยเรื่องความจำ ฯลฯ ซึ่งวิธีการดังกล่าว เรียกว่า Mind Mapping อัจฉรา อินทร์น้อย กล่าวถึงความหมายของ แผนผังความคิด ว่าเป็นการแสดงโครงสร้างของการคิด กระบวนการคิด ความสัมพันธ์ของกระบวนการคิดตั้งแต่ต้นจนจบเป็นแผนผังหรือแผนที่ภาพที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ จากความคิดหลักไปสู่ความคิดรองและความคิดย่อย ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม โดยใช้เส้น คำ สี เครื่องหมาย สัญลักษณ์ และภาพแสดงความหมายและเชื่อมโยงของความคิดหรือสาระนั้นๆ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดได้ชัดเจน (อัจฉรา อินทร์น้อย, 2555)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษ 3 (อ32101) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ผู้วิจัยได้พบปัญหาว่านักเรียนโรงเรียนนาขยาดวิทยาคารในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งปัญหาทางการเรียนรู้ที่พบส่วนใหญ่ คือ อ่านแล้วไม่สามารถตอบคำถามได้ อ่านได้แต่ไม่รู้เรื่อง หรือไม่เข้าใจเรื่องได้อ่านได้ ส่งผลให้การอ่านนั้นไม่มีความหมาย ไม่มีประโยชน์เพราะไม่รู้เรื่อง จึงส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านของนักเรียน ในปีการศึกษา 2564 ได้ร้อยละ 66.67 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เมื่อเทียบกับเกณฑ์ของโรงเรียน คือ ร้อยละ 70 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร พบว่า สาเหตุหลักของการที่นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการอ่าน เนื่องจากตัวครูและการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่ประสบความสำเร็จจึงเป็นส่วนให้ความสามารถการอ่านของ

นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร อีกทั้งสาเหตุที่ทำให้ความสามารถทางการอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับ ได้แก่ วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน ส่งผลให้การอ่านของนักเรียนล้มเหลว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน โดยครูควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและบริบทของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนมากว่าการใช้ภาษาไทย และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมทางภาษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีรวมไปถึงเทคนิคต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แผนผังความคิดในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการสอนอ่าน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทำให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดใหม่ ช่วยประหยัดเวลาสำหรับครู ให้นักเรียนเห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นและสนับสนุนความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อมูลต่างๆ และคำศัพท์ใหม่ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิจัยที่นำเทคนิคแผนผังความคิดมาใช้พัฒนานักเรียน ดังนั้นด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสนใจและศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน MIA ร่วมกับแผนผังความคิด และมองเห็นถึงความจำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนให้ได้ดีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสอนในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจกับนักเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนดีขึ้นเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบ 1 กลุ่มมีการจัดก่อนและหลัง (One Group Pretest - Posttest degisn) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550) ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รวม จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ได้คัดเลือกจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือเรียน และอินเทอร์เน็ต เนื้อหามีความสอดคล้องสาระ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ (อ30210) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหา จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 4 แผน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของรูปแบบการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลรวมทั้ง เกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมินผล ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ พบว่าผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมีค่าความสอดคล้อง IOC ของผู้เชี่ยวชาญ ค่าเฉลี่ย (M) มีค่าเท่ากับ 4.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.10 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นรายข้อ ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้โดยมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.40 - 0.67 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.83 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 11 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด โดยให้นักเรียนประเมินเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบMIAร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน นาขยาดวิทยาคาร โดยใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นเวลา 1 ชั่วโมงกับนักเรียนกลุ่มทดลอง 2) ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIAร่วมกับแผนผังความคิด เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง 3) ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ 4) ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด 5) นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ผลการวิจัย

1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน (n=16)

การสอบ	*M*	S.D.	Test Statistic	Standard Error	Z-test	Sig.
ก่อนเรียน	7.94	1.84	136.000	19.030	3.573*	.000
หลังเรียน	13.75	2.38				

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนเท่ากับ 7.94 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.84 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียน เท่ากับ 13.75 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.38

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	*M*	S.D.	แปลผล
1	ครูแจ้งจุดประสงค์การสอนที่ชัดเจน	4.31	0.48	มาก
2	ครูเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจ มีทั้งยากและง่าย และมีความเหมาะสม	3.81	0.75	มาก
3	กิจกรรมการเรียนแบบ MIA มีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.56	0.51	มากที่สุด
4	กิจกรรมการเรียนแบบ MIA ทำให้ข้าพเจ้าอ่านได้เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น	4.06	0.57	มาก
5	กิจกรรมการเรียนแบบ MIA ทำให้ข้าพเจ้าอ่านได้ทำงานร่วมกับเพื่อน	4.25	0.68	มาก
6	กิจกรรมการเรียนแบบ MIA ช่วยข้าพเจ้าอ่านนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการอ่านบทอ่านอื่นๆ	4.13	0.62	มาก
7	บรรยากาศในการเรียนรู้น่าสนใจ	4.75	0.45	มากที่สุด
8	นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นและมีความสนิทสนมมากขึ้น	3.38	0.62	ปานกลาง
9	นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกสนามและไม่เครียด	4.44	0.51	มาก
10	ครูจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน	4.94	0.25	มากที่สุด
11	ครูใช้เครื่องมือวัดประเมินผลได้เหมาะสม	4.19	0.54	มาก
	ภาพรวม	4.31	0.32	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผัง

ความคิดอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31 และมีค่าเฉลี่ยของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียน กล่าวคือ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม และกระตุ้นความคิดของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ของตนเองมาถ่ายทอดและเชื่อมต่อกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มจนกลายเป็นองค์ความรู้และกลายเป็นผลงานของกลุ่ม ส่วนเทคนิคแผนผังความคิดยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยใช้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จัดระเบียบความรู้ให้ข้อมูลนั้นเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของต่วนยามีลา อัลอิดรุส และคณะที่นำแนวคิดนี้ไปใช้ในการสอนอ่านภาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ที่กล่าวไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีสาเหตุจากการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และสามารถดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้า (ต่วนยามีลา อัลอิดรุส และคณะ, 2563) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวราภรณ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ MIA เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วราภรณ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2563)

2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ ส่งผลต่อบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดึงดูดใจนักเรียน ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ที่กล่าวไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดในระดับมาก

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสามัคคีในการทำกิจกรรมกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี เพชรคง กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อคมีกิจกรรมและสื่อที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เช่น ใบงาน รูปภาพ และบทอ่าน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างมาก (สุมาลี เพชรคง, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด คือ การจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน โดยเป็นการสอนอ่านที่ครูใช้กิจกรรม และกระบวนการอ่านซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกิจกรรมจะเน้นให้นักเรียนได้คิดทำ แก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามกระบวนการที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้า นักเรียนมีบทบาทมากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และคอยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นถามคำถามนำก่อนการอ่าน (Asking priming questions) คือขั้นตอนที่ครูตั้งคำถามหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งการถามนำก่อนการอ่านช่วยให้นักเรียนเกิดแรงกระตุ้นที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของนักเรียน

2. ขั้นหาความหมายของคำศัพท์ (Understanding vocabularies) จุดประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจว่าคนเรามีความเข้าใจความหมายของคำนั้นๆ ถูกต้อง โดยแบ่งกลุ่มหาคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง และให้นักเรียน หาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรม หรือเล่นเกมเป็นต้น

3. ขั้นอ่านเนื้อเรื่อง (Reading the text) ผู้สอนแจกบทอ่านให้ผู้เรียนอ่าน ซึ่งเนื้อหาจะแตกต่างกับเนื้อหาปกติคือ จะมีคำถามย่อย ๆ แทรกอยู่ในเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำความเข้าใจเรื่องโดยตลอด

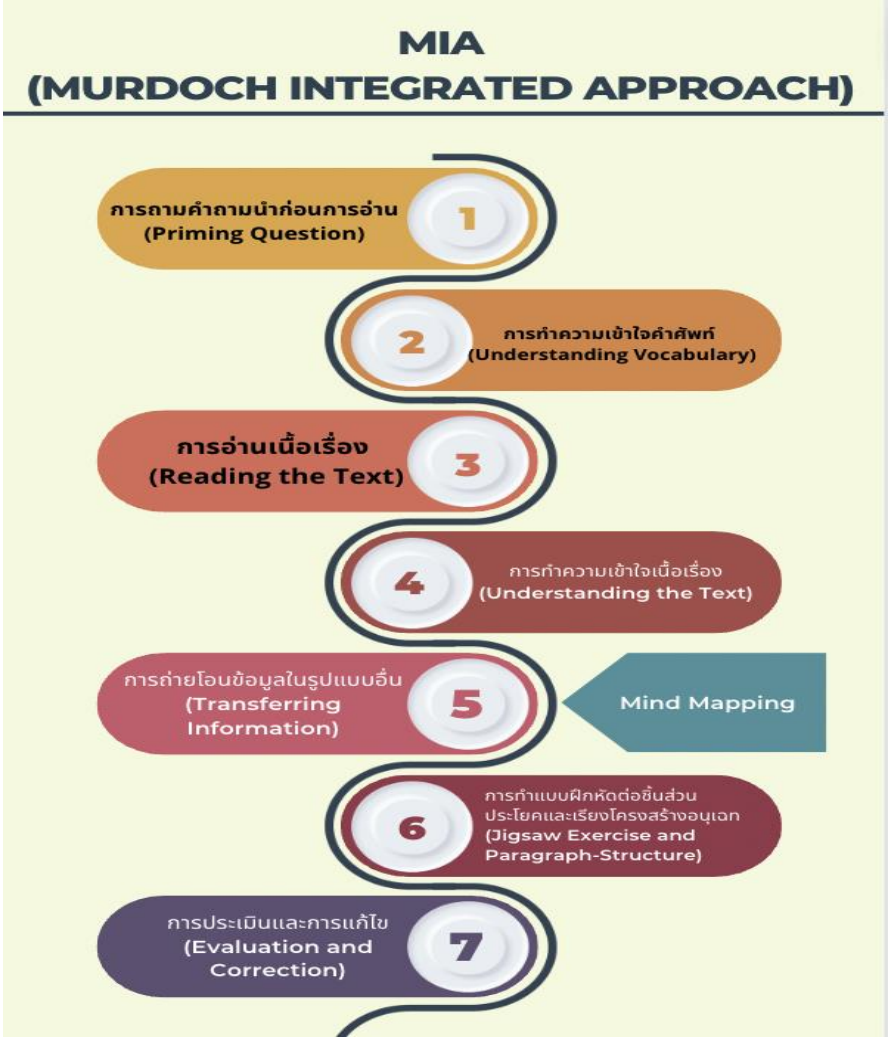
4. ขั้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Understanding the text) เป็นขั้นตอนที่จะตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยการตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะให้นักเรียนเติมข้อความที่สมบูรณ์ตามเนื้อเรื่องที่อ่านในการสร้างแบบฝึกหัด

5. ขั้นถ่ายโอนข้อมูล (Transferring information) เป็นขั้นของกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนนำความรู้หรือข้อมูลที่ได้รับจากการอ่านมาเสนอใหม่ในรูปแบบอื่น เช่น ในรูปแบบแผนผังความคิด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของวิดโดสัน (Widdowson, 1985) ซึ่งกล่าวว่าการเชื่อมโยงข้อมูลนี้เป็นกิจกรรมสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการเขียนแทนคำพูด ทั้งยังส่งผลต่อนักเรียนในการพัฒนาความสามารถทางการอ่านและความสามารถด้านการเขียน สรุปข้อความออกมาเป็นภาษาของตนเอง

6. การทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท (Jigsaw exercise and paragraph structure) คือ ครูเตรียมชิ้นส่วนประโยคให้จำนวนหนึ่ง แล้วให้แต่ละกลุ่มพยายามต่อชิ้นส่วนต่างๆ ของประโยคเหล่านั้นให้อยู่ในรูปของอนุเฉท (paragraph) ที่สมบูรณ์ และเรียงลำดับเนื้อ

เรื่องที่ถูกต้อง การทำกิจกรรมนี้จะนำไปสู่การแก้ปัญหา นักเรียนนำข้อมูลของตนมาต่อกันเพื่อพูดและถามกันแล้วพิจารณาให้ข้อมูลเป็นเรื่องราวที่ถูกต้อง

7. ขั้นประเมินผลและการแก้ไข (Evaluation & correction) คือ ขั้นที่ประเมินผลการอ่านของนักเรียนโดยการเล่นเกม แสดงบทบาทสมมติ ร้องเพลง การสังเกตหรือตรวจสอบและ แก้ไขใบงานในแบบฝึกหัดประกอบการอ่าน และแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องของภาษาเพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีต่อไป ดังภาพ

บทสรุป

การวิจัยผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิด สามารถส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ดีขึ้นและมีความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านมากขึ้น และช่วย

ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง จนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1.1 การนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดไปใช้ ครูควรศึกษาขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจทุกขั้นตอน เตรียมสื่อการสอนและเทคนิคต่าง ๆ ที่ปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่จะสอน ไม่เนื้อหายากหรือง่ายเกินไป

1.2 การนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ MIA จะมีการใช้คำถามแทรกอยู่ในเกือบทุกขั้นตอน ครูควรใช้คำถามที่เน้นกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจและคิดวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบ MIA ครูจะต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มได้มีหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ควรปล่อยให้คนใดคนหนึ่งนั่งว่างโดยไม่มีส่วนร่วม จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ และเนื้อหาสาระอื่นๆ

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ MIA ร่วมกับแผนผังความคิดไปใช้กับกลุ่มสาระหรือรายวิชาอื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หรือรายวิชาภาษาจีน ญี่ปุ่น เป็นต้น เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางภาษา

เอกสารอ้างอิง

ต่วนยามีลา อัลอิดรุส และคณะ. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แบบฝึกตามแนวการจัดการเรียนรู้ของเมอร์ด็อค (MIA) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฝ่ายมัธยมศึกษา).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

แววัน มนูธาราม. (2564). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนอ่านของเมอร์ด็อก (MIA) ร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ.

วราภรณ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2563). *การจัดการเรียนรู้แบบ MIA เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนารี เธียรธารณา. (2549). *การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธี MIA.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุมาลี เพชรคง. (2561). *ผลการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัจฉรา อินทร์น้อย. (2555). *ผลการสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรี-นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Murdoch, George S. (1986). “ A More Integrated Approach to the Teaching of Reading”. *English Teaching Forum,* (34)(1): 9-15.

Widdowson, H. G. (1985). *Teaching language as communication*. London: Oxford University.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
Transformational Leadership of Administrators and Effectiveness of School Under the secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom

[1]**อดิเทพ เส็งสาย** Adithep Sengsa
[2]**สงวน อินทร์รักษ์** Sanguan Inrak
[12]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12] Faculty of Education, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: daystrawberry@gmail.com

Received May 23, 2023; **Revised** October 6, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จำนวน 28 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามแนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามแนวคิดของลูเนนเบิร์กและออสไตน์ สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ สร้างขวัญกำลังใจ ต้นแบบนำทาง สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน กล้าท้าทายต่อกระบวนการ และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่นตามลำดับ 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีบรรยากาศของความคาดหวังที่สูง ทุ่มเทเวลาในการทำงาน และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมี

ความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ผู้บริหาร; ประสิทธิผลของสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา; นครปฐม

Abstract

This purposes of this research were to determine 1) the transformational leadership of administrators of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom, 2) the effectiveness of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom, and 3 the transformational leadership between administrator's roles and the effectiveness of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom. The sample consisted of 28 schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom. The research instrument was a questionnaire regarding transformational leadership of administrators based on Kouzes and Posner and Information and the effectiveness of schools based on the concept of Lunenburg and Ornstien. The data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The finding of this research was as follow; 1. The transformational leadership of administrators of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom, overall and each perspective, was found at a highest level, sorting from the highest to the lowest arithmetic mean as follows: encouraging the heart, modeling the way, inspiring a shared vision challenging the process and enabling others to act. 2. The effectiveness of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom, overall and each perspective, was found at a highest level, sorting from the highest to the lowest arithmetic mean as follows: a clear school mission, a safe and orderly environment, Frequent monitoring of student progress, instruction leadership, a climate of high expectation, high time on task, and positive home-school relations. 3. The relationship between the transformation leadership of administrators and the effectiveness of school under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom was found at .01 level of statistical significance.
Keywords: Transformational leadership; Administrators; Effectiveness of school; Educational service area office; Nakhon Pathom

บทนำ

ปัจจุบันความสำเร็จในการศึกษานอกจากความรู้ ความสามารถของผู้บริหารแล้วยังต้องคำนึงถึงการใช้พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารด้วย ดังนั้นการบริหารงานที่ดีผู้บริหารต้องนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ได้ การบริหารงานของผู้นำยุคใหม่ต้องบริหารงานอย่างเป็นระบบ ต้องแสดงพฤติกรรมผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากกว่า การใช้พฤติกรรมผู้นำมาบริหารงานแบบเดิม การทำงานเป็นทีมในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วม ในการทำงานมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สามารถเชื่อมโยงทุกคนในองค์กรให้ทำงานร่วมกันได้ ด้วยความเข้าใจตามเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้าน ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ยังได้บัญญัติไว้ว่า ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารงานทั่วไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ,2545) ฉะนั้น พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารจึงมีความจำเป็นเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นในองค์กร เพราะประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นเป้าหมายสำคัญที่ทุกสถานศึกษาพึงตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผลหรือไม่ หรือจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในการพิจารณาประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้น มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง อาทิสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีบรรยากาศของความคาดหวังที่สูงทุ่มเทเวลาในการทำงาน มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง (Fred C. Lunenburg and Allen C. Ornstein, 2012) โดยในการเพิ่มคุณภาพการผลิตนักเรียน การใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า วางแผนงาน จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง และเป้าหมายจนเกิดภาพความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาแสดงว่าสถานศึกษามีประสิทธิผล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะวิชาชีพชั้นสูง เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกร เป็นผู้ประกอบการ เป็นเกษตรกรยุคใหม่ และอื่นๆ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่าง มีความสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กล่าวถึงความจำเป็น ในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป เช่น ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การบริหารจัดการภายในโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งหวังว่า นักเรียนทุกคนจะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานและมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพ ทุกห้องเรียนเป็นห้องเรียนที่มีคุณภาพ จากคำกล่าวข้างต้น เป็นการแสดงวิสัยทัศน์ และเป้าหมายตามที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้

ซึ่งจะสามารถกระทำการสำเร็จได้ดั่งเป้าหมายนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนแต่ละแห่งโดยผู้บริหารต้องมีการวางแผน มีการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจในการออกแบบแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนให้เป้าหมายที่วางไว้สำเร็จลุล่วงไปในทิศทางใดนั้น โดยผู้บริหารที่ดีต้องทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและทำการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ รวมถึงมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) พร้อมทั้งมีการตัดสินใจสั่งการให้บุคคลใดเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายในแต่ละข้อที่ได้กำหนดไว้ ผลการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ผู้บริหารได้ตัดสินใจนั้นเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านวิชาการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนด ทั้งนี้เมื่อผู้บริหารขาดภาวะผู้นำที่ดี อาจสัมพันธ์กับการบริหารงานหลายด้านและที่สำคัญคือด้านที่เกี่ยวกับครู หากภาวะผู้นำของผู้บริหารดำเนินไปในทางที่ไม่ดีอาจส่งผลให้ครูขาดกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจส่งผลต่อผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละในเกือบบางรายวิชาต่ำ กว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละในระดับประเทศ

จากการสรุปผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O- NET) ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม พบว่ายังมีผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาที่ต่ำจึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด ซึ่งปัญหาด้านหนึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะถ้าสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แต่ถ้าการบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
2. เพื่อทราบประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จำนวนประชากรทั้งหมด 29 แห่ง ผู้วิจัยจากการเลือกตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ (Probability sampling) โดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำนวน 28 แห่งกำหนดผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครู 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามแนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner, 2002)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ตามทฤษฎีของลูเนนเบิร์กและออสเตน (Lunenburg and Ornstien) ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามในตอนที่ 2 และ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert’s Five Rating Scale, 1961)

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผล นำมาเรียบเรียงและสร้างแบบสอบถามขึ้น ภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างและพัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนเนื้อหาสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มพฤติกรรม (Content validity) เพื่อความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC = Index of item objective congruence) โดยผลวิเคราะห์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 แล้วนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องและเรียบเรียงให้สมบูรณ ส่วนค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.0 – 0.5 ไม่มีความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ไม่สามารถมาเป็นข้อคำถาม โดยมี ข้อที่ 32 และข้อ 46 จากเดิมมี 72 ข้อ เหลือ 70 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 8 แห่งๆ ละ 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.969

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จำนวน 112 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 112 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1.ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร อยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สร้างขวัญกำลังใจ ต้นแบบนำทาง สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน กล้าท้าทายต่อกระบวนการ และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่นตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวม (X_{tot})

(n = 110)

ด้าน	ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	กล้าท้าทายต่อกระบวนการ (X_1)	4.53	0.43	มากที่สุด
2	สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน (X_2)	4.55	0.39	มากที่สุด
3	เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น (X_3)	4.53	0.50	มากที่สุด
4	ต้นแบบนำทาง (X_4)	4.59	0.46	มากที่สุด
5	สร้างขวัญกำลังใจ (X_5)	4.70	0.26	มากที่สุด
	รวม (X_{tot})	**4.58**	**0.37**	มากที่สุด

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีบรรยากาศของความคาดหวังที่สูง ทุ่มเทเวลาในการทำงานและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวม (Y_{tot})

(n = 110)

ด้าน	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย (Y_1)	4.62	0.40	มากที่สุด
2	พันธกิจของสถานศึกษามีความชัดเจน (Y_2)	4.63	0.42	มากที่สุด
3	มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Y_3)	4.57	0.40	มากที่สุด
4	มีบรรยากาศของความคาดหวังที่สูง (Y_4)	4.55	0.46	มากที่สุด
5	ทุ่มเทเวลาในการทำงาน (Y_5)	4.54	0.46	มากที่สุด
6	มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (Y_6)	4.59	0.39	มากที่สุด
7	มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง (Y_7)	4.51	0.48	มากที่สุด
	รวม (Y_{tot})	4.57	0.31	มากที่สุด

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะคล้อยตามกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม มีความตระหนักถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทุกๆ ด้านใน การบริหารงานสถานศึกษา การมีความรับผิดชอบ มีความรู้ ความสามารถประสบการณ์ สามารถกำหนดนโยบายวางแผนการจัดการศึกษา การควบคุม การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่างๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ดำเนินการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายให้มีประสิทธิภาพ อันเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา โดยผู้บริหารเพิ่มศักยภาพในการทำงานมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ศักยภาพ ในการปฏิบัติงาน มีการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้มอบหมายให้ครูแต่ละคนด้วยตนเอง ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูทุกคน ส่วนร่วมในการวางแผน ให้สิทธิ์ในการเลือกและตัดสินใจอย่างอิสระ ให้ครูลงมือปฏิบัติงานตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยเน้นการพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหาร

สถานศึกษายังเป็นแบบอย่างที่ดี ในการครองตน ครองคน ครองงาน มีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติงานในแต่ละวันให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากครู ผู้ปครอง นักเรียนในสถานศึกษา รวมถึงผู้บริหารมักสร้างเป้าหมายใหม่ๆ ในสถานศึกษา เพื่อทดสอบความสามารถของตนเอง ความกล้าในการสร้างกระบวนการใหม่ เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการบริหาร หรือการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพที่มีคุณภาพ ถือว่าเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้สู่ความสำเร็จนำการเปลี่ยนแปลง เข้าใจถึงหัวใจของการเรียนรู้ของนักเรียน

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักแสดงออกเพื่อเป็นผู้นำในการบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ สั่งการและ ควบคุมการดำเนินงาน สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม สนับสนุนดูแลช่วยเหลือ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทุ่มเทความพยายามที่จะขจัดปัญหาต่างๆ อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิผล โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ คือมีความรู้ความสามารถ แสดง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในการบริหารงาน สถานศึกษาได้เป็นอย่างดีจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยภคมน ทิฆัมพรบรรเจิด ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน (ภคมน ทิฆัมพรบรรเจิด, 2561)

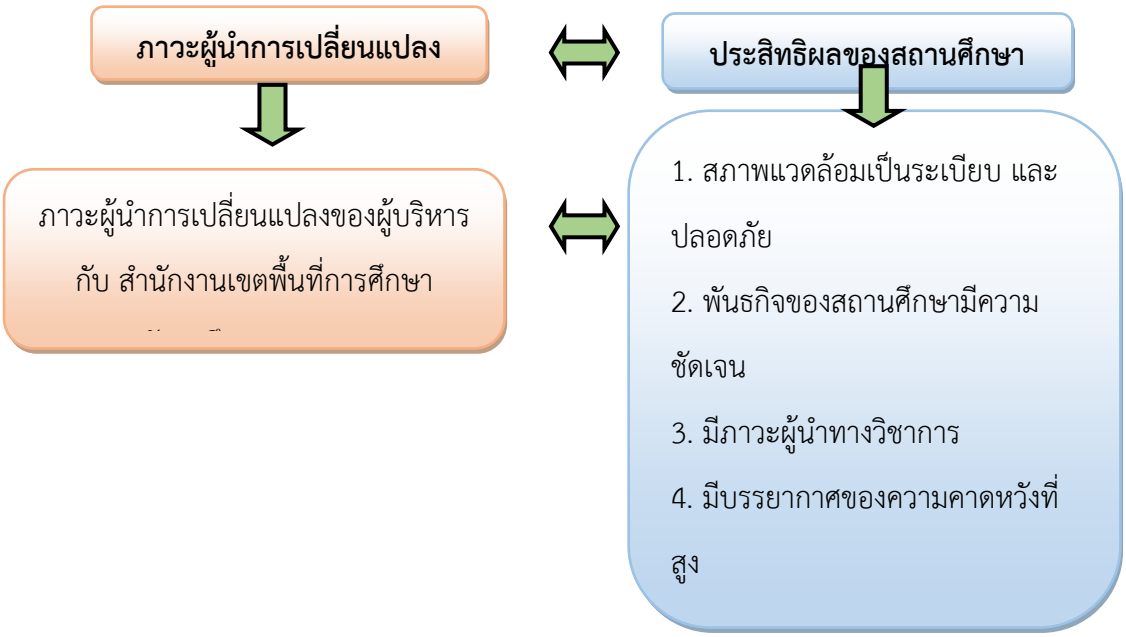
2. จากผลการวิจัย พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา ทั้งด้านงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพรู้จักปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงาน มีความเห็น อกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟังความคิดเห็น และผู้บริหารสามารถครองตน ครองคน ครองงานได้ เป็นอย่างดี จึงทำให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจในการทำงานสูง ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี เพราะประสิทธิผลของ สถานศึกษาเป็นผลลัพธ์แสดงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์การ ที่สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณทั้งความมีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ ของกระบวนการ ทรัพยากรมนุษย์และมนุษยสัมพันธ์ รวมถึงนวัตกรรมและการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสาวิตรี บุญนุกูล ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรมีสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา การพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และการผลิตนักเรียนให้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (สาวิตรี บุญนุกูล, 2563)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวมมี

ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม มีความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือคล้อยตามกัน กล่าวคือ หากผู้บริหารแสดงออกภาวะผู้นำผู้บริหาร ปฏิบัติงานตามสถานภาพ และมีความรับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การกำหนด นโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุม การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่างๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ก็จะมีผลทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดตามไปด้วยทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จนเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติศักดิ์ ปัญโญ ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 จากการวิจัยพบว่า ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มีความสัมพันธ์ กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (กิติศักดิ์ ปัญโญ,2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ทำให้พบว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูง ประสิทธิผลของสถานศึกษาก็จะสูงด้วย และในทางกลับกัน หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำ ประสิทธิผลของสถานศึกษาก็จะต่ำด้วย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทุกๆ ด้าน ผู้บริหารมีความกล้าท้าทายต่อกระบวนการ สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น เป็นต้นแบบนำทาง สร้างขวัญกำลังใจ อันเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ศักยภาพ ในการปฏิบัติงาน มีการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้มอบหมายให้ครูแต่ละคนด้วยตนเอง ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูทุกคน ส่วนร่วมในการวางแผน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นแบบอย่างที่ดี ในการครองตน ครองคน ครองงาน มีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติงานในแต่ละวันให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากครู ผู้ปครอง นักเรียนในสถานศึกษา รวมถึงผู้บริหารมักสร้างเป้าหมายใหม่ๆ ในสถานศึกษา เพื่อทดสอบความสามารถของตนเอง ความกล้าในการสร้างกระบวนการใหม่ การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาประสิทธิผลสถานศึกษาให้มีศักยภาพที่มีคุณภาพ ด้านต่างๆ ผู้บริหารส่งเสริมสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย สร้างพันธกิจของสถานศึกษามีความชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีบรรยากาศของความคาดหวังที่สูง ทุ่มเทเวลาในการทำงาน มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ปกครอง นักเรียน และควบคุมการดำเนินงาน สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม สนับสนุนดูแลช่วยเหลือ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทุ่มเทความพยายามที่จะขจัดปัญหาต่างๆ อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิผล โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ คือมีความรู้ความสามารถ แสดง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในการบริหารงาน สถานศึกษาได้เป็นอย่างดีจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด

บทสรุป

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงมุมมองของการเปลี่ยนแปลง สร้างแนวคิดใหม่ที่ประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความแตกต่างจากแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติที่มีคุณภาพสูง

2. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

สร้างแรงจูงใจสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกิดความไว้วางใจ มีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อการบริหารจัดการที่ดี

3. ควรมีการกำหนดนโยบายระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในด้านต่างๆ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอื่น

3. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม

เอกสารอ้างอิง

กิติศักดิ์ ปัญโญ. (2561). “ภาวะผู้นาการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา: จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์,* 13(38): 135-150.

ภคมน ทิฆัมพรบรรเจิด. (2561). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 1(2): 18-32.

สาวิตรี บุญนุกูล. (2563). “ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6”. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(1): 5-14.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน มัธยมศึกษา พ.ศ. 2552.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560-2579).* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Kouzes J.M and B.Z Posner. (2002). *The Leadership Challenge.* San Francisco: Jossey-Bass.

Likert Rensis. (1961). *New Patterns of Management.* Tokyo: McGraw–Hill Book company.

Lunenburg Fred C. and Allan C. Ornstein. (2012) . *Educational Administration: Concepts and Practices*. 6th ed. (Belmont: Wadsworth).

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเศษส่วน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์)

The Development of Problem Solving and Mathematical Communication Abilities on Adding and Subtracting Fractions Using the Cooperative Learning Technique TGT Combined with Think Pair Square Share Technique for Primary IV Students of Watpailom (Poolpracha-upatham) School

[1]**หัตถยาภรณ์ ตุ่งยะ** Hattayaporn Tungya
[2]**รัตนา ศรีทัศน์** Ratana Srithus
[12]ภาควิชาคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Department of Mathematics, Faculty of Science, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: kru.hattayaporn@gmail.com

Received May 23, 2023; **Revised** September 11, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายก่อนและหลังเรียน เทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียน เทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่า

เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหา; ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์; เพื่อนคู่คิดสี่สหาย

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to compare the learning achievements in mathematics on adding and subtracting fractions before and after learning by the cooperative learning technique TGT combined with Think Pair Square Share technique and the achievement after learning with 70 percent criterion 2) to compare the problem solving and mathematical communication abilities of students after learning by the cooperative learning technique TGT combined with Think Pair Square Share technique with 70 percent criterion and 3) to study the satisfaction of students who received the cooperative learning technique TGT combined with Think Pair Square Share technique. The students were devised into 38 fourth-grade students at Watphailom School (Poolprachaupatham) School, Nakhon Pathom Province, Nakhon Pathom Province, derived by simple random sampling. The research instruments were: 1) lesson plans 2) an achievement test 3) an ability test on problem solving and mathematical communication abilities and 4) a questionnaire. The results showed that: 1) the students' learning achievement after learning by the cooperative learning technique TGT combined with Think Pair Square Share technique was higher than that of before and then 70 percent criterion with statistical significance at .05 2) the students' problem solving and mathematical communication ability after learning by the cooperative learning technique TGT combined with Think Pair Square Share technique was higher than 70 percent criterion at significant level .05 and 3) the level of satisfaction from the student was the highest level.

Keyword: Problem solving ability; Mathematical communication ability; Think Pair Square Share

บทนำ

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นการดำเนินการของนักเรียนในการใช้ความรู้ทักษะ กระบวนการต่างๆ ในการทำความเข้าใจปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหาให้ได้มาซึ่งคำตอบ และความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ (ญาสุมิน สุวรรณ

ไตรย์, 2563) จึงเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ สำหรับความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์นั้นนับว่าเป็นความสามารถหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ รวมถึงการผสมผสานความรู้สู่สถานการณ์อื่น ซึ่งสมาคมครูคณิตศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (National Council of Teacher of Mathematics: NCTM) กำหนดให้ความสามารถด้านการสื่อสารเป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีศักยภาพทางคณิตศาสตร์ (Nation Council of Teachers of Mathematics, 1989)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) ในปีการศึกษา 2560 2561 และ 2562 ได้คะแนนเฉลี่ย คือ 41.12 38.41 และ 36.08 ตามลำดับ (โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์), 2563) จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อวิเคราะห์ผลการทดสอบตามตัวชี้วัด พบว่าทั้ง 3 ปีที่ผ่านมา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) มีผลการทดสอบตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศษส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 3 ปี อีกทั้งในปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยพบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.44 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ร้อยละ 70 เมื่อวิเคราะห์ตามตัวชี้วัดที่จัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในตัวชี้วัดเรื่องการบวกและการลบเศษส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่เข้าใจขั้นตอนการแก้ปัญหา ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ได้ รวมถึงขาดทักษะการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ยังคงเป็นปัญหาที่ครูผู้สอนต้องแก้ไขและพัฒนาต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory) ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ (ลักขณา สริวัฒน์, 2557) การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายเทคนิควิธี ซึ่งเหมาะกับการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ สำหรับเทคนิคการจัดทีมแข่งขัน (TGT: Team Games Tournament) เหมาะสำหรับการเรียนการสอนที่ต้องการให้กลุ่มผู้เรียนได้ศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวซึ่งเป็นคำตอบที่ชัดเจน เช่น คณิตศาสตร์ การใช้ภาษา สังคมศึกษา เป็นต้น (ทิศนา แขมมณี, 2555) จากการศึกษางานวิจัยของภูวภัทร อ่ำอองอาจ ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 แบบคละชั้นเรียน ซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภูวภัทร อ่ำอองอาจ, 2561)

สำหรับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (Think Pair Square Share) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกันและฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน โดยผู้สอนจัดกลุ่มนักเรียนแบบคละความสามารถหรือ

กลุ่มนักเรียนแบบความสามารถใกล้เคียงกัน (นาอีม บินอิบรอเฮง, 2563) จากงานวิจัยของรูเฟียน่า ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิดสี่สหายในการวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า การจัดการเรียนรู้นี้สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง คะแนนที่ประเมินจากความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (Rufiana, Devi, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับเซปติวานี (Septivany) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิดสี่สหาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด สี่สหายช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจเพิ่มขึ้น (Marviona Septivany, 2018)

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกัน และอาจส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการดังกล่าว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 126 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน จำนวน 5 แผน เวลา 10 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวิชาคณิตศาสตร์ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมเรียนรู้ และวิเคราะห์ค่า IOC ซึ่งพบว่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ และวิเคราะห์ค่า IOC พบว่าได้ 1.00 จึงทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีค่า (p) 0.2-0.8 ค่า (r) 0.2-1.00 และค่าความเที่ยง (KR-20) เท่ากับ 0.84 มีข้อสอบที่ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ และวิเคราะห์ค่า IOC พบว่าได้ 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียน (กลุ่มเดิม) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป ค่า (p) 0.20 - 0.80 และค่า (r) มีค่า 0.20 ขึ้นไป

4. แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ชุดเดิม) พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ข้อคำถาม และวิเคราะห์หาค่า IOC พบว่าได้ 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 38 คน คละความสามารถประกอบด้วย เก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยใช้ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 เป็นเกณฑ์เรียงลำดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ ดังนี้ เก่ง คือ คะแนนเปอร์เซ็นไทล์ที่ 75 ถึง 100 ปานกลาง คือ คะแนนเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ถึง 74 อ่อน คือ คะแนนเปอร์เซ็นไทล์ที่ 0 ถึง 24

2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน จำนวน 20 ข้อ

3. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ (ชุดเดิม) และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในสื่อสารทางคณิตศาสตร์ จำนวน 8 ข้อ

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 18 ข้อ

6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคTGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ T-test for one sample และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ T-test for one sample และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ T-test for one sample และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. นำคะแนนรวมของแบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์ และแปลผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		t	df	Sig. (1-tailed)
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
คะแนน	7.026	2.656	15.763	1.866	28.157	37	0.000

จากตาราง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	T	df	Sig. (1-tailed)
คะแนน	38	15.763	1.866	5.824	37	0.000

จากตาราง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	N	$\bar{x}$	S.D.	T	df	Sig. (1-tailed)
คะแนน	38	8.579	0.919	10.589	37	0.000

จากตาราง พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์	N	$\bar{x}$	S.D.	T	df	Sig. (1-tailed)
คะแนน	38	7.158	0.789	12.167	37	0.000

จากตาราง พบว่า ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 5 พบว่า ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านเนื้อหา	4.68	0.37	มากที่สุด
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.29	มากที่สุด
3	ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.66	0.24	มากที่สุด
4	ด้านการประเมินผล	4.54	0.32	มากที่สุด
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม	4.76	0.19	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.63**	**0.15**	**มากที่สุด**

จากตาราง พบว่า ค่าสถิติผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมีค่าเท่ากับ 4.63 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.15 โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.19) ด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.37) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.66, S.D. = 0.24) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.29) และด้านการประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = 0.32)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ถูกพัฒนาขึ้นจากปัญหาทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีรูปภาพประกอบดึงดูดความสนใจของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและใส่ใจในการเรียนตลอดเวลา อีกทั้งเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายทำให้นักเรียนทุกคนได้ร่วมแข่งขันในฐานะตัวแทนกลุ่ม มีการจัดอันดับมอบรางวัล มีการจับคู่แลกเปลี่ยนแนวคิด และนำความคิดไปอภิปรายร่วมกันอีกครั้งในกลุ่มของตนเอง จึงทำให้เกิดการกระตุ้นสมาชิกภายในกลุ่มให้ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจปัญหา รวมทั้งวิธีการที่ช่วยในการแก้ปัญหา มีการระดมความคิด และมีการสอนผู้อื่นในบางเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ ทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อมากกว่าแบบปกติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอุกฤษฏ์ ทองอยู่ ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และพบว่า ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อุกฤษฏ์ ทองอยู่, 2562) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของภูวภัทร อ่ำองอาจ ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 แบบคละชั้นเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT พบว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการบวกและการลบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภูวภัทร อ่ำองอาจ, 2561)

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทคนิคดังกล่าวเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้คิดหาเหตุผลการได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา รู้และเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหาดำเนินการแก้ปัญหา และตรวจคำตอบ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาดังที่พิมพันธ์ เดชะคุปต์ กล่าวว่า TGT ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ค้นคว้าหาความรู้และทบทวนบทเรียนให้เข้าใจ ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและตระหนักถึงคุณค่าของตน ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริลักษณ์ ใชสงคราม ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT ร่วมกับบาร์โมเดล พบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TGT ร่วมกับบาร์โมเดล สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศิริลักษณ์ ใชสงคราม, 2562)

3. ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทคนิคดังกล่าวช่วยสร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเล่นเกมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจภาษาของคณิตศาสตร์ สร้างความเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับสื่อที่เป็นวัตถุ รูปภาพ กราฟ สัญลักษณ์ต่างๆ คำพูด และการแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ การใช้คณิตศาสตร์ในการสื่อสารยังช่วยให้นักเรียนมีความชัดเจนในแนวคิดและเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งกับสิ่งที่เรียน (Nation Council of Teachers of Mathematics, 1989) สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนรินทร์ เจิมปรุ ที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TGT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI พบว่า ความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ เรื่อง เลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ณัฐนรินทร์ เจิมปรุ, 2555)

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ค่าสถิติผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายอยู่ในระดับมากที่สุด โดย $(\bar{x})$ เท่ากับ 4.63 และ S.D. เท่ากับ 0.15 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทคนิคดังกล่าว เน้นการทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จึงเกิดความสนุกและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ได้สื่อสารกับเพื่อนในกลุ่มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การแข่งขันเกมทางวิชาการยังช่วยให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่งผลให้ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่จัดลำดับความต้องการตามความสำคัญ คือ ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและต้องการการยอมรับจากเพื่อน ความต้องการการยกย่อง เป็นความต้องการการยกย่องให้ผู้อื่นให้เกียรติ ความนับถือและสถานะทางสังคมรวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ (Maslow, 1954) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียาพรรณ พระชัย ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ปรียาพรรณ พระชัย, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการการสอนแบบ (TGT: Team Games Tournament) คือ

State 1 ขั้นนำ ครูทบทวนบทเรียนด้วยการซักถาม ตั้งปัญหา ตอบคำถาม หรือกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยใช้ เกม เพลง นิทาน การบรรยาย อภิปราย ฯลฯ ทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียนเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับเนื้อหาใหม่

State 2 ขั้นสอน ครูเสนอเนื้อหาโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม

State 3 ขั้นทีม ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ เก่ง ปานกลางและอ่อน ในอัตราส่วน 1: 2: 1 กลุ่มละ 4 คน ครูให้ใบความรู้ ใบงานให้นักเรียนได้ศึกษา จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

-ขั้น Think: T เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

-ขั้น Pair: P เป็นขั้นที่ให้นักเรียนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม จับคู่กันเป็น 2 คู่ แต่ละคู่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิด แล้วผลัดกันอธิบายคำตอบที่ตนคิดได้

-ขั้น Square: S เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรวมกลุ่ม 4 คนซึ่งมาจากนักเรียน 2 คู่เมื่อเข้ากลุ่มแล้วผลัดกันอภิปรายคำตอบของตนให้เพื่อนฟัง เพื่อร่วมกันอภิปรายในการหาคำตอบสุดท้ายที่ดีที่สุด

-ขั้น Share: S เป็นขั้นที่ให้ครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอ แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายงานของกลุ่มที่มานำเสนอ หรือเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้น State 4 ขั้นแข่งขัน สมาชิกในแต่ละกลุ่มจะเป็นตัวแทนกลุ่มไปแข่งขันกับกลุ่มอื่น โดยจัดกลุ่มแข่งขันตามความสามารถที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น เมื่อแข่งขันเสร็จแล้วให้นักเรียนกลับมายังกลุ่มเดิม รวมแต้มของทุกคนในทีม ทีมใดที่มีแต้มสูงสุดจะได้รับรางวัล

ขั้น State 5 ขั้นสรุป นักเรียนและครูร่วมกันสรุปบทเรียน และมอบรางวัลให้กับทีมที่ได้คะแนนสูงที่สุดซึ่ง การมอบรางวัลจะมอบในครั้งสุดท้ายหลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาและร่วมแข่งขันเกมจนครบตามที่กำหนด

บทสรุป

จากการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์นั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสอดคล้องกันของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (Learning team games tournament technique with think pair square share technique) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน คละความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ในอัตราส่วน 1:2:1 หรือ 1:3:1 ตามความเหมาะสมของจำนวนนักเรียนในห้องเรียน โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม เรียงคะแนนผลสัมฤทธิ์จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ นักเรียนเก่ง คือ นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงเปอร์เซ็นไทล์ที่ 75 ถึง 100 นักเรียนปานกลาง คือ นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ถึง 74 นักเรียนอ่อน คือ นักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงเปอร์เซ็นไทล์ที่ 0 ถึง 24 โดยครูจะสอนเนื้อหาให้กับนักเรียน แล้วให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสจับคู่ร่วมกันคิด อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในประเด็นที่ศึกษาอย่างทั่วถึง จากนั้นทำการทดสอบความรู้โดยการใช้เกมการแข่งขัน นักเรียนแต่ละคนจะเป็นตัวแทนของกลุ่มในการเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการกับตัวแทนของกลุ่มอื่นที่มีความสามารถในระดับใกล้เคียงกัน ประเมินผลด้วยการรวมคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เนื่องจากกิจกรรมเพื่อนคู่คิดสี่สหายมีการจับกลุ่ม ครูควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ให้นักเรียน เพื่อเหมาะสมกับการเคลื่อนย้าย ช่วยบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ หรือความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์โดยการใช้จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายควบคู่ไปกับความสามารถในด้านอื่น เช่น การเชื่อมโยง การให้เหตุผล และความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2 ควรสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาที่ชัดเจนและแสดงรายละเอียดที่ใช้ในการประเมินแต่ละขั้นให้ครอบคลุม เพื่อให้คะแนนมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ญาสุมิน สุวรรณไตรย์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องฟังก์ชันลอการิทึม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Dapic. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณัฐนรินทร์ เจิมปรุ. (2555). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ เรื่องเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Tgt และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Tai. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ทิศนา แขมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นาอีม บินอิบรอเฮง. (2563). การใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิดสี่สหายเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรื่องความสัมพันธ์และฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี. *วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรียาพรรณ พระชัย. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Tgt ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่องการคูณชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน.* เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ภูวภัทร อ่ำองอาจ. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 แบบคละชั้นเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Tgt. *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์). 2563. *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) ในปีการศึกษา 2560 2561 และ 2562*. นครปฐม: โรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์).

ลักขณา สริวัฒน์. (2557). *จิตวิทยาสำหรับครู.* กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ศิริลักษณ์ ใชสงคราม. (2562). การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Tgt ร่วมกับบาร์โมเดล (Bar Model). *ปริญญามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุกฤษฎ์ ทองอยู่. (2562). การพัฒนานาความสามารถการแก้ไขโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค tgt ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Marviona Septivany Luturkey. (2018). *Students' Perception on the Use of Thin-PairSquare-Share Technic in Speaking. (English Language Teaching).* Surabaya: Widya Mandala Caholic University.

Maslow, Abraham M. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.

Nation Council of Teachers of Mathematics. (1989). *Curriculum and Evaluation Standards for School Mathematics.* Reston: National Council of Teachers of Mathematics.

Rufiana, Devi. (2017). Using Think-Pair-Square-Share Starategy to Improve Students' Speaking Ability for Indonesian Senior High School Students." *Applied Linguistics and Literature,* (2)(1): 1-11.

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยมที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์)

Development of Mathematical Problem Solving and Reasoning Abilities “Addition, Subtraction, Multiplication, Division decimal” by Learning Emphasized Heuristics Thinking with Numbered Heads Together of Primary 6 students at Wattalaybok School (Luangpor Beaw – Sutabud Uppatham)

[1]**ปพิชญา ยิ้มชัยประเสริฐ** Papichaya Yimchaiprasert
[2]**รัตนา ศรีทัศน์** Ratana Srithus
[12]ภาควิชาคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Department of Mathematics, Faculty of Science, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: YIMCHAIPRASOET_P@silpakorn.edu

Received May 25, 2023; **Revised** November 7, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด ก่อนและหลังเรียน และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test for dependent samples และ t-test for one samples กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดหลังเรียนสูงกว่า

ก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหา; ความสามารถในการให้เหตุผล; การคิดแบบฮิวริสติกส์; เทคนิคร่วมกันคิด

Abstract

The research aimed to: 1) compare the learning achievements in mathematics before and after learning emphasized heuristics thinking with numbered heads together and the achievement after learning with 70 percent criterion 2) compare the problem solving abilities of students after learning emphasized heuristics thinking with numbered heads together with 7 0 percent criterion 3) compare the mathematical reasoning abilities of students after learning emphasized heuristics thinking with numbered heads together with 7 0 percent criterion and 4) study the satisfaction of the students towards the learning emphasized heuristics thinking with numbered heads together. The statistics used for data analysis were: mean, percentage, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample. The sample group consisted of 20 sixth-grade students at Wattalaybok School (Luangpor Beaw – Sutabud Uppatham), derived by cluster random sampling. The research instruments were: 1) lesson plans 2) an achievement test 3) an ability test on problem solving and mathematical reasoning abilities and 4) a satisfaction assessment form. The results showed that: 1) the students' learning achievement after learning emphasized heuristics thinking with numbered heads together was higher than that of before and then 70 percent criterion with statistical significance at .05 2) the students' problem solving after learning was higher than 70 percent criterion at significant level .05 3) the students' mathematical reasoning ability after learning was higher than 70 percent criterion at significant level .05 and 4) the level of satisfaction from the student as a whole was the highest level.

Keywords: Problem solving ability; Mathematical reasoning ability; Heuristic thinking; Numbered heads together

บทนำ

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการหรือขั้นตอนเพื่อให้ได้คำตอบโดยมีการแสดงวิธีทำโดยละเอียดชัดเจน ในการแก้ปัญหาต้องมีการวิเคราะห์ วางแผนการใช้เทคนิคต่างๆ ความคิดรวบ

ยอด ทักษะ และหลักการที่เคยเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหา (นิยูสนี อามะ, 2556) และความสามารถในการให้เหตุผล เป็นทักษะกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการทำงานและการดำรงชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2562-2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปีการศึกษา 2562-2564 มีคะแนนเฉลี่ย 31.86 26.25 และ 35.54 ตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 32.90 29.99 และ 36.83 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ผลการทดสอบตามตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทศนิยม ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 3 ปี และผลการทดสอบเก็บคะแนนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์จากการทดสอบเรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม มีคะแนนเฉลี่ย 10.36 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ เนื้อหาที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โจทย์ปัญหา เนื่องมาจากนักเรียนอ่านโจทย์ปัญหาแล้วไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหา รวมถึงไม่สามารถวางแผนขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องได้ เพราะไม่สามารถให้เหตุผลประกอบในแต่ละขั้นตอนของการแก้ปัญหาได้ จึงเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนควรพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจึงศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถดังกล่าว เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

การคิดแบบฮิวริสติกส์ คือ รูปแบบการคิดหนึ่งที่ใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบหรือหาวิธีการให้ได้มาซึ่งคำตอบด้วยตนเองโดยอาศัยพื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์ที่เคยสะสมมาผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล มีการจัดระบบความคิดและประยุกต์ใช้ความรู้เดิมในการแก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ๆ (อรีนา ปัดตาล, 2562) สอดคล้องกับเยน (Yen) ที่ได้กล่าวว่า การคิดแบบฮิวริสติกส์ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้น เนื่องจากการคิดแบบฮิวริสติกส์ช่วยในการพัฒนาระดับการเรียนรู้และค้นหาข้อมูลในการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ (Yen, 1986) จากงานวิจัยของกับอรีนา ปัดตาล ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง การเรียงสับเปลี่ยน ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดว่ามีความเหมาะสมสามารถสร้างองค์ความรู้ของตนเองได้ (อรีนา ปัดตาล, 2562)

ส่วนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมกันคิด เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มแบบคละความสามารถ โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะต้องร่วมกันอภิปราย ปรึกษาหารือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเตรียมตัวตอบคำถามที่ครูเตรียมมาเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน เทคนิค

ร่วมกันคิดเป็นหนึ่งในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือการเรียนรู้ วันเพ็ญ จันเจริญ กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้ 1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน 2) สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูดแสดงออกแสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน 3) เสริมให้มีความช่วยเหลือกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา ส่วนเด็กที่ไม่เก่งเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน 4) ร่วมกันคิดทำให้เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันเพื่อประเมินคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มากและวิเคราะห์และตัดสินใจเลือก และ 5) ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น (วันเพ็ญ จันเจริญ, 2542) จากงานวิจัยของธนะ จิตต์กระจ่าง ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคงทองวิทยา โดยใช้การสอนแบบอุปนัยร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เรื่องตรรกศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ธนะ จิตต์กระจ่าง, 2654)

จากข้อความข้างต้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล เรื่องการบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด ก่อนและหลังเรียน และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม ค16101 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 แผน จำนวน 11 ชั่วโมง ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม พร้อมตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมเรียนรู้ หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำมาวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งพบว่ามีค่า 1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องรายข้อของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งพบว่ามีค่า 1.00 จึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบทดสอบไปหาค่าความยาก (p) 0.20 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20-1.00 และทดสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยการใช้วิธีแบบ KR20 ของริชาร์ดสัน (Richardson) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 มีข้อสอบที่ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาและวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องรายข้อของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งพบว่ามีค่า 1.00 จึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน (กลุ่มเดิม) จากนั้นนำแบบทดสอบไปหาค่าความยาก (p) 0.20 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20-1.00 และทดสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยการใช้วิธีการของครอนบาช (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ขึ้นไป

4. แบบประเมินความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้องของคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างซึ่งคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 20 คน ออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แบบคละความสามารถ ประกอบด้วย เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 เป็นเกณฑ์

2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม โดยจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จำนวน 7 แผน จำนวน 11 ชั่วโมง

4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ (ชุดเดิม) และแบบทดสอบวัดความสามารถในแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จำนวน 4 ข้อ กับกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม จำนวน 17 ข้อรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบกับเกณฑ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนเปรียบเทียบกับหลังเรียนโดยใช้สถิติ t-test for dependent samples

2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดความสสามารถในแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for one samples หรือ one samples t-test

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด รูปแบบของมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		t	df	Sig. (1-tailed)
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
คะแนน	4.150	1.387	16.200	1.735	38.643	19	.000

จากตารางนี้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (μ = 14)

ทดสอบหลังเรียน		df	t	sig.(1-tailed)
$\overline{X}$	SD	19	5.670	.000

16.200	1.735			

จากตารางนี้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ($\mu = 30.8$)

ทดสอบหลังเรียน		df	t	sig.(1-tailed)
$\overline{X}$	SD	19	5.554	.000
36.200	4.348			

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ($\mu = 25.2$)

ทดสอบหลังเรียน		df	t	sig.(1-tailed)
$\overline{X}$	SD	19	3.086	0.003
28.200	4.348			

จากตารางนี้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีคะแนนความสามารถในการการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม การบวก การลบ การคูณ การหารทศนิยม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.550	0.654	มากที่สุด
2	บรรยากาศในการเรียนรู้	4.617	0.640	มากที่สุด
3	ประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม	4.725	0.503	มากที่สุด
4	สื่อการเรียนรู้	4.800	0.403	มากที่สุด
5	การประเมินผล	4.533	0.833	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.644**	**0.624**	**มากที่สุด**

จากตารางนี้ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.644, S.D. = 0.624) โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.800, S.D. = 0.403) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม ($\bar{x}$ = 4.725, S.D.= 0.503) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.617, S.D. = 0.640) ด้าน

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.550, S.D. = 0.654) และด้านการประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.533, S.D.= 0.833)

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.200 คิดเป็นร้อยละ 81.000 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.150 คิดเป็นร้อยละ 20.75 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมกันคิด ทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเทคนิคนี้มีลักษณะคล้ายเกมการแข่งขันที่ผู้เข้าแข่งขันต้องยกป้ายตอบคำถามแต่ละข้อ นักเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม แต่ละกลุ่มจึงมีการใช้กระบวนการกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนที่เข้าใจในเนื้อหาจะสอนเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจ เพื่อที่ไม่ว่าใครจะเป็นคนยกป้ายก็จะสามารถตอบคำถามได้ นอกจากนี้ครูยังได้กำหนดตัวเลขของผู้ถือป้ายตามระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ทำให้ในการตอบคำถาม นักเรียนแต่ละคนจะแข่งขันกับนักเรียนที่มีความสารถในระดับที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งในกระบวนการเรียนรู้ได้มีการเน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ที่เป็นขั้นตอนชัดเจน นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อมากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิยูสนี อามะ ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง บทประยุกต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบฮิวริสติกส์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (นิยูสนี อามะ, 2556) และงานวิจัยของธนะ จิตต์กระจ่าง ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคงทองวิทยา โดยใช้การสอนแบบอุปนัยร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เรื่องตรรกศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก (ธนะ จิตต์กระจ่าง, 2564)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 36.200 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.273 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงนักเรียนได้ฝึกฝนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านขั้นตอนการแก้ปัญหาแบบฮิวริสติกส์ที่แบ่งเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน 4 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด เมื่อนักเรียนได้ใช้ขั้นตอนการแก้ปัญหาแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดทุก ชั่วโมง ใช้กระบวนการเดิมซ้ำๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนของการแก้ปัญหา และมีความชำนาญมากยิ่งขึ้นในแต่ละชั่วโมง จนเกิดเป็นกระบวนการการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในที่สุด เมื่อนักเรียนเห็นโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผู้เรียนจะสามารถแก้ปัญหาจากขั้นตอนเริ่มแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิยูสนี อามะ ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง บทประยุกต์

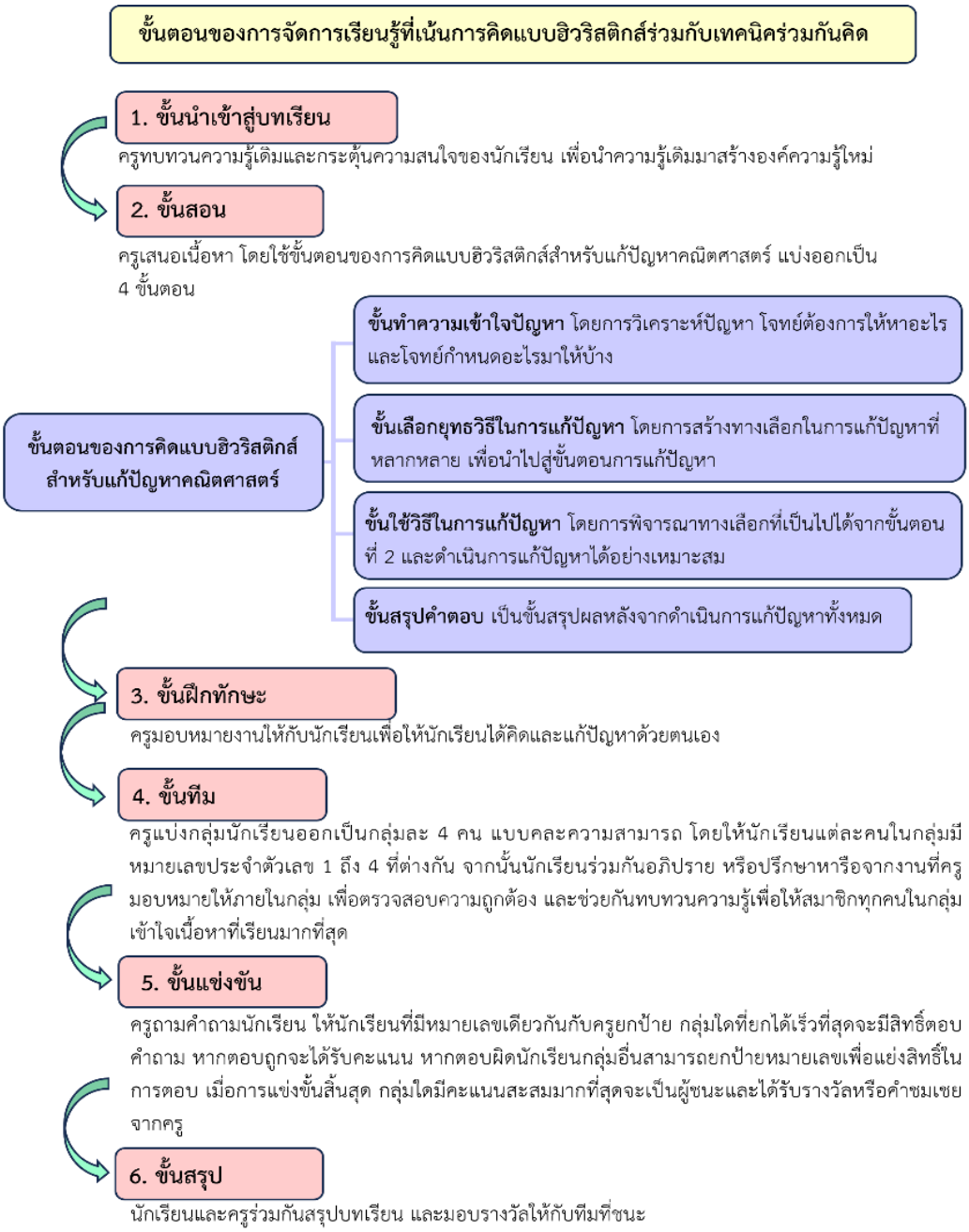
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบฮิวริสติกส์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (นิยูสนี อามะ, 2556)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบ ฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดมีคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 28.200 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.333 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด ทำให้นักเรียนฝึกแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อน ซึ่งการแก้ไขปัญหาของนักเรียนแต่ละคนต้องมีเหตุผลที่อ้างอิงหลักการหรือทฤษฎีทางคณิตศาสตร์มาสนับสนุนแนวทางแก้ปัญหาของตนเองเพื่อเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่ได้รับ อีกทั้งยังเขียนเหตุผลประกอบในการแสดงวิธีทำเพื่อหาคำตอบ เมื่อแก้ปัญหาของตัวเองเรียบร้อยแล้ว จะนำผลลัพธ์ที่ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดกันภายในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนแต่ละคนได้ฝึกความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ความสามารถดังกล่าวได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของเรวดี มีสุข ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนของพหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการให้เหตุผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (เรวดี มีสุข, 2556)

4. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด พบว่า ค่าสถิติผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.644, S.D. = 0.624) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นขั้นตอนและแบบแผนชัดเจน ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่าย นอกจากนี้การใช้เทคนิคร่วมกันคิดยังช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล รู้จักการทำงานกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดีกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และเป็นเทคนิคที่ช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้น เกิดความสนุกสนานขณะเรียนรู้ นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสุขไปพร้อมกัน ส่งผลให้ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอรีนา ปัดตาล ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง การเรียงสับเปลี่ยน ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (อรีนา ปัดตาล, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด คือ การจัดการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แบบคละความสามารถ โดยครูจะสอนเนื้อหาให้กับนักเรียนโดยใช้ขั้นตอนของการคิดแบบฮิวริสติกส์สำหรับแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ แล้วมอบหมายงานให้นักเรียนได้ฝึกทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม จากนั้นทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจโดยการใช้เกมการแข่งขัน และประเมินผลด้วยการรวมคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด

บทสรุป

งานวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้นี้ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนวัดทะเลบก (หลวงพ่อเบี้ยว-สูตะบุตรอุปถัมภ์) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้แนวคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการนำวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านอื่นๆ

3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สนใจการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น

5. เป็นแนวทางในการสร้างวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลสำหรับเรื่องอื่นๆ ต่อไป

6. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดที่ครูสามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1. ควรสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลที่ชัดเจน และแสดงรายละเอียดที่ใช้ในการประเมินแต่ละขั้นให้ครอบคลุมเพื่อให้คะแนนมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

2. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิดในเนื้อหาคณิตศาสตร์อื่นและระดับชั้นอื่น

เอกสารอ้างอิง

ธนะ จิตต์กระจ่าง. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคงทองวิทยา โดยใช้การสอนแบบอุปนัยร่วมกับเทคนิคร่วมกันคิด (NHT) เรื่องตรรกศาสตร์. *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิยูสนี อามะ. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องบทประยุกต์ โดยการใช้ฮิวริสติกส์ โรงเรียนอนุบาลปัตตานี. *วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เรวดี มีสุข. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ (Heuristics) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนของพหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันเพ็ญ จันทร์เจริญ. (2542). *การเรียนการสอนปัจจุบัน.* สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2560). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

อรีนา ปัดตาล. (2562). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องการเรียงสับเปลี่ยน ที่เน้นการคิดแบบฮิวริสติกส์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Yen, F. (1 9 8 6). *An intervention study in mathematical problem solving among selected junior high school students.* (Heuristics, math tutoring, self-efficacy).

การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย ที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

An Analysis of Themes in Tales Written by Early Childhood Pre-Service Teachers Corresponding to the 8 Basic Virtues

[1]**รัชนี นกเทศ** Ratchanee Nokthet
[2]**ภัทรวลี นิ่มนวล** Patwalee Nimnuan
[1]คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
[1]Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University
[2]นักวิชาการอิสระ [2]Independent Scholar
[1]Corresponding author, e-mail: kruple_ratchanee@yahoo.co.th

Received May 23, 2023; **Revised** November 11, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานที่แต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย ว่ามีแก่นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมด้านใดบ้าง โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานที่แต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยในกรอบคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนิทาน 30 เรื่อง ที่แต่งโดยนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 30 คน (เป็นนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการแต่งนิทานมาก่อน) งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 (16-21 มีนาคม 2566) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (Percent) ผลการวิจัยในเชิงปริมาณพบว่า แก่นเรื่องในนิทานที่นักศึกษาครูแต่งนั้น 60% เกี่ยวกับคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ ถัดมาได้แก่ คุณธรรมด้านความสามัคคี 26.66% ด้านความซื่อสัตย์ 6.66% ด้านความประหยัด 3.33% ด้านความสุภาพ 3.33% คุณธรรมด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความสะอาด ไม่พบในแก่นเรื่องของนิทานในงานวิจัยนี้ และผลการวิจัยในเชิงคุณภาพได้บรรยายถึงข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ อันเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาต่อยอดในด้านการสร้างสรรค์นิทานได้อย่างหลากหลายในอนาคต

คำสำคัญ: แก่นเรื่องในนิทาน; คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ; นักศึกษาครูปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research article is to present the results of the analysis of themes in Tales written by Early Childhood Pre-Service Teachers that it consists of which aspect of the Eight Fundamental moralities. The research instrument is a table for analyzing themes in the tales written under the framework of the Eight Fundamental Moralities from Thai Ministry of Education. The researcher used a purposive sampling method to define a sample group which consisted of 30 tales written by 30 students in the second year of Early Childhood Education Major, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University. (The tales were written by students who have no experience in writing tales before.) This research collected data in the second semester of the academic year 2022 (16–21 March 2023). The statistics used in data analysis are percentages. The quantitative results showed that themes in the tales written by pre-service teachers are 60% about kindness, followed by 26.66% of unity, 6.66% of honesty, 3.33% of frugality and 3.33% of politeness. Diligence, discipline, and cleanliness were not found in the themes in the tales in this research. The qualitative results portrayed the various data obtained from the analysis. These will be beneficial for applying the research results to develop further in creating a variety of tales in the future.

Keywords: Themes in Tales; The 8 basic virtues; Early childhood pre-service teachers

บทนำ

นิทานเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังที่ Clifton Fadiman กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กประกอบด้วยงานเขียนและภาพประกอบที่สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงหรือให้คำแนะนำแก่เด็ก มีความหลากหลายรวมถึงวรรณกรรมร่วมสมัยระดับโลก หนังสือภาพ เรื่องราวที่อ่านง่ายซึ่งเขียนขึ้นมาสำหรับเด็ก เทพนิยาย เพลงกล่อมเด็ก นิทาน เพลงพื้นบ้าน และอื่นๆ (Clifton Fadiman, 2023) ซึ่ง ภัทรวลี นิ่มนวล กล่าวว่า ในการสร้างสรรค์นิทานภาพ จำเป็นต้องมี Storyline ซึ่งหมายถึง เส้นทางของเรื่อง หรือแนวของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อเป็นลำดับดุจเส้นเชือก เพื่อนำฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์ มาผูกเป็นเรื่องราวให้มีการดำเนินเรื่องไปตั้งแต่เริ่มต้นจนจบตามแก่นเรื่อง (Theme) และโครงเรื่อง (Plot) ที่กำหนดไว้ (ภัทรวลี นิ่มนวล, 2561)

ศุจิกา พรมรักษา กล่าวว่า แก่นเรื่อง หมายถึง ความคิดสำคัญ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน แนวคิดหรือแก่นเรื่องนั้นเป็นสาระสำคัญของเรื่องที่เกิดจากการอ่านเรื่องและเชื่อมโยงกับองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของนิทานไว้ด้วยกัน แนวคิดหรือแก่นเรื่องเป็นความคิดของผู้เขียนที่มุ่งแสดงทัศนะต่อโลกและชีวิตมนุษย์โดยผ่านเนื้อเรื่อง สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ความเจริญ ความเสื่อม ความคิด เจตคติ ค่านิยม ความใฝ่ฝัน ความทะเยอทะยาน และปัญหาต่างๆ ของคน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง (ศุจิกา พรมรักษา, 2557) เมื่อนักศึกษาครูปฐมวัยเริ่มฝึกการแต่งนิทานสำหรับเด็ก ผู้วิจัยจึงได้นำ “คุณธรรมพื้นฐาน 8

ประการ” มาเป็นแนวทางแก่นักศึกษาเพื่อการกำหนดแก่นเรื่อง ตามที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด คุณธรรมพื้นฐานสำคัญที่ควรเร่งปลูกฝังมี 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างสม่ำเสมอ อดทนไม่ท้อถอย เมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้ปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ผู้ที่มีความขยันคือผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจัง เนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง 2) ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ่งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ 3) ซื่อสัตย์ คือประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง 4) มีวินัย คือการยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม ผู้ที่มีวินัย คือผู้ที่ปฏิบัติตนในของเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ 5) สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุภาพ คือผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตัน ตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นในใจตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย 6) สะอาด คือปราศจากความมัวหมอง ทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ 7) สามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ 8) มีน้ำใจ คือความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใน เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้ที่มีน้ำใจ คือผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

เมื่อนักศึกษาครูปฐมวัยที่ไม่เคยแต่งนิทานมาก่อน ได้ฝึกแต่งนิทาน โดยใช้คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เป็นแนวทางในการกำหนดแก่นเรื่อง ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ (Analysis) ซึ่งหมายถึง

การศึกษาหรือตรวจสอบบางสิ่งโดยละเอียด เพื่อค้นหาหรือทำความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือเพื่อแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจจากสิ่งนั้น (Cambridge Dictionary, 2023) โดยได้วิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นิทานของนักศึกษาครูปฐมวัย และเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กแก่นักศึกษาครูปฐมวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลว่าแก่นเรื่องในนิทานที่กลุ่มประชากรนักศึกษาครูปฐมวัยแต่งขึ้นนั้นปรากฏคุณธรรมพื้นฐานครบทั้ง 8 ประการ หรือไม่
2. เพื่อศึกษาข้อมูลว่าแก่นเรื่องในนิทานที่กลุ่มประชากรนักศึกษาครูปฐมวัยแต่งขึ้นนั้นปรากฏคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ด้านใดมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย การศึกษาเกี่ยวกับแก่นเรื่องในนิทาน การวิเคราะห์แก่นเรื่อง ในนิทาน คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ จากเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือนิทาน 30 เรื่อง ที่แต่งโดยนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 30 คน (เป็นนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการแต่งนิทานมาก่อน)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตารางวิเคราะห์แก่นเรื่องสอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอ่านนิทานที่แต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย ที่ฝึกแต่งนิทานในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 (16-21 มีนาคม 2566) จำนวน 30 เรื่อง ทำการจำแนกแก่นเรื่องของนิทาน แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในเชิงปริมาณ โดยการแจกแจงความถี่ของแก่นเรื่องที่พบ ลงในตารางวิเคราะห์แก่นเรื่อง เพื่อทราบจำนวนความถี่ของแก่นเรื่องที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ และในเชิงบรรยาย โดยการบรรยายข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง
6. การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ และให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ แล้วนำมาสรุปผลด้วยสถิติร้อยละ อภิปรายผลประกอบการอ้างอิงความสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดลแห่งองค์ความรู้ และให้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบาย และการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แก่นเรื่องในนิทานที่กลุ่มประชากรนักศึกษาครูปฐมวัยแต่งขึ้นนั้น ปรากฏคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไม่ครบ 8 ประการ คุณธรรมที่ปรากฏในแก่นเรื่อง ได้แก่ ประหยัด ซื่อสัตย์ สุภาพ สามัคคี มีน้ำใจ และคุณธรรมที่ไม่ปรากฏในแก่นเรื่อง ได้แก่ ขยัน มีวินัย สะอาด

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ

นิทาน / หัวข้อคุณธรรม	ขยัน	ประหยัด	ซื่อสัตย์	มีวินัย	สุภาพ	สะอาด	สามัคคี	มีน้ำใจ
1. เราจะรักกันให้มากขึ้น								✔
2. สามสหายในป่าใหญ่								✔
3. เจ้าจ๋อเพื่อนรัก								✔
4. ป่ามหัศจรรย์								✔
5. น้ำใจสร้างมิตร								✔
6. เพื่อนบ้านแสนน่ารัก								✔
7. สุขใจในป่า								✔
8. สหายสามพันธุ์							✔	
9. เพื่อนสนิทเพิ่งรู้จัก								✔
10. ลิงน้อยผู้ซื่อสัตย์			✔					
11. ช้างหูกางกับแมวโพงพาง							✔	
12. เพื่อนกันในป่า								✔
13. ช้างน้อยผู้คอยช่วยเหลือ								✔
14. สหายสามัคคี							✔	
15. เบิ้มกับโซ่								✔
16. อยู่ได้โดยมีน้ำใจ								✔
17. ช้างเพื่อนรัก							✔	
18. เหมียวเหมียวอยากกลับบ้าน								✔
19. มา มะ แบ่งกัน								✔
20. น้ำใจของสองเกลอ								✔
21. แอปเปิ้ลมิตรภาพ								✔
22. สองสหายสร้างด้วยตนเอง		✔						
23. เพื่อนต่างไซส์								✔
24. กลับบ้าน							✔	
25. เจ้าลิงน้อยกับเสือผู้อิดโรย								✔
26. เจ้าลิงขี้ขโมย			✔					

27. คู่กัด							✔	
28. สามเพื่อนรัก							✔	
29. ลิงแสมกับเสือโคร่ง					✔			
30. ลิงเสือเพื่อนรัก							✔	
รวมคะแนน	0	1	2	0	1	0	8	18

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แก่นเรื่องในนิทานที่นักศึกษาครูปฐมวัยแต่งนั้น แก่นเรื่องที่พบมากที่สุด คือแก่นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ คิดเป็นคะแนน 60% ถัดมาได้แก่ คุณธรรมด้านความสามัคคี 26.66% ด้านความซื่อสัตย์ 6.66% ด้านความประหยัด 3.33% ด้านความสุภาพ 3.33%

ตารางที่ 2 การแสดงค่าร้อยละ ของหัวข้อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการในแก่นเรื่องจากนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย

หัวข้อคุณธรรม	ขยัน	ประหยัด	ซื่อสัตย์	มีวินัย	สุภาพ	สะอาด	สามัคคี	มีน้ำใจ
คะแนน	-	1	2	-	1	-	8	18
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	-	3.33	6.66	-	3.33	-	26.66	60

อภิปรายผลการวิจัย

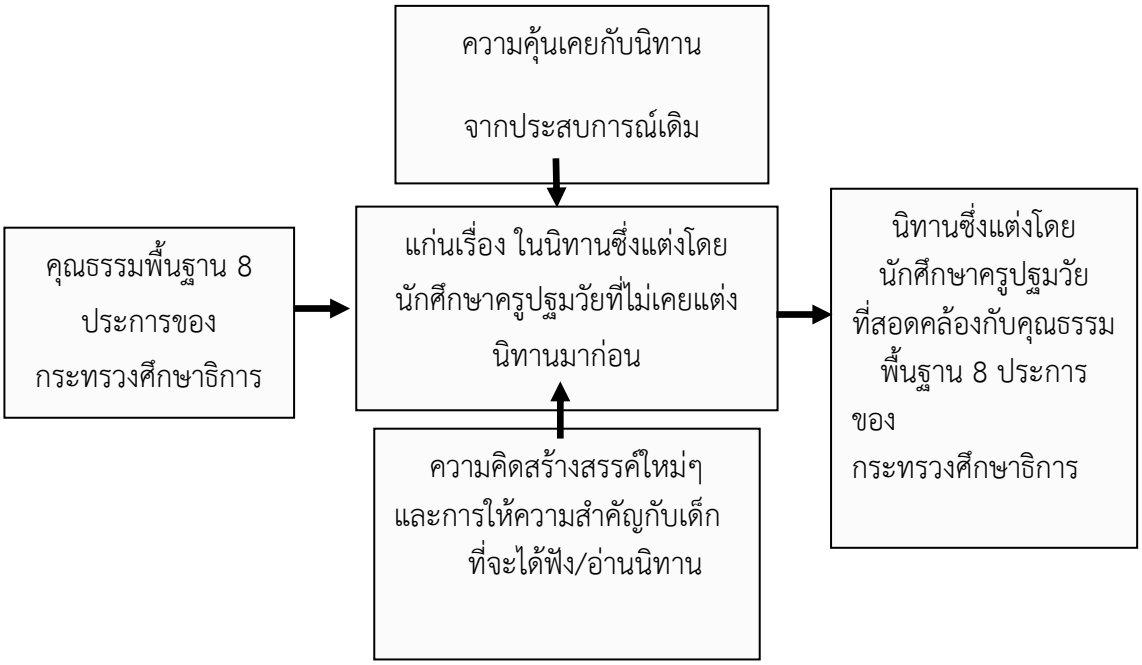
1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าแก่นเรื่องในนิทานที่กลุ่มประชากรนักศึกษาครูปฐมวัยแต่งขึ้นนั้น ปรากฏคุณธรรมพื้นฐาน ไม่ครบ 8 ประการ คุณธรรมที่ปรากฏในแก่นเรื่อง ได้แก่ ประหยัด ซื่อสัตย์ สุภาพ สามัคคี มีน้ำใจ ส่วนคุณธรรมที่ไม่ปรากฏในแก่นเรื่อง ได้แก่ ขยัน มีวินัย สะอาด ทั้งนี้เพราะเป็นการให้นักศึกษาครูปฐมวัยเลือกหัวข้อคุณธรรมพื้นฐานในการแต่งนิทานอย่างอิสระ นักศึกษาจึงแต่งนิทานโดยเลือกหัวข้อคุณธรรมพื้นฐานมาเป็นแก่นเรื่องในการสร้างสรรค์นิทานตามจินตนาการของตนเองประกอบกับความคุ้นเคยเกี่ยวกับนิทานตามประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่พบแก่นเรื่องในหัวข้อคุณธรรม ขยัน มีวินัย สะอาด สอดคล้องกับงานวิจัยของศุจิกา พรมรักษา ที่ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นเมืองของเอเชียสำหรับเด็กทั่วทุกดินแดนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 เรื่อง โดย ผลการวิจัยพบว่ามีแก่นเรื่องหลัก ๆ ดังนี้ 1) การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) ความกตัญญู 5) ความขยันหมั่นเพียร 6) ความพอเพียง 7) ความกล้าหาญ 8) ความสามัคคี (ศุจิกา พรมรักษา, 2557) ซึ่งไม่ปรากฏแก่นเรื่องหลักๆ เกี่ยวกับคุณธรรม มีวินัย สะอาด ด้วยเช่นกัน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าแก่นเรื่องในนิทานที่นักศึกษาครูปฐมวัยแต่งนั้น แก่นเรื่องที่พบมากที่สุด คือแก่นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ คิดเป็นคะแนน 60% ถัดมาได้แก่ คุณธรรมด้านความสามัคคี 26.66% ด้านความซื่อสัตย์ 6.66% ด้านความประหยัด 3.33% ด้านความสุภาพ 3.33% ทั้งนี้เพราะนักศึกษามีความคุ้นเคยกับนิทานที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมในหัวข้อดังกล่าวจากประสบการณ์เดิม จึงนำมาประยุกต์ใช้ในการแต่งนิทานของตนเอง สะท้อนให้เห็นว่านิทานคุณธรรมในบริบททางสังคมของนักศึกษาครูปฐมวัยมีผลต่อการสร้างสรรค์นิทานคุณธรรมของตนเอง โดยที่นักศึกษายังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมากนัก ในบริบททางสังคมของนักศึกษาครู

ปฐมวัย การสอนคุณธรรมเป็นสิ่งที่สังคมไทยให้ความสำคัญ และการสอนให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมนั้นมักใช้นิทานคุณธรรมเป็นสื่อ ซึ่งหัวข้อคุณธรรมที่นำมาสอนเด็กปฐมวัยจะมีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม โดยหัวข้อคุณธรรมที่นำมาสอนจะเชื่อมโยงถึงความต้องการและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yi-Huang Shih ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาศีลธรรมในโรงเรียนอนุบาลของประเทศไต้หวัน: ความสำคัญ แนวคิด และวิธีการ พบว่า วิธีที่ดีที่สุดในการสอนคุณธรรมให้แก่เด็กปฐมวัย คือ การเล่านิทานทางคุณธรรม ผลวิจัยนี้ให้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อช่วยพัฒนาวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมในระดับการศึกษาปฐมวัย และพัฒนาการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมแก่เด็กปฐมวัยในไต้หวัน (Yi-Huang Shih, 2021)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นโมเดลได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

บทสรุป

การวิเคราะห์แก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัย ที่สอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความคุ้นเคยกับนิทานจากประสบการณ์เดิมของผู้แต่งนิทาน ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ของผู้แต่งนิทาน และให้ความสำคัญกับเด็กที่จะได้ฟัง/อ่านนิทาน แม้ว่านักศึกษาครูปฐมวัยจะยังไม่มีประสบการณ์โดยตรงกับเด็กปฐมวัยมากนัก แต่ก็ได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์นิทานอย่างเต็มความสามารถ หากความคุ้นเคยกับนิทานจากประสบการณ์เดิมของผู้แต่ง

นิทานมีความหลากหลาย ก็จะเป็นพื้นฐานที่สนับสนุนให้มุมมองและช่วยขยายโลกทัศน์ของผู้แต่งนิทานนั้นได้กว้างไกลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. งานวิจัยเกี่ยวกับแก่นเรื่องในนิทานซึ่งแต่งโดยนักศึกษาครูปฐมวัยนี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่นักศึกษาครูปฐมวัยในประเทศไทย ได้ทำงานวิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้โดยขยายกลุ่มประชากรใหญ่ขึ้น ก็จะได้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการจัดการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

2. แก่นเรื่องในนิทานสามารถสะท้อนสภาพสังคม ตลอดจนสะท้อนค่านิยมในสังคมที่นิทานนั้นปรากฏขึ้นได้ หากมีการงานวิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้โดยขยายกลุ่มประชากรใหญ่ระดับประเทศ นอกจากจะได้ข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการจัดการศึกษาแก่นักศึกษาครูปฐมวัยแล้ว ยังได้ข้อมูลเพื่อหน่วยงานที่ดูแลด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถนำไปใช้ในเชิงนโยบายพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมในภาคส่วนต่างๆ

3. การนำผลจากการวิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้โดยขยายกลุ่มประชากรใหญ่ระดับประเทศ เพื่อใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงนโยบายด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น โครงการรักการอ่าน โครงการพัฒนาคุณธรรม ของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กแก่นักศึกษาครูปฐมวัยสามารถนำผลวิจัยนี้ไปปรับกระบวนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. นักศึกษาครูปฐมวัยนำผลวิจัยนี้ไปประกอบการทบทวนกระบวนการสร้างแก่นเรื่องในนิทานที่ตนเองแต่งให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

3. มหาวิทยาลัยได้ข้อมูลจากผลวิจัยนี้ไปประกอบการจัดหาหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กเข้าห้องสมุดของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลประกอบการศึกษาของนักศึกษาครูปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

ภัทรวลี นิ่มนวล. (2561). *การสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับเด็กและบูรณาการ STEM Education*. นนทบุรี: บริษัท นายฉบับ จำกัด.

ศุจิกา พรมรักษา. (2557). “การศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นเมืองของเอเชียสำหรับเด็กทั่วทุกดินแดนของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. *การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ ภาควิชาภาษาไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *8 คุณธรรมพื้นฐาน.* (โปสเตอร์).

Cambridge University Press & Assessment. (2023). *Cambridge Dictionary*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 จาก https://dictionary.cambridge.org.

Clifton Fadiman. (2023). “Children’s Literature”. Encyclopedia Britannica. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 จาก https://www.Britannica.com.

Yi-Huang Shih. (2021). Moral education in Taiwanese preschool: Importance concepts and Methods. *SAGE Journals*, 20(6): 717-730.

รูปแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
A Form of Folk Handicrafts from Agricultural Waste

[1]**อาภาพร สดกำปัง** Arpaporn Sodkampang
[2]**ปรีชา ปั้นกล่ำ** Preecha Pun-klum
[12]คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: preepunk@yahoo.com

Received May 26, 2023; **Revised** November 6, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรภายในชุมชน ค้นหาแนวทางในการส่งเสริมเพิ่มคุณค่าของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อออกแบบสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมที่แสดงถึงงานหัตถกรรมร่วมสมัย โดยมีการนำเอาเศษวัสดุทางการเกษตรมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลองจากการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการเลือกจากเศษวัสดุในพื้นที่แต่ละชนิด ที่เกิดขึ้นหลังจากการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ กรณีศึกษาชุมชนปรางค์นคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นนำไปสู่ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลจากการศึกษาวิจัยต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นแนวทางทางในการนำไปใช้ในหัตถกรรมชุมชน 2) ค้นพบคุณสมบัติพิเศษเฉพาะของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง เมื่อนำไปผสมกับดินเหนียวพื้นบ้านแล้วเกิดเป็นสัจจะวัสดุใหม่ และ 3) ผลงานสามารถนำไปใช้งานได้จริง สามารถต่อยอดเพิ่มคุณค่าและลดต้นทุนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเดิม จากเผาในอุณหภูมิ 1,100 เหลือเพียง 900 ซึ่งได้คุณสมบัติเช่นเดียวกัน ช่วยลดระยะเวลาการผลิตงานหัตถกรรมให้สั้นลงและลดต้นทุนดิน เมื่อนำใบมันสำปะหลังไปผสม ผลงานออกแบบตามคุณสมบัติเฉพาะนำไปใช้กับสถานที่จริง ซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาพื้นที่อยู่อาศัยออกแบบเป็นแผ่นพื้นปูพื้นที่มีคุณสมบัติดูดซับน้ำช่วยกันลื่น หรือจะใช้เป็นพื้นลายประดับตกแต่งสวน สามารถติดตั้งได้ทั้งแบบชั่วคราวและถาวรวัตถุ ผลงานวิจัยจัดอยู่ในกลุ่มวัสดุทดแทน เหมาะสำหรับใช้งานสำหรับพื้นผิวกันลื่นสามารถใช้ในพื้นสวนหรือห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุได้

คำสำคัญ: งานหัตถกรรม; เศษวัสดุเหลือใช้; การเกษตร

Abstract

This research article is to study the management of agricultural waste within a research study in promoting and increasing the value of agricultural waste through the

local area. And try out the designs of academic at youth workshops and be able to use agricultural scraps Agricultural materials are used in church product. Using experimental research methods by searching for specific properties from agricultural waste materials. By choosing from scrap materials in each type of area. That occurred after farming in the area Case study of Prang Nakhon community to obtain the necessary information to lead to product design results. The results of this study showed that: 1) The successful prototype of product design helped promotes and add the value of Thai local wisdom. 2) Discovered the specific characteristic of cassava leaves when mixed with local clay soil led to finding new materials. 3) The result of this study can be used in the practical fields, adding value and reducing the cost of original handicrafts product. Decreasing the temperature in burning from 1,100 Celsius rest to 900 Celsius while having the same properties. Furthermore, decreased the time for making the handicraft and decreased the cost of local clay soil when mixing with cassava leaves. The products were designed according to specific characteristics for use in the practical places. Which can help solve the problems of living space. Designed as floor tiles for water-absorbing properties, prevent slipping and use to decorate the garden. The floor tiles can be installed temporarily and permanently. This study found alternative materials that are suitable for use as anti-slip surfaces and can be used decorated in the garden or bathroom floor for the elderly living area.
Keywords: handicrafts; leftover material; agriculture

บทนำ

ชุมชนปรางค์นคร ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งชื่อตามโบราณสถาน “บ้านปรางค์” เดิมมีความเชื่อว่าเป็นสถานที่ตั้งของสถานที่พักผู้ป่วย ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอคง สภาพพื้นที่เป็นลุ่มสลับดอน ทางทิศตะวันออกของตำบลเป็นที่ราบดอนคลื่น ตำบลบ้านปรางค์เป็นตำบลขนาดเล็กอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 76 กิโลเมตร และตัวอำเภอ 32 กิโลเมตร ใช้ระบบการพึ่งพาตนเองดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และจุดเด่นของตำบลบ้านปรางค์ คือ การทำเกษตรกรรมตลอดทั้งปี ทั้งการทำนาปี ทำไร่ ตามฤดูกาล ช่วงเดือน พฤษภาคม-มกราคม ทำนาข้าว ซึ่งจะปลูกข้าวได้แค่ 1 ครั้ง (เรียกว่าการปลูกข้าวนาปี) ในทุกครัวเรือนจะมีทำเกษตรกรรมปลูกข้าว และช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน เป็นฤดูของการปลูกพืชไร่ตามฤดูกาล ตามความต้องการของท้องตลาด แต่บางครัวเรือนก็ไม่ได้ปลูกพืชไร่เพราะไม่มีพื้นที่สำหรับการทำไร่ก็จะรับจ้างทำไร่

เขตพื้นที่ชุมชนพัฒนาเกษตรกรรมปรางค์นครเป็นหนึ่งในชุมชนนำร่องพัฒนาพื้นที่การเกษตรสร้างสรรค์ของจังหวัดนครราชสีมา ประเด็นปัญหาของชุมชน ณ ปัจจุบันคือการจัดเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทั้งก่อนและหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งมีการจัดการที่ไม่ถูกวิธีในบางส่วนทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อม สภาพหน้าดินเสื่อม แม้จะมีการรณรงค์อย่างสม่ำเสมอ แต่ปัญหาเหล่านี้ก็

ยังคงเกิดขึ้นเรื่อยๆ เพราะขาดความเข้าใจการจัดการพื้นที่ให้ถูกต้องและเหมาะสม เพียงแต่เป็นการจัดการขั้นต้นด้วยวิธีการแบบง่ายๆ ตามความเคยชินของเกษตรเท่านั้น

ในช่วงฤดูหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะมีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเกิดขึ้นมากมาย เช่น เกษตรข้าวนาปี มีฟางข้าว เกิดขึ้นหลังการเก็บเกี่ยวเมล็ดข้าว ตอซังข้าวเหลือทิ้งบางส่วน หลังจากการนำแปรรูปเป็นฟางอัดแข็งเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ แล้ว ไร่มันสำปะหลัง เกษตรกรไร่มันมักจะหักใบมันสำปะหลัง ออกก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตหัวมัน แล้วปล่อยทิ้ง ปล่อยแห้ง ก่อนจะเก็บหัวมันสำปะหลังจนกลายเป็นเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเกิดขึ้น หรือแม้แต่เหง้ามันสำปะหลังก็จะมีการแปรรูป ใช้ประโยชน์เป็นส่วนน้อย ไร่ข้าวโพด เปลือกข้าวโพด ตอซังข้าวโพด เหลือจากการแปรรูปแบ่งเป็นอาหารให้สัตว์เลี้ยงแล้ว พืชไร่อ้อย ก็จะเหลือจำพวกใบอ้อย ตอซังอ้อย บางส่วนก็จะมีการเผาทำลายก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตฯลฯ เศษวัสดุกการเกษตรเหล่านี้คือสิ่งที่พบ ได้ทั่วไปตามพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ชุมปรางค์นคร (อบต.บ้านปรางค์, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในภาคพื้นเกษตร หลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มาต่อยอดร่วมกับกระบวนการออกแบบงานหัตถกรรม โดยนำองค์ความรู้ดั้งเดิมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ในการออกแบบที่ผู้วิจัยมีสู่กระบวนการสร้างสรรค์ตามทฤษฎีการออกแบบให้เกิดการรับรู้คุณค่าและเกิดสุนทรียศาสตร์ใหม่ในความงามรูปแบบใหม่ โดยการใช้เศษวัสดุทางการเกษตรที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อลดปัญหาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและใช้ทรัพยากรเดิมที่ตนมีในพื้นที่ได้อย่างมีคุณค่า เพื่อการพัฒนาต่อยอดเป็นองค์ความรู้ในการสร้างงานหัตถกรรมลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มคุณค่าเศษวัสดุทางการเกษตร หลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตชุมชนปรางค์นคร
2. เพื่อสร้างสรรค์แนวทาง การสร้างต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
3. เพื่อออกแบบสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมที่แสดงถึงงานหัตถกรรมพื้นบ้านร่วมสมัย โดยนำคุณสมบัติเฉพาะที่ได้จากการศึกษาทดลอง มาใช้ในงานออกแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาทดลอง (Experimental Research) ผสมผสานกับการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) เป็นการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงานหัตถกรรมและเพิ่มคุณค่าให้กับเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 20 คน ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่มเกษตรกรที่ทำพืชไร่ ในพื้นที่ชุมชนปรางค์นคร คัดเลือกจากเศษวัสดุแต่ละชนิด ที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรมในพื้นที่กรณีศึกษาชุมชนปรางค์นคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็น นำไปสู่งานออกแบบ มีวิธีการค้นคว้าหาความรู้ 2 แนวทาง คือ จากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานหัตถกรรมพื้นถิ่น ที่มีประสบการณ์เดิม และผู้เชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ทดลองด้วยวิธีการนำดินเหนียวพื้นบ้านด่านเกวียน มาผสมกับเศษวัสดุ

เหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง และประเมินผลการศึกษาทดลองวิจัยด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และเขียนวิเคราะห์เชิงบรรยายสรุป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการวัสดุทางการเกษตรภายในชุมชน พบว่า ผลงานสำเร็จการสร้างต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน จากเศษวัสดุเหลือใช้ใบมันสำปะหลัง เมื่อไปผสมกับดินเหนียวด่านเกวียนแล้ว ช่วยส่งเสริมเพิ่มประโยชน์และคุณค่าให้กับเศษวัสดุใบมันสำปะหลังมากยิ่งขึ้น

เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ วัสดุที่เกิดขึ้นหลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตร ซึ่งจะถูกทิ้งไว้ในเรือกสวนไร่ นา เช่น ฟางข้าว เหง้ามันสำปะหลัง ใบมันสำปะหลัง กากอ้อย ใบอ้อย เปลือกและลำต้นข้าวโพด โดยวัสดุเหล่านี้ยังไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ และเหลือใช้อีกเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการจัดการพื้นที่ อ้างอิงจากทั่วประเทศเนื่องจากประชาชนชาวไทยมีการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานของชีวิต และมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเกิดขึ้นมากมาย เป็นวัสดุที่ยังคงตกค้างไม่ได้นำมาจัดสรรปันส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะเศษวัสดุที่ทางการเกษตรที่เกิดจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากการทำไร่ ทำนา ซึ่งวัสดุเหล่านี้หากนำกลับมาใช้อีกครั้งจะมีประโยชน์และช่วยส่งเสริมคุณค่าในการทำการเกษตรกรรมแบบครบวงจรมากขึ้น และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง ท่ามกลางกระแส รณรงค์งดเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นทุกวันตามความต้องการของผู้บริโภค เกษตรผู้ประกอบอาชีพยังไม่มีแนวทางที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด จึงมีการจัดการให้พ้นจากพื้นที่เกษตรกรรมของตนเพื่อเตรียมการเพาะปลูกใหม่ในครั้งถัดไป (หรือเรียกกว่าการเคลียร์หน้าดิน) วิธีการกำจัดที่พบส่วนมาก คือ การเผาทำลายวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเหล่านี้ จนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและเกิดมลภาวะทางอากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่วนมาก เมื่อนำมาคัดแยกดีๆ แล้วพบว่ามีประโยชน์และแนวทางหลากหลายในการนำไปใช้ ดังนี้

1. ผลกระทบของการกำจัดวัตถุดิบที่เหลือใช้ทางเกษตรที่ผิดวิธี

1.1 ทำให้โครงสร้างดินเปลี่ยนแปลง เนื้อดินจับตัวเป็นแก่นแน่นแข็ง ส่งผลให้รากพืชแคระแกรนและความสามารถในการดูดซึมสารอาหารของพืชลดลง

1.2 สูญเสียอินทรียวัตถุและธาตุอาหารในดิน

1.3 ทำลายจุลินทรีย์และแมลงที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นดิน

1.4 สูญเสียน้ำในดิน หน้าดินเสื่อมสภาพ เช่น การเผาตอซังข้าวทำให้ผิวดินมีอุณหภูมิสูง และเกิดการเสียน้ำในดิน ความชื้นลดลง ดินไม่อุ้มน้ำ

1.5 ทำให้เกิดฝุ่นละอองในอากาศ เขม่าควัน และแก๊สหลายชนิด ที่ก่อให้เกิดมลพิษซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะระบบหายใจ

2. นโยบายของรัฐ ในการรณรงค์การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ จากนโยบายของรัฐบาลที่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการเผาทำลายวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยประกาศขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ทำให้เป็นวาระแห่งชาติ มีเกษตรกรเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนนโยบายปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตจากการเกษตรที่พึ่งพาปุ๋ยเคมีและสารเคมีมาโดยตลอด ให้หันมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติและชีวิภาพ “การรณรงค์งดเผาตอซังอ้อย ใบ

อ้อย รวมถึงพืชไร่ทุกชนิด” เพื่อสร้างสรรค์ดินที่ยั่งยืนสู่การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้นำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่การเกษตรกรรมและชุมชน พบวิธีการ ดังนี้

1) แนวคิดทฤษฎีในการส่งเสริมการใช้เศษวัสดุทางการเกษตร มีการคาดการณ์ว่า ปี พ.ศ. 2579 มีการใช้เชื้อเพลิงทางชีวิภาพในอัตราที่สูงขึ้นถึงร้อยละ 25.30 ล้านลิตร: วัน แต่การปลูกพืชเพื่อนำมาใช้ผลิตเป็นพลังงาน ซึ่งเป็นพืชชนิดเดียวกับอาหารหลัก เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน อาจจะทำให้กลไกลของตลาดเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารในอนาคตได้ หนึ่งในทางแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนคือ “การนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อทดแทนการผลิต” ซึ่งหากสามารถจัดเก็บระบบได้ ก็จะสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับระบบเศรษฐกิจอีกรูปแบบหนึ่ง ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม และมีศักยภาพสูงสามารถปลูกพืชพันธ์ได้หลากหลาย การค้นหาวัตถุดิบทางเลือกที่ได้มาจากพืชยังสามารถทำได้ รวมถึงเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรก็มีจำนวนค่อนข้างมาก อาทิ เช่น เศษไม้ยางพารา กะลาปาล์มน้ำมัน กาบมะพร้าว กะลามะพร้าว แกลบ ฟางข้าว ใบอ้อย กากอ้อย ชานอ้อย เปลือกข้าวโพด ลำต้นข้าวโพด ใบมันสำปะหลัง เหง้ามันสำปะหลัง ฯลฯ โดยสามารถสร้างให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้มากกว่าการเผาทิ้ง หรือทำลายให้ย่อยสลายอย่างเปล่าประโยชน์ เป็นการนำสิ่งเหล่านี้มาออกแบบสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อีกด้วย ปัญหาการจัดการพื้นที่เป็นปัจจัยหลักๆ ในการแก้ปัญหาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่นกัน ด้วยความสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ เพราะปัจจุบันเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรนั้นกระจายอยู่ในหลายแห่งทั่วประเทศและยังขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ควรจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงคุณค่าของเศษวัสดุเหล่านั้นมากขึ้น รวมถึงช่วยออกแบบระบบการจัดการที่ทำให้อยู่ในคุณภาพดี สามารถใช้งานได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2552)

2) แนวทางการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าการทดลองขั้นสูงและความคุ้มค่าต่อการพัฒนางานผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหลายรูปแบบ

3) แนวทางการเพิ่มมูลค่าเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สามารถหาได้ในพื้นที่เกษตรกรรมทั่วไป ตลอดทุกฤดูกาล ทำให้ปริมาณเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีปริมาณมากและมีความหลากหลาย ในส่วนของครัวเรือนเกษตรก็มักจะนำไปเป็นอาหารสัตว์

4) แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ในพื้นที่เกษตรกรรมมีเศษวัสดุอินทรีย์ที่หลากหลาย ทั้งยังผลิตน้ำหมักชีวิภาพ การทำปุ๋ยหมักจากเศษใบ

5) เกษตรกรใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ ด้านการเพาะปลูกพืช เพื่อสะท้อนคุณค่าและประโยชน์ของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้ เป็นปัจจัยการผลิตในระบบการเพาะปลูกพืช รวมถึงพื้นที่การเกษตรในชุมชนมีการใช้ปรับคุณภาพดินให้มีความสมบูรณ์ที่จะมีผลต่อผลผลิตการเกษตรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทางเลือกในการปรับปรุงดินโดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอาจเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่มีต้นทุนต่ำและแสวงหาวัตถุดิบได้ง่ายโดยเฉพาะวัสดุเหลือใช้จากการผลิตพืชไร่ เช่น ฟางข้าว และตอซัง ข้าวโพด สอดคล้องกับการศึกษาของเศษเหลือใช้และผลพลอยได้จากการเกษตรเป็นสารอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่ยังอุดมไปด้วยแร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับดิน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาทดลองหาคุณสมบัติเฉพาะของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อค้นพบคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ เมื่อนำใบมันสำปะหลังไปผสมกับดิน

เหนียวด่านเกวียน แล้วเกิดเป็นสัจจะวัสดุใหม่ ในรูปแบบของวัสดุทางเลือก สามารถนำไปสร้างสรรค์เป็นต้นแบบงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนได้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการทดลองเอาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยแยกตามประเภทเศษที่ได้จากในพื้นที่ชุมชนปรางค์นคร มาคิดค้นหาวิธีในการแปรรูปเป็นงานหัตถกรรมพื้นถิ่นด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการทดลอง ดังนี้

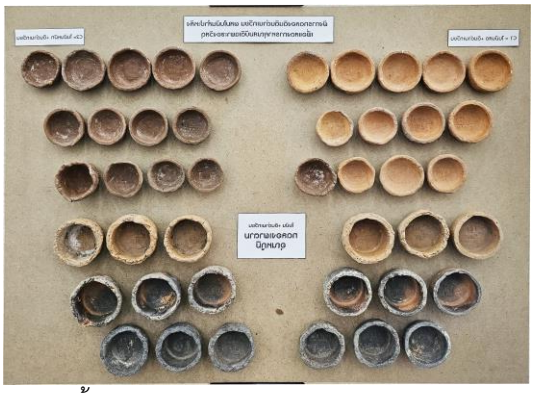
1. คัดเอาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ที่มีความเป็นไปได้มาใช้ในการสร้างสรรค์ต้นแบบงานหัตถกรรม ร่วมกับดินเหนียวพื้นบ้านด่านเกวียน (หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ที่มีความโดดเด่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา) ได้แก่ ใบมันสำปะหลัง เหง้ามันสำปะหลัง แล้วนำเศษวัสดุเหล่านี้ ไปทดลองหาคุณสมบัติตามรูปแบบต่างๆ โดยใช้วิธีจากภูมิปัญญาพื้นบ้านตามรูปแบบงานหัตถกรรมพื้นฐานการปั้นเครื่องปั้นดินเผา ร่วมกับกระบวนการหมัก เพื่อคัดหาเส้นใย จากเศษวัสดุใบมันสำปะหลัง

2. นำใบมันสำปะหลังไปผสมนวดกับดินเหนียวด่านเกวียนให้เข้ากัน เพื่อทดลองขึ้นรูปทรง โดยแบ่งตามลักษณะของใบมันสำปะหลัง ได้แก่ ใบสด ใบหมักคัดเส้นใย แล้วอัดขึ้นรูปเป็นชิ้นงานทดลอง แบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์

3. เลือกเศษวัสดุใบมันสำปะหลังที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด มาทดลองเพิ่มเติม คือ ใบมันสำปะหลังคัดย่อย

4. นำไปเผาในอุณหภูมิต่างๆ ด้วยเตาฟืนของชุมชนด่านเกวียน

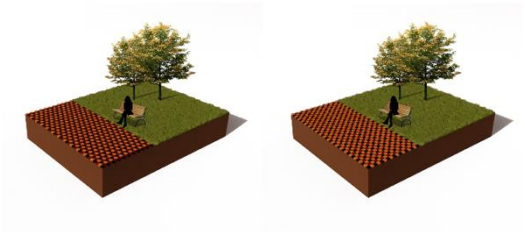
5. นำงานทดลองมา ทดลองค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่เกิดขึ้น

ภาพประกอบ 1 ชิ้นทดลองต้นแบบงานหัตถกรรมทดสอบคุณสมบัติเฉพาะ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมพื้นถิ่น ที่แสดงถึงงานหัตถกรรมร่วมสมัย โดยมีการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรนำมาใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมตามคุณสมบัติเฉพาะที่ได้จากการทดลองเศษวัสดุทางเกษตร พบว่า การสร้างต้นแบบงานหัตถกรรมจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ใบมันสำปะหลัง สามารถนำคุณสมบัติเฉพาะที่ได้จากการทดลองมาช่วยต่อยอดเพิ่มคุณค่าและลดต้นทุนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนได้ ดังนี้ ลดต้นทุนการใช้ดินเมื่อนำใบมันสำปะหลังไปผสมกับดินแล้ว และลดต้นทุนเชื้อเพลิงในการเตาฝืน ของชุมชนด่านเกวียน จากเดิมเผาในอุณหภูมิ 1,100 องศา ใช้เวลาถึง 7 วัน แต่เมื่อนำใบมันสำปะหลังไปผสมกับดินเหนียวด่านเกวียนแล้วช่วยลดระยะเวลาในการเผาเหลือเพียง 4-5 วัน แต่ยังคงได้คุณสมบัติ

เดิม และชิ้นงานจากต้นแบบงานหัตถกรรมที่สร้างขึ้น มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะมีรูพรุนดูดซับน้ำได้ดีซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเป็นชิ้นงานออกแบบได้ตามคุณสมบัติเฉพาะนั้นๆ

ภาพประกอบ 2 ชิ้นออกแบบต้นแบบงานหัตถกรรม เพื่อนำไปใช้กับสถานที่

ภาพประกอบ 3 ต้นแบบงานหัตถกรรมทดสอบคุณสมบัติเฉพาะ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คาดไว้ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการศึกษาอภิปรายผล และนำข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เพื่อนำไปพัฒนาสู่ผลงานออกแบบ จากขั้นตอนแรกไปจนถึงผลงานสำเร็จ โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปผล ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 แนวทางการเพิ่มคุณค่าเศษวัสดุทางการเกษตร หลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตชุมชนปรางค์นคร พบว่า ต้นแบบช่วยส่งเสริมคุณค่าของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรภายในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากร มีการจัดการนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย โดยจะพบการใช้อิฐดินดิบสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องสถาปัตยกรรมบ้านดิน ประยุกต์ภูมิปัญญาการสร้างเพื่อใช้อยู่อาศัยในภาคอีสาน การออกแบบบ้านดินเป็นการแปรรูปวัสดุจากดินเดิม ผสมผสานกับวัสดุอื่นเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ดินพื้นบ้าน โดยการนำ เอาคุณสมบัติเฉพาะที่ดีของดินมาใช้เป็นส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ (ประมุข บุญศิลป์ และศาสตรา เหล่าอรรคะ, 2563)

วัตถุประสงค์ 2 การสร้างสรรค์แนวทาง การสร้างต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร พบว่า คุณสมบัติพิเศษเฉพาะของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง เมื่อนำ ไปผสมกับดินพื้นบ้านแล้วเกิดเป็นสัจจะวัสดุใหม่ และสามารถนำคุณสมบัติไปใช้ใน

งานออกแบบเป็นหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ จุดด้อยของวัสดุที่ใกล้เคียงกัน (อิฐมอญ) มีความแกร่งน้อยกว่า เปราะหักง่าย และมีข้อจำกัดในการซ่อมแซมเมื่อเสียหาย ทั้งนี้มีความซับซ้อนในการรักษาผลิตภัณฑ์เมื่อนำไปใช้กับที่อยู่อาศัย

2.1 แนวทางการแก้ปัญหา พบว่า ผลงานของผู้วิจัยได้แก้ปัญหาจากสิ่งที่ศึกษา ซึ่งชิ้นงานสามารถนำมาประกอบใหม่ได้ หากเสียหายสามารถนำชิ้นใหม่มาทดแทนได้

2.2 ค้นพบคุณสมบัติเฉพาะเมื่อนำเศษวัสดุการเกษตรใบมันสำปะหลัง ไปผสมกับดินเหนียวด่านเกวียน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ คือ การดูดซับน้ำ มีรูพรุนที่ละเอียดกว่าการใช้ดินเหนียวพื้นบ้านเพียงอย่างเดียว พื้นผิวสากช่วยในการกันลื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ที่เสนอการเสนอกระเบื้องอิฐบล็อกมาผลิตใหม่ ประยุกต์ใช้เป็นมวลเริ่มเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์อิฐบล็อกมีน้ำหนักบา แข็งแรง คงทน เป็นฉนวนป้องกันความร้อน มีต้นทุนการผลิตต่ำ และใช้งานได้หลากหลาย (อดิศร จรัลวรกูลวงศ์ และผกามาศ ชูสิทธิ์, 2561)

วัตถุประสงค์ 3 ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมที่แสดงถึงงานหัตถกรรมพื้นบ้านร่วมสมัย โดยนำคุณสมบัติเฉพาะที่ได้จากการศึกษาทดลอง มาใช้ในงานออกแบบ พบว่า ผลงานสร้างสรรค์ต้นแบบงานหัตถกรรมจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สามารถนำไปใช้งานได้จริง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวัสดุทดแทนสำหรับการตกแต่งที่พักอาศัย ผลงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังไว้ 5 ข้อปัจจัย ได้แก่

3.1 การลดปัญหาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรภายในพื้นที่ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนปรางค์นคร จังหวัดนครราชสีมา

3.2 เพิ่มคุณค่าให้กับเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง ทำให้เกษตรกรตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ สามารถเปลี่ยนแปลงและแปรรูปให้เกิดคุณค่า

3.3 ลดต้นทุนในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และลดต้นทุนในการทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา แต่ได้ผลลัพธ์เท่าเดิมที่เคยทำมาก่อน

3.4 การบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชน คือ การสร้างหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจากเศษวัสดุทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง

3.5 ความร่วมสมัย ผลงานวิจัยครั้งนี้ คำนึงถึงความร่วมสมัย นำความเป็นดั้งเดิมมาใช้กับรูปทรงกรรมวิธีสมัยใหม่ ซึ่งการจำกัดขอบเขตนี้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ตอบโจทย์และตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องวิวัฒนาการและการพัฒนาของเนื้อดินปั้นด่านเกวียน โดยการศึกษาคุณสมบัติของเนื้อดินแล้วนำไปผสมกับเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง มองผ่านคุณค่าและคุณสมบัติพิเศษของเนื้อดินด่านเกวียน นำมาพัฒนารูปแบบของงานหัตถกรรมให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น และสวยงามเป็นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ เทคนิค และวิธีการทำให้เกิดความสร้างสรรค์สู่งานหัตถกรรม (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2544)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพประกอบ 4 ตำหนิชิ้นงานออกแบบ

กระบวนการแก้ไขปัญหาตำหนิชิ้นงานออกแบบ มาจากปัจจัย 2 ด้านคือ

1. ปัจจัยภายใน

1.1 ผลิตภัณฑ์ชิ้นงานยังมีความชื้น เมื่อนำเข้าเตา ก่อนเผาต้องไล่ความชื้นทำให้เกิดการแตกและฉีกได้ในระหว่างกระบวนการเผาชิ้นงาน โดยเฉพาะเวลาที่อุณหภูมิเตาสูงขึ้น

1.2 ดินพื้นบ้านเมื่อนำไปผสมกับวัสดุใบมันสำปะหลัง แล้วเผาในอุณหภูมิสูง ทำให้เนื้อดินหดตัวและแน่นขึ้นและมีโอกาสแตกร้าวได้ง่าย เพราะโครงสร้างดินไม่แข็งแรง

1.3 ผลของการโก่งงอในชิ้นงาน ทำให้เกิดการบิดเบี้ยวและลวดลายคาดเคลื่อนเมื่อนำไปประกอบโครงสร้าง

1.4 เมื่อนำไปประกอบกันในลักษณะที่กว้างขึ้น ความเสี่ยงต่อแรงบีบอัดจากอาจจะทำให้เกิดการร้าวเพิ่มได้

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 การติดตั้งผลงาน หากติดตั้งในจุดที่มีการเคลื่อนตัวตลอดเวลา อาจจะทำให้เกิดการแตกร้าวได้ เมื่อมีแรงกดทับสูง

2.2 ช่องว่างระหว่างผลงานเมื่อนำไปติดตั้งกลางแจ้ง อาจจะทำให้เกิดวัชพืชได้โดยไม่ได้ตั้งใจ

2.3 ต้นทุนการผลิตขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจในระยะเวลานั้น

บทสรุป

จากการศึกษาทดลองการสร้างสรรค์ต้นแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน จากเศษวัสดุเหลือใช้ใบมันสำปะหลัง เมื่อนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใบมันสำปะหลัง มาผสมกับดินเหนียวพื้นบ้านด่านเกวียนแล้ว ค้นพบว่าสามารถช่วยลดปัญหาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ได้โดยไม่ทิ้งว่างอย่างเปล่าประโยชน์ และช่วยลดต้นทุนการทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนโดยนำไปลดต้นทุนดินเดิมและลดต้นทุนในการเผาเตาฝืน ซึ่งยังคงคุณสมบัติเดิมของดินด่านเกวียนและเกิดเป็นสัจจะวัสดุใหม่ในหมวดวัสดุทดแทน ทั้งมีคุณค่าและสามารถนำองค์ความรู้นี้มาต่อยอดและแปรรูปให้เกิดประโยชน์แก่การสร้างสรรค์งานหัตถกรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

อบต.บ้านปรางค์. (2560). *ประวัติความเป็นมาชุมชนบ้านปรางค์.* สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 จาก https://banprang.go.th/.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2552). *แนวคิดทฤษฎีในการส่งเสริมการใช้เศษวัสดุทางการเกษตร.* สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556. จาก https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/20190606_00.aspx

ประมุข บุญศิลป์ และศาสตรา เหล่าอรรคะ. (2563). สถาปัตยกรรมบ้านดิน: ประยุกต์ภูมิปัญญาการสร้างเพื่อใช้อยู่อาศัยในภาคอีสาน. *วารสารวิจัยชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,* 14(4): 129-143.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2544). *การจัดการเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อดิศร จรัลวรกูลวงศ์ และผกามาศ ชูสิทธิ์. (2561). การใช้ประโยชน์จากกระเบื้องเหลือทิ้งสำหรับผลิตภัณฑ์อิฐบล็อกประสานน้ำหนักเบาเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. *รายงานวิจัย.* คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้

Operational Approach of Morality and Ethics Promotion of Students with learning Disabilities of Disability Specific Schools, Special Education Bureaus in the South

[1]**พรปรีณัน พสุนธราธรรม** Phonprinan Phasuntharatham
[2]**เชาวนี แก้วมโน** Chaowanee Kaewmano
[12]คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[12]Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
[1]Corresponding author, e-mail: Namkhing.pp@gmail.com

Received May 29, 2023; **Revised** November 6, 2023; **Accepted:** December 5, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สูงสุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมา คือ ด้านการปรับปรุง ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการตรวจสอบ ตามลำดับ 2. แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ มีดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน 3) ด้านการตรวจสอบ 4) ด้านการปรับปรุง

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม; นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา; โรงเรียนเฉพาะความพิการ

Abstract

The objectives of this research study were 1. To study about the problems of operational approach of morality and ethics promotion of students with intellectual disabilities of disability specific schools, Special Education Bureaus in the south. 2. To study the operational approach of morality and ethics promotion of students with intellectual disabilities of disability specific schools, Special Education Bureaus in the south. This research is mixed methods research. The sample was 165 of administrators, teachers as well as teachers who responded morality and ethics promotion of students with intellectual disabilities of disability specific schools, Special Education Bureaus in the south. This research was collected the data by a questionnaire and interviewed.The statistics were used for data analysis using frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. It was found that 1. The problems of operational approach of morality and ethics promotion of students with intellectual disabilities of disability specific schools, Special Education Bureaus in the south on the whole were in medium levels considered each aspect, planning was in high level, improvement, Implementation of the plan aspect and inspection respectively. 2. The operational approach of morality and ethics promotion of students with intellectual disabilities of specific schools, Special Education Bureaus in the south on the whole were in high levels considered each aspect, administration and management were 1) Planning 2) Implementation of the plan 3) Inspection 4) Improvement.

Keywords: Morality and Ethics; Students with Intellectual Disabilities; Disability Specific School

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม ของบุคคล ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีเสียงสะท้อนจากองค์กรต่างๆ ในสังคมว่าปัญหาหรือภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน เกิดจากการที่บุคคลขาดคุณธรรม จริยธรรม สาเหตุเพราะประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเงินเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและการคลัง ของประเทศอย่างมากส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่าง เห็นได้ชัด ทิศทางของการพัฒนานั้นก็มิได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทั้งด้านคนและวัตถุ เพราะการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เน้นเรื่องวัตถุอุปกรณ์อย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของการพัฒนาเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของปัญหาสังคมปัจจุบันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่ง

เป็นอนาคตของประเทศชาติกำลังประสบปัญหาสังคมหลายด้านที่รุมล้อมเด็กเยาวชน ผู้เรียน นักศึกษา ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย และขาดคุณธรรม จริยธรรม

ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของคนพิการ ให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ คือ พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ อีกทั้งได้ระบุเป้าประสงค์ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือ คนพิการและเด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต รวมถึงคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นมาก ภาระหน้าที่ในการสร้างสมดุลทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่บุคคลและสังคม กระทำได้โดยกระบวนการทางการศึกษาต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก และเยาวชน โดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่อนข้างยาก และซับซ้อนกว่าเด็กปกติ ในความเป็นจริงและโรงเรียนเฉพาะความพิการได้ดำเนินการจัดโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แต่ผลที่พบคือ ผู้เรียนบางส่วนยังขาดคุณธรรม จริยธรรม และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร งานวิจัย ต่างๆ ถึงกระบวนการทำงานในการดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมของสถานศึกษาแล้วพบว่า แนวคิดวงจรเดมมิ่ง PDCA (Plan-Do-Check-Act) ที่นิยมใช้ในการขับเคลื่อนการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งตรงกับ Plan 2) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งตรงกับ Do 3) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งตรงกับ Check และ4) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ซึ่งตรงกับ Act ทำให้การดำเนินงานการประกันภายในสถานศึกษามีการทำงานเป็นขั้นตอน มีระบบ ตรวจสอบได้จนประสบผลสำเร็จ

การนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นระบบ ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน หาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตั้งแต่วัยอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จ ผู้เรียน ไม่เป็นภาระของสังคม สามารถออกไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้

2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) คือการวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนเฉพาะความพิการ ที่สอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ จาก 5 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 284 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งสิ้น จำนวน 165 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ และแบบสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Croncach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ไปยังโรงเรียนเฉพาะความพิการที่สอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ จำนวน 5 โรงเรียน รับแบบสอบถามคืน แล้วตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งการเข้าไปสัมภาษณ์ที่โรงเรียนโดยตรง และสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ในโรงเรียนเฉพาะความพิการที่สอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์และหาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ในโรงเรียนเฉพาะความพิการที่สอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 สภาพปัญหา ของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ พบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.48, SD = .54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.55, SD = .49) รองลงมา คือ ด้านการปรับปรุง (Act) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.54, SD = .67) ด้านการดำเนินการ (Do) อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.47, SD = .54) และด้านการตรวจสอบ (Check) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.37, SD = .45 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

n = 165

	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\overline{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านการวางแผน (Plan)	3.55	.49	มาก
2	ด้านการดำเนินการ (Do)	3.47	.54	ปานกลาง
3	ด้านการตรวจสอบ (Check)	3.37	.45	ปานกลาง
4	ด้านการปรับปรุง (Act)	3.54	.67	มาก
	รวม	**3.48**	**.54**	**ปานกลาง**

2. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ ด้านการวางแผน (Plan) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.55, SD = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือบุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.88, SD = .81) รองลงมาคือ สถานศึกษาวางแผนจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่เพียงพอต่อ การดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.47, SD = .70) และสถานศึกษาขาดการวางแผนในการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ที่ผ่านมา และวางแผนพัฒนา ($\overline{X}$ = 3.65, SD = .80) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนด เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.34, SD = .96) ด้าน การดำเนินการ (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.47, SD = .54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมของผู้เรียน ก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ ($\overline{X}$ = 3.85, SD = .74) รองลงมาคือ การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนแต่ละโครงการไม่มีความหลากหลายและแปลกใหม่ ($\overline{X}$ = 3.81, SD = .68) และ สถานศึกษาไม่มีการนิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.76, SD = .75) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษาไม่มีการกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.18, SD = .84) ด้านการตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.37, SD = .45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่มี ความหลากหลาย ($\overline{X}$ = 3.82, SD = .70) รองลงมาคือ การจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ของสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.81, SD = .67) และ สถานศึกษาไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็นลายลักษณ์อักษร ($\overline{X}$ = 3.79, SD = .68) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดทำรายงานผลการประเมินการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เผยแพร่กับทุกภาคส่วน ($\overline{X}$ = 2.92 , SD = .89) ด้านการปรับปรุง (Act) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.54, SD = .67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป ($\overline{X}$ = 4.07, SD = .91) รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีการรายงานผล การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\overline{X}$ = 3.79, SD = .66) และ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.64, SD = .76) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาไม่มีการนำจุดอ่อนจากผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ในครั้งต่อไป ($\overline{X}$ = 3.16, SD = .95) ดังตารางที่ 3

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	SD	ระดับ
ด้านการวางแผน (Plan)			
1 บุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอนหรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.88	.81	มาก
2. สถานศึกษาวางแผนจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน	3.77	.82	มาก

	3. สถานศึกษาขาดการวางแผนในการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนที่ผ่านมา และวางแผนพัฒนา	3.65	.80	มาก
	การดำเนินงานตามแผน (Do)			
1	สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ	3.85	.74	มาก
2	การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนแต่ละโครงการไม่มีความหลากหลายและแปลกใหม่	3.81	.68	มาก
3	สถานศึกษาไม่มีการนิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.76	.75	มาก
	ด้านการตรวจสอบ (Check)			
1	วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่มีความหลากหลาย	3.82	.70	มาก
2	การจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลของ การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนของสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ	3.81	.67	มาก
3	สถานศึกษาไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เป็นลายลักษณ์อักษร	3.79	.68	มาก
	ด้านการปรับปรุง (Act)			
1	สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป	4.07	.91	มาก
2	สถานศึกษาไม่มีการรายงานผล การปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.79	.66	มาก
3	บุคลากรในสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.64	.76	มาก

วัตถุประสงค์ 2 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ พบว่า

ผลการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ มีดังนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan)

1.1 บุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ควรมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึง ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมที่มีต่อผู้เรียน ผู้ดำเนินงาน และสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน มีการประชุมชี้แจง และขอบข่ายงาน บทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินกิจกรรม และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้บุคลากร รักนักเรียน รักเพื่อนร่วมงาน และรักองค์กร

1.2 สถานศึกษาวางแผนจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลของการใช้งบประมาณในปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ หรือขออนุมัติใช้เงินอุดหนุนเหลือจ่ายโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงาน หรือจัดหางบประมาณจากภายนอก เพื่อใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงกำชับและควบคุมการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและสถานศึกษา รวมทั้งมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

1.3 สถานศึกษาขาดการวางแผนในการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ที่ผ่านมา และวางแผนพัฒนา มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรมีการวางแผนทบทวนปัญหาการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาทุกครั้ง และถอดบทเรียนนำข้อดีมาพัฒนาต่อยอด และนำข้อเสียมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนางานในครั้งต่อไป

2. ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do)

2.1 สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง/ผู้รับผิดชอบ ก่อนการดำเนินงานในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และมีการประชุมชี้แจง/ทบทวน บทบาทหน้าที่ ก่อนการดำเนินงาน อีกทั้งควรมีการแต่งตั้งหัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นผู้ให้ปรึกษา คำแนะนำ ให้กับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม

2.2 การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนแต่ละโครงการไม่มีความหลากหลายและแปลกใหม่ มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ และแปลกใหม่ และมีการกระจายงาน/โครงการ/กิจกรรม ให้มีผู้รับผิดชอบอย่างหลายหลาก เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรม รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ/วิธีการจัดกิจกรรมให้แปลกใหม่ น่าสนใจ

2.3 สถานศึกษาไม่มีการนิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้คำปรึกษา/แนะนำได้ทันท่วงที แบบตรงไปตรงมาอย่างกัลยาณมิตร อีกทั้งสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งหัวหน้างานส่งเสริคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นผู้ประสานงาน ดูแล ให้ปรึกษาคำแนะนำ แก่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม

3. ด้านการติดตามและตรวจสอบ (Check)

3.1 วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ไม่มีความหลากหลาย มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรใช้วิธีการ/เครื่องมือในการประเมินผลหลากหลาย สะดวก และทันสมัย คณะกรรมการประเมินผลควรมีการศึกษาวิธีการในการเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

3.2 การจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ของสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับขั้นตอน กระบวนการ ในการจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผล ให้เห็นผลเป็นรูปธรรม และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน รวมทั้งคณะกรรมการติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผล ควรได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

3.3 สถานศึกษาไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็นลายลักษณ์อักษร มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม และการรวบรวมข้อมูล และรายงานผลการติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ครบถ้วน และสม่ำเสมอ

4. ด้านการพัฒนา/ปรับปรุง (Act)

4.1 สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาต่อยอดข้อดี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในปีต่อไป และมีการประชุม ชี้แจงเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำปรึกษา แนะนำ และกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนร่วมกันแสดงออกทางความคิดเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานใหม่ๆ

4.2 สถานศึกษาไม่มีการรายงานผล การปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตาม ตรวจสอบรายงานผลการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานจากผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำรายงานผลการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

4.3 บุคลากรในสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในฝ่ายต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และมีการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานทุกคน รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการศึกษาเมื่อพิจารณาปัญหาในการดำเนินงานสูงสุดของงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแต่ละด้านมีดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นระดับสูงสุด คือ บุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบ หรือคณะกรรมการดำเนินงาน ยังขาดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของ การวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียน ซึ่งอาจทำให้การมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ความเข้าใจและ ร่วมกันศึกษาแผนในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญนภา ลายน้ำเงิน ที่มีผลการวิจัยถึงปัญหาด้านการวางแผนที่เกิดขึ้นระดับสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมค่อนข้างน้อย (เพ็ญนภา ลายน้ำเงิน, 2559) และสอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ แก้วทา ที่พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม และต้องมี ส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรม (สิทธิศักดิ์ แก้วทา, 2555)

1.2 ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นระดับสูงสุด คือ สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ อาจเป็นเพราะ มีบุคลากรที่ได้รับบรรจุเข้ารับราชการใหม่ หรือสับเปลี่ยน โยกย้ายตำแหน่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก จึงยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนตามบริบทของโรงเรียนการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงาน จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับสมศรี พิชัยธรรม ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานสังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดตาก แนวทางการพัฒนา ควรมีการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานโดยคำนึงถึงความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากร ร่วมกัน (สมศรี พิชัยธรรม, 2544)

1.3 ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นระดับสูงสุด คือ วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ไม่มีความหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

คณะกรรมการดำเนินงาน/ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงาน มีจำนวนไม่เพียงพอ หรือยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลตามแผนการดำเนินงาน จึงทำให้วิธีการเก็บข้อมูลยังไม่มีความหลายหลาย หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรสอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ แก้วทา ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและได้เสนอแนวทางการพัฒนาของ สถานศึกษาด้านการติดตามและประเมินผลว่าควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ให้ชัดเจนเหมาะสม (สิทธิศักดิ์ แก้วทา, 2555)

1.4 ด้านการปรับปรุง (Act) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นระดับสูงสุด คือ สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังไม่มีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างเป็นระบบ อีกทั้ง ครู บุคลากรในสถานศึกษามีภาระงานมาก จึงทำให้ไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอรอุมา โตประเสริฐ ที่ศึกษาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาไม่มีการวิเคราะห์และสรุป รวบรวมผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนแต่ละขั้นตอน ขาดการการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุง/แก้ไขแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และขาดความรู้ในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขแผนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน (อรอุมา โตประเสริฐ, 2562)

2. แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคใต้ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน (Plan) สถานศึกษาควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงประโยชน์ในการดำเนินดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่มีต่อผู้เรียน อีกทั้งสถานศึกษาควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน รวมทั้งมีการประชุมชี้แจง ขอบข่ายงาน บทบาทหน้าที่ ในการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานและการแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับทรงศักดิ์ สารรัตน์ ที่มีผลการวิจัยว่าผลการหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนหนองซนพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 ประกอบด้วย 1) ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจแนวทางการดำเนินการวิจัยและเสนอสภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ 2) ศึกษาเอกสารประชุมระดมสมองเพื่อสร้างองค์ความรู้ 3) ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมตามกิจกรรมและโครงการที่กำหนดไว้ตามแผน 4) นิเทศติดตามผล และเก็บรวบรวมข้อมูล (ทรงศักดิ์ สารรัตน์, 2553)

2.2 ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง/ผู้รับผิดชอบ รวมทั้งประชุมชี้แจง/ทบทวน บทบาทหน้าที่ ก่อนการดำเนินงาน และมีการกระจายงาน/โครงการ/กิจกรรม ให้มีผู้รับผิดชอบอย่างหลายหลาก เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดรูปแบบของกิจกรรมที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ และน่าสนใจ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้คำปรึกษา/แนะนำอย่างกัลยาณมิตร สอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ แก้วทา ที่มีผลการวิจัยว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม และต้องมี ส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรม (สิทธิศักดิ์ แก้วทา, 2555)

2.3 ด้านการตรวจสอบ (Check) สถานศึกษาควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน อย่างชัดเจน และ ใช้วิธีการ /เครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลาย สะดวก และทันสมัย มีความถูกต้อง สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และศักยภาพของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับขั้นตอน กระบวนการ ในการจัดระบบติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผล รวมทั้งการรายงานผลการการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ถูกต้อง ครบถ้วน ให้เห็นผลเป็นรูปธรรม อย่างสม่ำเสมอ

2.4 ด้านการปรับปรุง (Act) สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อมาประชุม ชี้แจง วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และส่งเสริมพัฒนาต่อยอดข้อดี ให้การดำเนินงานในปีต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษา แนะนำ กระตุ้น ติดตาม ตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไข และหาแนวทางหรือรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมให้มีความแปลกใหม่ และดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอุมา โตประเสริฐ ที่มีผลการวิจัยว่า สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนแต่ละขั้นตอนตามตามโครงสร้างงาน และวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย สภาพปัญหา ความต้องการ จากนั้น สรุปรวบรวมผลการวิเคราะห์ จัดทำเป็นฐานข้อมูล นำไปปรับปรุง/แก้ไขการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ยืดหยุ่น และต่อเนื่อง (อรอุมา โตประเสริฐ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

บทสรุป

บทสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือด้านการวางแผน (Plan) รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุง (Act) ด้านการดำเนินการ (Do) และด้านการตรวจสอบ (Check) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน คือ 1) บุคลากรในสถานศึกษา ขาดความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันกำหนดโครงการและการพัฒนาวิธีการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินงาน 2)

สถานศึกษาไม่มีการสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป 3) สถานศึกษาไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานก่อนการดำเนินงานแต่ละโครงการ 4) วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลตามแผนการดำเนินงานไม่มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดการประชุม ชี้แจง เพื่อให้ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญ รวมถึงประโยชน์ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่มีต่อผู้เรียน ตนเอง และสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง/ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และประชุมชี้แจง/ทบทวน บทบาทหน้าที่ ก่อนการดำเนินงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดรูปแบบของกิจกรรมที่แปลกใหม่ และสร้างสรรค์

1.3 สถานศึกษาควรติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน อย่างชัดเจน โดยใช้วิธีการ /เครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลาย สะดวก และทันสมัย สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และศักยภาพของผู้เรียน

1.4 สถานศึกษาควรมีการประชุม ชี้แจง ข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางในการแก้ไขการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน จากองค์ประกอบด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 6 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.moe.go.th/backend/.

ทรงศักดิ์ สารรัตน์. (2553). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนหนองซนพิทยาคม. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เพ็ญนภา ลายน้ำเงิน. (2559). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมศรี พิชัยธรรม. (2544). การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

สิทธิศักดิ์ แก้วทา. (2555). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมจังหวัดพิจิตร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อรอุมา โตประเสริฐ. (2562). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา

Components and Indicators of the Quality of Life of People Khlong Samrong Community, Songkhla Province

[1]**จักรธร สุริแสง** Jakathon Surisang
[2]**สมเกียรติ สายธนู** Somkiat Saithanu
[3]**ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี** Taweesak Puttasukee
[123]มหาวิทยาลัยทักษิณ
[123]Thaksin University
[1]Corresponding author, e-mail: t.tritrishual@gmail.com

Received June 2, 2023; **Revised** October 21, 2023; **Accepted:** December 7, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยในลักษณะของการผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา จำนวน 18 คน ตลอดจนการจัดเวทีชุมชนมีตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 200 คน เพื่อสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนคลองสำโรง จากนั้นใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คนกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามาเน่ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) โดยใช้ฐานข้อมูลของชุมชน และใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.929 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มี 5 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดทั้งหมดได้ร้อยละ 64.33 โดยองค์ประกอบที่ 1-5 มีค่าไอเกนเท่ากับ14.01, 6.72, 4.96, 4.09 และ 2.95 ตามลำดับ คือ 1) บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มี 9 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .858-.635 2) ไฟฟ้า ประปา และการจัดการ มี 7 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .860-.657 3) ระบบเศรษฐกิจในชุมชนมี 6 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .783-.694 4) บ้านพักอาศัย มี 7 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .887-.581 และ 5) ระบบสาธารณูปการ มี 5 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .807-.552

คำสำคัญ: องค์ประกอบ; ตัวชี้วัด; คุณภาพชีวิต

Abstract

This article aims was study the components and indicators of the quality of life of people at Khlong Samrong community, Songkhla province. It is a combination of qualitative research methods with quantitative research methods by in-depth interviews with 18 knowledgeable people who have experience in the quality of life of people at the Khlong Samrong community, Songkhla province, as well as organizing a community forum with 200 villager's representatives to reflect their views on the quality of life problems of the community. Khlong Samrong Exploratory factor analysis (EFA) was then used to analyze the components and indicators of people's quality of life. By studying from a sample of 350 people, the sample group was determined by the Yamane formula. Proportional stratified random sampling using the community database and using a non-refundable lottery method. The tool used was a 5-point estimation scale questionnaire with a reliability of .929. The research results, it was found that; Components and indicators of the quality of life of the people Khlong Samrong community, Songkhla province. There are 5 components that can explain the variance of all indicators at 64.33%. Components 1-5 have eigen values of 14.01, 6.72, 4.96, 4.09 and 2.95 respectively. 1) The role of the unit Government jobs and community leaders Khlong Samrong Community, Songkhla Province, there were 9 indicators with component weights ranging from .858-.635. 2) Electricity, Water Supply and Management had 7 indicators, with component weights ranging from .860-.657. 3) There were 6 Community economic system Indicators have component weight values ranging from .783-.694 4) Residential have 7 indicators with component weight values ranging from .887-.581 and 5) Public utility systems have 5 indicators with component weight values ranging from .807-. 552.

Keywords: Component; Indicator; Quality of Life

บทนำ

คุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นประเด็นสำคัญที่นักปกครอง นักพัฒนาองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องให้ความตระหนักและมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นเป็นสิ่งสะท้อนที่แสดงถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณค่าเหมาะสมของมนุษย์ตามสภาพความจำเป็นพื้นฐานในสังคมตามบริบทของวัฒนธรรมและค่านิยม โดยครอบคลุมในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ สภาพแวดล้อมที่ดี สังคมที่ดี และเศรษฐกิจที่ดี ที่สามารถทำให้การดำรงชีวิตมนุษย์รู้สึกเป็นปกติ และมีความสุขสมบูรณ์แบบ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมเป็นการลดการก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ได้มีการศึกษาและพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตองประชาชน อย่างหลากหลาย ดังเช่น องค์การอนามัยโลก (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540) ศึกษาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต (WHOQOL-

100) ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคล เป็นต้น และต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดนี้ เพื่อหาตัวชี้วัดต่อเนื่องกันมาหลากหลายทั้งในระดับสากล และในระดับหน่วยงานของประเทศไทย อาทิ สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้กำหนดองประกอบของคุณภาพชีวิต เช่น การขจัดความยากจนและหิวโหย การสำเร็จการศึกษาขั้นประถมศึกษา การส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ (การส่งเสริมบทบาทของสตรี) การลดอัตราการตายของเด็ก การพัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ การป้องกันโรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคติดต่ออื่นๆ การรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทย ประกอบด้วย สุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สภาพแวดล้อม ด้านชีวิตครอบครัว และการบริการจัดการที่ดีเป็นต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรชั้นนำทั้งหลายต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

บริบทวิถีของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองสำโรงสงขลา ซึ่งเป็นลำคลองสายหนึ่งของลุ่มน้ำฝั่งตะวันออกในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความยาว 5.4 กิโลเมตร กว้าง 30 - 50 เมตร ในอดีตธรรมชาติสองฝั่งของคลองสำโรง อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ไม้ป่าชายเลน มีน้ำใสสะอาดไหลเวียนตลอดสาย ระบบนิเวศน์มีลักษณะพิเศษ เนื่องจากลมฟ้าอากาศที่อยู่ใกล้ทะเล สัตว์น้ำชุกชุม อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวประมงซึ่งอาศัยลำน้ำเป็นเส้นทางสู่อ่าวไทยหรือทะเลสาบสงขลา โดยในเขตเทศบาลนครสงขลา มีจำนวนประชากรรวม 66,684 คน จำนวนครัวเรือน 27346 ครัวเรือน โดยมีจำนวนชุมชน 7 ชุมชน ที่อาศัยอยู่กับริมคลองสำโรง ประกอบด้วย ชุมชนบ่อหว้า ชุมชนเก้าเส้ง ชุมชนศาลาเหลือง ชุมชนศาลาเหลืองเหนือ ชุมชนริมคลองสำโรง และชุมชนโรงเรียนพาณิชย์สำโรง ประชากรจำนวนที่อาศัยริมคลองมีจำนวน 638 คน จำนวนครัวเรือน 252 ครัวเรือน (อายุมากกว่า 18 ปี 504 คน) ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง มีประชากรรวม 42,979 คน จำนวนครัวเรือน 20,248 ครัวเรือน โดยมี 4 หมู่บ้าน ที่ประชาชนอาศัยอยู่ริมคลองสำโรง คือ หมู่ที่ 3, 8, 9, 10 ประชากรที่อาศัยริมคลองสำโรงมีจำนวน 609 คน จำนวนครัวเรือน 254 ครัวเรือน (อายุมากกว่า 18 ปี จำนวน 524 คน) (เทศบาลเมืองรูปช้าง, 2564) คุณภาพชีวิตของประชาชนริมคลองสำโรงสงขลาถูกกระทบจากปัจจัยสำคัญหลายๆประการ ปัจจัยหลักคือสภาพของคลองสำโรงสงขลาที่กลายเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียของบ้านเรือนและสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ริมคลอง ในเขตเทศบาลนครสงขลาและเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อาทิ โรงงานผลิตอาหารทะเลเยือกแข็ง อุตสาหกรรมแบบครัวเรือนในการล้างและทำปลาหมึก รวมทั้งน้ำเสียจากชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ส่งผลให้น้ำในคลองสำโรงมีความสกปรก เน่าเหม็น เต็มไปด้วยขยะและวัชพืช และมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาก จากข้อมูลรายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำคลองสำโรง ตามโครงการเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำวิกฤติในพื้นที่จังหวัดสงขลา สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาเหตุที่ทำให้คลองสำโรงเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากคลองสำโรงต้องรองรับน้ำเสียที่เกิดจากแหล่งมลพิษต่างๆ ที่ระบายลงสู่คลองสำโรงมากถึงวันละ 7,335.44 ลูกบาศก์เมตร น้ำเสียส่วนใหญ่มาจากท่อระบายน้ำและลำรางที่ไหลผ่านชุมชน หอพัก ย่านธุรกิจต่างๆ รวมทั้งน้ำเสียจากครัวเรือนที่ตั้งอยู่ริมคลองสำโรงและระบายลงสู่คลองสำโรงโดยตรง ปัญหาขยะมูล

ฝอยที่ทิ้งลงในคลองโดยในบางจุดมีขยะมูลฝอยอยู่บนผิวน้ำจำนวนมาก และบางส่วนกองอยู่บริเวณริมคลอง ซึ่งขยะส่วนใหญ่มีทั้งที่เป็นขยะทั่วไปไม่สามารถย่อยสลายได้ และขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร ทำให้เกิดการหมักหมม และทับถมอยู่ในน้ำ ทำให้น้ำเน่าเสีย ตื้นเขิน และกีดขวางการไหลของน้ำ นอกจากนี้ยังพบว่ามีบ้านเรือนประชาชนบางส่วนตั้งอยู่ริมคลอง และมีบางส่วนปลูกสร้างรุกล้ำเข้าไปในเขตคลอง ซึ่งอาจทำให้กีดขวางการไหลของน้ำได้ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16, 2556)

นอกจากนี้ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองรูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในพื้นที่ได้ลงสำรวจพื้นที่ พบว่ายังมีอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณริมคลองสำโรง เช่น ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พบว่าประชาชนริมคลองสำโรงได้มีการบุกรุกที่สาธารณะริมคลองมาสร้างเป็นที่อยู่อาศัยในสภาพชุมชนแออัด มีอาคารบ้านเรือนปลูกอาศัยอยู่อย่างแออัดยัดเยียด อยู่กันยัดเยียด จากสภาพความชำรุดทรุดโทรมของบ้านเรือนเป็นสาเหตุให้เกิดการหักพัง และเกิดอัคคีภัย อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัยได้ง่าย ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา เพราะไม่มีบ้านเลขที่ที่ถูกต้อง มีที่อยู่คับแคบ สกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค มากมาย โดยเหตุที่ชุมชนแออัดไม่ถูกสุขลักษณะ จึงเป็นแหล่งที่เพาะเชื้อโรคต่างๆ และกระจายเชื้อโรคได้ง่าย ปัญหาความไม่ปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย ปัญหาอาชญากรรมเนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเป็นผู้ที่อพยพโยกย้ายมาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพและมีอาชีพไม่แน่นอน เมื่อเกิดความจำเป็นขาดอาชีพและมีภาระทางครอบครัวต้องเลี้ยงดู ทำให้อาจประกอบอาชีพในทางผิดกฎหมายได้ รวมทั้งปัญหาด้านศีลธรรม เนื่องจากสภาพบ้านเรือนในชุมชนแออัดคับแคบมีเนื้อที่จำกัด ทำให้ไม่อาจแบ่งแยกการอยู่อาศัยของสมาชิกในครอบครัวออกจากกันได้ ดังนั้นลักษณะบ้านในชุมชนแออัดซึ่งส่วนใหญ่จะมีเพียงห้องเดียว ทั้งนี้ใช้ประโยชน์ในการเป็นที่รับแขก รับประทานอาหาร ทำงาน หลับนอน และอื่น ๆ ไปพร้อมกัน ความสัมพันธ์และการกระทำที่สมาชิกซึ่งเป็นผู้ใหญ่ เช่น บิดามารดา แสดงต่อกันจึงกลายเป็นสิ่งปกติธรรมดาของสมาชิกผู้เยาว์ในครอบครัว จนกระทั่งถือเป็นสิ่งธรรมดาที่ตนก็อาจปฏิบัติได้ อันจะเป็นทางนำไปสู่ปัญหาทางด้านศีลธรรมและความประพฤติผิดได้ รวมถึงปัญหารายได้ของประชากร เป็นต้น จำเป็นที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองเขารูปช้าง ต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

จากสภาพปัญหาของความเป็นอยู่ประชาชนและสภาพสิ่งแวดล้อมของคลองสำโรงสงขลา ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรงสงขลา ทั้งนี้คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องสำคัญมากของบุคคลและสังคม ไม่ว่าความสำคัญระดับตนเองและครอบครัว ส่งผลให้มีความสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหาความสำคัญระดับสังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้หน่วยงานผู้รับผิดชอบของรัฐจะต้องมีนโยบายที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา ด้วยการระดมสมองและการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน องค์กรทางด้านสังคมต่างๆ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่ง

เป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา ได้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการจัยแบบแบบการผสมผสาน(Mixed Method Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรองค์ประกอบหลักและ ตัวชี้วัดของคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา จำนวน 18 คน โดยจำแนกผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มเพื่อให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา ดังนี้

1. ประธานชุมชนคลองสำโรง ชุมชนละ 1 คน จำนวน 8 คน
2. ปราญชาวบ้านหรือผู้นำวิถีชุมชน และตัวแทนองค์กรรักษ์คลองสำโรง จำนวน 4 คน
3. ตัวแทนกลุ่มอาชีพประมงฝั่งอ่าวไทย และฝั่งทะเลสาบสงขลา จำนวน 2 คน
4. ตัวแทนหน่วยงานราชการ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนหรือตัวแทนของสำนักงานจังหวัดสงขลา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และกรมเจ้าท่า จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตของคำถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา จำแนกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านที่อยู่อาศัย 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคม 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านสุขอนามัย และ 6) ด้านสาธารณูปโภคระบบสาธารณูปการ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้รู้ผู้มีประสบการณ์ ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาครั้งนี้ จำนวน 5 คน เพื่อวัดว่าภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนั้นผู้ตอบมีความเข้าใจต่อคำถาม ได้ค่า CVI เท่ากับ .929 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการนำร่างรายงานแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหารายงานการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 การจัดเวทีชุมชน โดยการเปิดเวทีชุมชนเพื่อเชิญตัวแทนชาวบ้านในชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา จำนวน 200 คน ได้มีเวทีสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนคลองสำโรงจังหวัดสงขลา

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1-2-3-4 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดตัวชี้วัดที่แสดงถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในตอนนี้ผู้วิจัยได้นำตัวชี้วัดของคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา นำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อสอบถามประชาชนในชุมชนคลองสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในชุมชนริมคลองสำโรงสงขลา ซึ่งแบ่งเป็น 7 ชุมชน ในพื้นที่เขตเทศบาลนครสงขลา จำนวน 252 ครัวเรือน 504 คน และ 4 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จำนวน 254 ครัวเรือน 524 คน คิดเป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 1,028 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในชุมชนริมคลองสำโรงสงขลา ซึ่งแบ่งเป็น 4 หมู่บ้านในพื้นที่เขตเทศบาลนครสงขลา ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามาเน่ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) โดยใช้ฐานข้อมูลของชุมชน และใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 350 คน

ลักษณะของแบบสอบถามในตอนนี้เป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความครอบคลุมและความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ (Content Validity) เพื่อหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Index of Consistency: IOC) ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามในแต่ละข้อมีค่า ตั้งแต่ 0.5 - 1 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .927 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) สกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบ ออโธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax) และการหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อหาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิติของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ พบว่า ชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลา มีสภาพปัญหาด้านคุณภาพชีวิต คือ

ด้านที่อยู่อาศัย ชาวชุมชนมีบ้านพักอาศัยอยู่ริมคลองเป็นบ้านพักที่อยู่ในสภาพที่ลักษณะคล้ายชุมชนแออัดเป็นบ้านที่ก่อสร้างด้วยไม้ยกพื้นมาจากริมคลองเพื่อไม่ให้ถูกน้ำท่วม อาศัยกันเป็น

ครอบครัวขยาย บางบ้านอยู่กัน 7 - 8 คน สภาพริมคลองเต็มไปด้วยน้ำเสียสีดำมีกลิ่นเหม็น ห้องส้วมห้องสุขาไม่ได้มาตรฐาน

ด้านเศรษฐกิจ ชาวชุมชนส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง บางบ้านยึดอาชีพเป็นชาวประมงเนื่องจากลำคลองสำโรงสามารถทะลุสู่ทะเลสาบสงขลาและอีกฝั่งก็ออกทะเลหลวงสงขลาหรือทะเลอ่าวไทย ดังนั้นเศรษฐกิจในองค์ชุมชนจึงไม่ดีนักจัดได้ว่าชาวบ้านอยู่ในฐานะยากจน ขาดหนทางในการทำอาชีพ

ด้านสังคม ชาวชุมชนฝากความหวังไว้กับหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนเนื่องจากพวกเขามีสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ หากทางภาครัฐได้ให้ความช่วยเหลือตามสมควรจะทำให้พวกเขารู้สึกอุ่นใจอีกทั้งการที่ทางภาครัฐหรือผู้นำชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมของชาวชุมชนค่อนข้างน่าเป็นห่วงอันเนื่องจากชาวบ้านมีความหวาดระแวงเรื่องของการลักเล็กขโมยน้อย อาจจะมาจากลูกหลานบางส่วนติดยาเสพติด และยังกังวลจากการถูกคุกคามจากผู้มีอิทธิพล เงินกู้นอกระบบ ระบบไฟฟ้าในชุมชนแสงสว่างไม่เพียงพอและทั่วถึง

ด้านสุขอนามัย ชาวชุมชน มีสุขภาพแข็งแรงดี อาจจะมีผู้สูงอายุบ้าง มีผู้ป่วยติดเตียงบ้าง ถ้าป่วยมักจะซื้อยามากินเองหากมีความจำเป็นต้องเดินทางไปพบแพทย์ ต้องไปโรงพยาบาลของรัฐเพราะใช้สิทธิบัตรทอง

ด้านสาธารณูปโภคระบบสาธารณูปการ เนื่องจากพื้นที่ริมคลองสำโรงเป็นพื้นที่ชาวบ้านบุกรุกมาก่อตั้งเป็นบ้านพักอาศัยซึ่งมีมานานจากในอดีตอยู่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นจึงเป็นพื้นที่ที่ทางภาครัฐไม่สามารถเอื้ออำนวยในด้านสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการ เช่น ไม่สามารถต่อมิเตอร์ไฟฟ้าประปาตรงสู่บ้าน เพราะไม่ได้มีการขออนุญาตจากทางราชการอย่างถูกต้อง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา พบว่า มี 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดทั้งหมดได้ร้อยละ 64.33 โดยองค์ประกอบที่ 1 ถึง 5 มีค่าไอเกน เท่ากับ 14.01, 6.72, 4.96, 4.09 และ 2.95 ตามลำดับ คือ 1) บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน 2) ไฟฟ้า ประปา และการจัดการขยะ 3) ระบบเศรษฐกิจในชุมชน 4) บ้านพักอาศัย และ 5) ระบบสาธารณูปการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน เป็นองค์ประกอบแรกของคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มีตัวชี้วัดทั้งหมด 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .858 - .635 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชนได้ให้การดูแลช่วยเหลือ ผู้ทุพลภาพ ผู้พิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอย่างทั่วถึง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ได้ให้ความรู้และความช่วยเหลือในการวางแผนครอบครัว กับมาชิกในชุมชน

2. ไฟฟ้า ประปา และการจัดการขยะ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .860 - .657 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ น้ำประปาที่ใช้มีความสะอาด และมีความปลอดภัย ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ ชุมชนมีแหล่งกระจายสัญญาณไฟฟ้า (หม้อแปลงไฟฟ้า) ที่มีสภาพใช้งานได้และเพียงพอต่อจำนวนครัวเรือน

3. ระบบเศรษฐกิจในชุมชน มีตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .783 - .694 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ ชุมชนมีแผนงานสร้างการเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของชุมชน ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด ได้แก่ ชุมชนได้รับการสนับสนุนและดูแลจากทางภาครัฐเกี่ยวกับการทำงานและจัดหางาน

4. บ้านพักอาศัย มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .887 - .581 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ บ้านพักอาศัยมีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีสภาพใช้การได้ดี ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด ได้แก่ บริเวณรอบ ๆบ้านพักอาศัยถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย สามารถป้องกันสัตว์มีพิษเข้ามาอาศัย

5. ระบบสาธารณูปการ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .807 - .552 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก /โรงเรียนในชุมชน ที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น การติดตั้งกล้อง CCTV, สายด่วน 1669

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด สามารถอภิปรายเป็นรายองค์ประกอบ ดังนี้

1. บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน เป็นองค์ประกอบแรกของคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มีตัวชี้วัดทั้งหมด 9 ตัว โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชนได้ให้การดูแลช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพ ผู้พิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอย่างทั่วถึง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ได้ให้ความรู้และความช่วยเหลือในการวางแผนครอบครัว กับสมาชิกในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก อาจเป็นเพราะว่าชาวชุมชนมีความคาดหวังว่าผู้นำรัฐหรือผู้นำชุมชนจะเป็นตัวแทนที่จะนำข้อเรียกร้อง สามารถนำปัญหาไปสู่การพัฒนาแก้ไข อีกทั้งผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของชาวบ้านชุมชนคลองสำโรงที่มาจากชาวชุมชนนั่นเอง พร้อมที่จะเสียสละเวลาและรับฟังปัญหาเพื่อไปสู่การแก้ไขด้วยดีเสมอมา สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวของฟลานาแกน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีการสนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลอื่น (Flanagan & John, 1978) และสอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ที่ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) มี 5 หมวด 31 ตัวชี้วัด และในหมวดที่ 5 มีตัวชี้วัด ที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน ผู้พิการได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน ผู้ป่วยเรื้อรัง ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน และครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น (กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย, 2559)

2. ไฟฟ้า ประปา และการจัดการขยะ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ น้ำประปาที่ใช้มีความสะอาด และมีความปลอดภัย ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ ชุมชนมีแหล่งกระจายสัญญาณไฟฟ้า (หม้อแปลงไฟฟ้า) ที่มีสภาพใช้งานได้และเพียงพอต่อจำนวนครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการในเรื่องไฟฟ้า ประปา การจัดการขยะเป็นเรื่องที่ทางภาครัฐจะต้องดำเนินการอำนวยความสะดวกกับประชากรในพื้นที่ แต่ด้วยเหตุที่ชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลาได้บุกรุกพื้นที่สาธารณะพื้นที่ริมคลองเข้าไปสร้างที่อยู่อาศัยทำให้หน่วยงานทางภาครัฐไม่สามารถที่จะการอำนวยความสะดวกในเรื่องดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ เพราะพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ถูกต้องตามกฎหมายแต่ชาวชุมชนก็ยังต้องการที่จะพึ่งพาในเรื่องไฟฟ้าประปาและการขยะเพราะเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีพในปัจจุบัน สอดคล้องกับปาณจิตร สุกุมาสย์ ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีความสุขได้จากความสุขทางกาย ซึ่งหมายถึงการมีความเป็นอยู่ที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพที่ดี มีสาธารณูปโภคที่ดี การคมนาคมดีสภาพแวดล้อมที่ดี (ปาณจิตร สุกุมาสย์, 2553) และสอดคล้องกับมนตรี เกิดมีมูล ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการสาธารณูปโภคของรัฐ เป็นต้น (มนตรี เกิดมีมูล, 2559)

3. ระบบเศรษฐกิจในชุมชน มีตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัว โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ ชุมชนมีแผนงานสร้างการเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของชุมชน ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ ชุมชนได้รับการสนับสนุนและดูแลจากทางภาครัฐเกี่ยวกับการทำงานและจัดหางาน ทั้งนี้เนื่องจาก ชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้าง การประมงชายฝั่ง คนนงานในโรงงานอุตสาหกรรม การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ การมีรายได้เสริมจากอาชีพหลัก การต่อยอดธุรกิจอาชีพจากสิ่งที่เขามีอยู่แล้วเป็นสิ่งที่ชาวชุมชนมีความต้องการโดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพที่สูงเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ (2540) ได้แปลและพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL- BREF- THAI, 1997) จากเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตชุดย่อขององค์การอนามัยโลกฉบับภาษาอังกฤษ (WHOQOL- BREF) โดยมีด้านสำคัญ คือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (Social Relationships) คือการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย และด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนเองมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิต มีที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อสุขภาพ การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540)

4. บ้านพักอาศัย มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ บ้านพักอาศัยมีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีสภาพใช้การได้ดี ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด ได้แก่ บริเวณรอบๆ บ้านพักอาศัยถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย สามารถป้องกันสัตว์มีพิษเข้ามาอาศัย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญของมนุษย์ ชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลา มีสภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเรือนชั่วคราว สมาชิกในบ้านเรือนมีจำนวนมาก

กิจกรรมทุกกิจกรรมมักทำในบ้านเรือนที่อยู่ในห้องแคบๆ อยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมจากลำคลองที่เน่าเหม็น มีมลพิษทำให้สุขภาวะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมบริเวรบ้านพักไม่มีความน่าอยู่ที่ การที่ชาวชุมชนอยู่อาศัยในปัจจุบันนี้เกิดจากความจำเป็น หากมีทางเลือกได้ชาวชุมชนก็จะไม่บุกรุกริมคลองมาสร้างเป็นที่พักอาศัย สอดคล้องกับฟลานาแกน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญได้แก่ มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและวัตถุ ทางด้านร่างกายได้แก่การมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทางด้านวัตถุได้แก่ การมีอาหารดี มีบ้านที่น่าอยู่ มีเครื่องอำนวยความสะดวก (Flanagan & John, 1978) สอดคล้องกับ Campbell (1972: 51, อ้างอิงจาก ธนิดา ชี้รัตน์, 2554: 12) ได้เสนอว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ด้านกายภาพประกอบด้วย ปัจจัยด้านมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากร และสภาพที่อยู่อาศัย (Campbell,1972 อ้างถึงใน ธนิดา ชี้รัตน์, 2554) สอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ในหมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม มี 7 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม และบริโภคเพียงพอตลอดปีอย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติภัยและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี และครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2559)

5. ระบบสาธารณูปการ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 5 ตัว โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/โรงเรียนในชุมชน ที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดได้แก่ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น การติดตั้งกล้อง CCTV, สายด่วน 1669 ทั้งนี้เนื่องจากสาธารณูปโภคและสาธารณูปการนับเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐได้บริหารจัดการเพื่อประชาชนเป็นสิ่งสาธารณะที่สามารถช่วยเหลือคนหมู่มาก ดังนั้นชาวชุมชนคลองสำโรงซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ยากจนจำเป็นจะต้องได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกจากทางภาครัฐทำให้คุณภาพชีวิตของเขาดีขึ้น สอดคล้องกับองค์กรอนามัยโลก (World Health Organization) ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต (WHOQOL-100) ประกอบด้วยด้านที่สำคัญด้านหนึ่งคือ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนเองมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน การบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าตนเองมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าตนได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น (World Health Organization, 1997).

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากสภาพปัญหาที่สะสมมานานของชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลาที่ได้สะสมมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน สภาพปัญหาดังกล่าว เช่น ชาวชุมชนมีบ้านพักอาศัยอยู่ริม

คลองมีสภาพเป็นชุมชนแออัด อาศัยกันเป็นครอบครัวขยาย บางบ้านอยู่กัน 7 - 8 คน สภาพริมคลองเต็มไปด้วยน้ำเสียสีดำ มีกลิ่นเหม็น ห้องส้วมห้องสุขาไม่ได้มาตรฐาน ชาวชุมชนส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง บางบ้านยึดอาชีพเป็นชาวประมงเนื่องจากลำคลองสำโรงสามารถทะลุสู่ทะเลสาบสงขลาและอีกฝั่งก็ออกทะเลหลวงสงขลาหรือทะเลอ่าวไทย ดังนั้นเศรษฐกิจในองค์ชุมชนจึงไม่ดีนักจัดได้ว่าชาวบ้านอยู่ในฐานะยากจน ขาดหนทางในการทำอาชีพ ชาวชุมชนฝากความหวังไว้กับหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนเนื่องจากพวกเขามีสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ชาวบ้านมีความหวาดระแวงเรื่องของการลักเล็กขโมยน้อย อาจจะมาจากลูกหลานบางส่วนติดยาเสพติด และยังกังวลจากการถูกคุกคามจากผู้มีอิทธิพล เงินกู้นอกระบบ ระบบไฟฟ้าในชุมชนแสงสว่างไม่เพียงพอ และทั่วถึง บางบ้านมีผู้ป่วยติดเตียง ถ้าป่วยมักจะซื้อยามากินเองหากมีความจำเป็นต้องเดินทางไปพบแพทย์ ต้องไปโรงพยาบาลของรัฐเพราะใช้สิทธิบัตรทอง พื้นที่ริมคลองสำโรงเป็นพื้นที่ชาวบ้านบุกรุกมาก่อตั้งเป็นบ้านพักอาศัยซึ่งมีมานานจากในอดีตอยู่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นจึงเป็นพื้นที่ที่ทางภาครัฐไม่สามารถเอื้ออำนวยในด้านสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการ เช่น ไม่สามารถต่อมิเตอร์ไฟฟ้า ประปาตรงสู่บ้าน เพราะไม่ได้มีการขออนุญาตจากทางราชการอย่างถูกต้อง เป็นต้น ดังนั้นการมีองค์ความรู้ที่ถูกต้องจะเป็นประตูสู่การแก้ปัญหาให้ชาวชุมชนได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา จากการศึกษาได้องค์ความรู้ใหม่ คือ องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มี 5 องค์ประกอบ คือ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน ไฟฟ้า ประปา และการจัดการขยะ ระบบเศรษฐกิจในชุมชน บ้านพักอาศัย ระบบสาธารณูปการ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา

บทสรุป

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนคลองสำโรง จังหวัดสงขลา มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสุขอนามัย และด้านสาธารณูปโภคระบบสาธารณูปการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุข รวมทั้งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยุทธศาสตร์ที่จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้นั้น ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชนหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย 2) การบริหารจัดการไฟฟ้าประปา และการเข้าถึงระบบสาธารณูปการอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และเป็นธรรม โดยการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย 3) การสร้างจิตสำนึกเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ และการจัดการน้ำเสีย 4) การพัฒนาและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจให้กับชาวชุมชน 5) การสร้างความรับรู้ ความเข้าใจกับชุมชนต่อการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยภายใต้กลไกของภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เทศบาลนครสงขลา และเทศบาลเมืองเขารูปช้าง ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ดูแลชาวบ้านชุมชนคลองสำโรงสงขลา ทั้งสองริมฝั่งคลองสำโรง ควรสร้างแผนงานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนด้วยการยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสาทุ่มเทเพื่อบริการพี่น้องชาวชุมชน จัดระบบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนด้วยการนำเรือลงลำคลองเพื่อรับขยะจากบ้านของชาวบ้านริมฝั่งคลอง ตลอดจนการปลูกฝังให้ชาวบ้านริมคลองมีจิตใจรักสิ่งแวดล้อมไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำคลอง ในขณะเดียวกันจะต้องสร้างสิ่งสาธารณะอุปโภคให้มีความพร้อมมีคุณภาพ จัดให้มีแสงไฟส่องสว่างตามเขตสาธารณะต่าง ๆ สร้างระบบความปลอดภัยด้วยการให้ความดูแลทุกสุขของพี่น้องประชาชน อำนวยความสะดวกในเรื่องของกลไกของหน่วยงานราชการที่จะช่วยได้อย่างเต็มที่ จัดการศึกษาที่ได้มาตรฐาน จัดศูนย์พยาบาลสาธารณสุขที่บริการพี่น้องประชาชนรวมถึงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้พี่น้องชาวชุมชนได้มีรายได้เสริมในการประกอบอาชีพด้วยการจัดทำโครงการต่างๆ ที่ลงถึงพี่น้องชาวชุมชนอย่างโดยตรง

1.2 หน่วยงานราชการ เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองเขารูปช้าง องค์กรปกครองส่วนจังหวัดสงขลา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา และจังหวัดสงขลา ควรนำผลจากการวิจัยไปดำเนินการวางแผนการบูรณาการ จัดการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวริมคลองสำโรงสงขลาด้วยการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับชาวบ้านโดยให้ชาวบ้านที่บุกรุกริมคลองสำโรง ยกพลขึ้นบก มิให้ชาวบ้านรุกล้ำเขตริมคลองสำโรง จัดที่อยู่อาศัยด้วยการเคหะแห่งชาติ ส่งเสริมการออมเพื่อให้ชาวชุมชนคลองสำโรงสงขลาสะสมเงินสมทบโครงการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนเอง

1.3 จังหวัดสงขลา องค์การปกครองส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลเมืองเขารูปช้างเทศบาลนครสงขลา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรจัดการเชิงบูรณาการอย่างจริงจัง ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ด้วยการปรับภูมิทัศน์คลองใหม่ให้สำเร็จเป็นรูปธรรม พัฒนาคลองสำโรงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้คลองสำโรงให้เป็นคลองที่มีน้ำใสไหลผ่าน ขุดลอกคูคลองไม่ให้ตื้นเขิน สร้างสวนสาธารณะริมฝั่ง

คลองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชาวชุมชนเป็นแหล่งขายของสินค้าพื้นเมืองของชาวชุมชน เป็นแลนด์มาร์คจุดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดสงขลาด้วยการนำแบบอย่างคลองที่พัฒนาแล้วในประเทศไทย เช่น คลองลาดพร้าว คลองโอ่งอ่าง ของจังหวัดกรุงเทพฯ หรือคลองชองกเยชอน (Cheonggyecheon) ของประเทศเกาหลีใต้ เป็นแบบอย่างในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนในเขตต่างๆ เช่นเขตพื้นที่แออัด เขตชุมชนแออัดในเขตเมืองใหญ่ เขตพื้นที่บุกรุกริมทางรถไฟ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559). *แนวทางการดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2560.* กรมการพัฒนาชุมชน.

เทศบาลเมืองเขารูปช้าง. (2564). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2564 จาก: https://www. krc.go.th/ frontpage

ธนิดา ชี้รัตน์. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์. *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี.

ปาณจิตร สุกุมาสย์. (2553). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัด*เลย. Journal of Buddhist Education and Research: JBER.* 7(2): 214-218.

มนตรี เกิดมีมูล. (2559). คุณภาพชีวิตคนไทย: กรณีศึกษาชาวเมือง. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์,* 52(3): 129-154.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16. (2556). *รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง บริเวณจังหวัดพัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. 2556.* สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2564 จาก http://slbkb.psu.ac.th

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุด 100 ตัวชี้วัดและ 26 ตัวชี้วัด [Comparison of the WHO-QOL-100 and the WHOQOL-BREF (26 items)].* เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต.

Flanagan, John. (1978, February). A Research Approach to Improving Our Quality of Life. *American Psychologist*, (33)(2): 138-147.

World Health Organization. (1997). *Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse*. Life Skills Education in Schools. Geneva: World Health Organization.

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์)

The Development of Problem Solving and Mathematical Connection Abilities "Decimal Problems" using the 4 MAT with Didactic Games of Primary 5 Students at Wat Mai Huay Luek School (Boonyanusat Prachasan)

[1]**ศิริพร ปิงสุแสน** Siriporn Pingsusaen
[2]**รัตนา ศรีทัศน์** Ratana Srithus
[12]ภาควิชาคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Department of Mathematics, Faculty of Science Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: PINGSUSAEN_S@silpakorn.edu

Received June 3, 2023; **Revised** November 1, 2023; **Accepted:** December 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) จำนวน 12 คน ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 53.90 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.40 และ 77.20 ตามลำดับ และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหา; ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์; เกมการศึกษา

Abstract

The research aimed to study the learning achievement, the problem solving and mathematical connection abilities together with the satisfaction of students using the 4 MAT with didactic games. The target group consisted of 12fifth-grade students at Wat Mai Huay Luek School (Boonyanusat Prachasan), derived by purposive sampling. The research instruments were: 1) lesson plans 2) an achievement test 3) an ability test on problem solving ability 4) an ability test on mathematical connection ability and 5) a satisfaction assessment form. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and The Effectiveness Index (E.I.). The results showed that: 1) the efficiency index of the learning achievement after learning by the 4 MAT with didactic games was 53.90% 2) the efficiency indices of the problem solving and mathematical connection abilities after learning by the 4 MAT with didactic games were 70.40% and 77.20%, respectively and 3) the level of satisfaction from the students was the highest level.

Keywords: Problem solving ability; Mathematical connection ability; Didactic game

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จัดเป็น 3 สาระ ได้แก่ จำนวนและพีชคณิต การวัดและเรขาคณิต รวมถึงสถิติและความน่าจะเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และกัลยาณี หนูพัด ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่า ปัจจุบันนักเรียนยังขาดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในทักษะการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ สาเหตุเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของครู ส่วนใหญ่จะเน้นที่เนื้อหาวิชาการมากกว่าทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ครูไม่คุ้นเคยกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์นี้ ทำให้นักเรียนเกิดคำถามบ่อยครั้งว่า “เรียนคณิตศาสตร์ไปทำไม สุดท้ายก็ใช้แค่การบวก ลบ คูณ หาร” อีกทั้งยังส่งผลต่อเจตคติที่ไม่ดีในการเรียนคณิตศาสตร์ด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์นั่นเอง (กัลยาณี หนูพัด, 2559)

การเรียนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) และอัมพร ม้าคะนอง กล่าวถึงทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ว่าเป็น ความสามารถของนักเรียนในเรื่องการเชื่อมสัมพันธ์ของความรู้หรือเกี่ยวกับปัญหาของคณิตศาสตร์ที่นักเรียนได้เรียนมากับความรู้ ความเข้าใจปัญหา หรือสถานการณ์อื่นที่ตนเองพบ รวมทั้งการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจคณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคะนอง, 2559) จึงอาจกล่าวได้ว่า ความสามารถในการ

แก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอน มีระเบียบแบบแผน และมีการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะพัฒนาการคิด ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและครูต้องเข้าใจกระบวนการทำงานของสมองทั้ง 2 ซีก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้เหมาะสมกับการทำงานของสมองทั้ง 2 ซีก เพื่อให้สมองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากผู้สอนทำการละเลยหรือใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซาก ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมองเพียงซีกเดียวและในเรื่องที่ผู้เรียนไม่ถนัดก็จะไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร (เธียร พานิช, 2544) จากงานวิจัยของนันทิยา พรมทา ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม เรื่องทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นันทิยา พรมทา, 2559)

จากงานวิจัยข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษาอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ และอาจส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่นักเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียน เรื่องโจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชาและขอบเขตเนื้อหา สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ โดยใช้การถาม-ตอบในรูปแบบเกมของ Vonder go

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด นักเรียนจะสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง โดยใช้การถามตอบในรูปแบบเกมของ Vonder go

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ในการถาม-ตอบในรูปแบบเกมของ Vonder go

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องนำความรู้และแนวคิดที่ได้มาทดลองปฏิบัติจริงและศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้การถาม-ตอบในรูปแบบเกมของ Vonder go

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการประยุกต์ รวมทั้งรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขชิ้นงานหรือผลงานของตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ พร้อมทั้งนำองค์ความรู้นี้ไปเชื่อมโยงกับปัญหาจริง

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence; IOC) พบว่า ค่า IOC ได้ 1.00

1.5 ปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 6 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้และวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 20 คะแนน และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ได้แก่ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) เพื่อนำไปหาค่า IOC พบว่า ค่า IOC ได้ 1.00

2.4 ปรับแก้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบทดสอบนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 6 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มเดิม)

2.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์หาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.50-0.67 ค่าอำนาจจำแนก 0.33-0.67 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach alpha procedure) ได้เท่ากับ 0.88

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่คัดเลือกไว้ 20 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบทดสอบเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มี 4 รายการประเมิน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา การเลือกยุทธวิธีการแก้ปัญหา การใช้วิธีการแก้ปัญหา และการให้เหตุผล

3.2 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ตรวจสอบค่า IOC พบว่า ค่า IOC ได้ 1.00

3.2 ปรับแก้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบทดสอบนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 6 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มเดิม)

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.43-0.47 ค่าอำนาจจำแนก 0.33-0.47 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach alpha procedure) ได้เท่ากับ 0.21

3.5 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ที่คัดเลือกไว้ 4 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.2 สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ แบ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้กับวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ข้อ เชื่อมโยงกับวิชาอื่น จำนวน 1 ข้อ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน จำนวน

1 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ข้อละ 9 คะแนน

4.3 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ตรวจสอบค่า IOC พบว่า ค่า IOC ได้ 1.00

4.4 ปรับแก้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบทดสอบนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 6 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มเดิม)

4.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์วิเคราะห์หาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.28-0.44 ค่าอำนาจจำแนก 0.31-0.39 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach alpha procedure) ได้เท่ากับ 0.24

4.6 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ ที่คัดเลือกไว้ 3 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

5) แบบประเมินความพึงพอใจ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

5.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

5.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อคำถาม ซึ่งถามใน 5 ประเด็นคือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการประเมินผล และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

5.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ตรวจสอบค่า IOC พบว่า ค่า IOC ได้ 1.00

5.4 ปรับแก้แบบประเมินความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบประเมินนี้ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายซึ่งคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 12 คน โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 4 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ

2.2 ดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จำนวน 5 แผน

2.3 หลังจากดำเนินการสอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ แบบทดสอบวัดความสามารถในแก้ปัญหา จำนวน 4 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ ซึ่งเป็นชุดเดิมกับแบบทดสอบก่อนเรียน มาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีกครั้ง จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2.4 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา จำนวน 18 ข้อคำถาม แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์

เพื่อหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมาย โดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ในรูปแบบของมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า

คะแนนเต็มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
20	12	60	157	0.539

ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.539 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.539 หรือคิดเป็นร้อยละ 53.90

วัตถุประสงค์ที่ 2 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ความสามารถในการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า

คะแนนเต็มความสามารถในการแก้ปัญหา	จำนวนนักเรียน	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
24	12	75	225	0.704

ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.704 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีความสามารถในการแก้ปัญหา เพิ่มขึ้น 0.704 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.40

วัตถุประสงค์ที่ 3 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า

คะแนนเต็มความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
27	12	61	264	0.772

ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.772 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น 0.772 หรือคิด

เป็นร้อยละ 77.20

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พบว่า

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านเนื้อหา	4.22	0.54	มาก
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.48	มากที่สุด
3	ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.25	0.61	มาก
4	ด้านการประเมินผล	4.19	0.59	มาก
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม	4.42	0.61	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.32**	**0.31**	**มาก**

ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมีค่าเท่ากับ 4.32 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.31 โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.50, S.D.= 0.48) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม ($\overline{X}$ = 4.42, S.D.=0.61) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\overline{X}$ =4.25, S.D.=0.61) ด้านเนื้อหา ($\overline{X}$ =4.22, S.D.=0.54) และด้านการประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.19, S.D.= 0.59)

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.539 หรือคิดเป็นร้อยละ 53.90 (ค่าดัชนีประสิทธิผล = 0.539) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนได้คิดวิเคราะห์โจทย์และแสดงวิธีคิดในการแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมผ่านการกระทำ จึงทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นและเป็นความรู้แบบคงทน สามารถนำความรู้ที่มีมาประยุกต์ในการเรียนเนื้อหาอื่นๆ ได้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น การร่วมมือกันในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับพรพิไร แก้วสมบัติ ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่ผ่านประสบการณ์ทุกอย่างครบทุกขั้นตอนจะได้รับประสบการณ์และได้รับความรู้ไปพัฒนาความคิด (พรพิไร แก้วสมบัติ, 2551) และสอดคล้องกับสิทธิพงษ์ สินสวัสดิ์ และคณะ ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์หน่วยการเรียนรู้พื้นฐานทางเรขาคณิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดเรียนรู้แบบ 4 MAT พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้พื้นฐานทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สิทธิพงษ์ สินสวัสดิ์ และคณะ, 2557) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนันทิยา พรมทา ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมที่การเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม เรื่อง ทศนิยมและเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นันทิยา พรมทา, 2559)

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น 0.704 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.40 (ค่าดัชนีประสิทธิผล = 0.704) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษาเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดองค์ความรู้ หากนักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จะได้รับคำแนะนำและช่วยตรวจสอบความถูกต้องจากครูหรือเพื่อน ครูและนักเรียนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ เทคนิค วิธีการ ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาครั้งใหม่ เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เมื่อเจอสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน นักเรียนจะสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ดีขึ้น สอดคล้องกับกองสิน อ่อนวาด ที่พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (กองสิน อ่อนวาด, 2550)

3. นักเรียนที่ได้รับจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น 0.772 หรือคิดเป็นร้อยละ 77.20 (ค่าดัชนีประสิทธิผล = 0.772) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เน้นการสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน มีการสร้างความตระหนักรู้และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างและลึกซึ้งขึ้น โดยการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง ทำให้นักเรียนต้องใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา บ้านกล้วย ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุนันทา บ้านกล้วย, 2556)

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนเรื่อง โจทย์ปัญหาทศนิยม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.32, S.D.=0.31) ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์ มีความเพลิดเพลิน สนุกกับการเรียนรู้ ส่วนครูมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้นักเรียนในการแก้ปัญหาและกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของขั้นตอนทุกขั้นตอนของการเรียนการสอน โดยเน้นเรื่องการอ่านโจทย์ปัญหาให้เข้าใจ วิเคราะห์โจทย์ และเลือกวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และสามารถแก้โจทย์เหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านเกมคอมพิวเตอร์ที่กระตุ้นความสนใจได้เป็นอย่างดี มีความตื่นเต้นและสนุกไปพร้อมกับการเรียนคณิตศาสตร์ จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนและมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนนี้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุคนธ์ สินธพานนท์ ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ไว้ว่า ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันกันอย่างสร้างสรรค์ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม ทำให้การเรียนรู้

มีความหมายต่อนักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานกลุ่ม การอภิปราย และการประยุกต์ความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และช่วยให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ 8 ขั้น และมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ครูผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ว่า “ทำไมเราจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้”

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียนโดยใช้เกม

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด เมื่อนักเรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง โดยใช้เกม

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคิดรวบยอดหรือแนวคิดได้พอสมควรแล้ว ครูผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้ความคิดของตนเองให้กว้างและลึกซึ้งมากขึ้น โดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 นี้คือ การตอบคำถามว่า “สิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร”

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้และความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 มาทดลองปฏิบัติจริงและศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นโดยใช้เกม

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการได้ลองปฏิบัติในขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึง จุดเด่น-จุดด้อย ของแนวคิด มีความเข้าใจแนวคิดนั้นได้กระจ่างขึ้น ในขั้นนี้ครูผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถของตน โดยการนำความรู้ ความเข้าใจนั้นไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานหรือผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ดังนั้นคำถามที่ใช้ในขั้นที่ 5 และ 6 นี้คือ “จะทำอย่างไร”

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการประยุกต์ เมื่อผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานของตัวเองตามความถนัดแล้ว ครูผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานหรือชิ้นงานของตัวเอง พร้อมกับชื่นชมกับความสำเร็จและเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์และรับฟังอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปปรับปรุงชิ้นงานหรือผลงานของตนเองให้ดีขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ขั้นนี้เป็นขั้นของการขยายขอบข่ายของความรู้ ความเข้าใจ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน และร่วมกันอภิปราย เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับและนำไปเชื่อมโยงกับปัญหาจริง คำถามที่ใช้ในการอภิปราย คือ “ถ้า” ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเรียนรู้ประเด็นใหม่ๆ สำหรับผู้เรียนในการที่จะเริ่มต้นวัฏจักรของการเรียนรู้ของเรื่องใหม่ต่อไปได้

บทสรุป

งานวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้นี้ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนวัดใหม่ห้วยลึก (บุญญานุสาสน์ประชาสรรค์) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 53.90 70.40 และ 77.20 ตามลำดับ นอกจากนี้ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การจัดการเรียนรู้มีการใช้อินเตอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ ควรตรวจความพร้อมของอุปกรณ์เสมอ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษาใช้เวลาค่อนข้างมาก ครูควรมีการเตรียมความพร้อมด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ

3) ควรเลือกโจทย์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน จากง่ายไปหายาก และการใช้ภาษาของโจทย์ให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อความเข้าใจในเนื้อเพิ่มมากขึ้น

4) ในการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ ครูควรเลือกโจทย์ที่สอดคล้องประเด็นที่ต้องการเชื่อมโยง และคำนึงถึงพื้นฐานนักเรียนในระดับชั้นนั้นๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ควรมีการศึกษาการพัฒนาความสามารถในทักษะอื่นๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเกมการศึกษา

2) การจัดกิจกรรมควรให้นักเรียนสามารถแสดงวิธีคิดที่หลากหลายในการหาคำตอบอย่างเป็นระบบและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3) ในการออกแบบเกณฑ์การวัดความสามารถสำหรับทักษะอื่นๆ ควรคำนึงถึงคำอธิบายในเกณฑ์การพิจารณาที่จะต้องมีความชัดเจนในแต่ละระดับของการให้คะแนน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กองสิน อ่อนวาด. (2550). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

กัลยาณี หนูพัด. (2559). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียลและฟังก์ชันลอการิทึม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เธียร พานิช. (2544). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดสี-สวัสดิ์วงษ์.

นันทิยา พรมทา. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MATร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบลูม เรื่องทศนิยมและเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกล.

พรพิไร แก้วสมบัติ. (2551). การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สิทธิพงษ์ สินสวัสดิ์. (2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1): 127-135.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนันทา บ้านกล้วย. (2556). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MATที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2. *วารสารวิชาการ* Veridian E-Journal, 6(3): 193-210.

อัมพร ม้าคนอง. (2559). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

Factors Affecting Teamwork Under the Administration of School The Narathiwat Non-formal and Informal Education Office

[1]**ณิชชารีย์ สุทธิชาเจริญพงษ์** Nitcharee Suttichacharoenphong
[2]**เชาวนี แก้วมโน** Chaowanee Kaewmano
[12]คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยใหญ่
[12]Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
[1]Corresponding author, e-mail: nitcharee.sut@gmail.com

Received June 12, 2023; **Revised** November 1, 2023; **Accepted:** December 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม 2) เพื่อศึกษาระดับด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของภาระงาน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการทำงานเป็นทีม และ 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส จำนวน 169 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมได้แก่ ด้านบริบทองค์กร(x1) ด้านคุณลักษณะของภาระงาน(x2) ด้านการสนับสนุนทางสังคม(x3) 2) ระดับด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของงาน ด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (x3) และด้านบริบทองค์กร (x1) สามารถร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ได้ร้อยละ 35 สร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้ รูปสมการคะแนนดิบ = 2.321*** + .263 (x3)*** + .211 (x1)*** รูปสมการคะแนนมาตรฐาน = .431 (x3)*** + .264 (x1)***

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม; ผู้บริหารสถานศึกษา; บริบทองค์กร

Abstract

The objective of this research was to study 1) Factors Affecting Teamwork 2) level of organizational context, job characteristics, social support and Teamwork 3) construct predicting equation for Teamwork Under the Administration of School the Narathiwat Non-formal and Informal Education Office. The sample of research were Administration of School, teacher and education personnel under The Narathiwat Non-formal and Informal Education Office, 169 people. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Stepwise Multiple Regression Analysis. The results of the research as follows; 1) Factors Affecting Teamwork are organizational context(x1), job characteristics(x2), and social support(x3) 2) level of organizational context, job characteristics, social support and Teamwork as a whole and with each particular aspect, was found at a high level. 3) Factors Affecting Teamwork Under the Administration of School the Narathiwat Non-formal and Informal Education Office; factors of social support(x3) and organizational context(x1). The predicting equation for Teamwork Under the Administration of School the Narathiwat Non-formal and Informal Education Office can predict up to 35.00 percent. The equation of raw score is = 2.321*** + .263 (x3)*** + .211 (x1)***The equation of standard score is = .431 (x3)*** + .264 (x1)***

Keywords: Teamwork; The Administration of School; context

บทนำ

โลกปัจจุบันอยู่ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ย่นโลกให้เล็กลง การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนรู้ซึ่งกันและกันสามารถทำได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด ด้วยความเร็วเวลาเพียงเสี้ยววินาที ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านการบริหารองค์การ จากเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ เช่น จากยุคอุตสาหกรรมไปสู่ยุคสารสนเทศ จากเดิมองค์การเน้นความมั่นคงไปสู่การมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากที่เคยใช้วิธีควบคุมที่ศูนย์กลางอำนาจไปสู่การมุ่งกระจายอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้แก่พนักงานระดับล่าง จากแนวคิดขององค์การที่มุ่งเพื่อการแข่งขันเปลี่ยนแปลงเป็นมุ่งแสวงหาความร่วมมือจากที่เคยให้ความสำคัญของวัตถุเป็นหลัก เปลี่ยนแปลงเป็นการยึดความสำคัญของคนและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และจากการเน้นความเหมือนกันเปลี่ยนแปลงไปสู่การเน้นให้มีความแตกต่างที่หลากหลาย (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการเชิงระบบที่มีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและสนองตอบต่อความต้องการของสังคม เป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของระบบสังคมและเป็นระบบเปิดที่ประกอบด้วย ปัจจัยป้อนเข้า (Input) กระบวนการ(Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)เช่นเดียวกับองค์การภาครัฐโดยทั่วไป ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการบริหาร

จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณลักษณะตามต้องการและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศในที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทั้งในด้านสังคม (Social) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology) เศรษฐกิจ (Economy) และนโยบายการเมืองการปกครองตลอดจนโครงสร้างของประชากร(Political/Policy/Population) ดังนั้นการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นการสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม มีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลย์ มีการกำหนดกติกาของสังคมและการส่งเสริมการมีวินัยตลอดจนส่งเสริมการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น การบริหารจัดการองค์การทางศึกษา จึงเป็นองค์การที่ต้องมีพลวัตรหรือมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประกอบกับผลผลิตของระบบการศึกษานั้นไม่สามารถเห็นผลได้ทันที่เช่นเดียวกับการผลิตสินค้าทั่วไป แต่จะเห็นผลในอนาคตนับสิบปีข้างหน้าท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในองค์การ และองค์การอื่นๆ ในสังคม โดยการระดมความคิดเห็นที่หลากหลายทั้งทางบวกและทางลบเพื่อการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาจึงเป็นความยากยิ่งและท้าทายผู้บริหารที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2560)

ความสำคัญการทำงานเป็นทีมส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มหรือทีมงาน มีการพบปะพูดคุยกัน มีการประสานความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความสามัคคีกัน และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มีความร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุขเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันมีความเป็นมิตรและความรักใคร่ชอบพอกัน ระหว่างบุคคลการโดยให้การสนับสนุนและมีน้ำใจในการอยู่ร่วมกันไม่ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงานทำให้มีอารมณ์แจ่มใสต่อกัน มีความรู้สึกเป็นมิตรที่ดีต่อกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักในความสำคัญของกันและกันแสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน โดยใช้วิธีการอภิปราย และประเมินผลร่วมกันเพื่อบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลำเทียน เผ้าอาจ, 2559)

ด้วยบริบทของสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส มีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ สำหรับให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายทั่วไป โดยเฉพาะผู้พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายพิเศษ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย อายุ 15 – 59 และ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ ความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของตนเอง ให้ได้มีโอกาสรับการศึกษาและการพัฒนาตามสภาพความพร้อมได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมสนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนและแหล่งการเรียนรู้อื่น ในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ล้วนต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานเป็นทีมจากทุกคนในหน่วยงาน

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม จึงได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาบริหารการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหาร

การทำงานเป็นทีมได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจอันจะก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขในองค์กรเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาระดับด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของงาน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยเน้นข้อมูลเชิงตัวเลข ในการค้นหาความรู้ มีการควบคุมตัวแปรที่ศึกษา จัดเตรียมเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลและใช้ วิธีการทางสถิติเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ และประมวลผลเพื่อให้เกิดความคาดเคลื่อนน้อยที่สุด พื้นที่ใช้ในการวิจัย คือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2565 จำนวน 305 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งสิ้น จำนวน 169 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.976

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ(Multiple Regression Analysis – MRA) แบบขั้นบันได (Stepwise Method)

ผลการวิจัย

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 169 คนและได้ทำการตรวจสอบค่าผิดปกติ (Outliers) ในทางสถิติเรียกว่า Case Wise Diagnostics ถ้าหากพบว่า Case ใดคือค่าCase Wise จะตัดข้อมูลออกจากการวิเคราะห์ เพื่อป้องกันการนำกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเกินปกติมาทำการทดสอบด้วย ซึ่งอาจจะทำให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามบิดเบือนไป จากการวิเคราะห์พบว่ามีจำนวนตัวอย่างมีค่าผิดปกติจำนวน 2 ตัวอย่าง ดังนั้นจึงทำการตัดข้อมูลออกจากการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 169 ตัวอย่าง ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีทั้งสิ้นจำนวน 167 ตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 อายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 ระยะเวลาปฏิบัติงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คนคิดเป็นร้อยละ 42.5 และมีตำแหน่งครูผู้สอน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 91.6

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส พบว่าได้แก่ ด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของภาระงาน ด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ปัจจัยด้านบริบทองค์กร ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงานและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของงาน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส พบว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของภาระงานและด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, SD = .30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบทองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.46, SD = .31) รองลงมาด้านคุณลักษณะของภาระงาน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, SD = .38) และด้านการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32, SD = .41) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

1) ปัจจัยด้านบริบทองค์กรสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.46, SD = .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการฝึกอบรม สร้างกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจการเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้แก่สมาชิกของทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72, SD = .50) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกระตุ้นโดยการให้รางวัลสมาชิกในทีมที่มีพฤติกรรมการทำงานที่ดีและมีจุดหมายที่สำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, SD = .61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานให้แก่สมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35, SD = .59) ตามลำดับ

2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงานสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40 SD = .38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสามารถดึงทักษะ ความรู้และความสามารถของ

บุคลากรที่จะต้องนำมาใช้ในการทำงานอย่างหลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, SD = .58) รองลงมาคือ ผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมทุกคนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานและประสิทธิผลของการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, SD = .66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของภาระงานที่ส่งผลต่อสมาชิกทั้งในด้านกายภาพจิตใจ ของสมาชิกทุกคนในทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, SD = .60) ตามลำดับ

3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, SD = .41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารให้ความสนใจการยอมรับ และการให้กำลังใจ ความอบอุ่นใจ ความเห็นอกเห็นใจแก่สมาชิก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, SD = .56) รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแก่สมาชิก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, SD = .63) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานและการแก้ปัญหาแก่สมาชิก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, SD = .67) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, SD = .25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, SD = .28) รองลงมาคือ ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, SD = .27) ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, SD = .33) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, SD = .35) ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, SD = .34) และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, SD = .37) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 สมการพยากรณ์การทำงานเป็นทีม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส พบว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านบริบทองค์กร โดยด้านการสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา (Beta = .263) ด้านบริบทองค์กร ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา (Beta = .211) ส่วนด้านคุณลักษณะของภาระงานไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 35 (R^2 = .350, p=<.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย .20257 โดยสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ Y (การทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา) = 2.321 + .263 (ด้านการสนับสนุนทางสังคม) + .211 (ด้านบริบทองค์กร) $\hat{Y}$ = 2.321*** + .263 (x_3)*** + .211 (x_1)***

สมการคะแนนมาตรฐาน Z (การทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา) = .431 (ด้านการสนับสนุนทางสังคม) + .264 (ด้านบริบทองค์กร) $\hat{z}_y = .431\ (x_3)^{***} + .264\ (x_1)^{***}$

จากสมการดังกล่าวอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยด้านบริบทองค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส เพิ่มขึ้น .431 หน่วย และ .264 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ปัจจัยด้านบริบทองค์กร ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงานและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม อภิปรายดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านบริบทองค์กร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บริบทองค์กรสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่คือปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ที่เป็นเงื่อนไขความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม การมีระบบข้อมูลสารสนเทศ รางวัลหรือการมีทรัพยากรที่เพียงพอทำให้เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของทีม ทั้งนี้ทีมถือเป็นหน่วยย่อยขององค์กร หากการทำงานของทีมประสบความสำเร็จก็ย่อมส่งผลต่อองค์กรด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร จันทศรและคณะ ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บริบทองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของทีม (ทศพร จันทศร และคณะ, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร โทบุตร ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านบริบทคุณลักษณะอยู่ในระดับมากเช่นกัน (สุภาพร โทบุตร, 2563)

1.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงาน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะของภาระงานสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส มีภาระงานที่หลากหลายอาทิเช่นการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนประสานงาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย ประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งด้วยคุณลักษณะของภาระงานต้องใช้ทักษะและความรู้ความสามารถมาใช้ในการทำงาน เป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้ว่างานที่ทำเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อตนเองและทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิตา เลาหพันธุ์ และภัคณัฏฐ์ สมพงษ์ธรรม ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงานมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครูอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดุสิตา เลาหพันธุ์ และภัคณัฏฐ์ สมพงษ์ธรรม, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ มนูศิลป์ ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงานตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ภิญโญ มนูศิลป์, 2551)

1.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสนับสนุนทางสังคม สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสได้เปิดโอกาสให้ชุมชมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น มีวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ ในการจัดการศึกษา ซึ่งจากลักษณะภาระงานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะร่วมงานกับภาคีเครือข่ายเป็นส่วนใหญ่สะท้อนถึงความสัมพันธ์และความร่วมมือในกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกัน การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของปลื้มจิตร บุญพึ่ง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของพนักงานสายปฏิบัติการวิชาการชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่าปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อด้านสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมด้านการส่งเสริมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อแนวทางพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปลื้มจิตร บุญพึ่ง, 2559)

2. การทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย รองลงมาคือ ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลำเทียน เผ้าอาจ ที่กล่าวว่าการทำงานร่วมกันเป็นทีมมีองค์ประกอบ คือ การมีปฏิสัมพันธ์คือการทำงานร่วมกับผู้อื่นการติดต่อกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน มีความห่วงใยเอื้ออาทรกัน มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การสื่อสารอย่างเปิดเผย คือ การติดต่อกันกันอย่างทั่วถึงและเปิดเผยตรงไปตรงมามีความชัดเจน สมาชิกสนใจข่าวสารที่รับฟังโดยปราศจากความแคลงใจสนับสนุนให้ผู้อื่นเปิดเผยสมาชิกเปิด

ใจและร่วมมือกันแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมคือ การทำงานทีสมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการทำงานโดยกระบวนการกลุ่มสมาชิก มีความรับผิดชอบต่อกัน มุ่งมั่นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน และเสริมสร้างการรับรู้ในการทำงานร่วมกัน การมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ทิศทางทีสมาชิกทุกคนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานทีตรงกันและแจ่มชัด ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน คือ ความรู้สึกระหว่างบุคคลโดยรวมไว้ซึ้งความรักความเมตตา นิยมชมชอบ ความเชื่อมั่นจนเกิดความเชื่อถือ ไว้วางใจในบุคคลนั้นด้วยความเต็มใจ การยอมรับนับถือ คือ การรับฟังซึ่งกันและกัน เคารพในบทบาทหน้าที่ของกันและกันยอมรับในความแตกต่างของกันและกันด้วยความจริงใจ และพร้อมทีจะร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ (ลำเทียน เผ้าอาจ, 2559)

3. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านพบว่ามีจำนวน 2 ด้านที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (x_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์เท่ากับ 0.263 และปัจจัยด้านบริบทองค์กร (x_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์เท่ากับ 0.211 ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ด้านนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมสังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสได้ร้อยละ 35 สามารถเรียงลำดับตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ได้ดีที่สุดตามลำดับดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม (x_3) พบว่า ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส มากที่สุด สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางสังคม เพราะเป็นการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่นการให้ความสนใจ การยอมรับและการให้กำลังใจ ความอบอุ่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจแก่สมาชิก การสนับสนุนด้านวัตถุ เช่นการให้ความช่วยเหลือที่เป็นสิ่งของ หรือบริการแก่สมาชิก การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่นให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแก่สมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยปลื้มจิตร บุญพึ่ง ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของพนักงานสายปฏิบัติการวิชาการชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของพนักงานสายปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้แก่ โครงสร้างของทีม พฤติกรรมของหัวหน้าทีม กระบวนการทำงานเป็นทีม และการสนับสนุนทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวม สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้ (Y_{tot} = 35.843 + .382 (โครงสร้างของทีม) – .377 (พฤติกรรมของหัวหน้าทีม) + .618 (กระบวนการทำงานเป็นทีม) + .582 (การสนับสนุนทางสังคม)) (ปลื้มจิตร บุญพึ่ง, 2559)

3.2 ปัจจัยด้านบริบทองค์กร (x_1) พบว่า ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาสได้ให้ความสำคัญกับการบริบทองค์กร เพราะเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีความสำคัญและเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของทีม เช่นมีการฝึกอบรมสร้างกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ การเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้แก่สมาชิกของทีม มีการกระตุ้นโดยการให้รางวัลสมาชิกในทีมที่มีพฤติกรรมการทำงานที่ดีและมีจุดหมายที่สำคัญ มีแผนงาน/โครงการในการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาสมาชิกของทีม มีการสร้างระบบสารสนเทศ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำหนดเป้าประสงค์ การออกแบบภาระงานและการเลือกแนวทางและวิธีการในการทำงานสมาชิก สอดคล้องกับแนวคิด นรินทร์ แจ่มจำรัส กล่าวว่าการสร้างองค์กรขึ้นมาเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายย่อมจำเป็นต้องมีการแสวงหาสมาชิกเข้ามา สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในองค์กรจะมีการทำงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นการทำงานเป็นทีมประเภทใดถ้าในองค์กรมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจเป็นหนึ่งเดียว องค์กรนั้นย่อมเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (นรินทร์ แจ่มจำรัส, 2549) สอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิตา เลาหพันธุ์ และภัคณัฏฐ์ สมพงษ์ธรรมที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดตราดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ปัจจัยด้านบริบทองค์การ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครูโดยรวมอยู่ในระดับสูงและสามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดุสิตา เลาหพันธุ์ และภัคณัฏฐ์ สมพงษ์ธรรม, 2562) สอดคล้องกับงานของอมรรัตน์ แสงสาย ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านองค์กรและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันธ์องค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นวาย: กรณีศึกษา บริษัท เอเชียน สแตนเลย์ อินเตอเนอร์ชั่นแนล จำกัด พบว่าปัจจัยองค์กรมีผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้พยากรณ์ความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นวาย โดยมีประสิทธิภาพการพยากรณ์ร้อยละ 39 (อมรรัตน์ แสงสาย, 2558)

3.3 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงาน (x_2) พบว่า ไม่ส่งผลต่อการการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายไม่สามารถสร้างเงื่อนไขให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาระงานที่ส่งผลต่อสมาชิกทั้งในด้านกายภาพจิตใจ ของสมาชิกทุกคนในทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของธนกร กรวัชรเจริญ ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงานบริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงานบริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน) คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านองค์ประกอบและคุณลักษณะ ด้านการออกแบบงาน ด้านกระบวนการ (ธนกร กรวัชรเจริญ, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร โทบุตร ที่ได้ศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าปัจจัยการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลกรภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรี 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน

กระบวนการ ด้านองค์ประกอบและคุณลักษณะ และด้านการออกแบบงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (สุภาพร โทบุตร, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส คือ ปัจจัยด้านบริบทองค์กรและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยด้านบริบทองค์กรสามารถอธิบายได้ว่าเป็นปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ที่เป็นเงื่อนไขความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ซึ่งเป็นสร้างกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ การเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้แก่สมาชิกของทีม การมีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำหนดเป้าประสงค์ การออกแบบภาระงานและการเลือกแนวทางและวิธีการในการทำงานสมาชิกของทีม และรางวัลหรือการมีทรัพยากรที่เพียงพอสามารถเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของทีมได้ ด้านการสนับสนุนทางสังคม คือการเปิดโอกาสให้ชุมชมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ ในการจัดการศึกษา การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายเป็นส่วนใหญ่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล สะท้อนถึงความสัมพันธ์และความร่วมมือในกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกัน

บทสรุป

บทสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยด้านบริบทองค์กร ด้านคุณลักษณะของภาระงานและด้านการสนับสนุนทางสังคม สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบทองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านคุณลักษณะของภาระงาน อยู่ในระดับมาก และด้านการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ด้านบริบทองค์กรข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการฝึกอบรม สร้างกระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจ การเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้แก่สมาชิกของทีม รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกระตุ้นโดยการให้รางวัลสมาชิกในทีมที่มีพฤติกรรมการทำงานที่ดีและมีจุดหมายที่สำคัญ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานให้แก่สมาชิกของทีม ตามลำดับ ด้านคุณลักษณะของภาระงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสามารถดึงทักษะ ความรู้และความสามารถของบุคลากรที่จะต้องนำมาใช้ในการทำงานอย่างหลากหลาย รองลงมาคือ ผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมทุกคนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานและประสิทธิผลของการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของภาระงานที่ส่งผลต่อสมาชิกทั้งในด้านกายภาพจิตใจ ของสมาชิกทุกคนในทีม ตามลำดับ ด้านการสนับสนุนทางสังคมข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารให้ความสนใจการยอมรับ และการให้กำลังใจ ความอบอุ่นใจ ความเห็นอกเห็นใจแก่สมาชิก รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานแก่สมาชิก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานและการแก้ปัญหาแก่สมาชิก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยด้านบริบทองค์กร โดยสถานศึกษาควรส่งเสริมนโยบายที่สะท้อนถึงความสำคัญของปัจจัยด้านบริบทองค์กรและปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของทีม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลภายในสถานศึกษาและจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ความมีประสิทธิภาพซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งในการทำงานเป็นทีม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของภาระงาน ไม่ส่งผลต่อการการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้สถานศึกษาอาจต้องสร้างจุดเน้นที่แสดงถึงความหลากหลายของทักษะสมาชิกที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ความสำคัญของภาระงาน ความเป็นอิสระในการทำงานและการสะท้อนผลการทำงาน โดยมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และมีทีมงานที่ส่งเสริมผลักดัน สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้มีการปฏิบัติงานตาม

แผนปฏิบัติการ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามแผนเชิงกลยุทธ์และพันธกิจ ซึ่งการกำหนดลักษณะของภาระงานดังกล่าวอาจนำไปสู่แรงจูงในในการทำงานเพื่อประสิทธิผลของทีมที่มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยด้านอื่นๆที่สามารถส่งผลต่อปัจจัยการทำงานเป็นทีม เช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ด้านองค์ประกอบและคุณลักษณะ ด้านการออกแบบงาน ด้านกระบวนการ

2.2 ควรศึกษาคุณลักษณะของภาระงาน ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ดุสิตา เลาหพันธุ์ และภัคณัฏฐ์ สมพงษ์ธรรม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดตราดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต17. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย,* 9(3): 181-191.

ทศพร จันทศร และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม,* 9(1): 109-128.

ธนกร กรวัชรเจริญ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงานบริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน). *การค้นคว้าอิสระ วิชาเอกการจัดการทั่วไป*. คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี.

นรินทร์ แจ่มจำรัส. (2549). *การพัฒนาองค์การ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาทุนมนุษย์.

ปลื้มจิตร บุญพึ่ง (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของพนักงานสายปฏิบัติการวิชาการชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 35(6): 135-145.

ภิญโญ มนูศิลป์, (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของทีม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม,* 9(2): 1-27.

ลำเทียน เผ้าอาจ. (2559). การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษาตราด. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2560). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 2. *วารสารศึกษาศาตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,* 28(2): 36-48.

สุภาพร โทบุตร. (2563). ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในจังหวัด ปราจีนบุรี. *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ.

อมรรัตน์ แสงสาย. (2558). ปัจจัยด้านองค์กรและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันธ์องค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นวาย: กรณีบริษัทเอเชียน สแตนเลย์ ดินเตอร์เนชั่น

แนล จำกัด. *วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป*. คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

A Problems and Guidelines for Development of Academic Administration of Expending Educational Opportunity Schools to Increase Academic Achievement in the Sikhoraphum Integrated Network 2 Under Surin Primary Educational Service Area Office 1

[1]**เอกสิทธิ์ นามวัฒน์** Ekasit Namwat
[2]**สาริศา เจนเขว้า** Sarisa Jankwao
[12]สำนักศึกษาทั่วไป, วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
[12]General Education, Siam Technology College
[1]Corresponding author, e-mail: ekasit234@gmail.com

Received May 30, 2023; **Revised** November 11, 2023; **Accepted:** December 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 86 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซีและมอร์แกน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด มีการจัดอบรม เชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและ

บุคลากรในสถานศึกษา และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา; เครือข่ายแบบบูรณาการ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems of academic administration of school administrators at Expanding Educational Opportunities School 2) to study the development guidelines for academic administration of school administrators at Expanding Educational Opportunities School to increase learning achievement. The sample is 86 school administrators and teachers. The sample size was determined from Craigie and Morgan's table and simple random. The research tools are questionnaire and semi-structured interview. The consistency index was 0.67-1.00 and the reliability was 0.87. The statistics used were percentage, mean and standard deviation. The results of the research revealed that 1) the problems of academic administration of school administrators in expanding educational opportunities were generally at a moderate level. When considering each aspect. The side with the highest average is development of internal quality assurance systems and educational standards. The side with the lowest averages is educational curriculum development. 2) Guidelines for the development of academic administration of school administrators to expand educational opportunities to increase academic achievement, for example, administrators must set criteria for evaluating school success goals according to educational standards and indicators. Workshops on classroom research were organized for teachers and personnel in educational institutions. and to promote teaching and learning management and develop learning processes with a focus on learners.

Keywords: Academic administration development; Expending Educational Opportunity Schools; Integrated network; Educational service area office

บทนำ

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี หากเปรียบงาน

แผนงานเป็นสมอง เป็นแผนที่ เป็นเข็มทิศของชีวิต งานวิชาการก็คือหัวใจของสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับงานแผนงานอย่างแยกไม่ได้ การจะบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสัมฤทธิ์ต้องตระหนักว่าหัวใจของการจัดการศึกษาคือผู้เรียน หากจะดูว่างานวิชาการโรงเรียนใดเป็นอย่างไรดูได้จากผู้เรียนในโรงเรียนนั้นๆ การบริหารงานวิชาการจะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้บริหารโรงเรียนจะทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีต่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ งานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใดก็ตาม การดำเนินงานวิชาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องชี้วัดความสามารถและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาโดยผู้เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญถือได้ว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษา (เพ็ญนภา ตปนียทรัพย์, 2564)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้นำเสนอข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความก้าวหน้าทางการศึกษาอีกระดับหนึ่งที่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เห็นความสำคัญของการสอบระดับชาติ นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และที่สำคัญเห็นคุณค่าของการนำข้อมูล (O-NET) ไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับข้อมูลผลการสอบถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษา การศึกษาปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาแก้ไขการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน จะทำให้สถานศึกษามีภูมิคุ้มกัน และสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จากข้อมูลผลสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2564 พบว่า คุณภาพการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานด้านวิชาการยังขาดประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จึงต้องมีการติดตามผลการศึกษาปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาแก้ไขการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาที่พบร่วมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2565)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษารายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert)

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการ ศีขรภูมิ 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วยงานวิชาการ 6 ด้าน ในลักษณะแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มีจำนวนทั้งหมด 40 ข้อ ปรากฏว่าจากการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ในครั้งนี้ แต่ละข้อมีค่า 0.67 – 1.00 และนำแบบสอบถามที่ได้ ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้อยู่ที่ระดับ .870

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 6) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 109 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน และครู 102 คน

3.1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 86 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน และครู 79 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใช้การเลือกแบบเจาะจง ได้ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 2) เป็นผู้ที่ได้รับวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และ 3) เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และรับแบบสอบถามคืนจำนวน 86 ฉบับ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4.2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องวัตถุประสงค์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องชัดเจนและสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาความถี่และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายค่าเฉลี่ย

5.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามหัวข้อหลักที่กำหนดไว้ โดยใช้ตัวเลขกำกับสรุปข้อมูลในรูปแบบตารางความถี่ และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\overline{X}$ = 2.83) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 2.82) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 2.76)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ			
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.76	.43	ปานกลาง	6
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.82	.40	ปานกลาง	2
3. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	2.79	.44	ปานกลาง	5
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	2.80	.43	ปานกลาง	3
5. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	2.83	.37	ปานกลาง	1
6. การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	2.79	.39	ปานกลาง	4
รวม	**2.80**	**.35**	**ปานกลาง**	

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลาง และจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดทำเอกสารหลักฐานการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด มีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นโดยเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ตรงกับกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน และควรมีการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีบุคลากรขอย้ายตามเหตุผลความจำเป็น หรือมีการเกษียณอายุราชการปีละหลายคน จำนวนครูไม่คงที่ ปริมาณงานมีมากเกินอัตรากำลัง ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร ครูไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ขาดความชำนาญเกี่ยวกับการทำวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา และนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญงานวิชาการน้อยกว่างานด้านอื่นๆ ทั้งๆ ที่การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญ สาเหตุเหล่านี้ทำให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิชา พุ่มพวง ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (อภิชา พุ่มพวง, 2559) สอดคล้องกับผลการวิจัยของพงศ์ศักดิ์ จิตสะอาด ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1-2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านเมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยจาก 3 อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล (พงศ์ศักดิ์ จิตสะอาด, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาพร แฝดสูงเนิน ได้ทำการศึกษาเรื่องศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (ประภาพร แฝดสูงเนิน, 2561) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจตุรพร มณีโนนโพธิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (จตุรพร มณีโนนโพธิ์, 2562)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน มีผลการศึกษาดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลาง และจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการทำงานที่จะต้องวางแผนร่วมกันในการร่างหลักสูตร ต้องเน้นให้ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและมีความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมายและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานด้านหลักสูตรร่วมกันจะทำให้งานที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ผู้บริหารควรจัดอบรมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย จัดนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้สอนแบบเชิงรุกและเป็นกัลยาณมิตร (อภิชา พุ่มพวง, 2559)

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผนพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ และพยายามปรับลดบทบาทของการเป็นผู้บรรยายหน้าชั้นเรียนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อพัฒนาศักยภาพการสอน และเพิ่มเติมความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหารายวิชาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา ตปนียทรัพย์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนที่สำคัญ ผู้บริหารควรเปิดรายวิชาเพิ่มเติมโดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (เพ็ญนภา ตปนียทรัพย์, 2564)

3) ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดทำเอกสารหลักฐานการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากแผนการวัดผลและประเมินผลเปรียบเสมือนแผนที่นำทางสำหรับผู้สอนที่ใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในแต่ละครั้งว่าจะใช้วิธีการวัดผลประเมินผลอย่างไรเพื่อที่จะให้การจัดการเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานของหลักสูตร

4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจัดสรรสื่อ อุปกรณ์ ทรัพยากรทางการศึกษาต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก ให้ครูทำวิจัยมากขึ้น เช่น หนังสือทั่วไป หรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้ครูนำแนวคิดหรือทฤษฎีการศึกษา ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร แฝดสูงเนิน ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ควรขอความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน จัดอบรมให้ครูมี

ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดหาหนังสือและเอกสาร ที่เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้บุคลากรใช้ศึกษาพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน (ประภาพร แฝดสูงเนิน, 2561)

5) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด มีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพราะงานด้านการประกันคุณภาพในสถานศึกษาเป็นงานที่ครอบคลุมในทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารและครูจะต้องให้ความใส่ใจไม่เพียงแต่ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษารวมถึงผู้ปกครองให้ได้มีส่วนร่วมในงาน ร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด เพื่อขับเคลื่อนงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุรพร มณีโนนโพธิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ต้องมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในระบบงาน แนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงเห็นความสำคัญและสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานปกติ (จตุรพร มณีโนนโพธิ์, 2562)

6) ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นโดยเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ตรงกับกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน และควรมีการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ โดยผู้บริหารจะต้องส่งเสริมหรือนำชุมชน ท้องถิ่น หรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงร่วมกันพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาต่างๆ ด้วย เพราะบางครั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่ใช้สื่อและเทคโนโลยี การนำชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีก็เป็นแนวทางแก้ปัญหาอีกวิธีหนึ่งได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่าผู้บริหารควรจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ด้วยการวางแผนการจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและการซ่อมบำรุง และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (อภิชา พุ่มพวง, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลาง และจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 3) ผู้บริหารควรมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และควรจัดทำเอกสารหลักฐานการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ 4) ผู้บริหารควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน 5) ผู้บริหารควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด มีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ที่มีอยู่ในท้องถิ่นโดยเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ตรงกับกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน และควรมีการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

บทสรุป

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเครือข่ายแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้านได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลาง และจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดทำเอกสารหลักฐานการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

1.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตฐานศึกษา ผู้บริหารควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด มีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.6 ด้านการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นโดยเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ตรงกับกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน และควรมีการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ โดยระดมความคิด อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกันเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

จตุรพร มณีโนนโพธิ์. (2562). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น,* 15(2): 14–23.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ประภาพร แฝดสูงเนิน. (2561). ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *NRRU Community Research Journal*, 12(1): 204–213.

พงค์ศักดิ์ จิตสะอาด. (2560). “การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1-2”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยเชียงราย.

เพ็ญนภา ตปนียทรัพย์. (2564). “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 ปี (พ.ศ.2561 – 2565).* สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2565 จาก http://www.surinarea1. go.th / srn1/ index.php/

อภิชา พุ่มพวง. (2559). “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement, (30)(3): 607-610.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

Change Leadership Executive Than Affect Supervision Within Educational Institutions Under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

ขัตติยา ด้วงสำราญ Khattiya Duangsamran
สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Educational Administration Branch, Faculty of Education,
Mahamakut Buddhist University
Corresponding author, e-mail: duang2499@gmail.com, Tel. 098-7471332

Received November 14, 2023; **Revised** November 17, 2023; **Accepted:** December 7, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 2) การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 56 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ บาสและอโวลิโอ และการนิเทศภายในสถานศึกษา ของแฮร์ริส การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่ามัชฌิมเลขคณิตเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลการกระตุ้นทางปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ 2. การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล และการจัดระบบการเรียนการสอน ตามลำดับ 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษา; ผู้บริหาร; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

This research aimed to study 1) Executive Transformational Leadership Under the Office of Nonthaburi Primary Education Service Area 2 2) Supervision within educational institutions Under the Office of Nonthaburi Primary Education Service Area 2 and 3) Transformative Leadership of Executives Affecting Supervision within Educational Institutions Under the Office of Nonthaburi Primary Education Service Area 2. Using the school as an analytical unit. The sample group was 56 schools. The research instrument was a questionnaire on transformational leadership of Bass and Avolio and intra-academic supervision of Harris (Harris). Statistics used in data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean. standard deviation and hypothesis testing and hypothesis testing and Stepwise multiple regression analysis was used. The results of research were found that: 1. Executive Transformational Leadership Under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 2, the overall level was at a high level. The arithmetic mean values were arranged in descending order as follows: ideological influence Individualization, intellectual stimulation. and inspiration, respectively. 2. Supervision within educational institutions under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area, Region 2, as a whole, was at the highest level. By sorting the arithmetic mean value from descending to the following: Building relationships with the community personnel management curriculum development, evaluation, and teaching and learning system, respectively. 3. Executive Transformational Leadership intellectual stimulation inspiring and the aspect of taking into account the individual Affecting supervision within educational institutions under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 with statistical significance at the .01 level. As for ideological influence Affecting supervision within educational institutions under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 with statistical significance at the .05 level.
Keywords: Supervision within educational institutions; Executive; Change leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแส

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในส่วนของสถานศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาไปได้ คือ ผู้บริหาร ปัจจุบันในการบริหารการศึกษานั้น ภาวะผู้นำ (Leadership) มีความสำคัญมากกว่าการจัดการ (Management) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำมากกว่าการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับวิวัฒนาการของโลก เพื่อสามารถนำองค์ความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสามารถปฏิบัติพันธกิจในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน หัวใจสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Michelle, 2020) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่างเป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหาร โดยเฉพาะการเตรียมการเพื่ออนาคตสู่ศตวรรษที่ 21 ให้สอดรับกับกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การใช้ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานยอมอุทิศตนเพื่อการปฏิบัติงาน เกิดความรู้สึกและเจตคติที่ดีต่องานที่ทำ มีความกระตือรือร้นมีความสุขในการทำงานและยอมอุทิศตนเพื่องาน ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการบริหาร มีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดเพื่อที่จะโน้มน้าวจิตใจให้ครูผู้สอน เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตาม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน (ชัยวัฒน์ พนมวรชัย, 2563)

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ต้องการปฏิรูปองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเป็นเอกภาพของหน่วยงาน และการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในข้อ 6 กล่าวถึงระบบบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาทักษะสมรรถนะให้แก่บุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ (ผู้บริหารหน่วยงานทุกระดับ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ การที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานโดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารของตนให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารยุคใหม่ สร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความกล้าคิด กล้าทำ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้ครูร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ การใช้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเหมาะกับยุคปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่นี้ เพราะจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคลากรและองค์การ

ผู้นำที่ทาทายในยุคปจจุบันเป็นผู้นำที่สามารถผลักดันใหผู้ตามได้ทำสิ่งที่ดีโดยตองมีความรอบรูวาผู้ตามควรจะ ตองทำอะไร แลวจึงมีการกำหนดชี้แนวทางที่ถูกตองและชัดเจน เพื่อใหเกิดความสำเร็จ ด้วยการที่ผู้นำจะต้องสนับสนุนใหผู้ตามเป็นผู้ชนะอุปสรรค และความยากลำบากของงาน จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว อีกทั้งคอยสนับสนุนใหมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จ เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ คือ กระบวนการการบริหาร กระบวนการเรียน การสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

จากการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่ามีปัญหาเกี่ยวคุณภาพการศึกษา ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกยุคศตวรรษที่ 21 เพราะปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน ผู้บริหารต้องมีสภาวะความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าเปลี่ยนแปลง และกล้าตัดสินใจ แต่ในสภาพปัจจุบันจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้มีการปิดสถาบันการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จนกลายเป็นสาเหตุให้นักเรียนได้รับผลกระทบในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการนิเทศภายในไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ในแผนการนิเทศในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2, 2564) ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ คุณภาพผู้เรียน จากการประเมินผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562-2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลคะแนนค่อยข้างต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา

ดังนั้น ผู้บริหารที่จะทำการเปลี่ยนแปลงได้นั้น นอกจากจะตองศึกษาสภาพแวดล้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และหาทางกระตุนใหบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนัก และเห็นความสำคัญแลวยังตองดำเนินการใหเกิดเป็นรูปธรรม (ไมตรี คงนุกูล, 2553) ในการที่จะนำหลักการนิเทศภายในมาใช้เพื่อช่วยครูในการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งผลในการพัฒนาการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ การนิเทศภายในจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อันมีผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทรานี สงวนนาม, 2553) การนิเทศภายในที่จะให้ได้ผลดี จึงต้องคำนึงถึงความต้องการ และความแตกต่างของครูด้านอื่นๆ ด้วย จึงจะส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจ และสามารถแก้ปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ เช่น ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านประสบการณ์ และแรงจูงใจ เป็นต้น ตามแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นนทบุรี เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study)

1. ผู้วิจัยได้กำหนดการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 63 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 56 โรงเรียน จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณเทียบบัญญัติไตรยางค์ ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และ 3) ครูผู้สอน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 224 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (check list) ถามรายละเอียดเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง โดยใช้ความถี่ (frequency: f) และค่าร้อยละ (percentage: %) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่สร้างขึ้น ตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1994) ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) (Bass and Avolio, 1994)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การนิเทศภายในสถานศึกษา สร้างตามทฤษฎีของแฮร์ริส ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 2) การจัดระบบการเรียนการสอน (Teaching and learning system) 3) การบริหารงานบุคคล (Personnel management) 4) การ

ประเมินผล (Evaluation) และ 5) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Building a relationship with the community) (Harris, 1985)

แบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale, 1961) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{X}$ Error! No bookmark name given.) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตที่คำนวณได้ ไปวิเคราะห์เทียบกับคะแนนเฉลี่ย ตามแนวคิดของเบสท์

3. การวิเคราะห์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยวิเคราะห์สมการถดถอยพหูคูณแบบขั้นตอน (Step vise Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. ตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8–1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง = 1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 4 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 2 คน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 32 ฉบับ นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจความเที่ยง (Reliability) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α-coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1974) โดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .961

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 แสดงผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.51	0.45	มากที่สุด
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.46	0.45	มาก
3. การกระตุ้นทางปัญญา	4.46	0.40	มาก
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.49	0.44	มาก
รวม	**4.48**	**0.39**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านและมาก 3 ด้าน โดยค่ามัชฌิมเลขคณิตเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.45) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.44) การกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.40) และการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.45) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าอยู่ระหว่าง 0.40-0.45 มีการกระจายของข้อมูลอยู่ในระดับน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัย ข้อที่ 2 การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยในภาพรวม

การนิเทศภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.51	0.44	มากที่สุด
2. การจัดระบบการเรียนการสอน	4.42	0.54	มาก
3. การบริหารงานบุคคล	4.52	0.45	มากที่สุด
4. การประเมินผล	4.50	0.47	มากที่สุด
5. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	4.61	0.46	มากที่สุด
รวม	**4.51**	**0.40**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ด้าน และระดับมากจำนวน 1 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.40) การบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.45) การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.44) การประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.47) และการจัดระบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.54) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า อยู่ระหว่าง 0.44-0.54 มีการกระจายของข้อมูลอยู่ในระดับน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
Regression	22.613	4	5.653	89.535	.000
Residual	13.828	219	0.063		
Total	36.441	223			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) 0.788
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) 0.621
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) 0.607
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) 0.253

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่(Constant)	.985	.196		5.030**	.000
การกระตุ้นทางปัญญา (X_3)	.337	.079	.334	4.255**	.000
การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2)	.325	.066	.364	4.906**	.000
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	.264	.070	.288	3.779**	.000
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1)	-.136	.063	-.152	-2.164*	.032

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ การกระตุ้นทางปัญญา (X_3) การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) ในการทำนายการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 (Y_{tot}) เท่ากับ 0.788 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) เท่ากับ 0.621 หมายถึง การกระตุ้นทางปัญญา (X_3) การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) สามารถทำนายการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 62.1 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.607และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.253

ในลักษณะนี้แสดงว่า การกระตุ้นทางปัญญา (X_3) การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4) ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีอิทธิพล

อย่างมีอุดมการณ์ (X_1) ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ จากการที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และได้รับการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งในเรื่องดังกล่าวจะสัมฤทธิผลได้ ย่อมอยู่ที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิผล และประสบความสำเร็จ ในการบริหารงานด้านต่างๆ ขององค์การ เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างความผูกพันต่อจุดประสงค์ขององค์การ และเพิ่มพลังอำนาจให้แก่ผู้ตาม เพื่อที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ (Yukl, 1998) เมื่อมีการกระตุ้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองงานของพวกเขาในแง่มุมใหม่ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจ (mission) และวิสัยทัศน์ (vision) ของทีมและขององค์การ มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาเอง ไปสู่สิ่งที่จะทำให้กลุ่มได้ (Bass & Avolio, 1994) โดยการใช้การปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในการสร้างความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจให้สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ร่วมงานรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมผู้นำที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญของตนเองในการบริหาร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ติดตาม ให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย (สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์, 2560) สอดคล้องกับธัญญามาศ แดงสีดา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (ธัญญามาศ แดงสีดา, 2565) รวมทั้งสอดคล้องกับสุขุม จูสนิท (2560) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน (สุขุม จูสนิท, 2560)

2. การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์และมาตรการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งนำไปปฏิบัติ ในกลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาวิชาการเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 มาตรการ คือ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน พัฒนาการจัดการและคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำนึกใน

ความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศษฐกิจพอเพียง พัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาการศึกษาต่อเนื่อง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต บริการทางวิชาการแก่สังคม และพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2, 2564)

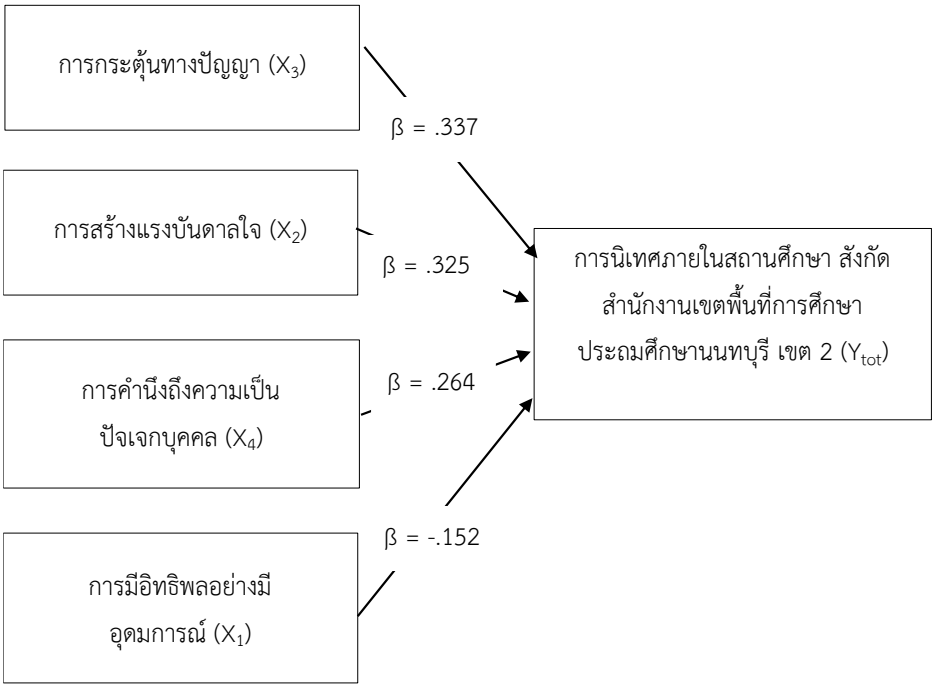
ดังที่เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2555) กล่าวถึงประโยชน์ในการบริหารจัดการนิเทศว่าการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การนิเทศสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานโดยการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูหรือผู้ปฏิบัติงาน ส่วนการบริหารการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การให้บริการในด้านต่างๆ การดำเนินการโดยทั่วๆ ไปของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ซึ่งหากการบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนงานวิชาการและแผนการดำเนินการนิเทศที่ดี จัดวางตัวบุคคลในการนิเทศอย่างเหมาะสม มีการจัดหาทรัพยากรงบประมาณ สื่อและอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่จะสนับสนุนการนิเทศในสถานศึกษา มีการประสานเครือข่ายการนิเทศทั้งจากภายในและภายนอกอย่างเหมาะสมแล้ว การบริหารสถานศึกษาลักษณะนี้ก็จะมีส่วนช่วยผลักดันให้การนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จ และบรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ ประโยชน์ของการนิเทศ ก็คือ ได้ช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ กระตุ้นให้เกิดการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ช่วยให้ครูเกิดทักษะ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถทำวิจัยในชั้นเรียน และแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2555) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเฟอร์นานโดและเฮอร์ลิฮี ได้ออกไปศึกษาและทำการสำรวจถึงวิธีการของผู้ที่ให้การนิเทศหลายหลายคน การนิเทศเป็นการช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ และความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้รับการนิเทศ บทบาทของผู้ให้การนิเทศจะต้องสร้างความตระหนัก และควรเป็นกลางในการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการนิเทศ และเปิดโอกาสให้กับผู้รับการนิเทศด้วย (Fernando & Herlihy, 2010) ทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้มีระดับสูงกว่างานวิจัยของนักวิชาการหลายๆ ท่าน เช่น จรินทร์ อุตสาหะ ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (จรินทร์ อุตสาหะ, 2564)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามผู้นำก็ต้องคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ของผู้ตาม มีการดูแลเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่า เป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้นำเป็นเสมือนโคช (Coach) และที่ปรึกษา (Advisor) พฤติกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนาผู้ตามได้ เมื่อผนวกกับความเอาใจใส่ ความต้องการของปัจเจกบุคคล ปัจจัยนั้นก่อให้เกิด

สัมฤทธิผลของแต่ละบุคคล และผู้นำสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้สูงขึ้นอีก สำหรับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นกันที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงพึงมี เพราะการที่ผู้นำเป็นตัวแบบที่ดีแก่ผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา มีความไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน ผู้ตามมีความพยายามประพฤติปฏิบัติตนเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำ (Bass, Bernard M. and Avolio, Bruce J., 1994) สอดคล้องกับจรินทร์ อุตสาหะ ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จรินทร์ อุตสาหะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ทุกด้านส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีค่า β มากที่สุด คือ การกระตุ้นทางปัญญา และน้อยที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังแผนภูมิภาพ

ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีความสำคัญมากต่อการนิเทศภายใน เพราะการที่ผู้นำมีการกระตุ้นทางปัญญาให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้นำมีการคิด

และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ๆ ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ส่งผลต่อการนิเทศภายในน้อยที่สุดแต่ก็มีส่วนสำคัญเช่นกันที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงพึงมี เพราะการที่ผู้นำเป็นตัวแบบที่ดีแก่ผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา มีความไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน ผู้ตามมีความพยายามประพฤติปฏิบัติตนเหมือนกับผู้นำ และต้องการเลียนแบบผู้นำ เพราะหัวใจของการเปลี่ยนแปลงคือ เปลี่ยนที่หัวใจไม่ใช่สมอง และต้องด้วยกระบวนการใหม่ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คือ กระบวนการ “เห็น รู้สึก เปลี่ยนแปลง” ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ประสบความสำเร็จ ได้ด้วยการชี้แจงถึงปัญหาในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง หรือให้คำตอบในการแก้ปัญหา ผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้แสดงให้ทุกคนได้เห็นด้วยวิธีที่ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะด้วยการทำให้ทุกคนได้เห็นได้ยิน หรือได้สัมผัส ส่งผลให้การบริหารงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิผล

บทสรุป

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน มีความเกี่ยวข้องร้อยรัดกันในการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้ครูร่วมมือในการทำงานด้วยความเต็มใจ ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนักและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การที่ผู้นำจะประพฤติในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม อย่างไรก็ตามผู้นำก็ต้องคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ตาม มีการดูแลเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่า เมื่อผนวกกับความ เอาใจใส่ ความต้องการของปัจเจกบุคคล ปัจจัยนั้นก่อให้เกิดสัมฤทธิผลของแต่ละบุคคล และผู้นำสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้สูงขึ้นอีก สำหรับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นกันที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงพึงมี เพราะการที่ผู้นำเป็นตัวแบบที่ดีแก่ผู้ตาม เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา มีความไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน ผู้ตามมีความพยายามประพฤติปฏิบัติตนเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดของตนเอง โดยนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการจัดอบรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่พึงมี และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้กับสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำข้อค้นพบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นข้อมูลประกอบ การพิจารณากำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษาต่อไป

1.3 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปประเมินตนเองในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่มีปัญหา และสามารถนำข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีทิศทางที่ชัดเจนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการการวิจัย

2.1 ควรมีศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

2.2 ควรมีศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สงผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

2.3 ควรทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบ ยืนยันผลการวิจัยอีกครั้ง อันจะทำให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2555). *การนิเทศในสถานศึกษา.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ชัยวัฒน์ พนมวรชัย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียนเครือข่ายมูลนิธิลาซาล. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธัญญามาศ แดงสีดา. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์*ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

ไมตรี คงนุกูล. (2553). การศึกษาภาวะผู้นำแหงการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติคินเคด กรุงเทพ. *สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2564.* เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุขุม จูสนิท. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Bass, Bernard M. and Avolio, Bruce J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership*. Thousand Oaks. Calif.: Sage. 3-4.

Cronbach Lee Joseph. (1974). *Essentials of Psychological testing*. New York: Harper and Row.

Fernando, Delini M. & Herlihy, Barbara R. (2010). Supervision of Group Wor: Infusing the Spirit of Social Justice. *Journal for Specialists in Group Work*, (35)(3): 281-289.

Harris, B.M. (1985). *Supervision Behavior in Education*. (2nd ed). Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement.

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw Hill Book Company.

Michelle Holverson. (2020). *Effective Leadership in the 21st Century*. Retrieved [17 August January 2020] from http://www.leadingtoday.org/Onmag/sepoct04/mhsepoct04.html

Yukl, G.A. (1998). *Leadership in organizations* (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผล การบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Guidelines for Developing Creative Leadership of School Administrators to Increase Administrative Effectiveness in Sikhoraphum Integrated Network 2 under Surin Primary Educational Service Area Office 1

[1]**จริยา เกื้อประโคน** Jariya Kueaprakhon
[2]**สาริศา เจนเขว้า** Sarisa Jankwao
[12]สำนักศึกษาทั่วไป, วิทยาลัยเทคโนโยลีสยาม
[12]General Education, Siam Technology College
[1]Corresponding author, e-mail: jariyakuaprakonn@gmail.com

Received May 28, 2023; **Revised** November 20, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหาร กลุ่มตัวอย่างคือ ครูจำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซีและมอร์แกน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำงานแบบทีม ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารได้แก่ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อพิจารณาต้นทุนของสถานศึกษาในการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้สูงขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านการเรียน มีความสุข มีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพและมีค่านิยมที่เหมาะสมตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้เรียนพึงมี

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการบริหาร; แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research objectives were to 1) study and compare creative leadership of school administrators 2) to study the guidelines for developing creative leadership of school administrators to increase administrative effectiveness. The research population was teachers. The samples were 140 teachers in Sikhoraphum Integrated Network 2 under Surin Primary Educational Service Area Office 1. The samples in this research were teachers in Sikhoraphum Integrated Network 2 under Surin Primary Educational Service Area Office 1. The Sample size was determined from Craigie and Morgan's table and simple random. The research tools were questionnaires, the consistency index was 0.67-1.00, and the confidence was 0.92. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance and content analysis. The results of the research were as follows: 1) The creative leadership of school administrators in the Sikhoraphum Integrated Network 2 under the Surin Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level overall. The averages can be sorted from highest to lowest as follows: Team work, Flexibility and creativity 2) a comparison of the levels of creative leadership of school administrators in the Sikhoraphum Integrated Network 2 under the Surin Primary Educational Service Area Office 1, classified by work experience by Overall and each aspect were not different, and 3) guidelines for developing creative leadership of school administrators to increase administrative effectiveness. Executives must have the ability to effectively cope with changes and unexpected situations. There is an analysis and synthesis of the educational institution context in order to consider the cost of the educational institution in order to improve the efficiency of the educational institution. By focusing on learning quality, happiness, good health, aesthetics and values that are suitable according to the educational standards that learners should have.

Keywords: Administrative effectiveness; Development guidelines; Creative Leadership

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรทั้งยังเป็นผู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างมาก ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของกลุ่มคน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆเนื่องจากภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคล ดังนั้นผู้บริหารของทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของ

ตนเอง ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิผลและในภาวะเช่นนี้ สมรรถนะของผู้นำที่เรียกว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้นและได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงดังกล่าว สามารถตอบสนองต่อความคาดหวัง ความต้องการของบุคคลและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสมจึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีทักษะการบริหารงานและทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันต่อโลกในปัจจุบันนี้ และเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้บริหารในฐานะผู้นำจึงจำเป็นที่จะต้องมี “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์” เพื่อให้สามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 พบว่ายังมีปัญหาบางประการเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานที่ขาดความชัดเจน ไม่สะท้อนสภาพปัญหาองค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเสนอผลงานเข้ารับการประเมิน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการเสนอผลงาน ควรมีการพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีความรู้ ความเข้าใจและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อการบริหารการจัดการศึกษาในภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษา และการบริหารงานในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 ยังพบปัญหา การขาดผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 1 พบปัญหาการขาดผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทำให้ขาดการบริหารงานที่มีประสิทธิผล ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการบริหารสถานศึกษาและสามารถนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการทำงานแบบทีมและด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5 หมายถึง มีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู 2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และ 4. ด้านความสำเร็จของผู้เรียน

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ รูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและกรอบการวัดตัวแปร

2. สร้างแบบสอบถามได้กำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) และแบบปลายเปิด

3. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Conceptual Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน แล้ววิเคราะห์การหาค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

5. นำผลการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความเหมาะสม ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามฉบับนี้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในสถานศึกษา คือโรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลจากการทดลองใช้เครื่องมือมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ อีกครั้ง จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 220 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ได้จำนวน 140 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยทำการสุ่มอย่างง่ายและคำนวณหาสัดส่วนแต่ละโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการสำนักศึกษาทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนจากตัวอย่างด้วยตนเองตามวันและเวลาที่กำหนดภายในระยะเวลา 7 วันหลังแจกแบบสอบถาม

4.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

5.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert)

5.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ใช้ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว one way ANOVA หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

5.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมมีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานแบบทีม รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับพฤติกรรมความสามารถ			
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.50	.50	มากที่สุด	2
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.48	.55	มาก	4
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.44	.61	มาก	5
4. ด้านการทำงานแบบทีม	4.52	.56	มากที่สุด	1
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.49	.59	มาก	3
รวม	**4.49**	**.53**	**มาก**	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (sig = 0.797) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	Ms	F	Sig

1.ด้านการมีความยืดหยุ่น	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.050	0.951
	ภายในกลุ่ม	35.74	137	0.26		
	รวม	35.77	139			
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	0.26	2	0.13	0.425	0.655
	ภายในกลุ่ม	41.98	137	0.30		
	รวม	42.24	139			
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	0.21	2	0.10	0.283	0.754
	ภายในกลุ่ม	51.56	137	0.37		
	รวม	51.77	139			
4. ด้านการทำงานแบบทีม	ระหว่างกลุ่ม	0.4	2	0.02	0.075	0.928
	ภายในกลุ่ม	44.07	137	0.32		
	รวม	44.12	139			
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.23	2	0.11	0.326	0.722
	ภายในกลุ่ม	48.40	137	0.35		
	รวม	48.63	139			
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	Ms	F	Sig
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.06	0.227	0.797
	ภายในกลุ่ม	39.15	137	0.28		
	รวม	39.28	139			

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้

ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารควรใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร ผู้บริหารสามารถสนับสนุน ให้คำปรึกษา ชี้แนะให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูหาความรู้ก้าวทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูอย่างเท่าเทียม สร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีแรงผลักดัน มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมในทุกด้านที่ครูต้องการ มีการจัดอบรมเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาให้แก่ครูเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียน ควรลดภาระงานของครูให้ได้มีเวลาสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่ให้อิสระทางความคิดในการสอนแก่ครู ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนและสร้างนวัตกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการสอนและสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษานโยบายมาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง หลักสูตรการศึกษา การศึกษาบริบทของสถานศึกษาเพื่อ

สร้างวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นจากหลายๆฝ่ายทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ชุมชน เพื่อให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายในการวางแผนพัฒนาร่วมกัน มีการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไข มีการบูรณาการการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม มีการวางแผนการบริหารทั้ง 4 ฝ่าย (ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายบุคลากรและฝ่ายบริหารงานทั่วไป) อย่างมีระบบ มีการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้ทำงานตรงตามความถนัด เช่น จัดครูผู้สอนให้ตรงเอก นำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและครอบคลุมถึงการดูแลบริบทแวดล้อมของสถานศึกษาให้น่าอยู่และพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานละมีความปลอดภัยในสถานศึกษา สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างบรรยากาศจัดห้องเรียนให้น่าเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลงมือปฏิบัติและกล้าแสดงออก ปรับปรุงบริบทสถานศึกษาให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดบริบทสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลและระหว่างสถานศึกษา มีการสร้างความไว้ใจ ความใกล้ชิดและมีเจตคติที่ดีต่อกัน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากความร่วมมือของชุมชนแล้ว ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาต้องมีแรงดึงดูดให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

ด้านความสำเร็จของผู้เรียน ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้านเรียนดี เก่ง มีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพและมีค่านิยมที่เหมาะสมตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้เรียนพึงมี ส่งเสริมและสนันสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและตามความสนใจ สถานศึกษามีการฝึกการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการได้ลงมือทำปฏิบัติจริง ฝึกทักษะการพูดสื่อสาร มีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีทักษะในการดำเนินชีวิต พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้นำ ผู้ตาม กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เปิดใจกว้างรับฟังคำวิจารณ์และพยายามเข้าใจความต้องการของผู้อื่นอย่างแท้จริง สถานศึกษาควรศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ การแสดงความสามารถและความต้องการของผู้เรียนภาพรวมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าแข่งขันทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีการติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความต้องการในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเมื่อสำเร็จการศึกษา การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้จำกัดอยู่แค่การศึกษาในห้องเรียนหรือการเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งรวมถึง การเรียนรู้ทักษะด้านงานอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อการเพิ่มทางเลือกในการศึกษาต่อและ การประกอบอาชีพของนักเรียนต่อไปในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมมีพฤติกรรมความสามารถอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานแบบทีม รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะด้านการทำงานเป็นทีมและการมีความยืดหยุ่นนั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณณัฐ ช่วยงาน ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ณณัฐ ช่วยงาน, 2565)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเอกรินทร์ ไชยแสง และคมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมควรกำหนดรูปแบบการบริหารของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้บุคลากรร่วมแสดงความคิดเห็น ควรใช้วิธีการระดมความคิดและวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการแก้ไขปัญหา (เอกรินทร์ ไชยแสง และคมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล, 2565)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายดังกล่าว จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดดังกล่าว ให้ความสำคัญของต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้นำส่วนใหญ่ใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารงานและการตัดสินใจ ซึ่งทำให้บุคลากรทุกคนได้รับความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัยริน สมาแอ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (อัยรีน สมาแอ, 2562) และยังสอดคล้องกับซูไฮรี มะลีเป็ง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นราธิวาส เขต 2 พบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการ ทำงานและขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (ซูไฮรี มะลีเป็ง, 2564)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อกำหนดภาพในอนาคตที่จะไปสู่การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว ด้านการทำงานแบบทีม ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นความสำคัญของทีมงานและการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารรับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของณณัฐ ช่วยงาน ที่ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญอย่างสูงยิ่งในประเด็นของความสำเร็จของผู้เรียนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการศึกษา และเป็นเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย (ณณัฐ ช่วยงาน, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการสีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการสีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ 2) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อกำหนดภาพในอนาคตที่จะไปสู่การเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารมีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว 4) ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นความสำคัญของทีมงานและการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ 5) ผู้บริหารรับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ

จากการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1ได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษานโยบายมาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง หลักสูตรการศึกษา การศึกษาบริบทของสถานศึกษาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน 3) ผู้บริหารควรสนับสนุนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและครอบคลุมถึงการดูแลบริบทแวดล้อมของสถานศึกษาให้น่าอยู่และพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียน และ 4) ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนอย่างมีคุณภาพ ทั้งทางด้านเรียนดี เก่ง มีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพและมีค่านิยมที่เหมาะสมตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้เรียนพึงมี

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีขรภูมิ 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารควรมีความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อกำหนดภาพในอนาคตที่จะไปสู่การเปลี่ยนแปลง

1.3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว

1.4 ด้านการทำงานแบบทีม ผู้บริหารควรมีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นความสำคัญของทีมงานและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรรับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ

1.6 ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารควรใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร

1.7 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษานโยบาย มาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง หลักสูตรการศึกษา การศึกษาบริบทของสถานศึกษาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน

1.8 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและครอบคลุมถึงการดูแลบริบทแวดล้อมของสถานศึกษาให้น่าอยู่และพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียน

1.9 ด้านความสำเร็จของผู้เรียน ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนอย่างมีคุณภาพ ทั้งทางด้านเรียนดี เก่ง มีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพและมีค่านิยมที่เหมาะสมตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้เรียนพึงมี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2.2 ควรจะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ซูไฮรี มะลีเป็ง. (2564). “*ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2*”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ณณัฐ ช่วยงาน. (2565). “*ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2*”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564.* สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565 จาก http://www.surinarea1.go.th/srn1/index.php/rpct/1783-2564-3

อัยริน สมาแอ. (2562). “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3”. *สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เอกรินทร์ ไชยแสง และคมสันทิ์ ขจรปัญญาไพศาล. (2565). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(38):* 215-224.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational And Psychological Measurement,* (30)(3): 607-610.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

Ethical Leadership Affecting the Learning Organization of School under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3

[1]**ภัชลภา เตชะสุขิตกุล** Puchlapa Techasukhitkul
[2]**จรัส อติวิทยาภรณ์** Jarus Ativittayaporn
[3]**สุดาพร ทองสวัสดิ์** Sudaporn Thongsawat
[123]คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[123]Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University
[1]Corresponding author, e-mail: puchlapa.tec085@hu.ac.th

Received June 4, 2023; **Revised** November 21, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษา การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา พื้นที่วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 322 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมุติฐานใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ3) การวิเคราะห์ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นพลเมืองดี (X4) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการณ์พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ Y / = 3.989 + .068X4 สมการณ์พยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน Z/Y = .115 X4

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม; การศึกษาประถมศึกษา; องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This aimed to study 1) the school administrators' ethical leadership; 2) the being as learning organizations of schools and 3) the ethical leadership affecting the learning organization under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3. The samples comprised of 322 teachers. The research instrument was a five – level rating scale questionnaire with a reliability of the whole questionnaire at 0.99. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The results of the study were as follows. 1) The school administrators' ethical leadership was rated at the high level. 2) The being as learning organizations of schools was rated at the high level. 3) The ethical leadership affecting the learning organization under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, it was found that the citizenship (X4) was the best predictor of the learning organizations of schools. There predictors could mutually explain the variance of the learning organization under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 with the statistical significance at .05 level. The predictive regression equations were as follows. Raw score regression equations: Y / = 3.989 + .068X4 Standard score regression equations: Z/Y = .115 X4

Keywords: Ethical Leadership; Primary Education; Learning Organization

บทนำ

การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ที่บัญญัติไว้ว่า "การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์" เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งในปัจจุบันเกิดการแข่งขันในทุกๆ ด้านของแต่ละองค์กรมีความรุนแรงมากขึ้น ไม่เว้นแม้แต่องค์กรทางด้านการศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องแข่งขันกันเองเฉพาะในประเทศเท่านั้น ยังต้องแข่งขันกับองค์กรจากต่างประเทศอีกด้วย การได้มาซึ่งความเป็นหนึ่งหรือการได้เปรียบองค์กรอื่นๆ อย่างยั่งยืนนั้นสมาชิกในองค์กรถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นแต่ละองค์กรจึงพยายามที่จะสร้าง "องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)" ขึ้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาในบุคลากรทุกระดับขององค์กรรวมทั้งเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองและขององค์กรให้สามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ แล้วให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของงานอย่างต่อเนื่อง

สถานศึกษานับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพตามมาตรฐานให้แก่ผู้เรียนซึ่งในการบริหารการศึกษาในระดับสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารการศึกษาสำคัญต่อความสำเร็จของหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับตำแหน่งของผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ (ภารดี อนันต์นาวี, 2551) โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นทีมและเพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่การจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศกระบวนการบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ย่อมมาจากการบริหารงานที่ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารจึงเป็นพลังในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งการบริหารจัดการเป็นภารกิจหลักและหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับต้องมีหน้าที่อำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม แก้ไขปัญหา พัฒนาการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ในระบบทั้งการวางแผน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไปและงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ผู้บริหารจึงนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม ซึ่ง Brown et al. ให้คำนิยามว่า “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” ว่าหมายถึงการแสดงออกแห่งความประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมถูกต้องตามธรรมนองครองธรรมทางปฏิบัติของบุคคล และระหว่างบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กัน หมายรวมถึงการส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติดังกล่าวไปสู่ผู้ตาม ผ่านการสื่อสารสองทาง การเสริมสร้างอุปนิสัยจริยธรรมให้แข็งแกร่ง และการตัดสินใจการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำด้วยการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามการตัดสินใจที่เป็นไปตามหลักของการมีเหตุผล มีความเสียสละ แสดงออกถึงความรับผิดชอบเมื่อเกิดปัญหาหรือแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง รวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา (Brown et al., 2005)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 193 แห่ง และการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกันในด้านการบริหารงาน ทั้ง 4 งานหลัก คือ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มมีผลการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันในเรื่องของผล

การทดสอบและประเมินผลระดับชาติ O-NET ของนักเรียนอีกทั้งยังรวมถึงขนาดสถานศึกษาและการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนต้องใช้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษารวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการและความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพราะปัญหาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผู้บริหาร สถานศึกษาไม่ใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อการบริหารการศึกษาอย่างเหมาะสมกับอำนาจที่ได้รับและมีอยู่ และผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในหลายกรณี ทั้งในการปฏิบัติงานของตนเองและส่วนที่ทำให้ครูและบุคลากรอื่นๆ เสียหาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3
2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มประชากร คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 701 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 322 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) หลังจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 แบ่งเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 51 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน

ตอนที่ 3 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 45 ข้อ แบ่งเป็น 7 ด้าน

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .990

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 322 ฉบับ โดยใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 แล้วกำหนดให้ตอบแบบสอบถามภายใน 15 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 322 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยใช้วิธีแบบขั้นตอน (stepwise)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ รองลงมาคือด้านความเคารพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความไว้วางใจ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม

(n = 322)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความไว้วางใจ	3.89	.14	มาก
2. ความรับผิดชอบ	3.99	.09	มาก
3. ความเคารพ	4.00	.12	มาก
4. ความเป็นพลเมืองดี	3.97	.12	มาก
5. ความยุติธรรม	3.92	.10	มาก
6. ความซื่อสัตย์	4.09	.10	มาก
รวม	**3.97**	**.05**	**มาก**

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นด้านด้านการคิดอย่างเป็นระบบซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3

อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการให้อำนาจและด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม

(n = 322)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้	3.79	.16	มาก
2. การมีรูปแบบการคิด	3.93	.15	มาก
3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.55	.19	มาก
4. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	3.74	.18	มาก
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	3.45	.20	ปานกลาง
6. การใช้เทคโนโลยี	3.55	.23	มาก
7. การให้อำนาจ	3.92	.19	มาก
รวม	**3.72**	**.07**	**มาก**

3. การวิเคราะห์ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นพลเมืองดี (X4) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .115 มีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 1.30 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ Y / = 3.989 + .068X4

สมการพยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ Z/Y = .115 X4

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

(n = 322)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (X)	(x_1)	(x_2)	(x_3)	(x_4)	(x_5)	(x_6)	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y)
1. ความไว้วางใจ (x_1)	-	.196	.053	.142	.064	.069	.063
2. ความรับผิดชอบ (x_2)	.196	-	.079	.105	.029	.075	.084
3. ความเคารพ (x_3)	.053	.079	-	.045	.111	.054	.017
4. ความเป็นพลเมืองดี (x_4)	.142	.105	.045	-	.027	.007	.115

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (X)	(x_1)	(x_2)	(x_3)	(x_4)	(x_5)	(x_6)	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y)
5. ความยุติธรรม (x_5)	.064	.029	.111	.027	-	.052	.075
6. ความซื่อสัตย์(x_6)	.069	.075	.054	.007	.052	-	.0.19

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์ถดถอยของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ตัวแปรพยากรณ์	B	St. Error	β	t	p-value
ค่าคงที่	3.989	.131	-	30.522***	.000
ความเป็นพลเมืองดี (X_4)	.068	.033	.115	2.070*	.039
ความไว้วางใจ (X_1)	-	-	.081	1.446	.149
ความรับผิดชอบ (X_2)	-	-	.097	1.745	.082
ความเคารพ (X_3)	-	-	.022	.401	.689
ความยุติธรรม (X_5)	-	-	.079	1.416	.158
ความซื่อสัตย์ (X_6)	-	-	.018	.327	.744
a = 3.989, R = .115, R^2 = .013, Adj. R^2 =.010, df=1, SE = .131					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเคารพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเป็นพลเมืองดีด้านความไว้วางใจ และด้านความยุติธรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีความซื่อสัตย์ ทำงานตามคำมั่นสัญญา ตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ เป็นคนมีสัจจะ พูดจริงทำจริง แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ให้เกียรติและไม่ประพฤติล่วงเกินข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียน สร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในองค์กร รักและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown et al. ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) จะต้องประกอบด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความไว้วางใจ (Trust) นอกจากนี้แล้วจะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินปัญหาโดยใช้ความยุติธรรม (Fairness) และเสมอภาค (Equal) ใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) และมีความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) และเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและในการทำงานมักจะสื่อสารกับผู้ตามในเรื่องจริยธรรมสร้างมาตรฐานของจริยธรรมที่ชัดเจนและมีการให้รางวัลหรือการลงโทษเพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้เกิดผล คือ ประสิทธิผลของผู้นำ ความพึงพอใจในการทำงานและการอุทิศตนเพื่องานของผู้ตามและพวกเขาจะมีความเต็มใจที่จะ

รายงานถึงปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้บริหารทราบ (Brown et al., 2005) ส่วนไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในการโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติตนให้เหมาะสมของผู้นำ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ การเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ สามารถทำให้เกิดความยุติธรรมและเป็นธรรมกับทุกคนได้ มีการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมโดยมีภาวะผู้นำทางด้านจริยธรรมตลอดเวลา โดยพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้นำจะทำให้เกิดบรรยากาศการพัฒนาได้เป็นอย่างดี (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน (วิภาวดี อินทร์ด้วง, 2561) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญศิริ สมเรือน ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน (เพ็ญศิริ สมเรือน, 2560) อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามเพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนในองค์กรปฏิบัติตามได้อย่างดีงาม

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการให้อำนาจ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปรับเปลี่ยนความคิด และวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานโดยไม่ยึดติดหลักการมากเกินไป มีความยืดหยุ่นทางความคิด พร้อมที่จะเรียนรู้รูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ ได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น ปฏิบัติตนได้จริงตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ของสถานศึกษา สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ทุกที่ ทุกเวลา และแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยการใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่บุคลากรเรียนรู้ที่จะขยายขีดความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานตามความปรารถนาของพวกเขา เป็นองค์กรใหม่ๆ และมีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิดที่จะให้ความรู้เป็นองค์กรที่มีการสร้างความใฝ่ฝันร่วมกันได้อย่างอิสระ และเป็นองค์กรที่มีบุคลากรเรียนรู้วิธีที่จะเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Senge, 1990) นอกจากนี้อังศุมาลิน กุลฉวะ ยังกล่าวอีกว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีการตื่นตัวมุ่งเน้นในการแสวงหาความรู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีการถ่ายโอนความรู้และปรับแต่งความรู้ไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะสะท้อนต่อความรู้ใหม่ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่มุ่งเน้นให้องค์กรและบุคลากรมีกระบวนการทำงานที่เพียบพร้อมไปด้วยประสิทธิภาพและมีผลการปฏิบัติงานที่เปี่ยมไปด้วยประสิทธิผล (อังศุมาลิน กุลฉวะ, 2561) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนครินศร์ จับจิตต์ ที่พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านการให้อำนาจและสร้างความสามารถให้กับบุคลากรและด้านการปรับเปลี่ยนองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

รองลงมา คือ ด้านการเพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้และด้านการจัดการความรู้ (นครินศร์ จับจิตต์, 2562)

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นพลเมืองดี (X4) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .115 และมีอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับร้อยละ 1.30 สามารถจัดเรียงลำดับตัวแปรที่พยากรณ์ที่ส่งผลทางบวกต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษายังมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน การเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ โดยมองเห็นภาพความสัมพันธ์กันเป็นระบบโดยรวมค่อนข้างน้อย การจัดลำดับความสำคัญในการทำงานอย่างเป็นระบบค่อนข้างน้อย ทำงานอย่างเป็นระบบ การใช้ข้อมูลย้อนกลับการตรวจสอบซ้ำ และการระดมความคิดในการทำงาน ผู้บริหารรักและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เคารพกฎหมาย และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รู้จักใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบอย่างด้านพลเมืองที่ดี พัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้รอบรู้ หรือเชี่ยวชาญในด้านการบริหาร เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับตนเอง ใช้ระเบียบข้อบังคับอย่างเสมอภาค ไม่มีอคติส่วนตน เป็นตัวอย่างของการอุทิศตน และเสียสละตน เพื่อองค์กร และผู้บริหารเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีในทุกโอกาส

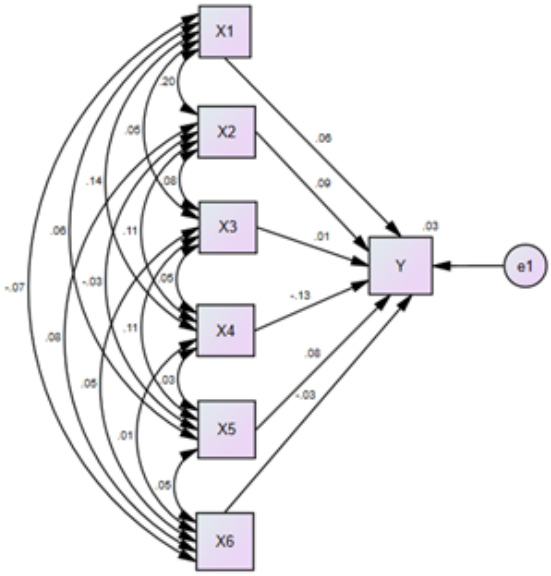
นอกจากนี้ Karakose ยังกลาวถึง ความเปนพลเมืองดีของผูมีภาวะผูนำเชิงจริยธรรม นั้นจะตอง พิจารณาจากองคประกอบ คือ 1) ดานตนเอง โดยเห็นวาพฤติกรรมดานจริยธรรมของผูบริหารโรงเรียน จะทำใหเกิดบรรยากาศการพัฒนาไดเปนอยางดี ผูนำจะตองทำในสิ่งที่ถูกตองมีความรูสึกและแสดงออก ถึงการขอบคุณหากมีใคร ปฏิบัติตามหลักของความถูกตองเปนจริง 2) ดานหนาที่ของพลเมือง ผูนำที่ดีจะแสดงออกถึงความเปนผูมีหนาที่พลเมืองดี คือ การใหความชวยเหลือหรือการใหบริการ 3) ดานการเมืองการปกครอง ในทัศนะนี้ผูนำที่ดีจะตองเขาใจ และเขาถึงในเรื่องทางการเมืองหรือการปกครอง ซึ่งไดแก ปกปองสิทธิสวนบุคคล เคารพกฎระเบียบ กฎหมายและคานิยมที่ดีงามของสังคม (Karakose, 2007) ส่วน Mowbray กลาวถึงความเปนพลเมืองดีวาผูมีภาวะผูนำเชิงจริยธรรมนั้นจะพิจารณาองคประกอบ คือ 1) ความรับผิดชอบตอองคกร ผูนำจะการรักษาองคกรใหคงอยูผูนำที่ดีมีความรับผิดชอบตอเปาหมายขององคกร การตัดสินใจอยางมีจริยธรรมเปนสวนประกอบที่สำคัญ ภาวะผูนำเชิงจริยธรรมจะสงเสริมใหเกิดการลดระดับของการสูญเสียไปโดยเปลาประโยชน การรักษาสิ่งแวดลอมขององคกร มีสิ่งแวดลอมภายใน สิ่งแวดลอมในที่ทำงาน การใหความจูงใจ การจูงใจถึงเปาหมาย 2) ดานการเมืองการปกครอง จะเคารพในกฎและขอหามภาวะผูนำเชิงจริยธรรม จะพยายามกระตุนกีดขวางอันตรายที่จะมีมาถึง 3) ดานการพัฒนาตนเองและการดำรงไวซึ่งทักษะความรู และประสบการณในตัวเองและคนอื่น 4) ดานหนาที่พลเมือง คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายและเกี่ยวของกับมนุษย ซึ่งมีสาเหตุมาจากการประยุกตใชเทคโนโลยีภาวะผูนำเชิงจริยธรรม จะทำใหแนใจวาจะตองไมมีอันตรายใดๆ เขามาถึงประชาชน ซึ่งเกิดจากการประยุกตเทคโนโลยีและการนำดวยการใหบริการ (Mowbray, 2009)

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_4) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .115 มีค่าคงที่เท่ากับ 3.989 และมีอำนาจการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 1.30

สมการณ์พยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y' = 3.989 + .068X_4$

สมการณ์พยากรณ์ทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ $Z'_Y = .115\ X_4$

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมสงขลา เขต 3

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ รองลงมาคือด้านความเคารพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความไว้วางใจ ส่วนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นด้านด้านการคิดอย่างเป็นระบบซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีรูปแบบการคิด ด้านการให้อำนาจและด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ดีที่สุด คือ ด้านความเป็นพลเมืองดี ดังนั้นในการพัฒนาผู้บริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรได้รับการฝึกอบรมส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านความเป็นพลเมืองดี เพื่อผู้บริหารสามารถนำความรู้และการปฏิบัติตนด้านความเป็นพลเมืองดี ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อผลประโยนช์ของสถานศึกษาต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การที่จะมุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องเน้นให้บุคลากรในสถานศึกษาคิดอย่างเป็นระบบ ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในหน่วยงาน/จังหวัดอื่นๆ เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ และใช้ในการปรับปรุง วางแผนพัฒนาและกำหนดนโยบาย ภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

นครินศร์ จับจิตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

เพ็ญศิริ สมเรือน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). *ความรู้คู่คุณธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี.

วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ*

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อังศุมาลิน กุลฉวะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วิทยานิพนธครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

Brown, M. E. et al. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, (97)(10): 117–134.

Karakose, T. (2007). High school teachers' perceptions towards principals' ethical leadership in Turkey. *Asia Pacific Education Review*, 8(3): 464-477.

Krejcie, Robert V., and Daryle, W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal for Education and Psychological Measurement,* 30(3): 608-616.

Mowbray, D. (2009). Code of Conduct for Ethical Leadership a Discussion Document. Retrieved [10 May 2023]. from http://www.derekmowbray.co.uk.

Senge, P.M. (1990). *The fifth discipline the art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Development of Physical Education Instructional Model by Applying Transfer of Learning Approach and Strategic Life Planning to Enhance Physical Activity in Daily Life of Upper Secondary School Students

[1]**คมชนัญ โวหาร** Komchanun Voharn
[2]**สุธนะ ติงศภัทิย์** Suthana Tingsapat
[3]**เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย** Teprasit Gulthawatvichai
[12]สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[12]Program in Health and Physical Education, Chulalongkorn University
[3]สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[3]Program in Sports and Exercise Science, Chulalongkorn University
[1]Corresponding author, e-mail: komtp105@hotmail.com

Received June 7, 2023; **Revised** November 12, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 4) การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม 2) สร้างความเข้าใจในหลักการ 3) สร้างสถานการณ์ 4) วางแผนยุทธศาสตร์ 5) สรุปและประเมินผล

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้พลศึกษา; การถ่ายโยงการเรียนรู้; การวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต; กิจกรรมทางกาย

Abstract

The purpose of this research was to develop of physical education instructional model by applying transfer of learning approach and strategic life planning to enhance physical activity in daily life of upper secondary school students. The research procedure consisted of four phases: 1) review literature 2) development of instructional model 3) validation of instructional model 4) improvement and presentation of instructional model. The results showed that. physical education instructional model by applying transfer of learning approach and strategic life planning to enhance physical activity in daily life of upper secondary school students have four components: 1) principles and concepts 2) purpose 3) instructional process 4) measurement and evaluation. The instructional process consisted of five phases: 1) prepare 2) build understanding of principles 3) create a situation 4) strategic planning 5) summarize and evaluate.

Keywords: Physical education Instruction; Transfer of learning approach; Strategic life planning; Physical activity

บทนำ

กลุ่มโรค NCDs (Noncommunicable diseases หรือโรคไม่ติดต่อ) เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลก และเป็นกลุ่มโรคที่มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงในประเทศไทย จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อัตราการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในประชากรไทย โดยในปี พ.ศ. 2564 โรคไม่ติดต่อที่เป็นสาเหตุการตาย 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคมะเร็ง (รวมทุกประเภท) โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจขาดเลือด โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) เป็นที่ทราบกันถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางกายกับภาวะสุขภาพต่างๆ โดยเฉพาะการเกิดกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) การมีกิจกรรมทางกายในระดับต่ำหรือไม่เพียงพอนั้นสัมพันธ์กับการเสียชีวิตโดยรวมและการเสียชีวิตจากสาเหตุหลายโรค ในทางกลับกันประโยชน์ของการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ จะส่งผลต่อการลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร การเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด ภาวะโรคอ้วน โรคเบาหวานประเภท 2 ภาวะโรคกระดูพรุน และโรงมะเร็งลำไส้ใหญ่ (ธำรงค์ บุญพรหม, 2563)

แม้ว่าจะมีข้อมูลในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางกาย และอัตราการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ แต่จากการสำรวจระดับกิจกรรมทางกายในประชากรไทยจากหลายหน่วยงาน รายงานผลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประชากร 1 ใน 3 มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการมีกิจกรรมทางกายของเด็กและวัยรุ่นไทย ที่มีระดับการออกกำลังกายเพียงพอมีเพียงแค่ร้อยละ 27 (คณะกรรมการพัฒนาแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย, 2561) ที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการให้โรงเรียนได้มีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมทางกายแก่เด็กนักเรียน เช่น ในเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 10 องค์ประกอบ ซึ่งมีองค์ประกอบในการประเมินกิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ซึ่งสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม หรือ

ชมรมที่เกี่ยวกับ การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการสำหรับนักเรียน (กรมอนามัย, 2558) แต่ด้วยกิจกรรมเหล่านั้นเป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียนนักเรียนทุกคนอาจไม่ได้เข้าร่วม หรือเข้าร่วมแต่ไม่เพียงพอ ดังนั้นในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในโรงเรียนที่นักเรียนสามารถได้เข้าร่วมทุกคน ได้แก่ การสอนพลศึกษา

ทั้งนี้จากการศึกษาหลักในการจัดการเรียนการสอน และหลักการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถให้นักเรียนพัฒนาทักษะการบริหารจัดการตนเอง และสามารถช่วยพัฒนาเจตคติของนักเรียน พบว่า แนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต (Strategic Life Plan: SLP) ซึ่งเป็นแนวคิดที่พัฒนาและประยุกต์การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ที่ใช้ในการบริหารองค์กร มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคล เพื่อให้เป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ช่วยจูงใจให้บุคคลมุ่งมันไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งหลักการตามแนวคิดดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมทางกาย และทักษะการบริหารจัดการตนเองของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมทางกายแล้ว นักเรียนควรที่จะนำความรู้ และทักษะที่ได้จากการเรียนในชั่วโมงเรียน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการศึกษาพบว่าแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ให้นักเรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปใช้ในอีกสถานการณ์หนึ่ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าปัญหาเรื่องเด็กวัยรุ่น หรือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอต่อการมีสุขภาพดีมีจำนวนมาก ซึ่งได้มีรูปแบบในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางกายในรูปของกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียน อาจทำให้เด็กนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นไม่ทั่วถึง ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษา และในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้กับนักเรียนนั้นควรที่จะมีการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการมีกิจกรรมทางกาย พัฒนาทักษะในการบริหารจัดการตนเอง รวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา และเป็นแนวทางในการเพิ่มระดับการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี และเป็นการป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้พลศึกษา

1.3 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้

1.4 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยบูรณาการหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากขั้นตอนที่ 1

2.1 บูรณาการหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นหลักการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 คาบเรียน

2) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยเน้นการกิจกรรมพลศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเป็นหลัก

3) พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงตามจุดประสงค์ ความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิธีการพิจารณาตามดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) โดยตั้งเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

3.2 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบพิจารณาความตรงตามจุดประสงค์ ความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4.1 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพลศึกษา จำนวน 5 ท่าน ได้พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.2 ผู้วิจัยนำผลจากการประเมินความเหมาะสมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3 นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา สามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) หลักการ และแนวคิดของรูปแบบ เป็นการกล่าวถึงความเชื่อและแนวความคิดของทฤษฎีที่รองรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นตัวชี้นำกำหนดจุดประสงค์เนื้อหากิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นส่วนที่ระบุความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบ เป็นส่วนที่ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Joyce & Weil, 2000)

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้พลศึกษา มีหลักการ วิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติทักษะจริงด้วยตนเอง ซึ่งหลักและวิธีการสอนวิชาพลศึกษานั้น สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียม/อบอุ่นร่างกาย และพัฒนาสมรรถภาพทางกาย 2) ขั้นนำ (นำเข้าสู่บทเรียน) อธิบาย และสาธิต 3) ขั้นฝึกหัด (ฝึกหัดทักษะ) 4) ขั้นนำไปใช้เล่นเพื่อความสนุกสนาน และ 5) ขั้นสรุปและสุขปฏิบัติ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548)

1.3 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ มีรูปแบบดังนี้

1) การสร้างสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์เดิม หรือสถานการณ์ที่จะนำไปใช้ในอนาคต จะเป็นการกระตุ้นประสบการณ์การเรียนรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ในอนาคตได้

2) การสรุปหลักการและวิธีการของผู้เรียน จะส่งเสริมความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่นได้ จึงควรสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักการอย่างถ่องแท้

3) การสร้างกระบวนการทางปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์การเรียนรู้ไปสู่บริบทใหม่ได้ ทำได้โดยการฝึกฝนรวบรวมข้อมูล และการเลือกใช้ข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผล และประยุกต์ใช้

ข้อมูลด้วยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในบริบทต่างๆ ที่ หลากหลาย จากง่ายไปสู่บริบทที่มีความซับซ้อน

4) การพัฒนากระบวนการรู้คิด เพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์ ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในการเรียนรู้หรือ แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ ทำได้โดยให้ผู้เรียนฝึก เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับกับความรู้เดิม ฝึกเลือกใช้กลวิธี การคิดและแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจง และเหมาะสม ฝึกการวางแผน ตรวจสอบ และ ประเมินผล (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2550)

1.4 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต จากการศึกษา สามารถสรุปหลักการของแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต ได้ดังนี้ (อดิศร บาลโสง, 2557)

1) การศึกษาเป้าหมายด้านการเรียนควบคู่กับเป้าหมายชีวิตที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสู่การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ของตนเองได้ อย่างเหมาะสม

2) การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จด้านการเรียนรู้ที่ท้าทาย สามารถสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนมีความพยายามด้านการเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

3) การวิเคราะห์และประเมินตนเองอย่างรอบด้าน เพื่อการวางแผนการเรียนรู้อย่างละเอียดรอบคอบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

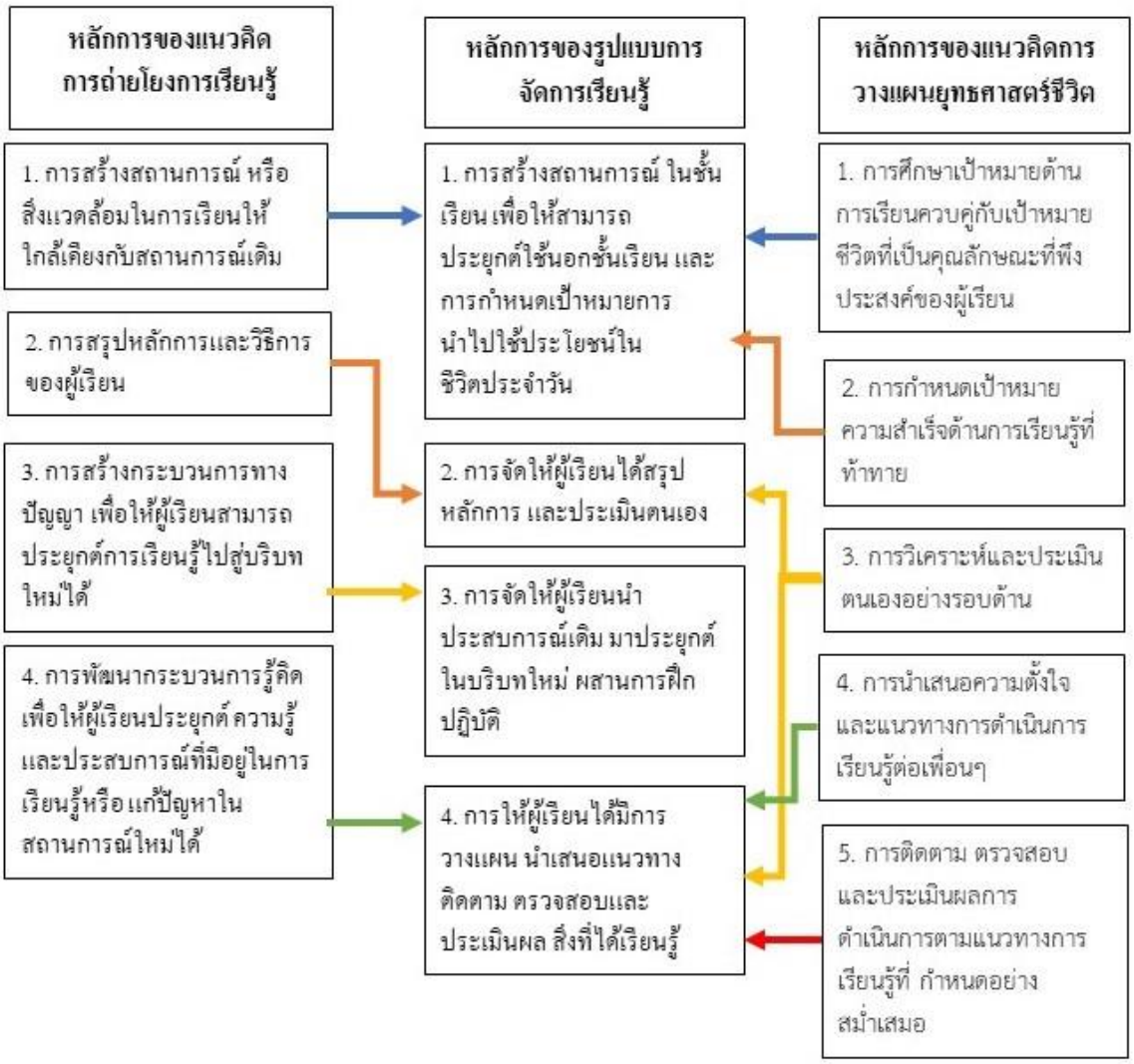
4) การนำเสนอความตั้งใจและแนวทางการดำเนินการเรียนรู้ต่อเพื่อนๆ ทำให้เกิด พันธะสัญญา ช่วยเสริมแรงให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นพยายาม และตั้งใจปฏิบัติตามแผนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแนวทางการเรียนรู้ที่ กำหนดอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้ผู้เรียนรับรู้สภาพการเรียน และความสามารถของตนเอง ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีการทบทวนปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (อดิศร บาลโสง, 2557)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบูรณาการหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 หลักการและแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ภาพประกอบ 1 แสดงการบูรณาการหลักการของแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต

จากแผนภาพที่ 1 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

1) การสร้างสถานการณ์ ในชั้นเรียน เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้นอกชั้นเรียน และการกำหนดเป้าหมายการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับในชั้นเรียนไปใช้นอกชั้นเรียนได้

2) การจัดให้ผู้เรียนได้สรุปหลักการ และประเมินตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผนในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียน มาใช้ให้เป็นประโยชน์กับตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) การจัดให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิม มาประยุกต์ในบริบทใหม่ ผสานการฝึกปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวทางปัญญาเพื่อสร้างการรับรู้และโครงสร้างความรู้

4) การให้ผู้เรียนได้มีการวางแผน นำเสนอแนวทาง ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล สิ่งที่ได้เรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนากระบวนการรู้คิด มีความมุ่งมั่น และสามารถแก้ปัญหาได้

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้กำหนดไว้ 6 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของผู้เรียน 2) เพื่อพัฒนาทักษะในกิจกรรมพลศึกษาของผู้เรียน 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เรียน 4) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน 5) เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน 6) เพื่อให้ผู้เรียนมีระดับการปฏิบัติกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน อยู่ในเกณฑ์ที่แนะนำ

2.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงการวิเคราะห์ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จากแผนภาพที่ 2 ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นสร้างความเข้าใจในหลักการ ขั้นสร้างสถานการณ์ ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ และขั้นสรุปและประเมินผล

2.4 การวัดและประเมินผลของรูปแบบ

การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรรู้ โดยมีการวัดและประเมินผล 6 รายการ ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษา ด้านสมรรถภาพทางกาย โดยใช้รายการทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา (อายุ 13 – 18 ปี) (กรมพลศึกษา, 2562)

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษา ด้านทักษะ โดยใช้แบบวัดที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่สอน

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษา ด้านความรู้ โดยใช้แบบวัดที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่สอน

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้แบบวัดที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่สอน

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษา ด้านเจตคติ โดยใช้แบบวัดที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่สอน

6) แบบวัดระดับกิจกรรมทางกาย โดยใช้แบบสอบถามสากลเรื่องกิจกรรมทางกาย (IPAQ) version ภาษาไทย แปลโดย (พรพิมล รัตนาวิวัฒน์พงศ์ และคณะ, 2549)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ และแนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้นั้น คือ กระบวนการหรือวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในด้านที่ต้องการ ทั้งนี้รูปแบบการจัดการการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น และได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร บาลโสง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” ได้สรุปว่ารูปแบบการเรียนการสอน มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการดำเนินการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผลจากการใช้รูปแบบ (อดิศร บาลโสง, 2557)

และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา เหมาเพชร ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนพลศึกษาโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษา” ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนพลศึกษา โดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล (กุลธิดา เหมาเพชร, 2553)

2. ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมร่างกายและจิตใจทุกครั้งก่อนจะมีการเรียนวิชาพลศึกษา เพื่อทำให้จิตใจของนักเรียนได้มีความตื่นตัวพร้อมที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ด้วยความปลอดภัย และทำให้ระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น ระบบกล้ามเนื้อ ระบบไหลเวียนเลือด ระบบหายใจ ได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวและพร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้โดยไม่เกิดการบาดเจ็บ และเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จะสอน เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร สอดคล้องกับแนวคิดของวรศักดิ์ เพียรชอบ ที่ได้กล่าวว่าเป็นกระบวนการเตรียมร่างกายและจิตใจของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเรียนพลศึกษา ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นในการเรียนพลศึกษาเป็นอันมาก เนื่องจากกระบวนการสร้างความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นตัว พร้อมที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายด้วยความปลอดภัย และทำให้ระบบต่างๆ ของร่างกายได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัว และพร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้โดยไม่เกิดการบาดเจ็บ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548)

2) ขั้นสร้างความเข้าใจในหลักการ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ความรู้ และทักษะของกิจกรรมพลศึกษาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากในขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความรู้ และทักษะอย่างถ่องแท้ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากในชั้นเรียน ไปยังชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร พรมลี และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะด้านการแก้ปัญหา ด้านการให้เหตุผลและด้านการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์: ผลสะท้อนจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย” พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้จะมีพัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหา การให้เหตุผล การเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นดีขึ้น (อัมพร พรมลี และคณะ, 2562)

3) ขั้นสร้างสถานการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นสร้างสถานการณ์ในชั้นเรียน ให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับการนำกิจกรรมพลศึกษาที่สอนไปใช้นอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ในการใช้ทักษะไปใช้ในการเล่นกีฬา หรือออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้เรียนมีระดับกิจกรรมทางกายที่สูงขึ้น และให้ผู้เรียนได้นำทักษะที่ได้เรียนทดลองใช้ในชั้นเรียนเพื่อประเมินผลความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประไพลิน จันทน์หอม ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการถ่ายโยงองค์ความรู้ทางศิลปะของนักศึกษาศิลปศึกษา” ได้กล่าวว่าการให้ผู้เรียน

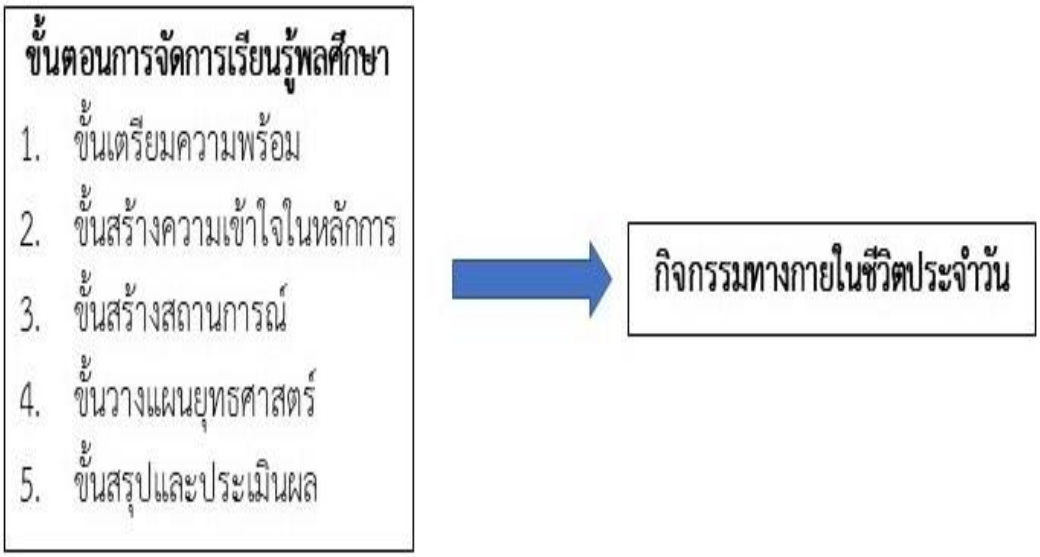
เห็นความสัมพันธ์ในความคล้ายคลึงของสถานการณ์ในการเรียนรู้ และสถานการณ์ในการถ่ายโยงการเรียนรู้หรือสถานการณ์ใหม่จะต้องนำความรู้จากบริบทเดิมมาใช้ในบริบทใหม่ ครูจะต้องทำให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งความเข้าใจในความรู้อย่างลึกซึ้ง เกิดจากการวิเคราะห์งานในสถานการณ์ในการใช้ความรู้จะเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเห็นความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน โดยการฝึกทักษะความคิดในการเรียนรู้ในการใช้ความรู้และการถ่ายโยงการเรียนรู้ (ประไพลิน จันทน์หอม, 2559)

4) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้วางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต ในด้านของระดับการมีกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน ให้อยู่ในเกณฑ์ที่แนะนำ โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมาย และวางแผนในการประยุกต์ใช้กิจกรรมพลศึกษาที่ได้เรียนในชั้นเรียนไปใช้ในการเพิ่มระดับกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้ และผู้เรียนได้นำเสนอเป้าหมาย และการแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้ครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้รับทราบถึงเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิศร บาลโสง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยความสามารถในการกำกับตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อดิศร บาลโสง, 2557)

5) ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกำกับติดตาม ผลการนำกิจกรรมพลศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สรุปผลการทำกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ รวมถึงการสรุปปัญหาอุปสรรคต่างๆ ให้ผู้เรียนสะท้อนการคิด ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะดำเนินการประเมินผลเป็นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนประเมินผลการเรียนรู้นี้ควรดำเนินการทุกครั้งในการจัดการเรียนการสอน ในขั้นการเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนให้ความสนใจในกิจกรรม รวมถึงการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนในแต่ละครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของวรศักดิ์ เพียรชอบ ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการสรุป ประเมินผลและสุขปฏิบัติ เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเรียนการสอนพลศึกษา เพราะเป็นการสรุปและประเมินผลของการเรียนการสอนที่ผ่านมาให้ผู้เรียนทราบเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ พบว่า การใช้แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต มาพัฒนาเป็นรูปแบบจัดการเรียนรู้พลศึกษาเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นสร้างความเข้าใจในหลักการ ขั้นสร้างสถานการณ์ ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ และขั้นสรุปและประเมินผล ดังภาพ

ภาพประกอบ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

บทสรุป

จากข้อค้นพบผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการดำเนินการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผลจากการใช้รูปแบบ และขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบมี 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความเข้าใจในหลักการ 3) ขั้นสร้างสถานการณ์ 4) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ และ5) ขั้นสรุปและประเมินผล ทั้งนี้ครูที่จะนำไปใช้ต้องนำขั้นตอนการเรียนการสอน ไปประยุกต์กับกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้สอนในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วิชาพลศึกษาเป็นวิชาสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนเพียง 1 คาบต่อสัปดาห์ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสุขภาพของเด็กนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้นำกิจกรรมการออกกำลังกายไปใช้นอกชั้นเรียน

2. การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในแต่ละสัปดาห์ เป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาสุขภาพทางกายของนักเรียน และเป็นสิ่งที่ไม่ต้องใช้ทักษะทางร่างกายที่ยาก ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความรู้ คำแนะนำและส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเล่นกีฬา และการออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำขั้นตอนการเรียนการสอนจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมพลศึกษาในชั้นเรียน ควรนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินความเป็นไปได้ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะทำ เนื่องจากอาจไม่เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้กับทุกกิจกรรม

2. การวัดและประเมินผลสามารถนำเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการเรียนการสอนเดิมมาใช้ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

3. ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา. (2562). *แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา (อายุ 13–18 ปี).* กรุงเทพ ฯ: กรมพลศึกษา.

กรมอนามัย. (2558). *คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558).* นครปฐม: สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2564*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

กุลธิดา เหมาเพชร. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนพลศึกษาโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพลศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *ปริญญาดุษฎีบัณฑิต.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการพัฒนาแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย. (2561). *แผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย พ.ศ. 2561-2573*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็นซี คอนเซ็ปต์ จำกัด.

ธำรงค์ บุญพรหม. (2563). การศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี,* (10)(3): 98-106.

พรพิมล รัตนาวิวัฒน์พงศ์ และคณะ. (2549). ความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามสากลเรื่องกิจกรรมทางกายชุดสั้นฉบับภาษาไทย. *เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร.* (16)(3): 147-160.

ประไพลิน จันทน์หอม. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการถ่ายโยงองค์ความรู้ทางศิลปะของนักศึกษาศิลปศึกษา. *ปริญญาดุษฎีบัณฑิต.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2548). *รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีการสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิศร บาลโสง. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *ปริญญาดุษฎีบัณฑิต.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมพร พรมลี และคณะ. (2562). รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะด้านการแก้ปัญหา ด้านการให้เหตุผลและด้านการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์: ผลสะท้อนจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, (21)(1): 332-344.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

Ethical Leadership of School Directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office

[1]**ธีรเนศ อนุภัทร์** Theeranet Anupat
[2]**ตรัยภูมิทร์ ตรีตรีศวร** Traipuminr Tritrisaon
[12]คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยใหญ่
[12]Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
[1]Corresponding author, e-mail: blackshutterbytf@gmail.com

Received June 12, 2023; **Revised** November 15, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้มาจากครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 10 โรงเรียน รวม 138 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอนในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นและชนิดสัดส่วน ตามจำนวนอำเภอ จากนั้นใช้วิธีการจับสลากแบบ ไม่ใส่คืน ใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความเป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความยุติธรรม ด้านไว้วางใจ อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน บริหารที่ต่างกันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม; จริยธรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research was to study the level of ethical leadership of school directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office and to compare Ethical Leadership of School Directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office Which were categorized by educational qualification, age, and Working Experience. The population of research were teachers under Mueang Satun School Network Primary Educational Service Area Office 10 schools, totaling 138 people. The sample size consisted of 97 teachers using Krejcie & Morgan tables and the instrument used to collect data in this study was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, independence t-test and one-way analysis of variance. The results of the study were as follows. 1. Ethical Leadership of School Directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office had ethical leadership in overall picture at a high level. When considering each aspect, it was found that honesty, empathize with others, fairness, And trust. 2. The comparison results of ethical Ethical Leadership of School Directors in Mueang Satun School Network under Satun Primary Educational Service Area Office showed that educational qualification, age, and Working Experience. that no significant difference.

Keywords: Ethical leadership; Ethics; School director

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีระบบทุนนิยมเป็นกระแสหลักของโลก ทำให้เกิดการแข่งขัน ในระดับ นานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ การค้า การอุตสาหกรรม การบริหารจัดการ เทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ จุดหนึ่งจุดใดจะส่งผลกระทบแพร่กระจายไปยัง ส่วนอื่นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ ความเสื่อมโทรมด้านจริยธรรมของสังคมที่มาจากสาเหตุการยึดวัตถุ มากกว่าความดี การแข่งขันเพื่อเอาชนะแทนการร่วมมือ การมองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าพันธมิตร ประเทศไทยประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เกิดความเดือดร้อนยุ่งยากไปทุกย่อมหญ้าในบ้านเมืองเราทำให้สังคมไทยมีปัญหาเรื้อรังและไม่สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนตามที่ปรารถนา จิตใจของคนในปัจจุบันกำลังถูกคุกคามด้วยวัฒนธรรมมากขึ้น ในขณะที่คุณธรรม จริยธรรมลดน้อยลงไปจากจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมนานัปการ เป็นต้นว่าความรู้สึกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอันใหญ่หลวงต่อความเจริญรุ่งเรือง ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของคนไทย (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550)

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและ

ธรรมาภิบาลในสังคมไทย เป็นช่วงเวลาสำคัญที่ต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศในทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบ ที่เหมาะสม ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามกรอบเป้าหมาย อนาคตในปี 2579 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล, 2565) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ใน ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา 6.1 โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ 6.2 ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา 6.3 ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชนและพื้นที่ 6.4 กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่ แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ 6.5 ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็น ธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล, 2565)

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร งานวิจัย ต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วนำแนวคิด ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามของ Brown, M. E., & Treviño, L. K., 2006 ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความไว้วางใจ 3) ความยุติธรรม 4) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มาใช้เป็นแนวคิดในการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เพื่อเป็นการกระตุ้นหรือจูงใจให้แก่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและสังคม ร่วมกันประกาศคุณงามความดี ในด้านจริยธรรมของผู้บริหารที่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้เป็นเครื่องหมายคำถามของสังคมเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้นำสถานศึกษาในทั่วไป และเพื่อได้มีต้นแบบที่ดีในการที่จะทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และสร้างความหน้าเชื่อถือให้กับบุคคลที่จะเอาแบบอย่างในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative)

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 138 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งสิ้น จำนวน 97 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Croncach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของเครื่องมือ เท่ากับ 0.985 และนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ และ ร้อยละ วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตามตัวแปร วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.38, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน สามารถลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.47, S.D.= 0.21) รองลงมาคือ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ($\overline{X}$ =4.37, S.D.= 0.23) ด้านความยุติธรรม ($\overline{X}$ =4.36, S.D.= 0.26) ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความไว้วางใจ ($\overline{X}$ =4.21, S.D.= 0.26)

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความซื่อสัตย์ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความซื่อสัตย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.47, S.D.= 0.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกได้แก่ ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ($\overline{X}$ =4.74, S.D.= 0.53) รองลงมาคือ ผู้นำสนใจผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ($\overline{X}$ =4.66, S.D.= 0.48) และผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\overline{X}$ =4.63, S.D.= 0.58) ส่วน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้นำค้นหาวิธีการและทบทวน โครงการที่เกี่ยวกับกิจกรรมทาง จริยธรรมขององค์กรที่จะพัฒนาให้งานดีขึ้นอยู่เสมอ ($\overline{X}$ =4.15, S.D.= 0.65)

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความไว้วางใจ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความไว้วางใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.21, S.D.= 0.26) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกได้แก่ ผู้นำประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรและสังคม ($\overline{X}$ =4.69, S.D.= 0.58) รองลงมาคือ ผู้นำสามารถรักษาข้อมูลความลับของสมาชิกในองค์กรได้ ($\overline{X}$ =4.58, S.D.= 0.52) และผู้นำเต็มใจปฏิบัติงานทุกอย่างเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\overline{X}$ =4.46, S.D.= 0.71) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำมีจิตสำนึก มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น ($\overline{X}$ =3.96, S.D.=0.72)

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านยุติธรรม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความยุติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.36, S.D.= 0.26) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกได้แก่ ผู้นำรักษาและปกป้องสถาบันชาติ การเมืองและการปกครอง ($\overline{X}$ =4.61, S.D.= 0.49) รองลงมาคือ ผู้นำรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและค้นหาข้อมูลที่ถูกต้อง ก่อนการตัดสินใจ ($\overline{X}$ =4.59, S.D.= 0.72) และผู้นำไม่เอาเปรียบคนอื่น และไม่ปล่อยให้คนอื่นถูกตำหนิ จากความผิดพลาดของตนเอง ($\overline{X}$ =4.54, S.D.= 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำสร้างความมั่นใจให้คนอื่น ในการตัดสินใจ โดยไม่เข้าข้างกลุ่มลูกน้องคนสนิท ($\overline{X}$ =4.14, S.D.= .84)

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = 0.23) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกได้แก่ ผู้นำให้ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ ที่เป็นประโยชน์ต่อลูกน้องและองค์กร($\overline{X}$ = 4.71, S.D.= 0.46) รองลงมา คือ ผู้นำเอาใจใส่ทุกข์สุขของเพื่อนร่วมงาน พูดจูงใจผู้ร่วมงานที่ดี ใช้ ความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.53) และการจัดทำ ผู้นำมีการร่วมแก้ปัญหาและมีความเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน ($\overline{X}$ = 4.54, S.D.= 0.50) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ($\overline{X}$ = 4.05, S.D. = 0.99)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน

1. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามวุฒิการศึกษาผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นครูผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูผู้มีวุฒิปริญญาตรีมากว่าครูผู้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านความไว้วางใจ ไม่แตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามอายุ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามอายุ พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถาม อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล ระดับมาก ($\overline{X}$ =4.39, S.D.= 0.16) รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 40 ปี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.39, S.D.= 0.13) และ 41-50 ปี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.38, S.D.= 0.13)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้านจำแนกตาม ตัวแปรอายุ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตาม ตัวแปรอายุ พบว่า ความคิดเห็นครูผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล ระดับมาก ($\overline{X}$ =4.40, S.D.= 0.15) รองลงมาคือ ประสบการณ์

การทำงาน 5-10 ปี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.37, S.D.= 0.13) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.36, S.D.= 0.13)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตาม ตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ความคิดเห็นครูผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

1. ด้านความซื่อสัตย์ ผู้นำควรปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างคงเส้นคงวาและเสมอต้นเสมอปลาย ให้เป็นปกติ เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้เห็น ทบทวนบทบาทหน้าที่ตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนร่วมขององค์กร รำลึกถึงคุณธรรมจริยธรรมสม่ำเสมอ และสนับสนุนกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับจริยธรรมขององค์กรที่จะพัฒนาคนในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นอยู่เสมอ

2. ด้านความไว้วางใจ ผู้นำควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น ฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นห่วงเป็นใยต่อสมาชิกในองค์กร ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลในส่วนต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในการทำงาน ในทุกๆโอกาส เพื่อให้ผู้บริหารดูเข้าถึงง่ายในสายตาของผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ด้านความยุติธรรม ผู้นำควรเพิ่มการใช้หลักจริยธรรมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ทุกประเด็นปัญหา ในการบริหารงานด้วยกระบวนการให้เป็นมาตรฐาน โปร่งใส จะได้ไร้ข้อกังขา เป็นการสร้างความมั่นใจให้คนอื่น ในการตัดสินใจ และเป็นกลาง ในทุกๆโอกาศของการปฏิบัติหน้าที่

4. ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผู้นำควรมีการสร้างค่านิยมให้ผู้ร่วมงานมีจิตสำนึกความรับผิดชอบให้มากขึ้น เอาใจใส่ เป็นห่วง ติดตามนิเทศ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี ให้ค่านิยมให้ผู้ร่วมงานมีจิตสำนึกความรับผิดชอบ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้มีกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาก่อนที่จะได้รับเข้าตำแหน่งในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในทุกๆด้าน รวมไปถึงการปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ดีตามมาตรฐานตำแหน่งงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ โดยมีการจัดให้อบรมให้ความรู้แนวทางในการบริหารในสถานศึกษาและนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมใน

ระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา รักษ์บางแหลม (2559) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและประเด็นปัญหาจริยธรรม ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ ตาสาโรจน์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 24 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 24 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (สุทธิพงศ์ ตาสาโรจน์, 2564) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งที่ 4 ด้าน ได้แก่ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความยุติธรรมและด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสามารถอภิปรายผลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายอำเภอสตูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านความซื่อสัตย์ จากการศึกษารายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความซื่อสัตย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ ยึดถือระเบียบวินัยของทางราชการ จรรยาบรรณของผู้บริหาร และยึดมั่นในหลักศาสนา ที่แสดงออกมาทั้งซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เห็น ในการพัฒนาด้านจริยธรรมของการเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หงษา วงศ์จำปา ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ ความซื่อสัตย์ (หงษา วงศ์จำปา, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัย คำพร กองเตย ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยความซื่อสัตย์ (คำพร กองเตย, 2560)

1.2 ด้านความไว้วางใจ จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความไว้วางใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีมนุษย์สัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน ชุมชน สังคม ในบางครั้งการต้องตัดใจในการปฏิบัติงานเพื่อสิ่งที่ดีที่สุด รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในการทำงาน ในทุกๆโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับ หงษา วงศ์จำปา ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ ความไว้วางใจ (หงษา วงศ์จำปา, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัย คำพร กองเตย ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยความไว้วางใจ (คำพร กองเตย, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัย กมลชนก ราชสง ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎ์ธานี เขต 3 พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (กมลชนก ราชสง , 2565)

1.3 ด้านความยุติธรรม จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความยุติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตัดสินใจของผู้บริหารต่อองค์กรในบางครั้งอาจสร้างความถูกใจและเป็นธรรม จากการยึดถือระเบียบวินัยของทางราชการ จรรยาบรรณของผู้บริหาร จากการรับฟังข้อมูลอื่นและปฏิบัติหน้าที่โดยการสัมผัสด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สลิลทิพ ชูชาติ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (สลิลทิพ ชูชาติ, 2556)

1.4 ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สร้างค่านิยมให้ผู้ร่วมงานมีจิตสำนึกความรับผิดชอบให้มากขึ้น เอาใจใส่ ติดตามเห็นอกเห็นใจคนอื่น มองเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานเป็นดั่งพี่น้องในการร่วมงาน แม้ผู้บริหารอาจจะต้องติดสินใจลำบากในการสั่งงานทำให้เกิดความเข้าใจได้ในส่วนของผู้ใต้บังคับบัญชา และสอดคล้องกับ สุรัตน์ ไชยชมภู เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมวนการบริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมวนการบริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจ และผู้นำควรมีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น และการปฏิบัติต่อลูกน้อง อย่างยุติธรรมจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ตามมองว่าผู้นำจริยธรรมหรือไม่ มันอาจจะยังเหลื่อมกันอยู่ และ ยังไม่สมบูรณ์นักโดยยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557)

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ทำงาน

2.1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามวุฒิการศึกษา จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความไว้วางใจ ไม่แตกต่างกัน เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก ครูผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนที่มากกว่าครูวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งมีการเรียนเพิ่มเติมจากวุฒิเดิมทำให้มีทัศนคติ แนวคิดแตกต่างกันไปบ้าง โดยอาจเห็นจากมุมมองใกล้เคียงกันจึงทำให้มีความเข้าใจในผู้บริหารมากขึ้นและการศึกษาที่แตกต่างกันของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งผลต่อ

ความคิดเห็นที่ต่างกันไปด้วย อันเนื่องจากความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาหรือทัศนคติของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ ปัทมา แคนยุกต์ กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง รูปแบบของผู้นำที่ยกระดับความประพฤติและความปรารถนาเชิงจริยธรรมทั้งผู้นำและผู้ตามให้สูงขึ้น และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย อำนาจของผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อทำให้ผู้ตามเกิดความไม่พึงพอใจต่อสภาพเดิม เกิดความขัดแย้ง ระหว่างค่านิยมและวิธีปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกผู้ตามให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงกว่าเดิม นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่สูงขึ้น (ปัทมา แคนยุกต์, 2554) สอดคล้องกับ ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู ผู้บริหารมีช่วงอายุใกล้เคียงกัน ดังนั้นช่วงอายุของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน (ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ, 2564)

2.2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามอายุ จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามอายุ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก ครูผู้ตอบแบบสอบถาม อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล ในระดับมาก โดยสังเกตได้ว่าผู้บริหารกับครูผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีความใกล้เคียงกันด้านอายุ และมีมุมมองที่ใกล้เคียงกัน เข้าใจในกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวดี อินทร์ด้วง ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน (วิภาวดี อินทร์ด้วง, 2561) และสอดคล้องกับ กมลชนก ราชสง เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผู้บริหารมีช่วงอายุใกล้เคียงกัน ดังนั้นช่วงอายุของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน (กมลชนก ราชสง, 2565)

2.3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามประสบการณ์การทำงาน จากการศึกษารายข้อ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยส่วนบุคคลของ ปีขึ้นไป ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล ในระดับมาก โดยสังเกตได้ว่าผู้บริหารกับครูผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีความใกล้เคียงกันด้านประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะทางความคิดและมีมุมมองที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งไม่ส่งผลต่อปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สลิลทิพ ชูชาติ ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ครูต่อภาวะเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดย

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วครูที่มีประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการ บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน (สลิลทิพ ชูชาติ, 2556) และสอดคล้องกับ กมลชนก ราชสง เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผู้บริหารมีประสบการณ์การทำงาน ดังนั้น ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน (กมลชนก ราชสง, 2565)

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

3.1 ด้านความซื่อสัตย์ จากการศึกษารายข้อสรุป ผู้นำควรปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างคงเส้นคงวาและเสมอต้นเสมอปลาย ให้เป็นปกติ เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้เห็นทบทวนบทบาทหน้าที่ตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนร่วมขององค์กร รำลึกถึงคุณธรรมจริยธรรมสม่ำเสมอ และสนับสนุนกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับจริยธรรมขององค์กรที่จะพัฒนาคนในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาอีชะห์ สงเดช ในด้านแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ผู้บริหารควรเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการกับผู้กระทำผิดจริยธรรมหรือแสดงเจตนาประพฤติผิดตามบทบาทหน้าที่และต่อวิชาชีพอย่างจริงจัง สม่ำเสมอ (อาอีชะห์ สงเดช, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพชร พรสยม ที่ศึกษาการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้บริหารควรแก้ปัญหา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต คือ เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีแก่ผู้ตามและชุมชน (พรเพชร พรสยม, 2560)

3.2 ด้านความไว้วางใจ จากการศึกษารายข้อสรุป ผู้นำควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น ฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นห่วงเป็นใยต่อสมาชิกในองค์กร ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลในส่วนต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในการทำงาน ในทุกๆโอกาส เพื่อให้ผู้บริหารดูเข้าถึงง่ายในสายตาของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อาอีชะห์ สงเดชในด้านแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผ่านกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม ผู้บริหารความเพิ่มช่องทางและเปิดโอกาศให้เครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมรับทราบถึงแผน (อาอีชะห์ สงเดช, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาล แก้วกระจาย และวิชิต แสงสว่าง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดศึกษาธิการจังหวัดลพบุรีได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เกิดกับครูและบุคลากรทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เป็นที่น่าไว้วางใจ (ชัชวาล แก้วกระจาย และวิชิต แสงสว่าง, 2563)

3.3 ด้านความยุติธรรม จากการศึกษารายข้อสรุป ผู้นำควรเพิ่มการใช้หลักจริยธรรมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ทุกประเด็น ปัญหา ในการบริหารงานด้วยกระบวนการให้เป็นมาตรฐาน โปร่งใส จะได้ไร้ข้อกังขา เป็นการสร้างความมั่นใจให้คนอื่น ในการตัดสินใจ และเป็นกลาง ในทุกๆโอกาศของการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ อาอีชะห์ สงเดชในด้านแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าที่จะดำรงความยุติธรรม โดยจัดกิจกรรมเครือข่ายหรือขุมขน เพื่อเสริมสร้างและสางเสริมกิจกรรมจริยธรรมในเชิงพัฒนาอย่างยั่งยืน หน่วยงานต้นสังกัดควรเพิ่มมาตรการการติดตามการประพฤติผิดจริยธรรม ตลอดถึงข้อร้องเรียน การกระทำผิดของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด (อาอีชะห์ สงเดช, 2565) โดยสอดคล้องกับ ประชุม โพติกุล ที่กล่าวว่าผู้นำทางจริยธรรมควรมุ่งเน้นตามข้อแนะนำต่อไปนี้ สร้างความกล้าทางจริยธรรม ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารจะขาดความกล้าทางจริยธรรมไม่ได้ ผู้นำต้องมีความกล้าทางจริยธรรม เสริมสร้างวินัย คุณธณรม จริยธรรม การปฏิบัติวัฒนธรรมขององค์กรสม่ำเสมอ เคารพกฎหมาย และแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามวิชาชีพ (ประชุม โพติกุล, 2550)

3.4 ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จากการศึกษารายข้อสรุป ผู้นำควรมีการสร้างค่านิยมให้ผู้ร่วมงานมีจิตสำนึกความรับผิดชอบให้มากขึ้น เอาใจใส่ เป็นห่วง ติดตามนิเทศ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี ให้ค่านิยมให้ผู้ร่วมงานมีจิตสำนึกความรับผิดชอบ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในข้อเสนอแนะ ผู้บริหารความให้ความสำคัญกับการมีความมุ่งมั้นตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การไม่คิดอาฆาตมาดร้ายและไม่คิดแก้แค้นผู้ร่วมงานที่เป็นปฏิปักษ์ และการปฏิบัติงานในหน้าที่เต็มกำลังความสามารถด้วยความละเอียดรอบคอบและระมัดระวัง (ภาณุวัตน์ บุญธัญกิจ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ ตาสาโรจน์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 24 ผู้บริหารควรให้ความเสมอภาคต่อผู้อื่นและยกย่องให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ควรสร้างความเป็นทีมให้เกิดความสามัคคี (สุทธิพงศ์ ตาสาโรจน์, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองในส่วนของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ด้านความซื่อสัตย์ คือ สิ่งสำคัญในการเป็นผู้บริหารและเป็นแบบย่างที่ดี ในการยึดความซื่อสัตย์ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความไว้วางใจ คือ ในการรับฟังของผู้บริหารและการยอมรับความแต่งต่างในส่วนต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าถึงง่ายและดูเป็นมิตรในการทำงาน ด้านความยุติธรรม คือ การบริหารของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การเปลี่ยมไปด้วยความยุติธรรมที่โปร่งใส ไร้ข้อกังขาในการปฏิบัติงาน สร้างความมั่นใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในการทำงานขององค์กรและเป็นความเชื่อมั่นของโดยรวม ด้านความเห็นอกเห็นใจ คือ การติดตามในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ แต่รับผิดชอบในการทำงาน และการบริหารของผู้บริหารที่ตั้งยึดในจริยธรรมของผู้บริหาร

บทสรุป

บทสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ รองลงมาคือ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความยุติธรรม และด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจำแนกตาม วุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในภาพรวม พิจารณาเป็นรายข้อจำแนกตาม อายุ พบว่า อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 40 ปี และ 41-50 ปี ตามลำดับ พิจารณาเป็นรายข้อจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาก คือ ประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลควรมีแนวทางการ อบรม ทบทวนเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา และกำหนดทิศทาง นโยบายยกระดับสมรรถนะ วิสัยทัศน์ ด้านจริยธรรม มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและมีการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันให้มีเรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารอยู่ในระดับเดียวกัน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดทำหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมของผู้บริหาร การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านจริยธรรมในด้านต่างๆแก่ผู้บริหาร เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สามารถพัฒนาโดยการจัดอบรมผู้บริหารเพื่อสร้างความไว้วางใจให้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดและตัวบ่งชี้แสดงสมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหาร ขนาดของโรงเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562- 2565 (ฉบับทบทวน).*

สุทธิพงศ์ ตาสาโรจน์. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยขอนแก่น

กมลชนก ราชสง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

นายพรเพชร พรสยม. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

หงษา วงศ์จำปา. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา).* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *คุณธรรมนำความรู้: รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณา การคุณค่าความเป็นมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและ พัฒนาการเรียนรู้. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

คำพร กองเตย. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สลิลทิพย์ ชูชาติ. (2556). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, (8)(2): 1 – 15.

ปัทมา แคนยุกต์. (2554).รูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคใต้. *ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภานุวัฒน์ บุญธัญกิจ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการศึกษา).* คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ชัชวาล แก้วกระจาย และวิชิต แสงสว่าง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาสังกัดศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* (10)(3): 54-67.

ประชุม โพธิกุล. (2550). *ความกล้าทางจริยธรรมของผู้นำทางการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและประเด็นปัญหาจริยธรรม ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.* คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

อาอีชะห์ สงเดช. (2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง. *สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17: 595–616.

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Strategic Administration Model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division

[1]**สุพล จูมพลน้อย** Suphon Choomphonnoi
[2]**พระครูวินัยธร เกียรติศักดิ์ กิตฺติปาโล** Phrakruvinayathorn Keattisak Kittipalo
[3]**พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์)** Phramaha Kraiwan Jinadattiyo (Punnakhan)
[123]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
[123]Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University
[1]Corresponding author, e-mail: Suphak55234@gmail.com

Received June 15, 2023; **Revised** October 26, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อได้ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และ 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้วิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 364 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบตรวจสอบรายการพร้อมข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบตรวจสอบรายการ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.985 เก็บข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ได้ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร 2. วิเคราะห์องค์ประกอบและร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติจาก 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร เหลือ 4 องค์ประกอบ 50 ตัวแปร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา มี 10 ตัวแปร 2) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา มี 14 ตัวแปร 3) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา มี 17 ตัวแปร และ4) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มี 9 ตัวแปร 3. การประเมินและรับรองรูปแบบจาก

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100
คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์; โรงเรียนพระปริยัติธรรม; แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This purpose of research article was as follows: 1) to study the components of strategic administration for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division 2) to develop a strategic ministration model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division and 3) to evaluate and affirm a strategic ministration model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division. The mixed research methodology was used in the study. The data were collected by questionnaires with reliability at 0.985, item checklist with suggestions from experts and checklist forms from 364 samples consisting of school directors and teachers in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division. The were collected from January 2022 to December 2022 and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis. The results of study found that: 1. The components of Strategic Administration for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division consist of 5 components and 112 variables. 2. Strategic Administration Model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division according to the concept of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division from exploratory factor analysis (EFA) has 4 main components; 1) an analysis of the educational school's environment, there were 10 variables. 2) setting the direction of the educational school, there were 14 variables. 3) implementing the strategic plan in the educational schools, there were 17 variables. and 4) controlling and evaluating the plan. academy strategy, there were 9 variables. 3. The evaluation and confirmation of model from experts in its were at 100 verifications of acceptable range of accuracy, suitability, possibility, and practicality.
Keywords: Strategic Administration; Phrapariyattidhamma Schools; General Education Division

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้น ตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตรไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตร

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” (คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ, 2557)

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 ว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง” และมาตรา 18 (2) กำหนดว่า “โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัด สถาบันพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น” ดังนั้น จึงถือได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ในการนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อความใน มาตรา 12 และมาตรา 18 (2) แห่งพระราชบัญญัตินี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง ว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ หรือ 2 ช่วงชั้น คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ และมีวิชาเฉพาะ ที่กำหนดให้นักเรียนคือพระภิกษุสามเณรต้องเรียนตามนโยบายของคณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม คือ วิชาภาษาบาลี และวิชาพระพุทธศาสนา (อันประกอบด้วยพุทธประวัติ ธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติ) เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาในคัมภีร์พระไตรปิฎก สามารถนำไปเป็นเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นหน้าที่สำคัญของพระภิกษุสามเณร ในฐานะที่เป็นศาสนทายาทผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากการสำรวจกลุ่มผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1,525 กลุ่มตัวอย่าง ในด้านความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่เป็นอยู่ปัจจุบันนั้น ได้พบข้อประเด็นที่จะต้องดำเนินปรับปรุงแก้ไขเร่งด่วน โดยสรุปได้ดังนี้ 1. ระบบการบริหารจัดการยังปราศจากความเข้มแข็ง 2. บุคลากรทางการศึกษายังขาดความชำนาญในวิชาที่สอน 3. ไม่มีระบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอที่จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ 4. ขาดระบบการประชาสัมพันธ์ 5. ที่มาและรายได้ยังมาจากการอุดหนุนของรัฐเป็นส่วนใหญ่ 6. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพ 7. ขาดยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา 8. การดูแลคุณภาพชีวิตของผู้เรียน 9. อัตราส่วนของผู้เรียนที่จบนักธรรม – บาลีน้อย 10. ระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการดำเนินการแบบตั้งรับ 11. หลักสูตรการเรียนการสอนขาดความเป็นอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ 12. อัตราการลาสิกขาไปเรียนต่อโรงเรียนอื่นของผู้เรียน หรือการลาออกกลางคัน 13. ไม่มีกลยุทธ์ที่ชัดเจน ในการเสริมสร้างเอกภาพ 14. ระบบการบริหารจัดการบุคลากร 15.กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ หลายประการที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา 16. ระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 17. ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย ยังมีน้อย (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่สามารถบริหารเชิงกลยุทธ์ให้เกิดประสิทธิผลได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์มาพัฒนาในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสามารถบริหารเชิงกลยุทธ์ให้เกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อได้ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นี้เป็นการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 รูป/คน นำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 รูป/คน รวบรวมข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.985 และนำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งสิ้น 364 รูป/คน ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 364 รูป/คน) รวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor Analysis) เพื่อได้องค์ประกอบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน และนำผลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการนำร่างองค์ประกอบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบ มาตรวจสอบและเพิ่มความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม นำองค์ประกอบรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามาตรวจสอบและยืนยันโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน

15 รูป/คน เพื่อให้พิจารณาประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

5. การวิจัย โดยประชากรในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูสอนที่สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบบตรวจสอบรายการพร้อมข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบตรวจสอบรายการ (Check list) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามความคิดเห็น ใช้วิธีเก็บรวบรวมด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์โดยวิธีลงทะเบียน และแบบตรวจสอบรายการ เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ค่าสถิติทดสอบ (T-test) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ได้ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกองค์ประกอบ และ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร เหลือ 4 องค์ประกอบ 50 ตัวแปร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา มี 10 ตัวแปร 2) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา มี 14 ตัวแปร 3) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา มี 17 ตัวแปร และ4) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มี 9 ตัวแปร

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา 2) การกำหนดทิศทางสถานศึกษา 3) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา และ 4) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์ 112 ตัวแปร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา 2) การกำหนดทิศทางสถานศึกษา 3) การกำหนดแผนกลยุทธ์สถานศึกษา 4) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา 5) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของวีเลนและ ฮังเกอร์ ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปทางสังคม สภาพแวดล้อมเฉพาะของงาน และปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ โครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์กร งบประมาณและทรัพยากร นั่นคือ การวิเคราะห์จุดเก่น จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (Wheelen & Hunger, 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา บุญอนันต์วงศ์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นการมี ส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก เพื่อกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน (จันทิมา บุญอนันต์วงศ์, 2561) และและสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ ทิพม่อม ได้ทำวิจัยเรื่อง พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย3) บรรยากาศขององค์กร 4) การพัฒนาบุคลากร และ 5) ทรัพยากรทางการบริหาร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิผลของโรงเรียนมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสำเร็จของการบริหาร 2) คุณภาพของผู้เรียน และ 3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ศิริลักษณ์ ทิพม่อม, 2559)

องค์ประกอบการกำหนดทิศทางสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามากเป็นอันดับสอง สอดคล้องกับแนวคิดบางประเด็นของ ขัตติยา ด้วงสำราญ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ วางแผนกลยุทธ์ ประเมินกลยุทธ์ กำหนดทิศทางของโรงเรียน กำหนดกลยุทธ์ ปฏิบัติตามกลยุทธ์ และประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน และ 2) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (ขัตติยา ด้วงสำราญ, 2552) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจันทิมา บุญอนันต์

วงศ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นการมี ส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก เพื่อกำหนดจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน (จันทิมา บุญอนันต์วงศ์, 2561)

องค์ประกอบการนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอันดับสาม โดยมีตัวแปรทั้งหมด 17 ตัวแปร การที่องค์ประกอบการนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารต้องนำแผนกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดโครงสร้าง บุคลากร และการประสานงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทิมา บุญอนันต์วงศ์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นการมี ส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก เพื่อกำหนดจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน แล้วจัดระบบ วิธีการและเครื่องมือในการควบคุม และประเมินการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์และ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (จันทิมา บุญอนันต์วงศ์, 2561)

องค์ประกอบการควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอันดับสี่ โดยมีตัวแปรทั้งหมด 9 ตัวแปร มีแนวคิดสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา บุญอนันต์วงศ์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นการมี ส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก เพื่อกำหนดจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน (จันทิมา บุญอนันต์วงศ์, 2561)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า วิเคราะห์องค์ประกอบและร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติจาก 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร ได้ 4 องค์ประกอบ 50 ตัวแปร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา มี 10 ตัวแปร 2) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา มี 14 ตัวแปร 3) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา มี 17 ตัวแปร และ4) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มี 9 ตัวแปรทั้งนี้เพราะองค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรมี 4 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Certo & Peter ได้กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์หมายถึง กระบวนการที่ทำซ้ำย้ำทวน (Iterative) อย่างต่อเนื่อง ที่มีจุดหมายเพื่อรักษาองค์กรให้เข้ากันได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร และเสนอขั้นตอนการจัดการเชิงกลยุทธ์ไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental analysis) ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน

และภายนอกองค์กร โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นการระบุภาวะคุกคามและโอกาสขององค์กรในปัจจุบันและในอนาคตที่อาจมีอิทธิพลต่อความสามารถขององค์กรในการไปสู่เป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การสร้างทิศทางขององค์กร (Establishing organization direction) หรือ การกำหนดแนวรุก (Thrust) โดยตัวบ่งชี้ขององค์กร คือ พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) กระบวนการสร้างทิศทางขององค์กร ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) การไตร่ตรองผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การสร้างพันธกิจขององค์กรที่เหมาะสม และ 3) การสร้างวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เหมาะสม ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic formulation) หมายถึง กระบวนการออกแบบและเลือกกลยุทธ์ซึ่งนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร วิธีการที่ใช้ในขั้นนี้อาจทำได้ โดยการวิเคราะห์คำถามวิกฤต (Critical question analysis) การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาสอุปสรรค (SWOT analysis) วิธีเมตริกซ์ของกลุ่ม BCE (Boston consulting group growth share matric) และวิธีเมตริกซ์ภาพฉายหลายองค์ประกอบของ G.E.C (General, Electric's Multifactor Portfolio Matrix) ขั้นตอนที่ 4 การใช้กลยุทธ์ในองค์กร (Implementing organizational strategy) ขั้นตอนนี้เป็นการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติซึ่งผู้บริหารต้องมีแนวคิดที่ชัดเจนในหลายๆ ประเด็น เช่น เมื่อใช้ยุทธศาสตร์ใหม่องค์กรจำต้องมีการเปลี่ยนแปลงมากเพียงใด จะดำเนินการกับวัฒนธรรมองค์กรอย่างไร เพื่อเป็นหลักประกันว่าการใช้กลยุทธ์นี้จะประสบผลสำเร็จ ขั้นตอนที่ 5 การควบคุมกลยุทธ์ (Strategic control) ขั้นตอนนี้เน้นที่การควบคุมและประเมินกลยุทธ์การจัดการที่ใช้เพื่อพิสูจน์และรับรองคุณภาพของกลยุทธ์การจัดการโดยกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ Certo & Peter ที่สามารถแสดงได้ (Certo. & Peter, 1991) และสอดคล้องกับแนวคิดของวีเลนและฮังเกอร์ ที่ได้แบ่งองค์ประกอบของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการตรวจสอบสภาพแวดล้อม กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ เริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ ตรวจสอบและประเมินสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกบริษัท เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบเผยแพร่ให้บุคคลสำคัญภายในบริษัทได้ทราบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อระบุ "ปัจจัยเชิงกลยุทธ์" ทั้งปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดอนาคตของบริษัท สำหรับวิธีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่ง่ายที่สุด คือ การใช้วิธีวิเคราะห์ที่นิยมเรียกกันว่า "การวิเคราะห์สวอท" หรือ "SWOT analysis" 2) ด้านการจัดทำกลยุทธ์คือ การจัดทำแผนระยะยาว เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เหมาะสมกับโอกาสและปัญหา อุปสรรคที่เป็นอยู่ในขณะนั้น รวมทั้งจะต้องสอดคล้องกับจุดแข็ง จุดอ่อน ของบริษัทการจัดทำแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ การพัฒนากลยุทธ์และการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ เป็นกระบวนการดำเนินงานนำกลยุทธ์และนโยบายที่กำหนดไว้ เข้าสู่การปฏิบัติด้วย การพัฒนาจัดทำเป็นโปรแกรมดำเนินงาน จัดทำงบประมาณและวิธีการดำเนินงานในขั้นนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์การโครงสร้าง และระบบการจัดการทั้งหมดทั่วทั้งองค์การก็ได้การปฏิบัติตามกลยุทธ์โดยทั่วไปแล้วจะเป็นหน้าที่ของผู้จัดการ ระดับกลางและระดับล่างเท่านั้น โดยผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ตรวจสอบ เนื่องจากเป็นแผนงานปฏิบัติการ การปฏิบัติตามกลยุทธ์จึงมักจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจประจำวันในการจัดสรรทรัพยากร เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน 4) ด้านการประเมินผลและการควบคุม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมและผลการปฏิบัติงาน (Wheelen & Hunger, 2010)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson, et al. ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดทิศทาง การตั้งจุดประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ การกำกับติดตามและประเมินผล (Thompson, et al., 2007) และสอดคล้องกับ Ireland R. D., et al. ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ จะต้องสามารถให้วิสัยทัศน์ที่แจ่มชัดและมีลักษณะที่จูงใจขององค์การเป็นวิสัยทัศน์ที่มาจากบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์จะต้องมุ่งเน้นกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผู้นำจะต้องมีทัศนะและปฏิบัติต่อพนักงานของตนเยี่ยงทรัพยากรที่ทรงคุณค่า 3) การนำกลยุทธ์ไปใช้จะต้องดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมความมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนขององค์การด้วยการกระตุ้นและเปิดกว้างด้านโอกาสแก่ทุกคนในการใช้พลังงานและร่วมขับเคลื่อนองค์การ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีความเข้าใจจะสามารถในการพัฒนาและดำรงรักษาวัฒนธรรมองค์การไว้ได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างให้เกิดความสำเร็จต่อองค์การที่อยู่ใต้ บริบทความสลับซับซ้อนของเศรษฐกิจใหม่ของโลก 4) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมความมีประสิทธิภาพผลอย่างยั่งยืนขององค์การ ด้วยการกระตุ้นและเปิดกว้างแก่ทุกคน 5) การบริหารเชิงกลยุทธ์จะต้องยึดมั่นและมุ่งเน้นแนวปฏิบัติต่างๆ อย่างมีจริยธรรมด้วยการแสดงถึงความซื่อสัตย์มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักการของตนทั้งสามารถในการดลใจต่อพนักงานให้ประกอบธุรกิจบนหลักของความมีจริยธรรม นอกจากนี้ด้วยบริบทของ กระแสโลกาภิวัฒน์ทำให้ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างเชื้อชาติที่หลากหลายวัฒนธรรมมากขึ้นผู้นำที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อค่านิยมและวัฒนธรรมเหล่านี้ ย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น 6) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถควบคุมและประเมินกลยุทธ์สร้างความมีประสิทธิผลและความมีสมดุลยภาพขององค์การระหว่างการควบคุมที่เน้นความ ยืดหยุ่นและการริเริ่มใหม่ที่มุ่งผลระยะสั้นกับที่มุ่งผลระยะยาว (Ireland R. D., et al., 2007) และสอดคล้องกับสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ว่า การที่ผู้ที่บริหารต้องการความสำเร็จในอนาคตได้นั้นจะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะเป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและการปฏิบัติงานในระยะยาว ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ เป็นพื้นฐานของการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า องค์กรจะประสบความสำเร็จตามที่ได้วางไว้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คือ การวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม อุตสาหกรรม และธุรกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยพิจารณาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อหาข้อสรุปว่าถ้าการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมส่งผลกระทบต่อองค์กรในเชิงบวกถือว่าเป็นโอกาส แต่ถ้ากระทบต่อองค์กรในเชิงลบถือว่าเป็นอุปสรรค 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร คือ การพิจารณาถึงโครงสร้างองค์กรทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรเพื่อประเมินให้ทราบถึงกำลังความสามารถที่จะดำเนินงานให้สำเร็จ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่และเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน เทคโนโลยี สถานที่ตั้ง ฐานลูกค้า เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งแล้วจะเป็นจุดอ่อนหรือจุดแข็ง 3) การวิเคราะห์ทัศนคติ ค่านิยม ความคาดหวัง ตลอดจนวัฒนธรรมของ

องค์กร ตลอดจนวัฒนธรรมขององค์กร เพราะการที่จะดำเนินแนวโยบายหรือการวางแผนกลยุทธ์ให้ได้ผลนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงในการทำแผนให้สามารถปฏิบัติได้ ส่วนแนวความคิดค่านิยมในองค์กรอาจมีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน จึงต้องคำนึงถึงบทบาทและอำนาจที่จะผลักดันแนวนโยบายให้เป็นผลสำเร็จการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์นั้น มีเป้าหมายสำคัญคือ การกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์โดยพิจารณาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและข้อเท็จจริงในจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร ตลอดจนค่านิยมต่างๆ เพื่อที่จะทำให้การวางตำแหน่งมีความสอดคล้องกันสามารถปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอันเหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 การประเมินทางเลือกเชิงกลยุทธ์ เป็นขั้นตอนหลังจากที่ได้วิเคราะห์เชิงกลยุทธ์แล้ว ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวทางหรือทางเลือกทางกลยุทธ์ กล่าวคือ ภายหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแดวล้อมภายใน ตลอดจนค่านิยมขององค์กรแล้ว จะเป็นขั้นตอนที่จะดูถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร เพื่อให้ไปสู่แนวทางที่จะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของจุดอ่อน จุดแข็ง และความเป็นไปได้ของการนำไปปฏิบัติ บนพื้นฐานของการศึกษาค่านิยมของกลุ่มต่าง การกำหนดทางเลือกเชิงกลยุทธ์นั้น ย่อมหมายถึงการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ กล่าวคือเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาขององค์กรไปสู่อนาคต เป็นการกำหนดทิศทางระยะยาวของการพัฒนาองค์กร ตลอดจนกำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์ในทางเลือกต่างๆ เพื่อที่จะบรรลุสู่ทิศทางที่ได้กำหนดไว้ 2) การประเมินทางเลือกเชิงกลยุทธ์ เมื่อมีการกำหนดทางเลือกในเชิงกลยุทธ์หลายๆ แนวทางแล้ว จะมาสู่ขั้นตอนศึกษาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทาง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการประเมินถึงทางเลือกที่ดีที่สุด แนวทางเลือกที่ดีที่สุดนั้นจะต้องเป็นแนวทางที่คำนึงถึงจุดอ่อนจุดแข็งขององค์กรและความเป็นไปได้ที่จะมีการปฏิบัติบนพื้นฐานของค่านิยม และเป็นแนวทางที่สามารถดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับโอกาสที่เปิดกว้างของอนาคต ตลอดจนเป็นแนวทางที่สามารถจะหลีกเลี่ยง หรือป้องกันภยันตรายของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม แนวทางดังกล่าวอาจจะเรียกว่า “กลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด โดยสรุปในการประเมินทางเลือกเชิงกลยุทธ์นั้น เป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือต้องการที่จะดูถึงกลยุทธ์หรือแนวทาง หรือนโยบายที่เหมาะสมในความเป็นไปได้ และแนวทางที่สามารถสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กรได้ดีที่สุด ขั้นตอนที่ 3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ภายหลังจากที่ได้มีการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์และทิศทางในการพัฒนา หรือที่เราเรียกว่า “ทิศทางกลยุทธ์” ก็จะมาสู่ขั้นตอนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะมีการวางแผนใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การกำหนดบุคลากร หรือการสร้างโรงงานหรือเครือข่าย นอกจากนั้นยังหมายถึงขั้นตอนการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม เพื่อสามารถนำเอาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่ได้ตัดสินใจนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังหมายถึง องค์ประกอบในการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กร รวมทั้งการกำหนดระบบในการบริหาร ตลอดจนการกำหนดระบบเกี่ยวกับสารสนเทศ และการสร้างค่านิยม หรือวัฒนธรรมขององค์กร (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2556) สอดคล้องกับวัชราภรณ์ ทีสุกะและคณะ ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและ 3) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (วัชราภรณ์ ทีสุกะและคณะ, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดของวิรัช สงวนวงศ์วาน ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นขั้นตอนแรกคือ การตรวจสอบการประเมินและจัดส่งข้อมูลที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ให้กับผู้บริหาร

ระดับต่างๆ ในองค์การโดยเน้นปัจจัยที่เป็น (Strategic Factor) คือปัจจัยที่จะมี ผลกระทบอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ การวิเคราะห์ก็ทำผ่าน SWOT โดย Strength (S) Weakness (W) วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยเดียวกันของคู่แข่ง ถ้าธุรกิจเรา ดีกว่าก็เป็นจุดแข็งของเรา แต่ถ้าด้อยกว่าก็เป็นจุดอ่อนของเราส่วน Opportunity (O) Threat (T) วิเคราะห์โดยติดตามแนวโน้มของปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ แล้ววิเคราะห์ว่าปัจจัยแต่ละตัวมีผลกระทบต่อธุรกิจของเราอย่างไรถ้ากระทบทางบวกเรียกว่าโอกาสถ้ากระทบทางลบเรียกว่าอุปสรรค สภาพแวดล้อมทั้งหลายแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายในประกอบด้วย โครงสร้างขององค์การ วัฒนธรรมองค์การ ทรัพยากรขององค์การ 2. การกำหนดกลยุทธ์ เป็นขั้นตอนที่สองคือการพัฒนาแผนระยะยาว (กลยุทธ์) ให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิผลกับโอกาสและอุปสรรค ด้วยจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การ การกำหนดกลยุทธ์จะอยู่ใน 4 รูปแบบ คือ พันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และนโยบาย 3. การปฏิบัติตามกลยุทธ์คือ กระบวนการนำกลยุทธ์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติในรูปของแผนงาน(Programs) งบประมาณ (Budgets) และวิธีการปฏิบัติ (Procedures) การปฏิบัติตามกลยุทธ์หรือระบบการจัดการเดิมขององค์การ 4. การประเมินผลและควบคุมคือกระบวนการในการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรโดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ ผู้บริหารในทุกระดับจะใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อควบคุมหรือปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่อไป (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพิมพ์พร จารุจิตร์ ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์มีขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดข้อความวิสัยทัศน์ ข้อความพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดกลยุทธ์เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับคุณค่า โดยคำนึงถึงคุณภาพประสิทธิภาพและการส่งมอบคุณค่า 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้เป็นการปฏิบัติและเป็นผลลัพธ์และ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์เป็นกระบวนการพิจารณาว่ากลยุทธ์ได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานหรือไม่ (พิมพ์พร จารุจิตร์, 2559) สอดคล้องกับฐาปนา ฉิ่นไพศาลได้กล่าวถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมเป็นการกำกับประเมินผล และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอกแก่บุคลากรภายในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยกลยุทธ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบทั้งสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กร วิธีการในการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมที่ง่ายที่สุดคือการวิเคราะห์ SWOT คำว่า “SWOT” ดังนี้ S = จุดแข็ง (Strengths) W= จุดอ่อน (Weakness) O = โอกาส (opportunities) T = อุปสรรค (threats) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ของกิจการ สภาวะแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรและโอกาสและอุปสรรคซึ่งอยู่ภายนอกกิจการ ซึ่งกิจการไม่สามารถควบคุมได้ ภายใต้การควบคุมของผู้บริหารระดับสูง ตัวแปรเหล่านี้เป็นบริบทภายในกิจการที่มีอยู่ สภาวะแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยตัวแปรจุดแข็งและจุดอ่อนซึ่งมีอยู่ภายในกิจการได้แก่ โครงสร้าง องค์กร วัฒนธรรม และทรัพยากร จุดแข็งของกิจการจะมาจากการกำหนดสมรรถนะหลักซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในด้านการได้เปรียบในการแข่งขัน 2) การกำหนดกลยุทธ์เป็นกระบวนการในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และการตัดสินใจที่ทำให้ได้เปรียบในการแข่งขันด้านกลยุทธ์ ธุรกิจรวมถึงการกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์และนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

ดำเนินงาน 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์เป็นขั้นตอนที่กิจการได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์แล้วจึงนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยการพัฒนาผ่านโปรแกรมการดำเนินงาน งบประมาณ และกระบวนการ ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างและหรือระบบการบริหารทั่วทั้งองค์กรการนำกลยุทธ์ไปใช้จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดการระดับต้นและระดับกลาง นอกเสียว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นในกิจการผู้บริหารระดับสูงก็จำเป็นต้องมีการทบทวนกลยุทธ์ที่นำไปใช้ ซึ่งในบางครั้งจะต้องมีการวางแผนปฏิบัติงานการนำกลยุทธ์ไปใช้จะต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรในแต่ละวัน และ 4) การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่องค์กรใช้ในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทั้งองค์กร โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้จัดการทุกระดับต้องมีผลลัพธ์ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานขององค์กร แม้ว่าการควบคุมและการประเมินผลกลยุทธ์สามารถชี้ให้เห็นจุดอ่อนของการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติในขั้นตอนก่อนหน้านี้และสามารถกระตุ้นให้กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ต้องเริ่มต้นใหม่ (ฐาปนา ฉิ่นไพศาล, 2560)นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมกับองค์กรนั้นจะประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ประการหลักๆ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การศึกษา การวิเคราะห์ การตรวจสอบ และการประเมินสภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร เพื่อนำมากำหนดปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยในการกำหนดความเป็นไปในอนาคตขององค์กร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม หรือ SWOT analysis ซึ่งตัวย่อดังกล่าวมีที่มาจากคำเต็ม S = จุดแข็ง (Strengths) W= จุดอ่อน (Weakness) O = โอกาส (opportunities) T = อุปสรรค (threats) ซึ่งการตรวจสอบสภาพแวดล้อม จำแนกออกเป็น 1.1) สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์ตรวจสอบปัจจัยโอกาส O = โอกาส (opportunities) และ T = อุปสรรค (threats) ขององค์กร 1.2) สภาพแวดล้อมภายใน เป็นการวิเคราะห์ตรวจสอบปัจจัยจุดแข็ง S = จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน W= จุดอ่อน (Weakness) ขององค์กร 2) การกำหนดทิศทางองค์กร เมื่อได้ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร คณะผู้บริหารจะนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผล เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางขององค์กรซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ และการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้แก่ การกำหนดกรอบแนวทางและทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานในระยะยาวขององค์กร การบ่งบอกในสิ่งที่องค์กรปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต ส่วนภารกิจ คือการที่องค์กรระบุว่าจะทำอะไร จะเป็นแบบไหน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้องค์กรมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรในที่สุด ในขณะเดียวกัน เป้าหมาย คือการสื่อถึงสิ่งที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการกำหนดไว้อย่างชัดเจน สามารถวัดได้และสามารถบรรลุได้ 3) การกำหนดกลยุทธ์ คือการนำทิศทางขององค์กรที่ได้มาจากข้อ 2) มาพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งได้แก่การพัฒนาแผนระยะยาวขององค์กร โดยอาศัยข้อมูลโอกาสและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและจุดแข็ง จุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยผู้บริหารองค์กรจะต้องกำหนดเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับองค์กร ผู้บริหารจะต้องพยายามตอบคำถามว่าทำอย่างไร องค์กรจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร

กำหนดเป็นกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารแปลงกลยุทธ์ และนโยบายไปสู่แผนการดำเนินงาน เพื่อทำให้กลยุทธ์ที่กำหนดสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 5) การประเมินผลกลยุทธ์ สำหรับขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายแต่มีความสำคัญเพราะเป็นการประเมินกลยุทธ์เพื่อการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลจากกิจกรรมของกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติจริงเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่มุ่งหวัง และจะต้องมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อทำการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ทุกกระบวนการ ทั้งนี้ในการประเมินกลยุทธ์จะต้องมีการวัดผลทั้งในเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ มีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละองค์กรนอกจากนี้ยังจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเป็นทีมงานคณะกรรมการประเมินผลกลยุทธ์ที่ประกอบด้วยคณะผู้บริหารทุกระดับชั้นจากฝ่ายต่างๆ มาร่วมกันดำเนินงาน เพื่อการประเมินกลยุทธ์ได้เต็มที่ และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต, 2561)

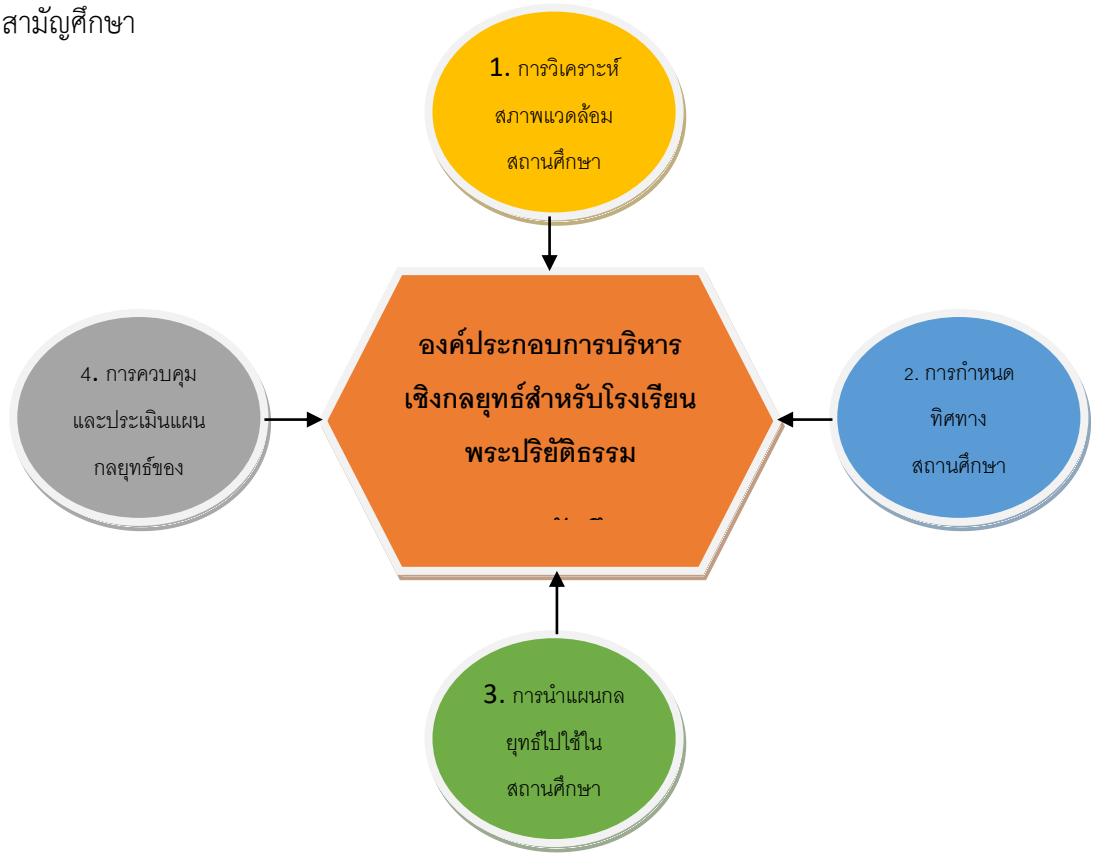
3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100

ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาตรวจสอบและเพิ่มความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากข้อมูลทั้งหมดด้วยวิธีสัมภาษณ์ โดยนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาความเหมาะส ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของสุริยา ศรีโภคา ได้กล่าวถึงการตรวจสอบรูปแบบจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบ รูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณจะใช้เทคนิคทางสถิติ (สุริยา ศรีโภคา, 2559) ยังสอดคล้องกับนิรมล เตียงพิทยากร ได้กล่าวถึงหลักการตรวจสอบรูปแบบในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ว่ามี 4 ด้าน ดังนี้ 1. การตรวจสอบความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติจริง 1) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับความต้องการส่งเสริม การรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา 2) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับความสนใจการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา 3) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบมีคุณค่า และสร้างความเชื่อถือในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา 2. การตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง (1) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงต่อการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา (2) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถทำให้เกิดประสิทธิผล หรือ ผลสำเร็จในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา (3) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถทำให้เกิดความคุ้มค่าในการ ส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา (4) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถสร้าง

การยอมรับในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา 3. การตรวจสอบความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริง (1) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมการรักษาศีล 5 เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (2) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (3) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษาได้ (4) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา รายงานผลในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษาในส่วนเด่นและส่วนที่ต้องปรับปรุงได้อย่างชัดเจน 4. การตรวจสอบความถูกต้อง (1) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบมีความถูกต้องตามทฤษฎีทางวิชาการ (2) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบของการส่งเสริมการรักษาศีล 5 มีความครอบคลุมกับขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา 3) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบของการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา 4) รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนของการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของสถานศึกษา (นิรมล เตียงพิทยากร, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบขององค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา คือ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลที่ทำให้องค์กรนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อกำจัดจุดอ่อนของปัญหา และหาทางแก้ไขเพื่อพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดทิศทางสถานศึกษา คือ การที่สถานศึกษาคาดหวังในสิ่งที่จะทำให้สถานศึกษานั้น ๆ ก้าวไปให้ถึง และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยการทำให้วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์บรรลุตามที่ได้กำหนดไว้

องค์ประกอบที่ 3 การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา คือ การทำให้แผนปฏิบัติการนั้นไปใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และโครงการที่วางไว้ ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ เตรียมการใช้แผน ขั้นตอนดำเนินงาน และ สรุปผลและรายงานผลดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 4 การควบคุมและประเมินแผลกลยุทธ์ของสถานศึกษา คือ การควบคุมและประเมินปัจจัยที่ส่งผลทำให้สถานศึกษานั้นดำเนินไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ควบคุมแผนกลยุทธ์ ประเมินแผนกลยุทธ์ และปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นี้ ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ตัวแปรของการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 112 ตัวแปร

2. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา มี 10 ตัวแปร 2) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา มี 14 ตัวแปร 3) การนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา มี 17 ตัวแปร และ 4) การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มี 9 ตัวแปร

3. การประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100 และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1. ผู้บริหารและรับผิดชอบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรให้ความสำคัญและนำรูปแบบไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้ได้บรรลุเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประเมินโครงการที่ใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. ควรมีการวิจัยการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4. ควรวิจัยพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 – 2562)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ขัตติยา ด้วงสำราญ. (2552). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศและคำสั่งเกี่ยวกับพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติ.

จันทิมา บุญอนันต์วงศ์. (2561). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

ฐาปนา ฉิ่นไพศาล. *(2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management). นนทบุรี: ธนธัชการพิมพ์.*

นิรมล เตียงพิทยากร. (2560). *รูปแบบการส่งเสริมการรักษาศีล 5 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิมพ์พร จารุจิตร์. (2559). *ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* อุดรธานี : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

พงษ์เสถียร เหลืองอลงกต. (2561). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management*. กรุงเทพ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *สิทธิในการจักการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2564 จาก http://regu.tu.ac.th/quesdata/Data/L31.pdf

วัชราภรณ์ ทีสุกะและคณะ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม 2558, 124-127.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management and Business Policy*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ท้อป.

ศิริลักษณ์ ทิพม่อน. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุริยา ศรีโภคา. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2556). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

Certo, S. C. & Peter, J. P. (1991). *Strategic Management: Concept and Applications*. New York: McGraw-Hill.

Ireland R. D., et al. (2007). *Strategic Management: Competitiveness and Globalization*. 7th Ed. Ohio: Thomson/South-Western.

Thompson, et al. (2007). *Crafting and Executing Strategy: Concepts and Cases*. 15th ed. The McGraw – Hill Companies.

Wheelen, T. L., &, Hunger, J. D. (2010). *Strategic Management and Business Policy: Achieving Sustainability*. 12th ed. Boston: Pearson.

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A Development of the Guidance Activity Package according to Threefold Training to Developing Life Skills for Matthayomsuksa 4 Students

จารุณี วารีนิล Jarunee Vareenil
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University
Corresponding author, e-mail: jarunee@samchukratana.ac.th

Received June 13, 2023; **Revised** December 9, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 2)เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังใช้ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนโดยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เครื่องมือวิจัยเชิงกึ่งทดลอง คือ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบประเมินทักษะชีวิตและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสามชุกรัตนโภคาราม จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 42 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบอิสระ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีผลการประเมินประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) ได้ค่าประสิทธิภาพ 80.67 และผลการประเมินประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) ได้ค่าประสิทธิภาพ 81.81 ดังนั้นค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมแนะแนว; ทักษะชีวิต; หลักไตรสิกขา

Abstract

This Article aimed to study 1) to develop a set of guidance activities based on the threefold principle to develop life skills for Mathayomsuksa 4 students, 2) Comparison of life skills of secondary school students Year 4 before using the guidance activity pack and after using the guidance activity pack according to the threefold principle and 3) to compare the satisfaction of Mathayomsuksa 4 students towards learning by the guidance activities package according to the threefold principle. The quasi-experimental research methodology used to collect data for the quasi-experimental study was the threefold guided activity set for developing life skills for Mathayomsuksa 4 students. Satisfaction questionnaire for students studying with a set of guidance activities based on the threefold principle to develop life skills for Mathayomsuksa 4 students. The sample group for the study was Mathayomsuksa 4 students from Sam Chuk Rattana Pokaram School. Suphanburi Province, 1 classroom, 42 students in grade 4/2 were the experimental group. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Independent Sample t-test. The results showed that the development of a set of guidance activities according to the threefold principle to develop life skills For Mathayomsuksa 4 students to have efficiency according to the 80/80 criterion, the process efficiency evaluation (E1) was 80.67 and the outcome evaluation (E2) was 81.81, so the efficiency was 80.67/ 81.81 which meets the criteria. Comparison of students' learning achievements before and after learning with a set of guidance activities according to the threefold principle. For Mathayomsuksa 4 students, it was found that the pre-test and post-test scores the difference was statistically significant at the .05 level.

Keywords: Guidance activities; Life skills; Threefold principle

บทนำ

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่ บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งการดำเนินชีวิต ท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ

และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียน มีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทันเนื่องจากมนุษย์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน และเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้สังคมอยู่รอดปลอดภัยและเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้ที่มีความสามารถ ในการเรียนรู้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ ตลอดจนได้รับการพัฒนาด้านจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

การพัฒนาทักษะชีวิตมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวการป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทางความคิด การทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์ การจำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่างๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมความสามารถในการคิดและการสื่อความหมาย ทักษะชีวิตทั่วไป ถือเป็นทักษะที่เป็นแกนของทักษะต่างๆ และเป็นทักษะพื้นฐานของการเกิดทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่นๆรวมทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างกว้างขวาง 2) ทักษะชีวิตเฉพาะเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาการปรับตัวต่อสภาวะวิกฤต ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหาเฉพาะเจาะจงจะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ และสามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤตและผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤตไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไป ได้อย่างรวดเร็ว ทักษะชีวิตเฉพาะถือว่าเป็นทักษะขั้นสูง ที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเองของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่มได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิตจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตของตนเอง เชื่อมโยงชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้ เรียนในปัจจุบันและอนาคต (ชุลีพร ดัดงาม, 2554)

การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในเรื่องที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้

สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีจุดมุ่งหมายของการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่เหมาะสมเป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง และรู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตนเองให้ดีอยู่เสมอเพื่อจะได้ไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของตน

5. เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีเจตคติ ค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้อง ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย

6. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างและใช่จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์แก่ตนอย่างแท้จริงและมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวด้านการพัฒนาส่วนตัวและ สังคม มุ่งส่งเสริมให้ผู้รับบริการ มีทักษะการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงาม รวมถึงการมีทักษะทางสังคมสามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และมีความสุข (สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

กระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมตามแนวหลักไตรสิกขาจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนบนค่านิยมที่เกิดจากการเรียนรู้จากสถาบันครอบครัว สถานบันการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริม ซึ่งเยาวชนที่มีการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจและปัญญาสูงขึ้นได้นั้นมาจากการฝึกอบรมตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาอันสะท้อนผ่านการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคมได้ (พระเสกสรรปญฺญาวชิโร (ใจกล้า), โยตะ ชัยวรมันกุล และธวัช หอมทวนลม, 2566) บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ รู้จักและเข้าใจตนเองและโลกที่ตนเองอยู่ อันนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังใช้ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา

3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนโดยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล 5. การวิเคราะห์ข้อมูล 6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสามชุกรัตนโภคาราม จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน ด้วยการคัดเลือกแบบสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2 แบบประเมินทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 หลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว เอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สังเคราะห์และวิเคราะห์เลือกและกำหนดเนื้อหา ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้

3) เขียนชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 4 ด้าน ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่แบ่งไว้จำนวน 12 ชั่วโมง

4) นำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เขียนขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสม ระหว่างผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อ การวัดผล การประเมินผล

5) นำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาระดับความเหมาะสมของชุดกิจกรรม หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

6) นำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4ด้านฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริง

3.2 แบบประเมินทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา เพื่อใช้เป็นแบบประเมินก่อนจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรม มีลักษณะเป็น

ข้อคำถาม ประกอบ ด้วย 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมจำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างด้วยตนเองตามลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี บทความ วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทักษะชีวิตของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) วิเคราะห์เนื้อหาไตรสิกขาและความเกี่ยวข้องกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต จัดความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3) สร้างแบบประเมินทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามองค์ประกอบ

3.1) ด้านที่ 1 ใช้หลักปัญญาในการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่คาดหวังคือ

มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายทิศทางการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ปฏิบัติตามทิศทางที่กำหนด จำนวน 10 ข้อ

3.2) ด้านที่ 2 ใช้หลักปัญญาวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่คาดหวังคือ มีหลักที่เป็นระบบ จำนวน 10 ข้อ

3.3) ด้านที่ 3 ใช้หลักสมาธิในการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พฤติกรรมที่คาดหวังคือ รู้เท่าทันอาการทางกายที่เกิดจากอารมณ์และความเครียด รู้จักการแสดงออกทางอารมณ์และคลายความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสม จำนวน 10 ข้อ

3.4) ด้านที่ 4 ใช้หลักศีลในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พฤติกรรมที่คาดหวัง คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนที่หลากหลายรวมถึงคนที่มีความเชื่อบนพื้นฐานที่แตกต่างกัน รู้จักเลือกคบคน จำนวน 10 ข้อ

4) นำแบบประเมินทักษะชีวิตฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC)

5) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะชีวิต จากสูตร KR-20 ของคูเดอร์ชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Formular 20)

6) วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อของแบบวัดทักษะชีวิต

7) นำแบบประเมินทักษะชีวิตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริง โดยประเมินทักษะชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียนนำมาเปรียบเทียบ

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างด้วยตนเองตามลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี บทความ วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทักษะชีวิตของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) วิเคราะห์เนื้อหาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา ความหมาย และองค์ประกอบของทักษะชีวิต จัดความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3) สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับตามเกณฑ์ของ Best (1986) แบ่งการประเมินความพึงพอใจตามชุดกิจกรรมที่ 1-4 ดังนี้

3.1) ด้านที่ 1 ใช้หลักปัญญาในการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่คาดหวังคือ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายทิศทางการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ปฏิบัติตามทิศทางที่กำหนด จำนวน 5 ข้อ

3.2) ด้านที่ 2 ใช้หลักปัญญาวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่คาดหวังคือ มีหลักคิดที่เป็นระบบ จำนวน 5 ข้อ

3.3) ด้านที่ 3 ใช้หลักสมาธิในการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พฤติกรรมที่คาดหวังคือ รู้เท่าทันอาการทางกายที่เกิดจากอารมณ์และความเครียด รู้จักการแสดงออกทางอารมณ์และคลายความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสม จำนวน 5 ข้อ

3.4) ด้านที่ 4 ใช้หลักศีลในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พฤติกรรมที่คาดหวัง คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนที่หลากหลายรวมถึงคนที่มีความเชื่อบนพื้นฐานที่แตกต่างกัน รู้จักเลือกคบคน จำนวน 5 ข้อ

4) นำแบบวัดความพึงพอในการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC)

5) นำแบบวัดความพึงพอในการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยดำเนินการโดยนำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริงมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ก่อนเริ่มกิจกรรมมีการทำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เพื่อวัดทักษะชีวิตก่อนเรียนโดยนำไปทำการทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที 4 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง

4.3 หลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาแล้วให้ทดสอบหลังการเข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้ง โดยใช้แบบวัดทักษะชีวิตหลังเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีผลการประเมินประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) ได้ค่าประสิทธิภาพ 80.67 และผลการประเมินประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) ได้ค่าประสิทธิภาพ 81.81 ดังนั้นค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.81 ซึ่งเป็นไปตาม

เกณฑ์ แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 24.17 คะแนน คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 32.21 คะแนน และการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนนักเรียนมีทักษะชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.30 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.68, S.D.=0.19) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านครูผู้สอน ($\overline{X}$ =4.76, S.D.=0.25) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.29) และน้อยที่สุดคือด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเนื้อหา ($\overline{X}$ =4.62, S.D.=0.24 และ 0.25)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตทั้งนี้เพราะกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่ดีเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับวัยผู้เรียน เรียนรู้ผ่านกระบวนกลุ่ม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และฝึกปฏิบัติจริง โดยมีครูคอยชี้แนะเพิ่มเติม การจัดกิจกรรมแนะแนวในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ด้านการฝึกใช้ทักษะชีวิตที่ดีแล้ว นักเรียนยังจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ในสถานการณ์ชีวิตจริง และสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ เนื่องจากนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียน สร้างความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเรียนรู้กระบวนการ ประยุกต์ใช้ ความรู้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียน ตั้งใจทำงาน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานสำเร็จ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามหลักการของชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่หาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมเพื่อเป็นการประกันว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน และช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาที่สร้างขึ้นผ่านกระบวนการสร้างอย่างพิถีพิถัน เป็นขั้นตอน มีระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม คือศึกษาหลักสูตร เนื้อหาสาระวิชา ศึกษางานวิจัย ทฤษฎี การเรียนรู้ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิมา เชียงแสน และคณะ ที่เสนอว่า ชุดการเรียนแบบไตรสิกขาทำให้มีผล

ทางด้านความมีวิจัย การแก้ปัญหาในการเรียนแบบไตรสิกขาและการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเดิม (ศศิมา เชียงแสน และคณะ, 2561)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลการประเมินของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีผลประเมินทักษะชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการประเมินด้วยแบบประเมินทักษะชีวิต พบว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนทักษะชีวิตของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.30 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนในวิธีการเรียนมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนต่างๆ เพื่อให้นักเรียนง่ายและสะดวกในการเรียนรู้ โดยการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขานั้นได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดเตรียมและวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ ประกอบกับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มเรียนเมื่อนักเรียนมีความพร้อม การสอนควรเริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปสิ่งที่ยากและให้ผู้เรียนได้มีการฝึกหัดหรือทำกิจกรรมนั้นซ้ำอีกตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดความแม่นยำและความชำนาญยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา พิระกนิฎฐ์ ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขามีความกตัญญูกตเวทีที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (กาญจนา พิระกนิฎฐ์, 2550)

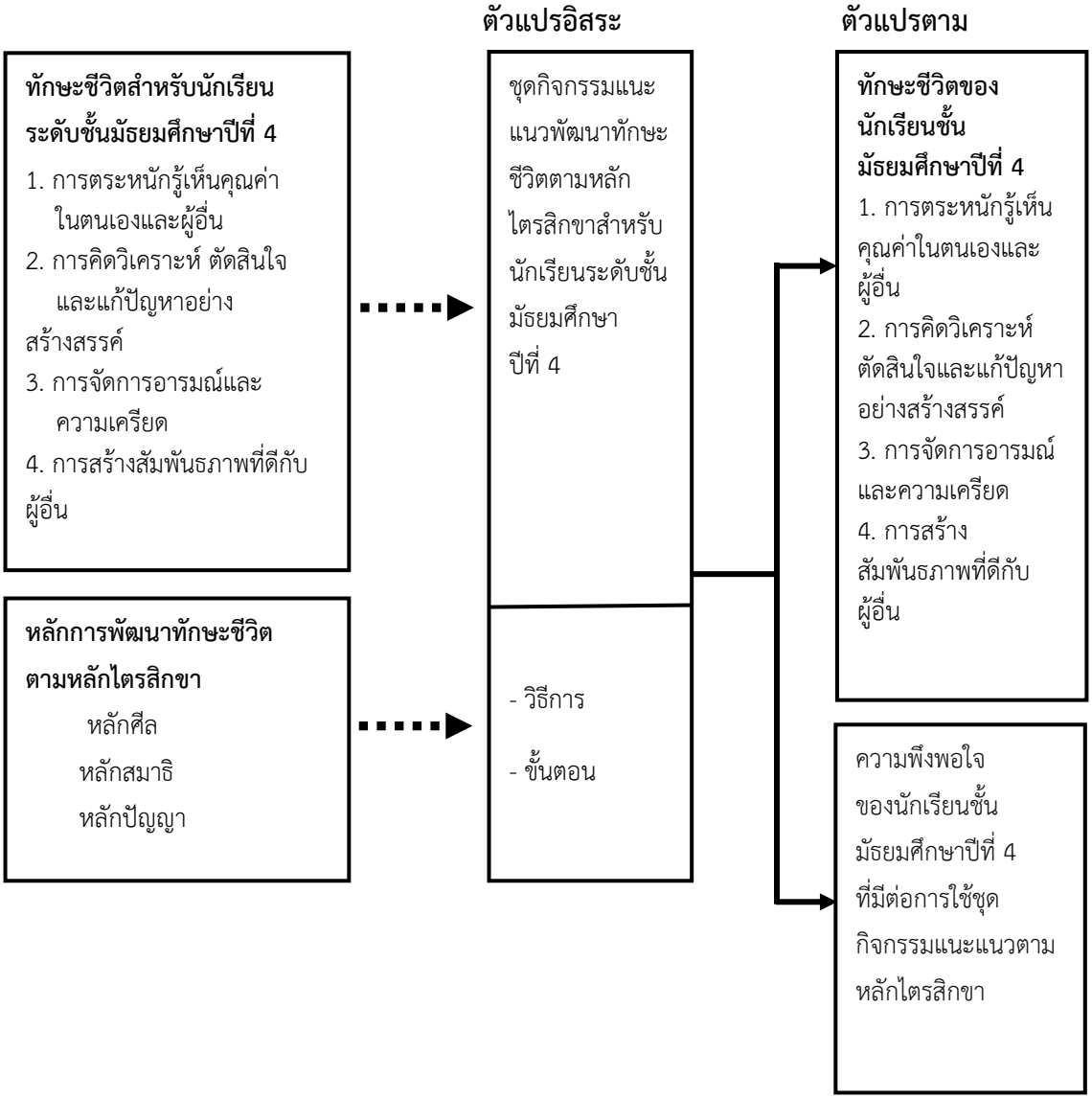
นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิวา โพธิ์ใต้ ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตด้านความตระหนักเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (รุ่งทิวา โพธิ์ใต้, 2552) และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ ไตรรัตนานนท์ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตในกิจกรรมแนะแนวชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยโครงงาน ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยโครงงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม (ฉวีวรรณ ไตรรัตนานนท์, 2555) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ศรีชาติ ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทวีวัฒนา แขวงช่องนนทรีเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเรื่องการสวดมนต์แปลแผ่เมตตา การบริหารจิตและเจริญปัญญา จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (อานนท์ ศรีชาติ, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิมา เชียงแสน และคณะ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนแบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนแบบไตรสิกขาที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง การแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยชุดการเรียนแบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนแบบไตรสิกขา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศศิมา เชียงแสน และคณะ, 2561)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านครูผู้สอน รองลงมาคือด้านการประเมินผลการเรียนรู้และน้อยที่สุดคือด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเนื้อหา เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกิจกรรมแนะแนวได้ช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น อีกทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นทำให้นักเรียนมีความสุข มีปฏิสัมพันธ์ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลา และสนุกสนานกับการเรียนรู้จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจมากกับกิจกรรมแนะแนว ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ ไตรรัตนานนท์ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิต ในกิจกรรมแนะแนวชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยโครงงานผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ (ฉวีวรรณ ไตรรัตนานนท์, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉลวย ปานเมือง ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นสื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 42 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่ากิจกรรมทักษะชีวิต ช่วยให้คุณรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 กิจกรรมทักษะชีวิต ช่วยให้คุณมีทักษะในการปฏิเสธมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80.00 กิจกรรมทักษะชีวิต ช่วยให้มีทักษะชีวิต พร้อมจะเผชิญปัญหาต่างๆ ในสังคมรู้จัก สร้างทางเลือกที่ดีที่สุดให้ตนเอง แก้ปัญหาทุกอย่างมีสติ คิดเป็นร้อยละ80.00 ตามลำดับ (ฉลวย ปานเมือง, ไกรเดช ไกรสกุล และปรีชา สามัคคี, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้วิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักไตรสิกขา ตัวแปรตาม การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทสรุป

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนนักเรียนมีทักษะชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.30 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69 ส่วนการเปรียบเทียบความพึงพอใจของ

นักเรียนต่อชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรมีการเตรียมนักเรียนในชั่วโมงแรกโดยการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา ควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือกันในระบบกลุ่ม ความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม

1.2 ครูผู้สอนที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาไปใช้ ควรศึกษาหลักการขั้นตอน เทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนวิธีดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียด เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.3 การจัดกิจกรรมด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะชีวิตสูงขึ้น จึงควรส่งเสริมให้มีการนำกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวไปใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มากขึ้น

1.4 ขณะจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาครูผู้สอนต้องเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการปฏิบัติงานร่วมกัน ขณะการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึง

1.5 การวัดและประเมินผล ต้องมีความชัดเจนทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ กระบวนการและคุณลักษณะที่ต้องการวัด ซึ่งต้องวัดนักเรียนด้วยความยุติธรรม สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาไปใช้ครูผู้สอนควรมีการปรับสื่อและกิจกรรมย่อยให้เข้ากับความสนใจของนักเรียน

2.2 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาไปทดลองใช้เพื่อพัฒนาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

2.3 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาไปเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น

2.4 ควรนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาสามารถนำไปปรับและใช้กับเนื้อหาอื่น ๆ และนักเรียนชั้นอื่นๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา พิระกนิฎฐ์. (2550). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฉวีวรรณ ไตรรัตนานนท์. (2555). การพัฒนาทักษะชีวิตในกิจกรรมแนะแนวชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยโครงงาน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉลวย ปานเมือง, ไกรเดช ไกรสกุล และปรีชา สามัคคี. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นสื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 6(2), หน้า 14-26. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, (5)(1): 5-20.

ชุลีพร ดัดงาม. (2554). *การศึกษาความสามารถการใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมปีการศึกษา 2554.* กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.

พระเสกสรร ปญฺญาวชิโร (ใจกล้า), โยตะ ชัยวรมันกุล และธวัช หอมทวนลม. (2566). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน กรณีศึกษา: โรงเรียนคลองบางพรหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(2), หน้า 179-191.

รุ่งทิวา โพธิ์ใต้. (2552). “ผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. *วารสารศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, (32)(3): 65-71.

ศศิมา เชียงแสน และคณะ. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนแบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนแบบไตรสิกขาที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง การแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,* (10)(28), 101–111.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554)**.** แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *การออกแบบกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียน.*กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อานนท์ ศรีชาติ. (2560). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทวีวัฒนา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา.* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Transformational leadership of administrator and learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

[1]**ศิรินทร์พร คุปตพงศ์** Sirinphorn Kuptapong
[2]**สายสุดา เตียเจริญ** Saisuda Tiacharoen
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร
[12]Faculty of Education, Silpakorn University
[1]Corresponding author, e-mail: kotepratoom_s@silpakorn.edu

Received June 15, 2023; **Revised** December 9, 2023; **Accepted:** December 9, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 59 โรง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามแนวคิดของเซงเก้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านความเชี่ยวชาญของบุคคล ด้านการเรียนรู้ของทีม และด้านแบบแผนทางความคิด 3. ภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีลักษณะคล้อยตามกัน
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; องค์กรแห่งการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to determine: 1) the transformational leadership of administrator in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 2) the learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 3) the relationship between transformational leadership of administrator and learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. The samples were 59 schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. The research instrument was an opinionnaire about the transformational leadership based on the concept of Bass and Avolio, and the learning organization based on the concept of Senge. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results of this research were as follows: 1. The transformational leadership of administrator in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 as a whole was at high level. The arithmetic mean ranking from the highest to the lowest were as follows: idealized influence, individualized consideration, intellectual stimulation and inspiration motivation. 2. The learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 as a whole was at high level. The arithmetic mean ranking from the highest to the lowest were as follows: shared vision, systems thinking, personal mastery, team learning and mental models. 3. The relationship between transformational leadership of administrator and learning organization in school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 were at high positive correlation, with statistically significant at the .01 level.
Keywords: Transformational leadership; Learning organization; Administrator in school

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีลักษณะเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based society) ระบบการศึกษาถือเป็นต้นทางของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ป้อนให้กับทุกระบบ เครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้พัฒนาระบบการศึกษา คือ องค์ความรู้ การสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิต และการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ให้บริการในด้านการสอนและการเรียนรู้ เป้าหมายสำคัญของสถานศึกษาคือการเรียนรู้ของนักเรียน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น และเป็นสถานที่ที่ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถแสดงศักยภาพเพื่อสร้างสรรค์ และเพื่อความสำเร็จ และเป็นแหล่งที่ผู้ร่วมงานอื่นๆ มาเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learn how to learn) ร่วมกันได้ (Hoy W. K. & Miskel C. G., 2013)

แผนปฏิบัติราชการประจำปี ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดการศึกษาวิถีใหม่ บนพื้นฐานความหลากหลาย สู่เป้าหมายความเป็นหนึ่ง โดยมีเป้าประสงค์ให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะตามสายงาน/มาตรฐานวิชาชีพครู จากนโยบายและสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้ผู้นำจะต้องมีความเป็นผู้นำสูง (High Leadership) จึงจะสามารถบริหารจัดการองค์กรท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าว และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) บทบาทสำคัญของผู้นำต่อกระบวนการการเปลี่ยนแปลง คือ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” โดยกระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวัง ทำให้ผู้ตามปฏิบัติงานได้เกินความคาดหวัง ผู้นำทำให้ผู้ตามรู้สึกไว้วางใจ จงรักภักดี และเคารพนับถือ เสริมแรงและพัฒนาให้ผู้ตามมีศักยภาพ ทำให้ผู้ตามตระหนักถึงความสำคัญและผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน รวมถึงวิธีที่จะทำให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ ยกระดับความต้องการของผู้ตามให้คำนึงผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio, 1994) ซึ่งสถานศึกษาสามารถออกแบบและดำเนินการในรูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ สามารถทำให้โรงเรียนมีชีวิตชีวาและสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน ไม่ใช่ด้วยคำสั่งหรืออำนาจบังคับบัญชา หรือการขู่บังคับ แต่ด้วยการกำหนดทิศทางการเรียนรู้หมายถึงทุกคนที่อยู่ในระบบมาร่วมกันแสดงออกถึงความปรารถนา การตระหนักรู้ และพัฒนาศักยภาพของพวกเขาไปพร้อมๆ กันในโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (Senge P. M, et al., 2012)

เมื่อพิจารณาจากการสังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่ามีประเด็นในจุดที่ควรพัฒนาในรายด้าน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาตามรายด้าน ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีแผนการดำเนินงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 50.75 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ร้อยละ 34.33 ตามลำดับ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่าจุดที่ควรพัฒนาตามรายด้าน ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 62.69 2) การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา ร้อยละ 56.72 3) การพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ร้อยละ 40.30 ตามลำดับ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าจุดที่ควรพัฒนาตามรายด้าน 1) การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 52.24 2) การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ร้อยละ 49.25 3) การจัดการเรียนรู้

ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ร้อยละ 46.27 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2565)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อทราบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีแผนแบบการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยตรวจสอบสภาวการณ์ไม่มีการทดลอง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 รวมทั้งสิ้น จำนวน 67 โรงเรียน โดยเปิดตารางประมาณการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 59 โรง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามแนวคิดของเซงเก้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

แนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จากเอกสาร ข้อมูลทางสถิติ รายงานและบทความต่างๆ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงร่างการวิจัย และเสนอโครงร่างวิจัยต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือไปพัฒนาและตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ แล้วนำไปเก็บข้อมูลจาก

แหล่งข้อมูลที่กำหนดเป็นตัวอย่างในงานวิจัย นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการเสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขขอบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

ด้าน	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา(X_{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1)	4.54	0.52	มากที่สุด
2	การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2)	4.39	0.62	มาก
3	การกระตุ้นทางปัญญา (X_3)	4.43	0.57	มาก
4	การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	4.47	0.60	มาก
รวม (X_{tot})		**4.46**	**0.53**	**มาก**

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านความเชี่ยวชาญของบุคคล ด้านการเรียนรู้ของทีม และด้านแบบแผนทางความคิด ตามลำดับ

ด้าน	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา(Y_{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ความเชี่ยวชาญของบุคคล (Y_1)	4.48	0.50	มาก
2	การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_2)	4.52	0.53	มากที่สุด
3	แบบแผนทางความคิด (Y_3)	4.41	0.52	มาก
4	การเรียนรู้ของทีม (Y_4)	4.46	0.53	มาก
5	การคิดเชิงระบบ (Y_5)	4.49	0.48	มาก
รวม (Y_{tot})		**4.47**	**0.47**	**มาก**

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีลักษณะคล้อยตามกัน ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้านความเชี่ยวชาญของบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการเรียนรู้ของทีม และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้านการคิดเชิงระบบน้อยที่สุด

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร / การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	ความเชี่ยวชาญของบุคคล (Y_1)	การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Y_2)	แบบแผนทางความคิด (Y_3)	การเรียนรู้ของทีม (Y_4)	การคิดเชิงระบบ (Y_5)	ภาพรวม (Y_{tot})
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1)	.778**	.748**	.727**	.658**	.678**	.788**
การสร้างแรงบันดาลใจ (X_2)	.749**	.732**	.735**	.677**	.601**	.768**
การกระตุ้นทางปัญญา (X_3)	.717**	.709**	.723**	.642**	.618**	.749**
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	.777**	.775**	.765**	.673**	.672**	.804**
ภาพรวม (X_{tot})	.827**	.811**	.808**	.726**	.702**	.851**

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานตามพันธกิจของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในองค์กร หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วน ทำให้บุคลากรเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในการชี้แนะของผู้บริหารในการปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงสภาพปัญหาตามบริบทของสถานศึกษา และจูงใจให้บุคลากรแสวงหาแนวทางที่หลากหลายและสร้างสรรค์ในการจัดการกับปัญหา สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพของ

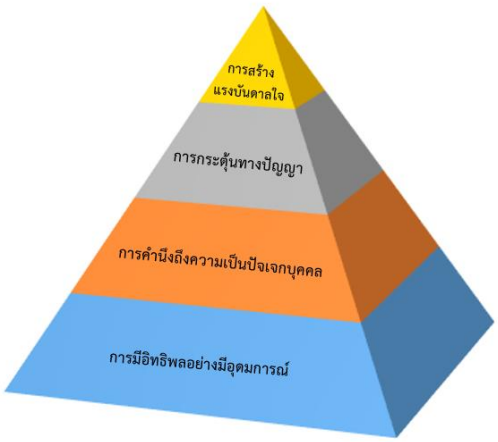
ตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาคอยให้กำลังใจ รับฟังปัญหา รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคลากร และให้คำปรึกษา ชี้แนะ โดยคำนึงถึงความแตกต่างบุคลากรเป็นรายบุคคล รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาภัค กำจัดภัย ที่ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (พิชญาภัค กำจัดภัย, 2565)

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและบุคลากรใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการกำหนดทิศทางในอนาคตของสถานศึกษาร่วมกัน มีการจัดสรรภาระงานตามโครงสร้างของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในองค์กร ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และให้ผลย้อนกลับแก่บุคลากรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ อีกทั้งผู้บริหารและบุคลากรยังเป็นผู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันในสถานศึกษา โดยบุคลากรทุกระดับในองค์กรมีการประชุมสนทนา อภิปราย ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความคิด นำความรู้ที่ได้นั้นมาพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาและบุคลากรในองค์กรทุกระดับยังมีการนำกระบวนการการทำงานเป็นทีมมาช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับห้องเรียน ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยนต์ นนทมาตย์ ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ชัยยนต์ นนทมาตย์, 2565) สอดคล้องกับองัศุมาลิน กุลฉวะศึกษางานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (อังศุมาลิน กุลฉวะ, 2562)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์กันในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แสดงพฤติกรรมผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลากร เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้บุคลากรในองค์กรเคารพ ยกย่อง เกิดความศรัทธา ไว้วางใจ เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมปฏิบัติงานตามพันธกิจของสถานศึกษา สร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจร่วมกันของบุคลากรในองค์กร รวมทั้งยกระดับความคาดหวังในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สูงขึ้น อีกทั้งผู้บริหารยังสร้างแรงจูงใจ ให้แง่คิดในเชิงบวกให้แก่บุคลากรให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จของการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คอยให้กำลังใจ สนับสนุน ชี้แนะ สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนนท์ แก้วบุตร ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ปิยนนท์ แก้วบุตร, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิลปิน ทิพย์นพคุณ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิลปิน ทิพย์นพคุณ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

แผนภูมิที่ 1
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

แผนภูมิที่ 2
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากแผนภูมิที่ 1 และแผนภูมิที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษารายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ มีลักษณะที่คล้อยตามกัน โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านความเชี่ยวชาญของบุคคล มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พฤติกรรมของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้ตาม ในการยกระดับความคาดหวังในการปฏิบัติงานของผู้ตามให้สูงขึ้น สร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามตระหนักและเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ตามคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จึงทำให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นองค์กรที่มีบรรยากาศในการกระตุ้นให้บุคลากรมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเอื้ออำนวยให้บุคลากรมีการสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้และปรารถนาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆร่วมกัน รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญของบุคคล การมีวิสัยทัศน์ร่วม แบบแผนทางความคิด การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดเชิงระบบ

บทสรุป

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในระดับสูง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นจะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารถือเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หากผู้บริหารแสดงพฤติกรรมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้ตาม ผ่านกระบวนการทำงาน

ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน จะนำพาให้สถานศึกษาเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จึงควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในองค์กรเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน โดยอาจมอบหมายภารกิจที่ท้าทายและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจตามบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารควรกระตุ้นจิตวิญญาณ ให้แง่คิดในเชิงบวก และแสดงให้บุคลากรมองเห็นภาพความสำเร็จ ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน หรือเป้าหมายในอนาคตอย่างชัดเจน ในการร่วมกันปฏิบัติงานให้ไปถึงเป้าหมายนั้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ด้านแบบแผนทางความคิด มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีการตั้งคำถามจากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และใช้ความคิดไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อตอบข้อสันนิษฐานที่ตั้งไว้และนำข้อค้นพบนั้นมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งควรกำหนดกระบวนการหรือแบบแผนในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารและบุคลากรยังควรกำหนดนโยบายหรือกระบวนการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม มุ่งเน้นให้บุคลากรได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสนอแนวทางในการจัดการปัญหา โดยประชุม สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นมาพัฒนาสถานศึกษา

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ควรพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) สามารถกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และในสังกัดอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในเชิงลึกหรือใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ชัยยนต์ นนทมาตย์. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, (19)(2): 237-248.

ธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย. (2561). “*ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปิยนนท์ แก้วบุตร. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, (5)(2): 132-144.

พิชญาภัค กำจัดภัย. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, (16)(4): 72-85.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และนักรบ หมื่แสน. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิลปิน ทิพย์นพคุณ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, (7)(1): 202-216.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.(2565) *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self- Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2564 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. สืบค้นข้อมูลเมื่อเมื่อ 25 กันยายน 2565. จาก https://anyflip.com/rotjw/kcdx/basic

อังศุมาลิน กุลฉวะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, (9)(2): 64-65.

Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio. (1994). *Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Hoy, W. K. & Miskel C. G. (2013). *Educational administration: theory, research, and practice.* 9th ed. New York: McGraw-Hill.

Senge, P. M., et al. (2012). *Schools That Learn: A Fifth Discipline Fieldbook for Educators, Parents, and Everyone Who Cares Education.* London: Nicholas Brealey.

การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing English Reading Comprehension by using Start Strategy for Grade 5 Students

[1]**จิดาภา จิตตะประพันธ์** Jidapa Jittapraphan
[2]**อนงนาฏ เพชรประเสริฐ** Anongnad Petchprasert
[12]คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[12]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
[1]Corresponding author, e-mail: jidapajitta1994@gmail.com

Received June 18, 2023; **Revised** November 21, 2023; **Accepted:** December 10, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีสตาร์ท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 32 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย โดยใช้วิธีการจับสลาก ระยะเวลาที่ใช้ ในการวิจัย จำนวน 10 ชั่วโมง แบบแผนการวิจัย เป็นแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ 1) แผนการจัดการ เรียนรู้การพัฒนา การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีสตาร์ท ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Dependent *t*-test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีสตาร์ทหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษ; การจับใจความ; กลวิธีสตาร์ท

Abstract

This research aimed to compare the achievements of English reading comprehension of grade 5 students before and after by using Start Strategy. The sample of this research were 32 grade 5/1 students studying during the first semester

of the academic year 2023 at Banpaknum (Padermjeennavasongkroh) School, Paknum Sub-District, Muang Chumphon District, Chumphon province. The sample was obtained by using a simple sampling method of lottery. The duration of the research implementation totaled 10 hours. The research design was the one group pre-test – posttest The research tools were 1) lesson plans for developing English reading comprehension by using Start Strategy 2) English reading comprehension Pre-test and Post-test testing by multiple choices test (30 items) The data were statistically analyzed by statistical means, percentage, standard deviation and Dependent *t*-test. It was found that students who developed English reading comprehension by using Start Strategy the mean score on posttest was higher than pretest with statistically significant at .05 level.
Keywords: English reading; Comprehension; Start Strategy

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากลหรือภาษาโลกที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร การเข้ารับการศึกษา การสืบค้นหาความรู้ที่หลากหลายอย่างง่าย และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อประกอบอาชีพ (จารุวรรณ วงษ์แก้ว, 2563) การมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงได้ถูกนำมาบรรจุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เองนักวิชาการได้แสดงข้อคิดเห็นไว้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการพัฒนาและการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยเพื่อความเป็นสากล เช่น นพพร สโรบล กล่าวว่า ในปี 2558 ประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน โดยการเข้าร่วมนี้มีจุดมุ่งหวังเพื่อให้ประชาชนในประเทศสมาชิกได้ทำการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ในทุกๆ ด้านโดยผ่านภาษาอังกฤษ (นพพร สโรบล, 2557) ดังนั้น การส่งเสริมให้ทุกคนในประเทศไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญ เพื่อมุ่งเน้นด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมปลายจึงมีความสำคัญและได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษา 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงประโยคถูกต้องตามความหมายของสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน และบอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทานง่าย ๆ

นอกจากนี้ พิมพ์ผกา ประเสริฐสวัสดิ์ และยุพิน ยืนยง ยังกล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยสังเกตได้จากตำราเรียน ป้ายโฆษณา ข้อมูลและคำอธิบายการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยภาษาอังกฤษรวมไปถึงการสืบค้นข้อมูล ค้นคว้างานวิชาการ ซึ่งผู้ที่มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษมักจะค้นคว้าหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง ทันสมัยและได้ข้อมูลในเชิงลึก ซึ่งทักษะการอ่านนั้นจำเป็นต้องเข้าใจและตีความเรื่องที่อ่านจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อให้สามารถบอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน (พิมพ์ผกา ประเสริฐสวัสดิ์ และ

ยุพิน ยืนยง, 2564) การเรียนภาษาอังกฤษให้ได้ประสิทธิผล ผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝนและทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ (ฟัง พูด อ่าน และเขียน) ทักษะการอ่านเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้และเป็นทักษะที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดี ดังนั้นการจัดการเรียนในการสอนการอ่านภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพื้นฐานการอ่านตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการพัฒนาทักษะการอ่านในระดับที่สูงขึ้น (สรเดช บุญประดิษฐ์, 2564) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนทุกระดับในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำโดยปัญหาหลักในการอ่านอาจเนื่องมาจากนักเรียนขาดความสามารถในการอ่านจับใจความและสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน (จันทรรัตน์ จาดแห, 2565) ปัจจุบันนักเรียนจำนวนมากไม่เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องที่อ่านซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความอยู่ในระดับที่ต่ำนั่นเอง (Rohdearni Wati Sipayung, 2019) จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนมีอยู่หลากหลาย พบว่า กลวิธีสตาร์ท START (Students and Teachers Actively Reading Text) ส่งเสริมการใช้ความคิดแบบทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition) ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ ความสามารถของตัวเองไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ นอกจากนี้กลวิธีสตาร์ท START ยังส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และสรุปความและตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถถ่ายทอดใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นการเขียนและการพูด ซึ่งการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) มีลำดับขั้นตอนการสอนทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้ การทำนายล่วงหน้า (Prediction / Inferring) , การจินตนาการภาพหรือฉากของเรื่อง (Visualizing) , การเชื่อมต่อกับความรู้เดิม (Making Connection) , การตั้งคำถาม (Questioning) , การวิเคราะห์ใจความสำคัญ (Determining Main Idea), การสรุปความ (Summarizing) , การตรวจคำตอบของการคาดเดา (Checking Prediction) และ การประเมินค่า (Making Judgments)

จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้กลวิธีสตาร์ท (START) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (เบญจวรรณ พูลบางยุง, 2564) จากการศึกษาความสำคัญของภาษาอังกฤษและแนวคิด ทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัย ปฏิบัติงานการสอนในวิชาภาษาอังกฤษ ย้อนหลัง 2 ปีการศึกษา พบว่าปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ย 43.24 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐาน ต1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟัง และอ่านจากสื่อประเภทต่างๆและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัวชี้วัดที่ ป.6/4 บอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า และในปีการศึกษา 2565 ผลการทดสอบของวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 39.77 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าปีการศึกษา 2564

ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่านโดยเฉพาะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่นักเรียนไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน หรือไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ส่งผลให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนา การอ่านจับใจความภาษา

อังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปากน้ำ(เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการอ่านจับใจความและคิดวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จากโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวนนักเรียน 32 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวนนักเรียน 33 คน รวมนักเรียนทั้งหมดจำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 32 คน โดยผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื้อเรื่องที่นำมาใช้อ่านจับใจความ คือบทอ่านจากหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 NEW EXPRESS ENGLISH 5 ทั้งหมด 4 เรื่องประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผ่น โดยระยะเวลา ที่ใช้ในการจัด การเรียนการสอนแผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นข้อสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ บลูม (Bloom) ซึ่งมี 3 หัวข้อ คือ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ โดยระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษา อังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) จำนวน 1 ชั่วโมง และระยะเวลา

ที่ใช้ในการทดสอบหลังเรียนการพัฒนา การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) จำนวน 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง

3. การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มาตรฐานและตัวชี้วัดรายวิชาภาษาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์

2) ศึกษาหนังสือ แบบเรียน เอกสาร การวัดและประเมินผล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่านจับใจความในรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและการพัฒนา

3) เลือกเนื้อหา กำหนดเรื่องที่จะใช้พัฒนาการอ่านจับใจความซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ ครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เนื้อหาจากบทอ่านในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 NEW EXPRESS ENGLISH 5

4) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ทั้งหมด 4 เรื่อง จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วมาเสนอ ต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านครั้งนี้ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 ถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถนำไปใช้ได้

6) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเรียบร้อย แล้วไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษารายละเอียดของสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐาน และตัวชี้วัดรายวิชาภาษาภาษาอังกฤษระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 และศึกษาเอกสารวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3.2.2 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3.2.3 ผู้วิจัยสร้างตารางลักษณะเฉพาะของแบบทดสอบ (Test Specification) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 42 ข้อ เพื่อนำไปคัดเลือกและนำไปใช้จริง 30 ข้อ โดยจำแนกตามลำดับกระบวนการด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎี การเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy)

3.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) เสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อให้ดีขึ้น จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจ ความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ที่ปรับปรุงแล้วมาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เป็นรายข้อ

3.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.6 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านปากน้ำ(เผดิมจีนนาวาสงเคราะห์) จังหวัดชุมพร สพป.ชพ.1 นักเรียนทั้งหมด 33 คน ที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.2.7 นำกระดาษคำตอบแบบทดสอบตามตรวจคะแนน เพื่อนำมาวิเคราะห์รายข้อหาคุณภาพของ แบบทดสอบ โดยตรวจสอบหา ค่าความยากง่าย (p) ตามเกณฑ์ระหว่าง 0.20–0.80 โดยมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.42 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้น โดยมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.24 - 0.47 ไปจากนั้นคัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งผลจากการหาค่า ความเชื่อมั่นพบว่าข้อสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.72

3.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ที่ผ่านการปรังปรุงสมบูรณ์และคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กล วิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน จำนวน 1 ห้องเรียนโดยบันทึกคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้ เป็นการทดสอบก่อนเรียน

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านจับใจความ

ภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเวลา 8 ชั่วโมง

4.3 เมื่อผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบตามทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบ หลังเรียนด้วยแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนเวลาจำนวน 1 ชั่วโมง และบันทึก คะแนนสอบหลังเรียน

4.4 ผู้วิจัยนำผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนละหลังเรียนโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	N	*M*	*SD*	*t*	*df*	Sig.
ก่อนเรียน	32	12.00	2.78	-24.26*	31	0.00
หลังเรียน	32	20.81	2.28			

*p< .05

จากตารางการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดย ใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.81 และก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.00 จากคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวนักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่ได้รับ การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) มีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนการอ่านจับใจความตามแบบกลวิธีสตาร์ท (START) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการอ่านแบบคิดวิเคราะห์และอ่านจับใจความของเรื่องอย่างมีวิจารญาณนักเรียนสารมารถสร้างความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ด้วยตนเองและจากการเชื่อมโยง เรื่องราวต่างๆ ที่อ่านเข้ากับประสบการณ์ของนักเรียน หรือเรื่องราวใกล้ตัวสถานการณ์รอบตัวๆของนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ พูลบางยุง กล่าวว่ากลวิธีสตาร์ท (START) เป็นกลวิธีที่ช่วยพัฒนา การอ่านของนักเรียนให้สามารถอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการอ่านในระดับสูงเน้นการพัฒนา ความเข้าใจ ของนักเรียนควบคู่กับการใช้อภิปัญญา กล่าวคือนักเรียนแต่ละคนตระหนักรู้ การจัดการกระบวนการคิดของตนเอง (เบญจวรรณ พูลบางยุง, 2564) สอดคล้องกับ นิตยภัทร์ ธาราสุข จากการศึกษางานวิจัยพบว่า

อภิปัญญาเป็น ส่วนสำคัญที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรีย นเกิดประสิทธิภาพ เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ ของตนเองกลวิธีการอ่านโดยใช้ทฤษฎีอภิปัญญาสามารถช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการ อ่านได้เนื่องจากนักเรียนสามารถเลือกใช้วิธีการอ่านได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง มีจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ในการอ่านที่ชัดเจน (นิตยภัทร์ ธาราสุข, 2557) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอ่านจับใจความของนักเรียน และได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยว กับการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยกลวิธีสตาร์ท (START) เพื่อดำเนินการสร้างแผน การจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนและสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START)

การอ่านจับใจความสำคัญ คือ ความสามารถในการตีความหมายของสัญลักษณ์ ตัวอักษร คำ กลุ่มคำและประโยคที่พบจากเรื่องที่อ่านผ่านกระบวนการอ่านการวิเคราะห์สารอย่างต่อเนื่องเพื่อจับใจความสำคัญ แก่นสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านโดยผู้อ่านใช้ความคิดและประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านของตนเองเข้า มาเป็นส่วนช่วยตัดสินในการเลือกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การอ่านจับใจความมี 2 ลักษณะ คือ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมเป็นการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์เกี่ยวกับส่วนประกอบ และรายละเอียดต่างๆของเนื้อหาเรื่องที่อ่านและการอ่าน เพื่อจับใจความสำคัญ เพื่อให้ได้ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านมากที่สุด สอดคล้องกับการอ่านช่วยให้เกิดทักษะในการเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้นเป็นการอ่านแบบสกิมมิ่ง (skimming) อันเป็นการอ่านที่ช่วยลดเวลาและเพิ่มความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาสาระได้ชัดเป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่านหนังสือเล่มนั้น (ธรรณปพร หงษ์ทอง และปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2565)

แนวคิดมาจากทฤษฎีอภิปัญญาที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ในความคิดของนักเรียนในขณะที่ดำเนิการอ่าน มีการคาดเดาเนื้อเรื่องการคิดวิเคราะห์จากข้อมูล ที่ได้รับและมีการจัดเรียบเรียงระบบความคิด และ สามารถตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของตนเองได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นนักเรียนเป็นผู้ที่กำหนดวิธีการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับตนเอง มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า อภิปัญญา (Metacognition) สอดคล้องกับทิศนา แขมมณี และคณะกล่าวว่า อภิปัญญา หมายถึง การควบคุมและประเมินกระบวนการคิด ความสามารถของตนเองที่ได้รับการพัฒนาให้นักเรียนสามารถควบคุมปัญญาและใช้กระบวนการคิดของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้า หมายตลอดจนมีทักษะในการแก้ไขปัญหา (ทิศนา แขมมณี และคณะ, 2544) และฤทัยรัตน์ ลอยเจริญ และบัญญัติ ชำนาญกิจที่อธิบายว่า อภิปัญญาเป็นวิธีการนำกระบวนการคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียนเข้ากับ ความรู้พื้นฐานเพื่อส่งผลให้นักเรียนสามารถกำกับควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบและประเมินผลความเข้าใจได้ (ฤทัยรัตน์ ลอยเจริญ และบัญญัติ ชำนาญกิจ, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กลวิธีสตาร์ทเป็นวิธีที่ช่วยแก้ปัญหาการอ่านจับใจความของนักเรียนโดยมีขั้นตอนทั้งหมด 8 ขั้นตอน (START MODEL) ดังนี้

1. การทำนายล่วงหน้า (Prediction / Inferring) ให้นักเรียนคาดเดาเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านโดยการอ่านชื่อเรื่อง ดูรูปภาพประกอบ และคำศัพท์ที่นักเรียนไม่ทราบความหมายหรือคำศัพท์สำคัญ

2. การจินตนาการภาพหรือฉากของเรื่อง (Visualizing) ให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องแบบคร่าวๆ เพื่อให้นักเรียนจินตนาการภาพสถานที่หรือฉากของเรื่อง และสนทนาตอบคำถามสั้นๆจากเรื่องที่อ่าน

3. การเชื่อมต่อกับความรู้เดิม (Making Connection) ครูนำนักเรียนพูดคุยถึงประสบการณ์หรือเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน โดยให้นักเรียนแบ่งปันประสบการณ์นั้นๆ ให้เพื่อนในห้องฟัง

4. การตั้งคำถาม (Questioning) ครูให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่านหรือตั้งคำถามเพิ่มเติมจากเรื่อง ที่อ่านช่วยกระตุ้นกระบวนการ คิดวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ใจความสำคัญ (Determining Main Idea) หลังจากนักเรียนอ่านจบแล้ว ให้นักเรียนจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องเป็นประเด็นต่างๆ เช่น ใคร (who), ทำอะไร (what), ที่ไหน (where), อย่างไร (how), เมื่อไร (when), ทำไม (why)

6. การสรุปความ (Summarizing) ให้นักเรียนช่วยกับพูดสรุปใจความสำคัญที่ได้จากการอ่านเนื้อเรื่อง และเขียนสรุปใจความสำคัญเป็นภาษาไทยในรูป แบบภาษาของตนเอง

7. การตรวจคำตอบของการคาดเดา (Checking Prediction) ให้นักเรียนช่วยกันเปรียบเทียบหรือตรวจสอบดูว่า สิ่งที่นักเรียนคาดเดาเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง และหลังจากที่อ่านเนื้อเรื่องมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกัน

8. การประเมินค่า (Making Judgments) ให้นักเรียนประเมินประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านการนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองและความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอ่าน

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปจากผลการวิจัยได้ ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ ภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงสุดที่ 26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และนักเรียนมีคะแนนผ่านครึ่งของคะแนนเต็ม (15 คะแนน) ทุกคน และคะแนนก่อนเรียนสูงสุดที่ 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ซึ่งก่อนเรียนมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านครึ่งของคะแนนเต็ม (15 คะแนน) จำนวน 27 คน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.81 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.28 และก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.78 จากคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวนักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ที่กล่าวไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) มีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้สอน

1) ควรนำการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการอ่านจับใจความในทิศทางเดียวกัน

2) สามารถนำกลวิธีสตาร์ท (START) ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษได้ เช่น ภาษาไทย และพัฒนากระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้วิจัย

1) ในการจัดทำแผนการสอนและเนื้อหาที่นำมาใช้ในการฝึกอ่านจับใจความนั้นควรคำนึงถึงความเหมาะสม ของวัยผู้อ่าน ความยากง่ายของคำศัพท์ และรูปแบบประโยค โครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในเนื้อเรื่อง

2) ควรมีการศึกษาความพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธี สตาร์ท (START)

3. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

ผู้เรียนสามารถเลือกเรื่องที่ผู้เรียนสนใจอ่านจับใจความนอกเหนือจากเรื่องที่ผู้สอนเตรียมให้หรือนอกเหนือบทเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

จันทรรัตน์ จาดแห. (2565). การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กลวิธีการสอนแบบดี อาร์ ที เอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์,* 8(1), หน้า 154-165.

จารุวรรณ วงษ์แก้ว. (2563). “การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือผ่านบทอ่านข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธรรณปพร หงษ์ทอง และปาณิสรา เบี้ยมุกดา. (2565). การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยและความสามารถของเยาวชนไทยยุคใหม่ในการเป็นพลเมืองยุคดิจิตอล. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(2), หน้า 187-197.

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์ จำกัด

นพพร สโรบล. (2557). *ภาษาอังกฤษกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก http://www.polsci.tu.ac.th /fileupload/39/56.pdf

นิตยภัทร์ ธาราสุข. (2557). “การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กลวิธีสตาร์ท (start) และแผนภูมิความหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนวัดไทร (สินศึกษาลัย)". *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เบญจวรรณ พูลบางยุง. (2564). "ผลการใช้กลวิธีสตาร์ท (START) ในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2". *การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการ สอนภาษาอังกฤษ.* มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พิมพ์ผกา ประเสริฐสวัสดิ์ และยุพิน ยืนยง. (2564). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและการศึกษาพฤติกรรม การอ่านภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบ SQ3R สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์,* 36(2), หน้า 191-206

ฤทัยรัตน์ ลอยเจริญ และบัญญัติ ชำนาญกิจ. (2557). การใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันในการสอนอ่านภาษาไทย. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.* 9(26), หน้า 1-12

สรเดช บุญประดิษฐ์. (2564). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โดยใช้การสอนทักษะการอ่านแบบแผนภูมิ ความหมาย และการสอนทักษะการอ่านแบบ SQ4R. *วารสารการวัดผลการศึกษา,* 38(103): 54-69.

Rohdearni Wati Sipayung. (2019). *Improving the Students' Ability in Reading Comprehension by Using Cooperative Integrated Reading Composition*. Indonesia. Simalungun University.

การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกฏราชวิทยาลัย

The Development of Teaching Models That Promote to Five Minds for the Future for Students Educational Administration Branch in Mahamakut Buddhist University

พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย (ปุณขันธ์) Phra Maha Kraiwan Chindathiyo (Pun Khan)
คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกฏราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University
Corresponding author, e-mail: tchinnatat@gmail.com

Received June 19, 2023; **Revised** November 17, 2023; **Accepted:** December 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 19 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามทางเดียวแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า: 1. รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ คือ การกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึก และการสะท้อนคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอน (RIKCER Model) 6 ขั้นตอน คือ การวางแผนเส้นทาง การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร การผสมผสานความรู้ การสังเคราะห์แนวคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม และการสะท้อนความคิด 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ส่วนการวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอนเป็นการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน โดยผู้ประเมินประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อน 2. ประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบ การสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ การพัฒนา ; รูปแบบการสอน ; 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

Abstract

The objectives of this thesis were: 1) Develop a teaching model that promotes the five minds, thinking for the future. for students Educational Administration, Mahamakut Buddhist university, and 2) to study the effectiveness of a teaching model that promotes the Five Minds Thinking for the Future developed. how to conduct research It is an experimental research study. The target group used were students in the field of educational administration Mahamakut Buddhist university, academic year 2022, 19 people. The research instrument was a questionnaire. Perform data analysis with basic statistics, and one-way ANOVA; repeated measures. The results of research were found that: 1. The developed teaching style consists of the principle of stimulating interest. proactive learning from practice crystallized teaching and reflection. The purpose of the pattern to develop learners to have a mind of science. spirit of respect ethical mind Synthesis mind and creative mind. The teaching steps of the teaching model (RIKCER Model) are 6 steps, namely route planning. Searching for information to select blending knowledge concept synthesis Ethical learning exchange and reflecting on the five minds, thinking for the future. As for the measurement and evaluation of the teaching style, it is the measurement and evaluation that occurs both during and after teaching according to the teaching style. The assessor consists of teachers. students and friends. 2. The effectiveness of the developed teaching model found that the target group of learners who learned by using the teaching model promoting 5 minds, thinking for the future. have an achievement score having a scientific mind having a spirit of respect morality mental ability of synthetic thinking and creativity higher than before There was a statistical significance at the .01 level in all aspects and satisfaction with the teaching style of 5 mind thinking for the future. at the highest level.

Keywords: Development; Teaching Models; Five Minds for the Future

บทนำ

การศึกษา เป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของประชาชนในสังคม ซึ่งจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งจะสามารถสร้างกำลังคน กำลังปัญญา และสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้คำตอบในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ แก่สังคมได้ เพราะในสังคมปัจจุบันมีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อน และยากต่อการเข้าใจและแก้ไข สังคมไทยจึงต้องการกำลังปัญญา และองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ มากกว่านี้จึงจะสามารถออกจากสภาวะวิกฤติ

ดังกล่าวได้ การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจึงเป็นหัวรถจักรทางปัญญาที่จะพาประเทศออกจากวิกฤตินี้ เพราะเป็นขุมกำลังทางวิชาการที่ใหญ่ที่สุด (ประเวศ วะสี, 2552) เนื่องจากเป็นแหล่งที่รวม และผลิตกำลังคนที่มีความสามารถในระดับสูงทุกสาขา ซึ่งกำลังปัญญาของคนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาอารยประเทศได้ เพราะหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย คือ การสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความงอกงามทางปัญญา และคุณภาพแก่บุคคลและสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

ในสภาวการณ์ปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยทั่วโลกกำลังได้รับผลกระทบจากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยหลายแห่งต่างจำเป็นต้องยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่มหาวิทยาลัยของไทยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้เผชิญกับกระแสต่าง ๆ โดยเฉพาะกระแสทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามามีอิทธิพลสำคัญต่อมหาวิทยาลัยของไทย ซึ่งส่งผลกระทบที่รุนแรงและน่ากังวลมากขึ้น (อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์, 2559) อีกทั้งค่านิยมของมหาวิทยาลัยที่ได้เปลี่ยนไป จากค่านิยมทางวิชาการมาสู่ค่านิยมและคุณค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น กระแสค่านิยมและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อนโยบายในการพัฒนามหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยคาดการณ์ว่าแนวโน้มในอนาคตนี้ การแข่งขันทางการศึกษาจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

จากบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ตามแผนกลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยใน 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2556 -2565) ได้กำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของมหาวิทยาลัย และผลการประเมินจากทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ที่ชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้รับการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยขนาดเล็กมาเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์ขึ้น ขนาดใหญ่ขึ้น จนได้รับการยอมรับจากสังคมในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งของประเทศ เป้าหมายการบริหารงานใน 10 ปีข้างหน้า มุ่งให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับดีเลิศของประเทศ และเป็นสถาบันชั้นนำในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติ หรือนานาชาติ” และวิสัยทัศน์ที่ว่า “เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิต ซึ่งมีความเป็นเลิศด้านพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ” ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวยังมีปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขได้กล่าวไว้ในข้อที่ 2 คือ คุณภาพบัณฑิตที่ต้องพัฒนาเรื่องทักษะด้านภาษา การให้นักศึกษามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและศักยภาพ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ ข้อ 6 การจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน ยังขาดการบูรณาการด้านการวิจัย การบริการวิชาการพระพุทธศาสนา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้ผสมผสานเป็นกิจกรรมเดียวกัน จึงได้กำหนดประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 : การผลิตบัณฑิตและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่เป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายหลักในข้อ 1 คือ บัณฑิตมีคุณลักษณะเฉพาะโดดเด่น ที่เป็น อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตรงกับความต้องการของสังคม (graduate’s identity) และในข้อ 4 การจัดการศึกษาสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย (education for all) กำหนดมาตรการในข้อที่ 6 การบริหารจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ข้อ 8 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาให้เป็นผู้รอบรู้ในวิชาการที่หลากหลายและทันสมัย และในข้อ 10 การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และความ

รับผิดชอบต่อสังคม (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556) ดังนั้นศักยภาพของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัย ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ศักยภาพ และมีคุณค่าหลังจากจบการศึกษาแล้ว (Learning Outcome) เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันจะต้องมีการกำหนดระเบียบวิธีการศึกษา (Educational Methodology) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระเบียบวิธีการศึกษาที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการที่จะเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ และค้นพบความจริงเฉพาะตัวของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่จะเรียน (Learn How to Learn)ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน (นวลจันทร์ สมุทรสกุลเจริญ, 2552)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในรอบปีการศึกษา 2562 (มิถุนายน 2562-พฤษภาคม 2563) ทุกองค์ประกอบได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับดี ยกเว้นในองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ การรับนักศึกษา การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา และผลที่เกิดกับนักศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ประเด็นที่ชี้ความด้อยคุณภาพ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ โดยวิธีการสอนยังเน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน ขาดการวิจัยและสร้างความรู้ใหม่ ไม่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้ความคิดวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2562) อีกทั้ง มหาวิทยาลัยควรสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร ทั้งระดับบริหารและบุคลากรด้านการศึกษาให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่ายิ่งขึ้น (ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2556)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ในการจัดการเรียนการสอน โดยการมอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงานของรายวิชาต่าง ๆ นั้น จะพบว่าส่วนใหญ่นักศึกษาจะใช้วิธีการคัดลอกเนื้อหานำมาเรียงหรือต่อกัน และขาดการสังเคราะห์เนื้อหาให้เป็นข้อสรุปหรือสิ่งที่เรียนรู้ หรือสิ่งที่นำเสนอนั้น เป็นสิ่งที่นักศึกษาไม่ได้มีความเข้าใจอย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้น สังเกตได้จากการที่สนทนาซักถามนักศึกษาเกี่ยวกับงานที่ทำ พบว่าในหลาย ๆ ครั้งนักศึกษาไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ไปศึกษาค้นคว้ามาได้ เมื่อได้สนทนาพูดคุยเพื่อหาสาเหตุ พบว่ารูปแบบการสอนที่ใช้อยู่นั้นยังไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมถึงยังไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร รวมถึงพฤติกรรมการแต่งกายของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาส่วนหนึ่ง ซึ่งมาเรียนในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ที่ถูกละเลยใส่ใจถึงความสุภาพ และการให้เกียรติเคารพสถานที่ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักศึกษายังขาดจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งการเคารพและจิตแห่งจริยธรรม ดังนั้น บทความวิจัยนี้ จึงได้นำเสนอการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้มี 5 จิตคิดเพื่ออนาคตตามแนวคิดของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner H., 2006) เพื่อจะสามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย จึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับ 5 จิตคิดเพื่ออนาคต ซึ่งประกอบด้วย จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรม รวมถึงแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิตคิดเพื่ออนาคต ซึ่งประกอบด้วย 5 กลวิธี คือ การกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึก และการสะท้อนคิด

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร และ แบบสอบถามสภาพปัญหา ในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่ดำเนินร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต กับการศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้นำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบ และกระบวนการของรูปแบบ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ที่ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต โดยมีขั้นตอนออกแบบและพัฒนา เครื่องมือประกอบรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอน ซึ่งประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบวัดจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรม 3) แบบวัดความสามารถด้านการคิดสังเคราะห์ และด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

ขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการสอน ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการตรวจสอบความเป็นไปได้ โดยการนำไปทดลองใช้จริง

แหล่งข้อมูลที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ED 41105 ในปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง ตามรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคตประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต และตัวแปรตาม ประกอบด้วย1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม 3) จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ และ4) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

เป็นขั้นของการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต รวมทั้งการนำข้อเสนอแนะและข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แหล่งข้อมูลที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคตสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในวิชา ED 41105 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด จำนวน 19 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ED 41105 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา 2. แบบวัดความมีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งจริยธรรม 3. แบบวัดจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ 4. แบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ที่ส่งเสริมจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งความคิดสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม แบบวัดจิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต จากแบบสอบถามอยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยการแปลค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต จากแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1. ค่าสถิติพื้นฐาน ใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่า t - test แบบ Dependent 3. ทดสอบสมมติฐาน ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบทางเดียวโดยมีการวัดซ้ำ (One-Way MANOVA ; repeated measures) ในกรณีที่มีกลุ่มเป้าหมาย 1 กลุ่ม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รูปแบบการสอน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอน และการวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอน

1. หลักการของรูปแบบการสอน รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคตเป็นรูปแบบการสอนที่ประกอบด้วยหลักการใหญ่ ๆ 5 ประการ คือ 1) การกระตุ้นความสนใจ ให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 2) การเรียนรู้เชิงรุก เน้นบทบาทเชิงรุกของผู้เรียน ทุกขั้นตอน สร้างศักยภาพระหว่างประสบการณ์กับการสนทนาสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย คัดเลือก วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจนได้สารสนเทศ พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนามุมมองการคิดที่หลากหลาย เน้นการทำงานร่วมกัน 4) การเรียนการสอนแบบตกผลึก เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูล ทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อความรู้นั้น และถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนด้วยตนเอง ได้ผลผลิตเป็นรายงานเชิงวิชาการ เป็นข้อความรู้ใหม่ และ 5) การสะท้อนคิด ตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเองผ่านกระบวนการตั้งคำถาม และการสะท้อนคิดในสิ่งที่ตนเองปฏิบัติ ทั้งระหว่างการปฏิบัติ และสิ้นสุดการปฏิบัติ

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งวิทยาการ เป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความอดทน ให้เกียรติและเคารพผู้อื่น 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งจริยธรรม ยึดมั่นอยู่บนความดีงามประกอบด้วย ความสามัคคี และความเสียสละ ให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งความเคารพ เข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม มีเหตุมีผล มีสติในการปฏิบัติตน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีความเมตตากรุณา 4) พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งการสังเคราะห์ มีทักษะในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกและประเมินสารสนเทศที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา เกิดการเรียนรู้อย่างชัดเจน และ5) พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งการสร้างสรรค์ มีทักษะในการแยกแยะประเด็น หรือองค์ประกอบที่สำคัญ แปลกใหม่ แตกต่างไปจากแนวคิดเดิม นำไป ร้อยรัดเป็นสารสนเทศใหม่ และมีทักษะในการตั้งคำถามและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง

3. ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอน รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (RIKCER Model) ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผนเส้นทาง (Route planning) ประกอบด้วย การกระตุ้นความสนใจ การกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา และการวางแผนการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 2 การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร (Information for Searching) เป็นการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย การศึกษาค้นคว้า การประเมิน และการคัดเลือกสารสนเทศ ขั้นที่ 3 การผสมผสานความรู้

(Knowledge combination) เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติประกอบด้วย การบันทึก และการสรุปเนื้อหาสาระ หลักการและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์แนวคิด (Concept synthesizing) เป็นการเรียนการสอนแบบตกผลึกประกอบด้วย การแยกแยะประเด็นสำคัญ หรือองค์ประกอบที่สำคัญ และการร้อยรัดหรือผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ขั้นที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม (Exchange of ethical knowledge) เป็นการสร้างสรรค์งาน ประกอบด้วย การนำเสนอผลที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด และการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน และขั้นที่ 6 การสะท้อนความคิด 5 จิต คิดเพื่ออนาคต (Reflection Five Minds for the Future) เป็นการสะท้อนคิดประกอบด้วย การตั้งคำถามและการสะท้อนคิดเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม การเขียนบันทึกการเรียนรู้ หรือแผนภาพความคิด

4. การวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอน รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน โดยผู้ประเมินประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อน โดยในขั้นที่ 1 การวางแผนเส้นทาง : ประเมินความครอบคลุมและความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของประเด็นย่อยในการศึกษาข้อมูล รวมทั้งแหล่งข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 2 การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร : ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความครบถ้วนของข้อมูลที่นำมาใช้สำหรับเป็นข้อสรุปเป็นสารสนเทศ ขั้นที่ 3 การผสมผสานความรู้ : ประเมินผลการสรุปที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า ว่ามีความถูกต้องชัดเจนในเนื้อหา สาระ หลักการ ตลอดทั้งองค์ความรู้ต่าง ๆ ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์แนวคิด : ประเมินการสังเคราะห์ ความแปลกใหม่ของการร้อยรัดหรือผสมผสานแนวคิด ขั้นที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม : ประเมินการนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้มีการซักถามประเด็นข้อสงสัย เน้นการให้เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้นำเสนอ กับเพื่อนผู้ที่ซักถาม และขั้นที่ 6 การสะท้อนความคิด 5 จิตคิดเพื่ออนาคต : ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น และผู้สอนประเมินความสำเร็จ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของผลงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ ของกลุ่มเป้าหมายที่เรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเพิ่มขึ้นทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายเมื่อได้เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต เมื่อเปรียบเทียบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และโดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด รายละเอียดมีดังนี้

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ ของกลุ่มเป้าหมายโดยภาพรวม

N=19

ตัวแปรตาม	T_1 (ก่อนเรียน)		T_2 (หลังเรียน)	
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	7.79	1.84	18.83	1.17
การมีจิตแห่งวิทยาการ	4.18	0.62	4.71	0.68
การมีจิตแห่งความเคารพ	4.09	0.51	4.79	0.42
การมีจิตแห่งจริยธรรม	4.18	0.54	4.86	0.39
ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	3.18	0.42	4.58	0.62
ความสามารถด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	3.26	0.47	4.55	0.55

จากตาราง เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 7.79, 4.18, 4.09, 4.18, 3.18, 3.26 และ 18.83, 4.71, 4.79, 4.86, 4.58, 4.55 ตามลำดับ จากข้อมูลข้างต้นเมื่อทำการเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ของกลุ่มเป้าหมายมีค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 11.04, 0.53 ,0.70 , 0.68 ,1.40 ,1.29 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายเมื่อได้เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

(N=19)

ผู้เรียน	คะแนน 20 คะแนน				คะแนนความก้าวหน้า (D)	คะแนนความก้าวหน้า $(D)^2$
	หลังเรียน		หลังเรียน			
	x_1	$(x_1)^2$	x_2	$(x_2)^2$		
รวม	148	1214	352	6546	205	2245
$\overline{X}$	7.79	63.89	18.83	344.53	10.79	118.16
S.D.	1.84		1.17			
ร้อยละ	38.95		92.63			
เพิ่มขึ้น	11.04					
ค่า t	34.69					

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย ที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย $\overline{X}$ = 7.79, S.D. = 1.84 คิดเป็นร้อยละ 38.95 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย $\overline{X}$ = 18.83, S.D. = 1.17 คิดเป็นร้อยละ 92.63 โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้น 11.04 และมีค่า t .01 df 18 จากการคำนวณ 34.69 จากตารางเท่ากับ 2.552 ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า

รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต มีประสิทธิภาพ ผู้ทำให้เรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 19 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ED 41105 การวิจัยทางการบริหารการศึกษาเพิ่มขึ้นจริง

ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ จำแนกตามการวัด (ก่อนเรียน-หลังเรียน) ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย ใช้การวิเคราะห์ความปรวนแปรพหุนามแบบทางเดียวโดยมีการวัดซ้ำ (One-Way MANOVA ; repeated measures) ในกรณีที่มีกลุ่มเป้าหมาย 1 กลุ่ม เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบได้ผลดังนี้

(N=19)

แหล่งความแปรปรวน	Value (Wilks' Lambda)	F	Sig.
Intercept	.002	3235.955	.000**
Test	.048	101.647	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง พบว่าได้ค่าสถิติ Wilks' Lambda เท่ากับ .048 และแปลงมาเป็นค่าสถิติ F มีค่าเท่ากับ 101.647 .แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และความสามารถด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการวิเคราะห์ต่อไปว่า ตัวแปรการวัด (ก่อนเรียน-หลังเรียน) ในกลุ่มเป้าหมายส่งผลต่อตัวแปรตาม หรือคะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์โดยได้ทำการทดสอบ F - test ดังตารางต่อไป

(N=19)

แหล่งแห่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	SS	Df	MS	F	Sig.
การวัด	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1095.158	1	1095.158	459.000	.000**
	การมีจิตแห่งวิทยาการ	1073.789	1	1073.789	27.655	.000**
	การมีจิตแห่งความเคารพ	1453.289	1	1453.289	35.502	.000**
	การมีจิตแห่งจริยธรรม	437.921	1	437.921	48.003	.000**
	ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	295.684	1	295.684	71.064	.000**
	ความสามารถด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	252.737	1	252.737	78.364	.000**

ความคลาดเคลื่อน (การวัด)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	85.895	36	2.386	-	-
	การมีจิตแห่งวิทยาการ	1397.789	36	38.827	-	-
	การมีจิตแห่งความเคารพ	1473.684	36	40.936	-	-
	การมีจิตแห่งจริยธรรม	328.421	36	9.123	-	-
	ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์	149.789	36	4.161	-	-
	ความสามารถด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์	116.105	36	3.225	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ของกลุ่มเป้าหมาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกตัวแปร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีมีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ประกอบ และสาระขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการสอน ตามแนวคิดจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีจิตทั้ง 5 จิต ประกอบด้วยการกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึก และ การสะท้อนคิด สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2556 : 201- 204) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอน ต้องมีศึกษาหลักการ/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการสอน

ในส่วนของการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการสอน ได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอน และ การวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอน

แล้วนำสาระต่าง ๆ มาจัดทำเป็นรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ฉบับร่าง นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอน จากนั้นนำไปทดลองสอน 2 ครั้ง ก่อนนำรูปแบบการสอนไปใช้จริง แนวทางดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของจอยส์ วีล และแคลเฮาน์ (Joyce, Weil & Calhoun, 2004 : 23) ที่ว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นก่อนนำไปใช้ จะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพเมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาแก้ไขปรับปรุง

2. การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคตที่พัฒนาขึ้น

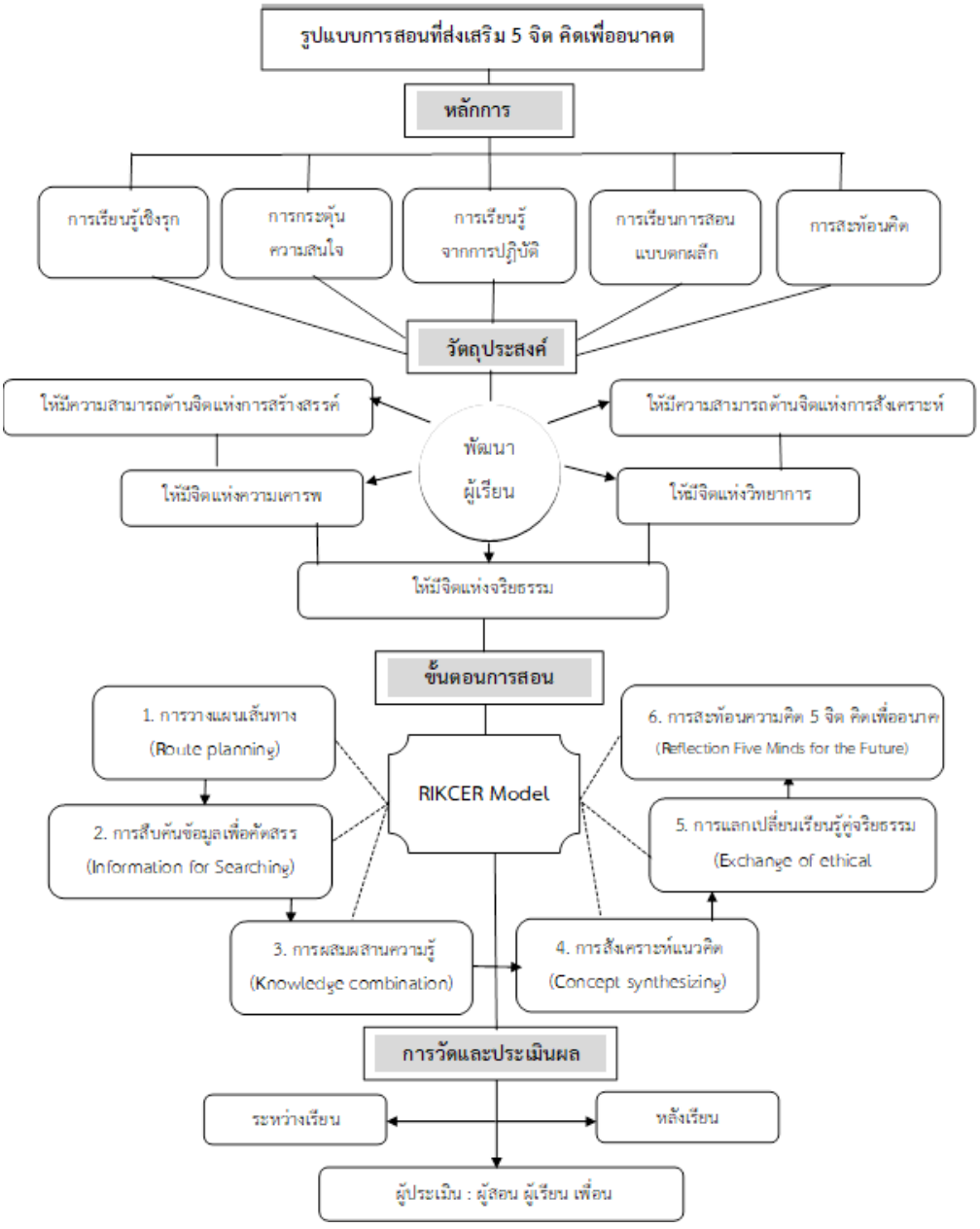
เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วสรุปได้ว่า รูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ ได้อย่างมีประสิทธิผลจริง โดยพิจารณาได้จาก

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ทดลองใช้รูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต RIKCER Model มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ซึ่งจากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต RIKCER Mode สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้จริง

2.2 คะแนนเฉลี่ยโดยรวมความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคตของกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเท่ากับ 4.68 อยู่ในเกณฑ์ระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้งด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ระดับความพึงพอใจมากที่สุด เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคต RIKCER Mode ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง การวางแผนการศึกษาค้นคว้า รู้จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ลงมือในการศึกษาค้นคว้า การประเมิน และการคัดเลือกสารสนเทศด้วยตนเอง ผสมผสานความรู้ ร้อยรัดหรือผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เคารพในความคิดเห็นของส่วนรวม ใช้จริยธรรมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างชัดเจนในเนื้อหาสาระหลักการและองค์ความรู้ต่าง ๆ จากการสะท้อนความคิด จนได้องค์ความรู้ใหม่ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ หรือเป็นผู้สร้างความรู้ (Arends, 2001: 25) สอดคล้องกับแนวคิดของจอยส์ วีล และแคลเฮาน์ (Joyce, Weil & Calhoun, 2004 : 23) จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของผู้เรียนทุกขั้นตอน มีกิจกรรมที่จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนที่ท้าทายผู้เรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน นอกจากนั้น สำหรับการจัดสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่เหมาะสมหลากหลายวิธี และมีความสนุกสนาน ก็มีความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน (Clement, 2006 : 417-488; Wong, 2005 : 245-269) สอดคล้องกับไสว ฟักขาว (2557) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผลการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตในภาพรวมในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคตดำเนินการตามหลักการ คือ การเรียนรู้เชิงรุก การกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึก และการสะท้อนคิด ตามวัตถุประสงค์รูปแบบการสอน คือ ให้มีความสามารถด้านจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งความเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสร้างสรรค์ และจิตแห่งการสังเคราะห์ โดยนำขั้นตอนการสอน RIKCER Model มาดำเนินการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1. การวางแผนเส้นทาง (Route planning) 2. การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร (Information for Searching) 3. การผสมผสานความรู้ (Knowledge combination) 4. การสังเคราะห์แนวคิด (Concept synthesizing) 5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม (Exchange of ethical knowledge) และ6. การสะท้อนความคิด 5 จิต คิดเพื่ออนาคต (Reflection Five Minds for the Future)

บทสรุป

รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ คือ การกระตุ้นความสนใจ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนแบบตกผลึก และการสะท้อนคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการเคารพ จิตแห่งจริยธรรม จิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอน (RIKCER Model) 6 ขั้นตอน คือ การวางแผนเส้นทาง การสืบค้นข้อมูลเพื่อคัดสรร การผสมผสานความรู้ การสังเคราะห์แนวคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้คู่จริยธรรม และการสะท้อนความคิด 5 จิต คิดเพื่ออนาคต ส่วนการวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอนเป็นการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน โดยผู้ประเมินประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อน รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีจิตแห่งวิทยาการ การมีจิตแห่งความเคารพ การมีจิตแห่งจริยธรรม ความสามารถด้านจิตแห่งการคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนดังแสดงตามแผนภูมิภาพรูปแบบการสอนที่ส่งเสริม 5 จิต คิดเพื่ออนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารขององค์การด้านการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา ไปพร้อม ๆ กับคุณธรรม จริยธรรม จนเกิดทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผู้สอนควรให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (feed –up) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (feed –forward) โดยใช้คำถามกระตุ้น การรู้คิด มุ่งเน้นการชี้แนะแนวทางและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล เพิ่มแรงบันดาลใจให้กำลังใจและเสริมพลัง (empower) อย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ผู้เรียนวินิจฉัยตนเอง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

2) ผู้สอนที่มีความประสงค์จะพัฒนา ทักษะด้านการคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การเป็นให้นักศึกษาเป็นนักวิจัยที่ดีมีคุณภาพ และมีจรรยาบรรณ สามารถนำรูปแบบการสอน 5 จิต คิดเพื่ออนาคตใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ที่มีธรรมชาติของรายวิชาที่ใกล้เคียงกันได้

เอกสารอ้างอิง

ทัศนา แขมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลจันทร์ สมุทรสกุลเจริญ. (2552). *การศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนา*

พหุปัญญาของผู้เรียนวิชาวิถีธรรม วิถีไทย : กรณีศึกษานักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2552). *อุดมศึกษาคือหัวรถจักรทางปัญญาพาชาติออกจากวิกฤต.* กรุงเทพมหานคร: ทีคิวพี.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2556 – 2565).*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). *หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560).* นครปฐม: มปท..

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2562). *SAR. 2562*. บทสรุปผู้บริหาร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่.* กรุงเทพมหานคร: สำนักโยบายและแผนการศึกษา.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

ไสว ฟักขาว. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

Arends, R. I. (2001). *Learning to teach* (5th ed.). Singapore: McGraw-Hill.

Clement, R. (2006). *Motivation, self- confdence, and group cohesion in the foreign language classroom.* Language Learning, 44, 417-488.

Gardner, H. (2006). "*Five minds for the future."* Boston: Harvard Business School. 6(3), 369.

Joyce, B., & Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching (7 th ed.).* Boston: Pearson Education.

Wong, S. L. (2005). Language learning strategies and language self-efficacy: Investigating Their relationship in Malaysia. *RELC Journal,* 36(3), 245-269.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

The Guideline for Operation Development on Student Support System in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung

[1]**ใหม่ พลเพชร** Mai Ponphet
[2]**นวรัตน์ ไวชมภู** Navarat Waichompu
[12]สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[12]Educational Administration, Hatyai University
[1]Corresponding author, e-mail: maiponpet@gmail.com

Received June 17, 2023; **Revised** December 11, 2023; **Accepted:** December 11, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 292 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก หาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .940 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.18, SD=0.63) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, SD=0.63) 2. ความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงในภาพรวมมีค่า $PNI_{modified}$= 0.09 โดยด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เป็นลำดับแรก ($PNI_{modified}$ = 0.14) 3. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดเกณฑ์คัดกรองที่เป็นมาตรฐานและใช้วิธีอย่างหลากหลาย 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรสนับสนุนนักเรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกด้าน 4) ด้านการป้องกัน และ

แก้ไขปัญหานักเรียน ควรสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรสร้างเครือข่ายการส่งต่อให้หลากหลาย
คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions for Operation Development on Student Support System in Schools 2) to study the needs and requirements for the development of Operation Development on Student Support System in Schools and 3) to study problems, suggestions, and guidelines for developing of Operation Development on Student Support System in Schools. The sample group was teachers in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung. the sample size was determined by comparing the proportions from Table of Craigie and Morgan. The sample group was 292 people and 6 key informants. The research tool was a questionnaire and an in-depth interview. There was a confidence value of the questionnaire using the confidence value formula of the entire questionnaire equal to .940. Data were analyzed to find statistical values, namely, frequency, mean, percentage, standard deviation and analyze the priorities of the necessary needs with the $PNI_{modified.}$. The research findings revealed that: 1. The current of Operation Development on Student Support System in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung at a high level ($\overline{X}$ = 4.18, SD =0.63) and desirable condition at the highest level ($\overline{X}$ = 4.61, SD =0.63). 2. The need for the development of the implementation of Operation Development on Student Support System in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung was PNI modified= 0.09. In terms of student screening, the PNI modified index was the first. (PNI modified = 0.14). 3. Guidelines for developing the Operation Development on Student Support System in Schools under the Secondary Education Service Area Office Phathalung, consisting of 5 aspects: 1) 1) Individual Student should promote and support the work of teacher advisors. 2) Student screening should be determined Standardized screening criteria. 3) Support and development of students should be encouraged for students to achieve inclusive development for all student groups. 4) Defense and solve student problems should be cooperation from all group involved established. And 5) Transfer should be built to network or team to diversify.
Keyword: The Guideline for Development; Student Support System; the Secondary Education

บทนำ

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดมีหน้าที่ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหา การคุ้มครองเด็ก เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับความช่วยเหลือให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (วุฒิพงษ์ พันทิวา, 2563)

ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกายสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตจึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียน ในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติสังคม จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยระดับดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ซึ่งการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมา พบว่ายังมีปัญหาที่เผชิญอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก ซึ่งเด็กอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ขาดทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหา มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม แต่งกายผิดระเบียบ ไม่มีวินัย กระด้างกระเดื่อง ไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว ซึมเศร้า พูดจาก้าวร้าว ไม่สุภาพ โต้เถียง เสียงดัง เอะอะโวยวาย การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียนหรือมาโรงเรียนสายเป็นประจำ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศกับเพื่อนชายหญิง พาพาอาวุธหรือใช้สารเสพติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขอย่างเหมาะสมอาจก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้ (พิชาพงศ์ นาภู และกฤษกนก ดวงชาทม, 2565) ถึงแม้ว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามีนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดพัทลุง ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัยมศึกษาพัทลุง ได้ฆ่าตัวตายเพราะการพูดกดดันจากคุณครู จากเหตุการณ์ในครั้งนั้น เป็นปัญหาที่สะท้อนถึงระบบการดูแลนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งที่ผ่านมาโรงเรียนได้มีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์เป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดช่องว่าง ความใกล้ชิด ความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียนลดน้อยลง ทำให้ไม่สามารถติดตามความเป็นอยู่ของนักเรียนได้ จากกรณีดังกล่าว ก่อให้เกิดการประชุมของภาคีเครือข่ายในประเด็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ควรมีการเจาะลึกและให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องครอบครัวและปัญหาของนักเรียน เพื่อนำมาแก้ไขให้ถูกจุด นอกจากนี้ยัง

พบว่า อีกหลายโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ยังคงพบปัญหาอื่นๆ เกี่ยวกับนักเรียน อาทิเช่น เด็กนักเรียนฆ่าตัวตาย เด็กนักเรียนติดสารเสพติด เด็กนักเรียนมั่วสุม เด็กนักเรียนถูกให้ออกกลางคัน เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่นักเรียนต้องเรียนออนไลน์ ทำให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อยลง ทำให้เกิดช่องว่าง ความใกล้ชิด ความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียนน้อยลง ส่งผลต่อการติดตามความเป็นอยู่ของนักเรียน อีกทั้งสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบกับครอบครัว ปัญหาภายในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของนักเรียนและสภาวะจิตใจของนักเรียน (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

จากปัญหาและสภาพการดำเนินงานของระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนและมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน แก้ไข และป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับคุณภาพของนักเรียน จึงมีความตระหนักและสนใจศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตลอดทั้งการศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,223 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 292 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามคุณสมบัติโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงได้แก่ โรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์, โรงเรียนบางแก้วพิทยาคม โรงเรียนควนพระสาคริินทร์ และโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน รองผู้อำนวยสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน และหัวหน้าหรือผู้รับผิดชอบด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และมีบทบาทในการดูแลรับผิดชอบด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน และหัวหน้าหรือผู้รับผิดชอบงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 2 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

วิธีเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในรูปแบบการตอบออนไลน์ (Google Form) ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการประสานกับเจ้าหน้าที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง เพื่อให้ทราบแหล่งข้อมูล ที่อยู่ ส่งแบบสอบถามผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 30 วัน

2. ผู้วิจัยนัดวัน เวลา และสถานที่ เพื่อเข้าพบและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง

3. ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยยึดหลักปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตาม Belmont Report ได้แก่ หลักความเคารพในบุคคล (respect for person) หลักการให้ประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (beneficence/Non-maleficence) และหลักความยุติธรรม (justice)

4. นำคำตอบที่รวบรวมจากแบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบของ Google form มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาดำเนินการวิเคราะห์ แยกประเด็นสรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจาก Google form ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ของคำตอบมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครู ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 5 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ในการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

(n=292)

	สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.09	0.62	มาก
2	การคัดกรองนักเรียน	4.02	0.69	มาก
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.22	0.60	มาก
4	การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน	4.28	0.59	มาก
5	การส่งต่อนักเรียน	4.30	0.63	มาก
	รวม	**4.18**	**0.63**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, SD=0.63) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน

($\bar{X}$ = 4.30, SD=0.63) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.28, SD =0.59) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.22, SD =0.60) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$ = 4.09, SD =0.62) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.02, SD =0.69)

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

(n=292)

	สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	SD	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.71	0.64	มากที่สุด
2	การคัดกรองนักเรียน	4.66	0.62	มากที่สุด
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.67	0.67	มากที่สุด
4	การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน	4.51	0.59	มากที่สุด
5	การส่งต่อนักเรียน	4.52	0.62	มากที่สุด
	รวม	**4.61**	**0.63**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, SD =0.63) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$ = 4.71, SD =0.64) ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.67, SD =0.67) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.66, SD =0.62) ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.51, SD =0.59) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		สรุปผล (PNI)	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	(I-D)/D	ลำดับที่
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.09	0.62	4.71	0.64	0.13	2
2. การคัดกรองนักเรียน	4.02	0.69	4.66	0.62	0.14	1
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.22	0.60	4.67	0.67	0.10	3

4. การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน	4.28	0.59	4.51	0.59	0.05	4
5. การส่งต่อนักเรียน	4.30	0.63	4.52	0.62	0.05	4
โดยรวม	**4.18**	**0.63**	**4.61**	**0.63**	**0.09**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงในภาพรวมมีค่า PNI $_{modified}$= 0.09 เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการคัดกรองนักเรียน (PNI $_{modified}$= 0.14) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (PNI $_{modified}$= 0.13) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (PNI $_{modified}$= 0.10) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน(PNI $_{modified}$= 0.05) และ ด้านการส่งต่อนักเรียน (PNI $_{modified}$= 0.05) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านต่าง ๆ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา เช่น การสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสอบถามและบันทึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนทุกคน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ควรกำหนดเกณฑ์คัดกรองที่เป็นมาตรฐานและใช้วิธีอย่างหลากหลายเพื่อให้สามารถแยกกลุ่มนักเรียนได้ถูกต้อง ควรนำเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนในการคัดกรองเพื่อประหยัดเอกสารและเพิ่มความสะดวกในการติดต่อกับนักเรียน และการคัดกรองควรทำอย่างน้อยเดือนละครั้ง

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ควรสนับสนุนนักเรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม ทุกด้านในระดับโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน การกำหนดแผนโครงการและกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ค้นหานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ และให้โอกาสให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

4. ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า ควรสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งครูที่ปรึกษา ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายแนะแนวร่วมกันปรึกษา หาแนวทางในการป้องกันและแก้ไข รวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมหรือจัดการเรียนรู้เพื่อป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างทันเหตุการณ์

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มีการวางแผนในการส่งต่อ เช่น ครูที่ปรึกษาส่งไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ถ้าหากไม่ดีขึ้นก็ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเฉพาะทางหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างเครือข่ายการส่งต่อให้หลากหลายและครอบคลุมทั้งการส่งต่อภายในและภายนอกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปรับพฤติกรรมของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน เพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ได้รับนโยบายจากศึกษาธิการจังหวัดและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงทำให้สถานศึกษาทุกแห่งมีความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมาก โดยสถานศึกษามีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้กำกับดูแล ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อคัดกรอง แบ่งกลุ่มนักเรียน สถานศึกษามีการจัด พัฒนา และปรับปรุงสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนทุกกลุ่มด้วยความยินดี เต็มใจ และเก็บรักษาข้อมูล นักเรียนเป็นความลับ อีกทั้งสถานศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสม กำหนดหน้าที่และกรอบการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา มาสุข ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ (สุนิสา มาสุข, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา สุขสำแดง ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน (รุ่งนภา สุขสำแดง, 2563)

2. จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับเจตบดินทร์ บุญญรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และนิพนธ์ วรรณเวช ที่เสนอว่า การช่วยเหลือนักเรียนนั้นเกี่ยวกับการการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการสร้างความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ตรงกัน กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินงานในด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักจิตวิทยา

เพื่อให้ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูช่วยเหลือนักเรียนได้หลักการและเข้าใจนักเรียนให้มากขึ้น (เจตบดินทร์ บุญญรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และนิพนธ์ วรรณเวช,2565)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ได้รับนโยบายจากศึกษาธิการจังหวัดและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงทำให้สถานศึกษาทุกแห่งมีความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมาก ทำให้มีความคาดหวังในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีความต้องการให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างดีที่สุด โดยเฉพาะด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ได้แก่ ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้น ความคาดหวังหรือสภาพที่พึงประสงค์ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจึงสูงกว่าด้านอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชาพงศ์ นาภู และ กฤษกนก ดวงชาทม ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (พิชาพงศ์ นาภู และ กฤษกนก ดวงชาทม, 2565)

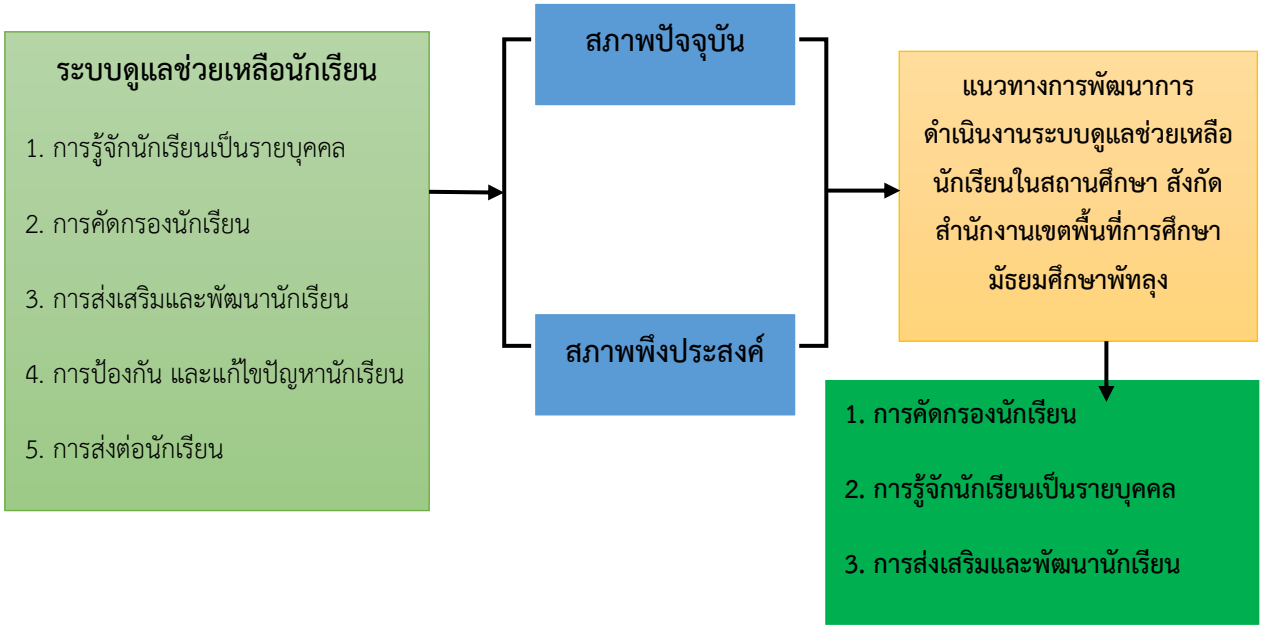
วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน และ ด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล เป็นด้านกระบวนการเริ่มต้นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หากสามารถคัดกรองนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ก็จะส่งผลดีต่อกระบวนการหรือขั้นตอนต่อไป เช่น การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน ซึ่งการคัดกรองต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ มีรายละเอียดเชิงลึกจากด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2 ด้านนี้ จึงเป็นกระบวนการเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาหรือดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของของพิชาพงศ์ นาภู และ กฤษกนก ดวงชาทม ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และรองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามลำดับ (พิชาพงศ์ นาภู และกฤษกนก ดวงชาทม, 2565)

วัตถุประสงค์ที่ 3 จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคล เนื่องจากต้องรู้จักนักเรียน สภาพแวดล้อมครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและประวัติส่วนตัวของนักเรียน ที่

ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อดำเนินการด้านต่างๆ ต่อไป และรองลงมา คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน เนื่องจากสามารถเข้าถึงปัญหาของเด็ก และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากที่สุด ตลอดถึงการส่งเสริมและพัฒนา ทักษะ ความสามารถพิเศษด้านๆ ต่อไป โดยโรงเรียนและผู้บริหารควรให้การสนับสนุนครูที่ปรึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคล เช่น จัดงบประมาณค่าเดินทางการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้กับครูและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ผู้บริหารต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสอบถามและบันทึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนทุกคน อีกทั้งโรงเรียนควรมีการคัดกรองตามหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานที่ใช้โดยทั่วกัน ใช้วิธีอย่างหลากหลายและจัดกลุ่มนักเรียนอย่างถูกต้อง ควรนำเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนในการคัดกรองเพื่อประหยัดเอกสารและเพิ่มความสะดวกในการติดต่อกับนักเรียน และการคัดกรองควรทำอย่างน้อยเดือนละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิตินัดดา สิงห์แก้ว-ได้ศึกษาการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ได้เสนอแนะว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้เป็นระบบ มีเครื่องมือ วิธีการที่ชัดเจนและมีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานในการทำงานที่ตรวจสอบได้ ต้องให้ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน (ธิตินัดดา สิงห์แก้ว, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ควรเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ของระบบช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน สรุปให้เห็นความสำคัญทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากทั้ง 5 ด้านมีความสำคัญทุกด้าน ซึ่งแต่ละสถานศึกษาอาจมีสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แตกต่างกันออกไป จากนั้นจึงค้นพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาด้านการ3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการคัดกรองนักเรียน 2) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาสามารถดำเนินการไปพร้อม ๆ กันได้ แต่ควรให้ความสำคัญกับ 3 ลำดับแรกดังกล่าวข้างต้นก่อน หากประสบความสำเร็จในการพัฒนา 3 ด้านแรกจะส่งผลให้สามารถลดภาระการดำเนินการหรือช่วยอำนวยความสะดวกในด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียนได้เช่นกัน

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

บทสรุป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ถือเป็นระบบที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการพัฒนานักเรียน ช่วยให้สามารถทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถวางแผนและดำเนินการพัฒนานักเรียนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน ตลอดถึงช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยเฉพาะ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่ช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่มีความจำเป็นและเป็นข้อมูลตั้งต้นที่สำคัญในการดำเนินการขั้นตอนต่อไปในระบบการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักและมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน อาทิเช่น การเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจความเป็นอยู่ของนักเรียน การเก็บประวัติรายบุคคลของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหาร ควรให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ตลอดถึงอำนวยความสะดวกให้กับครูที่ปรึกษาหรือผู้รับผิดชอบงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับข้อมูลพื้นฐานที่มีความถูกต้องและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้น ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนการจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์พื้นฐาน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และภาพรวมของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนจากเครื่องมือ เช่น ระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และแหล่งข้อมูลภายในสถานศึกษา เช่น ครู เพื่อนนักเรียน เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ดังนั้น ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาควรนำข้อมูลการส่งต่อนักเรียนมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุง แก้ไขให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในอนาคต และสถานศึกษาควรปรับปรุงการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ดังนั้น ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นด้านที่ต้องการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงมากที่สุด

4. จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาดูแลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงในด้านดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจาก การรู้จักนักเรียน เป็นข้อมูลพื้นฐานและ ที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อดำเนินการด้านต่าง ๆ ต่อไป ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ช่วยให้สามารถเข้าใจถึงปัญหาและการไขปัญหา การพัฒนานักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง กับสถานศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง เป็นต้น

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการวิจัยที่ให้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 และ 2 เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น

4. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน หรือจำแนกตามปัจจัยอื่นๆ

5. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *ช่วยได้จริงหรือ? "ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน" ที่ทุกสถานศึกษาต้องมี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2565 จาก https://www.bangkokbiznews.com/social/1004915

เจตบดินทร์ บุญญรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และนิพนธ์ วรรณเวช. (2565). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร,* 5(4), หน้า 75-86.

ธิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึง ห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พิชาพงศ์ นาภู และกฤษกนก ดวงชาทม. (2565). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2**.** *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์,* 6(2): 253-263.

รุ่งนภา สุขสำแดง. (2563). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วุฒิพงษ์ พันทิวา. (2563). สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**.** *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต***.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุนิสา มาสุข. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง**.** *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ระบบช่วยเหลือนักเรียนนักเรียน.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

วิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องกาละนับมื้อส่วย

An Analysis of Social Tendency in Local Isan Literatureon “Ka La Nab Mue Suay”

พระสุดสาคร ญาณวีโร Phra Sudsakorn Yanviro
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: juntatipsudsakorn@gmail.com

Received May 10, 2023; **Revised** July 24, 2023; **Accepted:** December 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตีความวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วย เพื่อวิเคราะห์ตีความวรรณกรรมกับปรากฏการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านสื่อที่นำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ความเสื่อมทางสังคมมีแนวโน้มที่จะเป็นความเป็นจริงตามที่ปรากฏเนื้อหาในวรรณกรรมที่ได้ทำนายไว้ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เป็นปัจจัยให้คุณค่าทางศีลธรรมเสื่อมถอยลงไม่เหมือนเดิม และสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักธรรมทางพุทธศาสนาหากขาดไปจากสังคม โดยบทความครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ตีความวรรณกรรม
คำสำคัญ: การตีความ; วรรณกรรมทำนายอีสาน; วิเคราะห์แนวโน้ม

Abstract

This article has the objective to study and interpret the Isan prophetic literature on Time to count the tribute meal to analyze and interpret literature and the phenomenon of trends in changing Thai society today. With the method of studying research documents and social phenomena through media that presents news related to social problems in various fields. The study found that social decline tends to be a reality as it appears in the literature foretold. due to changing social conditions It is a factor that causes moral values to deteriorate like before. and raise awareness of the value of Buddhist principles if they are absent from society This article is an analytical study of literature interpretation.
Keywords: Interpretation; Isan Prophetic Literature; Trend analysis

บทนำ

วรรณกรรมทำนายจัดเป็นวรรณกรรมอย่างหนึ่งในวรรณกรรมทางพุทธศาสนา พบมากในภาคอีสาน (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) ซึ่งเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาโครงเรื่องกล่าวถึงสภาพสังคมในอนาคตที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรม หรือจากการขาดศีลธรรมอันดีงาม พร้อมกับการเปลี่ยนไปของหลักพระพุทธศาสนาจากนักบวชที่ไม่เคร่งครัดพระวินัยดังเช่นเดิม ซึ่งโครงเรื่องในวรรณกรรมอีสานเช่นนี้ถูกคัดลอกผ่านต่อกันไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นหนังสือลายแทง หนังสือบอก หรือหนังสือทำนายด้วยภาษาที่มีนัยยะที่เป็นรหัสนัยที่จะต้องผ่านการตีความทางภาษาเป็นอย่างดี เพราะมีความลุ่มลึกตามภูมิปัญญาของผู้แต่งที่มีความลึกซึ้งทางด้านภาษาและความลุ่มลึกในการมองชีวิต ด้วยแบบแผนการแต่งที่สละสลวยไพเราะเป็นโฉลกบทกลอนที่สามารถจดจำได้ง่าย ยกตัวอย่าง เช่น

อยากกินข้าวให้ปลูกใส่ผลานหิน อยากมีศีลให้ฆ่าพ่อ ตีแม่
อยากมีคนแวะเวียนให้ฆ่าพวกเดียวกัน อยากมีสีสันให้นอนดินเกลือกฝุ่น
อยากอบอุ่นให้อาบน้ำยามหนาว อยากกินปลาขาวให้แบกแหเข้าป่าโคก
อยากตกนรกให้เข้าวัดฟังธรรม (พระมหาสุวัฒน์ ปญฺญาวชิโร (เพ็ชรรักษา), 2563)

มีความหมายที่ถอดความได้ว่า อยากกินข้าวให้ปลูกใส่ผลานหิน หมายถึง ให้รู้จักทำบุญใส่บาตรเพื่อเตรียมเสบียงไว้ในภพภูมิหน้า อยากมีศีลให้ฆ่าพ่อตีแม่ หมายถึง พ่อแม่ที่ทำเกิดวนเวียนในวัฏสงสาร ก็คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อันเป็นกิเลสที่เราต้องฆ่าเสีย อยากมีคนแวะเวียนให้ฆ่าพวกเดียวกัน พวกเดียวกัน ในที่นี้หมายถึง"มัจฉริยะ" ความตระหนี่ขี้เหนียวในข้าวของความถือตัวของเราเอง เป็นกิเลสอีกขั้นที่ต้องฆ่าเสียด้วยการให้ทานและไม่อวดดื้อถือตัว อยากมีสีสันให้นอนดินเกลือกฝุ่น ดินและฝุ่นในที่นี้หมายถึงกิเลสละเอียดที่เรียกว่านิวรณ์ 5 เครื่องปิดกั้นความเจริญของสมาธิจิต กำจัดได้ด้วยการนั่งสมาธิเรียนรู้ รู้จักกับมัน และฆ่าเสีย ก็จะพบสีสันความสว่างทางจิตในสมาธิ อยากอบอุ่นให้อาบน้ำยามหนาว หมายถึง ให้ทำบุญสุนทานสะสมไว้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เมื่อแก่เฒ่าบั้นปลายชีวิตจะได้อบอุ่นใจว่าเราได้สะสมบุญกุศลไว้เพียงพอไม่ต้องหนาวอ้างว้างว้าเหว่ด้วยไม่เคยทำบุญ อยากกินปลาขาวให้แบกแหเข้าป่าโคก หมายถึง ถ้าอยากเข้าถึงบุญกุศลและธรรมก็ต้องเลิกละทำบาป อยากตกนรกให้เข้าวัดฟังธรรม หมายถึงเมื่อเข้าสู่บริเวณวัดไม่ว่าจะในฐานะฆราวาสหรือบรรพชิต ก็ควรสำรวมระวังตั้งมั่นในศีลในธรรมให้ดี มิฉะนั้นแทนที่จะได้สวรรค์นิพพานก็กลับจะได้นรกแทน (พระครูถิรธรรมโม ถิรธมฺโม (สว่างแก้ว), สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2563)

วรรณกรรมเรื่องกาละนับมื้อส่วย เป็นวรรณกรรมทำนายเรื่องหนึ่งในภาคอีสานที่มีปรากฏพบได้ทั่วไปในวัดที่จัดกิจกรรมการเทศนาสอนโยมในช่วงเข้าพรรษาในทุกศีลที่โยมเข้าร่วมมาประพฤติปฏิบัติธรรมถือศีลนอนวัด ก็มักจะมีการเทศน์ในเรื่องหลักธรรมต่างๆ รวมทั้งมีการอ่านเทศน์วรรณกรรมที่มีคติธรรมในทางพุทธศาสนาให้แก่โยมได้ฟัง ซึ่งวรรณกรรมเรื่องกาละนับมื้อส่วยก็มักจะถูกเลือกมาใช้ในการอ่านสอนโยมด้วยเพราะเหตุผลที่เป็นวรรณกรรมทำนายที่มีภาษาสละสลวย มีความไพเราะ ทั้งมีเนื้อหากล่าวถึงคุณค่าของศีลธรรมว่าหากไม่มีในอนาคตย่อมนำสู่ทางที่ไม่ดีเกิดวิปริตต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้น ดังมีปรากฏในบั้นแรกว่า

บัดนี้กาละนับมื้อส่วยหลายปีเป็น อันต่างมาแล้ว
พระหากเทเทศน์ไว้ ภายสร้อยศาสนา
ฝูงหมู่ หญิงชายส่วย สิบสามปี สิมีลูก ลือแล้ว

แปลความได้ว่า พระได้เทศนาไว้ว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไปจะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเมื่อถึงกาลนั้นปลายศาสนา กลุ่มชายและหญิงอายุแค่ 13 ปีจะมีลูกก่อนวัยอันควรอย่างดาษดื่น ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดปกติ เกิดความวิปริตเมื่ออนาคตที่เปลี่ยน ไม่มีศีลธรรมสิ่งวิปริตเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั้นเอง ซึ่งสำนวนคำสอนเหล่านี้ที่มีความหมายที่ความลุ่มลึกทางภาษาจะต้องใคร่ครวญหรือวิเคราะห์เชิงเหตุผลจึงจะเข้าใจเนื้อหาที่แท้จริง ดังนั้นในการฟังการอ่านแม้ผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกันหรือเจ้าของภาษาเองบางครั้งอาจไม่เข้าใจความหมายเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องมากนักหากไม่ผ่านการคิดวิเคราะห์ความจริงที่แฝงอยู่ในแต่ละเนื้อความที่อ่าน ดังนั้นเพื่อเข้าถึงความจริง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีพื้นฐานทางภาษาอีสานที่ดีและมีการตีความภาษาวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

หลักการตีความวรรณกรรมทำนายอีสาน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “ตีความ” คือการ ชี้ หรือกำหนดความหมาย การให้ความหมายหรืออธิบาย ใช้หรือปรับให้เข้าใจเจตนาและความมุ่งหมายเพื่อความถูกต้อง เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) และจากการค้นเอกสารการหลักในการตีความวรรณกรรมพบว่ามีความหมายที่ตรงกับนักวิชาการด้านวรรณกรรมที่ให้ความหมายว่าการตีความนั่นในภาษาอังกฤษเรียกว่า interpretation โดยถือว่าการตีความเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการอ่านหนังสือไม่ว่าหนังสือจะเป็นวรรณคดีประเภทใดก็ตาม (นฤมล กาญจนทิต และอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ, 2532) การพิจารณาเนื้อหาผู้แต่งที่มีเจตนาซ่อนสารที่ไม่แจ่มชัดหรือแฝงไว้ไม่ทำให้เห็นความหมายโดยง่ายด้วยการใช้สื่อภาษาที่แยบยล ผู้อ่านจะต้องเพ่งพิจารณาพยายามอ่านให้ดี จากอุปสรรคที่กีดขวางการเข้าใจที่เกิดจากศัพท์ สำนวน รูปประโยค และการโยงความที่อธิบายการอ้างอิงไม่ชัดแจ้ง นักตีความต้องทำหน้าที่ขุดค้นเอาความหมายแฝงมาแสดง ซึ่งสารแฝงเหล่านี้ผู้แต่งอาจจงใจสอดแทรกไว้ (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2553) ดังนั้นการขบคิดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเนื้อความที่ไม่ตรงตามความหมายแท้จริงจะมีลักษณะที่ซ่อนอยู่ในรูปสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) หรือบางครั้งอาจซ่อนอยู่ในสำนวนโวหารและกลวิธี การอ่านวรรณกรรมประเภทนี้ ผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาแทงทะลุสิ่งที่อ่านให้ได้ทั้งหมดจึงจะสามารถเข้าใจวัตถุประสงค์และท่าทีของผู้เขียน สามารถสรุปความคิดจับใจความสำคัญ และอธิบายขยายความได้ โดยพิจารณาอย่างละเอียดจากถ้อยคำ ลีลาภาษา ทัศนคติตลอดจนสภาพแวดล้อม และเหตุการณ์ต่างๆ มาเป็นเครื่องช่วยในการทำความเข้าใจเพื่อตอบคำถามของตัวผู้อ่านเองว่าได้รับความรู้อะไร รับทราบความคิดเห็นอะไร นั่นเอง (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2552) ด้วยเหตุนี้จึงมีการวางขั้นตอนการอ่านตีความที่จะต้องทำเมื่อพบว่ามีภาษาที่แฝงนัยยะความหมายซ่อนอยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ, 2547) ซึ่งจะต้องทำดังนี้

1. ต้องสำรวจงานเขียนนั้นด้วยการอ่านอย่างคร่าวๆ ว่างานเขียนนั้นเกี่ยวกับเรื่องใด เป็นร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง หรืองานเขียนประเภทใด เช่น เป็นคำประพันธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น บทความ กวีนิพนธ์ หรือเป็นงานเขียนสั้นๆ แสดงคติสอนใจ

2. ต้องอ่านอีกรอบอย่างละเอียดเพื่อพิจารณาเนื้อหา ว่ามีใจความสำคัญกล่าวถึงเรื่องใด มีข้อความ ส่วนใดกล่าวถึงข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นการแสดงทรรศนะของผู้เขียน ส่วนใดเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึก

3. วิเคราะห์ถ้อยคำ อาจมีบางคำที่มีความหมายเฉพาะ เช่นเป็นสัญลักษณ์ หรือมีถ้อยคำที่เป็น การกล่าวเชิงเปรียบเทียบ ด้วยการใช้ภาพพจน์ หรือเป็นสำนวนโวหาร เป็นคำที่มีความหมายหลายนัยฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านใช้ความหมายจากถ้อยคำในบริบทนั้นมาพิจารณาประกอบเพื่อให้เข้าใจความหมาย ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. พิจารณารสของคำเพื่อประมวลหาน้ำเสียงของผู้เขียน อาจเป็นน้ำเสียงเชิงสั่งสอน น้ำเสียงแสดงการประชดประชัน น้ำเสียงแสดงความภูมิใจ ยินดี หรือเศร้าสลด เป็นต้น น้ำเสียงเหล่านี้จะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่ต้องการสื่อสารมาให้ผู้อ่านพิจารณาใคร่ครวญหรือคิดคล้อยตาม

5. สรุปสารที่ได้จากการตีความข้อเขียนนั้นๆ การอ่านตีความ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ สาระและน้ำเสียงที่อยู่ในงานประพันธ์นั้น เพื่อที่จะได้เข้าใจความคิดเห็น ประสบการณ์ จินตนาการฯลฯ ของผู้เขียนที่ส่งผ่านงานประพันธ์นั้น การอ่านตีความควรตีความทั้ง 2 ด้านควบคู่กันไป คือ ตีความด้านเนื้อหา และตีความด้านน้ำเสียง จึงจะทำให้เข้าใจสารนั้นได้อย่างถ่องแท้ ดังนั้น ในการที่จะเข้าถึงความจริงภาษาที่แฝงนัยยะซ่อนอยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) จำเป็นจะต้องขบคิดด้วยปัญญาวิเคราะห์เนื้อหาความนั้น และในวรรณกรรมอีสานส่วนมากมักแฝงนัยยะเช่นนี้ซ่อนอยู่ในรูปของภาษาที่ต้องตีความ เช่นในตอนหนึ่งในวรรณกรรมอีสานกาละนับมื้อส่วยที่ผู้เขียนได้ศึกษาตอนหนึ่งที่ว่า *“...กบเขียดฮ้องประสงค์อ่าน โคลงสาร ฝูงหมู่งูเพาพิษเงือกสิกลัว เกรงย้าน..”* (สวิง บุญเจิม, 2542) จากข้อความนี้ หมายถึง วันหนึ่งเมื่อกาลเวลามาถึงประชาชนไม่เกรงกลัวผู้มีอำนาจ และจะทำการประกาศขับไล่ (ประท้วง) ผู้มีอำนาจเหล่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในการตีความจะไม่ไปตามภาษาที่เขียนแต่จะตีความในรูปของสัญลักษณ์ (symbol) โดยให้ *“กบเขียดฮ้องประสงค์อ่าน โคลงสาร”* เป็นสัญลักษณ์ (symbol) แทนประชาชนทั่วไป และ *“ฝูงหมู่งูเพาพิษเงือกสิกลัว เกรงย้าน”* เป็นสัญลักษณ์ (symbol) แทน ผู้มีอำนาจ นั่นเอง

เนื้อวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วย

วรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วย ฉบับที่ผู้เขียนถึงนี้เป็นฉบับรวบเรียงและเรียบเรียงของอาจารย์สวิง บุญเจิม ซึ่งเนื้อหามีความแตกต่างจาก *กาละมื้อส่วย* ต้นฉบับที่มาจากศิลาจารึกที่วัดเชตุพน-พุทธคนา ประเทศอินเดีย ซึ่งไม่ปรากฏชื่อผู้ถ่ายและแปลไว้ (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) แต่มีเนื้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์บ้านเมืองในอนาคตหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว โดยเรื่องนี้ได้ตรัสแก่พระอานนท์ไว้ก่อนปรินิพพานว่าเมื่อกลาเวลาผ่านไปถึงช่วงครึ่งพุทธกาลได้ 2500 ปี มวลมนุษย์จะพบภัยพิบัติที่กินเวลากว่า 30 ปี สิ่งใดที่มวลมนุษย์ไม่พบก็จะเกิดขึ้นมาให้เห็น เช่นมนุษย์นอกศาสนาจะออกมารบราฆ่าฟันกัน ทั้งยังมีภัยพิบัติต่างๆ เกิดขึ้น ซึ่งกาละนับมื้อส้วยฉบับนี้เป็นหนังสือลายแทงบอกหรือหนังสือบอกต่อๆ กันมา และถูกตีความนำมาสู่การเล่าขายแจ้งบอกต่อคนอื่นๆ ทั้งจากการเทศน์บอกของพระภิกษุในภาคอีสาน หรือแม้แต่การนำมาขับลำเล่าบอกในเนื้อหาประเภท หมอลำที่ออกแสดงในมหรสพในภาคอีสาน (ปริญ รสจันทร และคณะ, 2555)

วรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วย ฉบับที่ผู้เขียนกล่าวถึงนี้ มีเนื้อหาที่แบ่งออกเป็นตอนๆ ถึง 6 เรื่อง หรือในภาษาอีสานเรียกว่า “ปั้น” คือ 1. ปั้นสาส์นสมที่คึด 2. ปั้นสมที่คึด 3. ปั้นสมที่อ่าว 4. ปั้นลึปสูญ 5. ปั้นบังรหัส 6. ปั้นพยากรณ์

จากการสืบค้นพบว่า บั้นที่ 1–5 นี้น่าจะมีที่มาจากวรรณกรรมอีสานเรื่อง เรื่อง ลึบพระสูรย์ หรือ ลึบปสูรย์ หรือ ลึบบ่สูญ (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) ซึ่งเป็นวรรณกรรมอีสานชั้นครูที่มีความยากในการแต่ง และมีความไพเราะมีสำนวนภาษาที่ยาก ในปัจุบันยังเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการว่าใครคือผู้ประพันธ์ และประพันธ์ขึ้นในยุคไหนกันแน่ จากการถกเถียงได้มีการสันนิษฐานกันไปหลากหลายเช่น

กลุ่มที่ 1 เชื่อว่าคนแต่งคือ เจ้าปางคำ ผู้ครองนครหนองบัวลำพู ผู้ประพันธ์เรื่อง สินไซ (มีอายุราวสามร้อยกว่าปีที่แล้ว)

กลุ่มที่ 2 เชื่อว่าคนแต่งคือ พระเจ้าอนุวงศ์ กษัตริย์แห่งกรุงเวียงจันทร์องค์สุดท้ายครองราชในปี 2348–2371

ส่วนกลุ่มที่ 3 เชื่อว่าคนแต่งคือ พระมหาสมณพราหมาจารย์สิบสองกวี ซึ่งเป็นพระสังฆราชองค์สุดท้ายของอาณาจักรล้านช้าง และเป็นที่ปรึกษาในราชสำนักของพระเจ้าอนุวงศ์ แต่ใครเป็นผู้แต่งนั้นสำคัญอยู่ที่ยังเป็นนักปราชญ์แห่งลุ่มแม่น้ำโขงยุคหลังพระเจ้าอนุวงศ์นั่นเองเพราะฉะนั้นแล้วเมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงเรื่อง กาละนับมื้อส่วย ที่มีการทำนายอนาคตที่ผู้เขียนมุ่งนำเสนอก็จะปรากฏอยู่เพียงใน “บั้นพยากรณ์” เป็นสำคัญ (พระครูถิรธรรมโม ถิรธมฺโม (สว่างแก้ว), สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2563) โดยมีเนื้อหาทั้งหมดในบั้นนี้ว่า

บัดนี้กาละนับมื้อส่วยหลายปีเป็น อันต่างมาแล้ว
พระหากเทเทศน์ไว้ ภายสร้อยศาสนา

จากข้อความด้านบนมีความหมายว่า พระท่านเทศนาไว้ว่ากาลเวลาผ่านไปจะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเมือถึงกาลในบั้นปลายศาสนา

“ฝูงหมู่ หญิงชายส่วยสิบสามปี สิมีลูก ลือแล้ว” มีความหมายว่า ชายและหญิงอายุแค่ 13 ปีจะมีลูกก่อนวัยอันควรอย่างดาษดื่น

“นักปราชญ์ ถมแม่น้ำนทีกว้าง ขาดเขิน” มีความหมายว่า นักปราชญ์ไม่กล่าวสอนธรรมแม้มีนักปราชญ์หรือผู้มีความรู้เต็มบ้านเต็มเมืองแต่ประชาชนไม่ได้ความรู้จากเขาเลย

แม่นว่าสังฆะเจ้าทรงธรรม ในสูตรก็ดี
ยังเล่าแปลงจ่ายเชื้อเงินด้วง คั่วขาย

ข้อความดังกล่าวมีความหมายว่า แม้ว่าพระสงฆ์ก็ยังมีการซื่อขายแลกเปลี่ยนเงินตราเหมือนชาวบ้าน

ลางเหล่ายังจำมั่นคำสอน พุทธบาทก็มี
สังฆะสมณ์สิ่งนั้นมีน้อย บ่หลาย

จากข้อความบทนี้มีความหมายว่า พระสงฆ์บางหมู่คณะก็ตั้งมั่นในคำสอนของพระพุทธจ้าแต่ว่ามีน้อย และข้อความว่า “โจราได้ทะวาวคำ ม้าขี่ก็มี” ในที่นี้หมายถึงข้าราชการปล้นชาติจะมีพาหนะฟรี

นักปราชญ์เป็นงาวง่วงถือกระเบื้อง คั่วขอ
คนหลักเป็นคนใบ้ใจเบา คิดบ่ถึก

หมายถึง คนดีๆ จะทำตัวเหมือนคนใบ้ไม่สนใจใคร คนดีจะท้อใจคิดไม่ออกว่าควรจะทำอย่างไรดี มีแต่นิ่งความวางเฉย

“หินแฮ่ ไหลล่องแก้งโฮฮ้อง สนั่นเมือง” หมายถึง คนไม่รู้หลักการบริหารแต่ได้ดีเพราะการประจบเจ้านาย

กบเขียดฮ้องประสงค์อ่าน โคลงสาร
ฝูงหมู่งูเพาพิษเงือกสิกลัว เกรงย้าน

มีความหมายว่า กบเขียดฮ้อง หมายถึงผู้น้อยหรือประชาชนถึงเวลาแล้วจะขับไล่ไปเอง (ประท้วง) ส่วนงูเพาพิษ จะหมายถึงผู้มีอำนาจ

หินอยู่น้ำไหลล่อง ตามกระแสร์
เขาก็ไลสาครไปอยู่นอน ในบ้าน

จากข้อความบทนี้ หมายถึงผู้ที่เคยมีหลักหนักแน่นก็จะเป็นไม่เป็นหลักกลับหนีหาย

ปลาบึกขึ้นหนีสาคร ค้างหาด
คึดสิขึ้นอยู่ลี้ปลายไม้ สิ่งแลน
ปูปลาฮู้เปิดน้ำหนีหน่าย วังปลา

จากข้อความด้านบนนี้มีความหมายว่า คนดีๆ มีศีลธรรมจะพากันหลีหนีไป

เขาก็แยงภูผาเถื่อนพนา เนาค้าง
สระบ่มีน้ำ เอาไปทำไว้สู่แห่ง
อุแอ่งหม้อหมางน้ำว่า สิหนี

มีความหมายว่า ผู้มีอำนาจฝ่ายปกครองจะโกงกินบ้านเมืองทำให้ประชาชนเดือนร้อน

เอี่ยน ก็มาเปิดน้ำสิหนีจาก วังตม
เขาก็ ไปแปงฮวงฮังอยู่เทิง ปลายไม้

มีความหมายว่า ประชาชนนั้นต่างเบื่อระอาต่อบ้านเหตุการณ์บ้านเมือง

งูเงือกพร้อมหนีเขื่อน ชลธา
เขาสิเนาภูผาบ่อนมัน บ่มีน้ำ

หมายถึงลูกหลานชาวบ้านขาดการเหลียวแลจากรัฐจะหนีเข้าสู่ที่ไม่ใช่ที่ของตน

มาลาฮ้างฮามสูญ เสียกลิ่น
หงส์คำก้มกราบไหว้ประนมน้อม หมู่กา

หมายถึงคนดีจะทำลายศักดิ์ศรีตนเองไปหลงกราบไหว้งอนง้อคนชั่ว

หมากพร้าวมาเปิดต้นตกล่วง ลงดิน
มันบ่ยินดี ดอมผู้เฮ็ดบุญเป็นการค้า

หมายถึงผู้มีศีลจะลดตัวลงไปเป็นลูกน้องของคนชั่ว

ครกมองฮ้างหมางเมิน ข้าวเปลือก
ซ้าหลอดมาเปิดเบี้ยแถมซื้น ใส่ใน

หมายถึงคนจะหันหลังให้วัฒนธรรมของตนเอง

ทุกสิ่งเชื้อที่เกิดอยู่ เมืองมนุษย์
เขาสิมีความสุข ทุกข์บ่มีมาใกล้

หมายถึงว่าทุกชีวิตไม่ว่าคน,สัตว์ ต้นไม้ เขาจะไม่เบียดเบียนกันจะมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไปเพราะการรักษาศีลธรรม

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาวรรณกรรมทั้งหมดข้างต้นนี้ล้วนเป็นเนื้อหาการทำนายอนาคตบ้านเมืองและสังคมเป็นสำคัญโดยสรุปที่เห็นได้ในเนื้อหา คือเมื่อใดที่ถึงยุคปลายสมัยพุทธกาล ผู้คนผู้คนทั้งหลายไร้ศีลธรรม คุณธรรม เหตุการณ์พิบัติก็จะเกิดขึ้นต่อสังคมบ้านเมืองนำมาซึ่งภัยพิบัติให้เกิดขึ้นนั่นเอง

วิเคราะห์แนวโน้มทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องกาละนับมื้อส่วย

เมื่อพิจารณาวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่อง กาละนับมื้อส่วยผู้เขียนพบว่า วรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องนี้เป็นวรรณกรรมอีสานที่มีความลุ่มลึกทางภาษามีการแต่งในรูปลักษณะที่ทางภาคอีสานเรียกว่า ผญา (ปรีชา พิณทอง, 2534) โดยเนื้อหาที่กล่าวถึงความเสื่อมของสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือสามัญวิสัยถือเป็นบุคลาธิษฐาน (personification) เป็นบุพนิมิตที่บอกเหตุในอนาคต โดยวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องนี้น่าจะได้ได้รับอิทธิพลหลักคำสอนพระพุทธศาสนาที่มีการตีความจากคัมภีร์ดั้งเดิมอย่างพระไตรปิฎก และคัมภีร์คัมภีร์อรรถกถา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 21-28 หน้าที่ 9-10 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จากนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในยุคสมัยหนึ่งที่มองเห็นว่าในอนาคตหากมนุษย์ไม่มีศีลธรรมเสื่อมถอยจากพระพุทธศาสนาแล้วย่อมส่งผลให้เกิดความวิบัติต่างๆ เกิดขึ้น ทั้งในส่วนที่บุคคล สังคม การเมืองการปกครอง ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเกี่ยวโยงกันเป็นระบบ เกิดความโกลาหลเกิดกลียุคขึ้น ดังนั้นป้องกันอันตรายจึงได้แต่งวรรณกรรมทำนายเรื่องกาละนับมื้อส่วยนี้ขึ้น (อุดม บัวศรี, 2535) จึงเชื่อได้ว่าวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องกาละนับมื้อส่วยนี้เป็นเครื่องมือชี้เตือนสติ ให้รู้จักการเตรียมพร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั่นเอง

อย่างไรก็ดีเมื่อวิเคราะห์พิจารณาจากเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันพบว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นจริงเพราะเมื่อใดที่มนุษย์นั้นหากขาดซึ่งศีลธรรม หรือหลักธรรมประจำใจย่อมนำพาสู่ความเสื่อมวิบัติตามธรรมที่ขาดนั้น ซึ่งเห็นได้จากแนวโน้มเหตุการณ์จากสื่อต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน คือ

1) แนวโน้มทางสังคมด้านวัยรุ่น จากในวรรณกรรมมีเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือมีการกล่าวถึงสังคมด้านวัยรุ่นปรากฏอยู่ โดยมีเนื้อหาว่า *“ฝูงหมู่ หญิงชายส่วยสิบสามปี สิมีลูก ลือแล้ว”* (สวิง บุญเจิม, 2542) ซึ่งหากมองผลจากสถิติสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรณีเรื่องของสถิติในการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 และการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น พบว่า ในปี 2561 นั้น มีจำนวนการคลอดบุตรของวัยรุ่นอายุ ต่ำกว่า 20 ปี คือ 10 – 19 มากถึง 20,343 มีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 13 ปีที่คลอดบุตรถึง 394 คน นอกจากทั้งหมดอยู่ในอายุ 14 – 19 ปีจำนวน 19,949 คน นอกจากนี้ใน ปี พ.ศ. 2561 จากการสำรวจพบว่า ร้อยละของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณร้อยละ 25 และนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ประมาณร้อยละ 42 ส่วนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณร้อยละ 95 (สำนักอนามัยการเจริญพันธ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ซึ่งหากมองจากสถิติจะเห็นว่ามีมูลที่มีแนวโน้มตรงตามที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน เรื่อง กาละนับมื้อส่วย ซึ่งส่วนหนึ่งของการมีบุตรอันควรก่อนวัยนั้นในทางพุทธศาสนาเห็นว่ามีผลมาจาการการที่มนุษย์ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าคือ กิเลสตัณหา ที่มีติดอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งความต้องการทางเพศหรือแรงขับนี้จะปรากฏขึ้นเมื่อถึงวัยเจริญพันธ์ อันเหมาะสมตามแต่สังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ดี

ในมุมมองสังคมไทยเด็กที่มีอายุยังไม่พ้นนิติภาวะ คืออายุอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ก็ยังเห็นไม่ควรที่จะมีบุตรนั่นเอง

2) แนวโน้มทางสังคมด้านศาสนา จากในวรรณกรรมเรื่องนี้มีเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือมีการกล่าวถึงเรื่องด้านศาสนาถึงการไม่ทำธุระหรือกิจของพระภิกษุสงฆ์ ดังมีเนื้อความกล่าวว่า (สวิง บุญเจิม, 2542)

แม่นว่า สังฆะเจ้าทรงธรรม ในสูตร ก็ดี
ยังเล่า แปลงจ่ายเชื้อเงินด้วง คั่วขาย
ลางเหล่า ยังจำมั่นคำสอน พุทธบาทก็มี
สังฆะสมณ์สิ่งนั้นมีน้อย บ่หลาย
พระสงฆ์เจ้าบ่มีสอน ธรรมสวากข์
มีแต่ความขี้คร้านฉันแล้ว ก็เหล่านอน

ถอดเนื้อความโดยรวมได้ว่า ในอนาคตพระภิกษุสงฆ์มีการซื่อขายแลกเปลี่ยนเงินตราเหมือนชาวบ้าน อย่างไรก็ดียังมีคณะสงฆ์ที่ยังปฏิบัติตามดำเนินตนตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่มีน้อย นอกจากนี้ยังมีพระสงฆ์ที่ไม่อบรมสั่งสอนแสดงธรรมด้วยเกียจคร้านฉันแล้วก็นอน ซึ่งถามว่าแนวโน้มทางศาสนาในวรรณกรรมมีปรากฏในปัจจุบันหรือไม่นั้น คงต้องพิจารณาเป็นกรณีไป แต่อย่างไรก็ดีในพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าท่านได้ทรงวางกฎระเบียบบัญญัติเป็นพระวินัยในเรื่องของกิจวัตรสำคัญของภิกษุสงฆ์ที่พึงปฏิบัติไว้แล้ว 2 อย่าง คือ 1. ถือนิสัย 4 อย่างในการดำเนินชีวิต คือ 1) บิณฑบาตเป็นกิจวัตร 2) ถือผ้าบังสกุลเป็นกิจวัตร 3) อยู่โคนต้นไม้เป็นกิจวัตร 4) ฉันยาดองด้วยน้ำมูตรเน่าและถืออกรณียกิจ 4 อันไม่พึงกระทำ คือ 1) ไม่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์ 2)ไม่ลักทรัพย์ 3) ไม่ฆ่าสัตว์ 4) ไม่อวดคุณวิเศษที่ตนไม่มี นอกจากนี้พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าสำคัญในการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านศีลต้องควบคุม กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย 2) ด้านสมาธิ พระสงฆ์ต้องฝึกฝนจิตใจด้วยการฝึกเจริญภาวนา เพื่อทำจิตใจให้สงบ ข่มกิเลส 3) ด้านปัญญา พระสงฆ์จะต้องศึกษาอบรมตนเองให้เป็นผู้มีปัญญา (อมร สังข์นาค, 2563) ดังนั้นหากมองแนวโน้มทางด้านศาสนาในส่วนตัวผู้เขียนเห็นว่ามีความเป็นไปได้ตามปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ในบางส่วนเท่านั้นเอง

3) แนวโน้มทางสังคมการเมือง ในส่วนนี้ผู้เขียนขอวิเคราะห์จากทัศนะส่วนตัวจากเหตุการณ์สถานการณ์ปัจจุบันที่ปรากฏในสื่อ และข้อมูลการจัดอันดับการคอร์รัปชัน : อันดับความโปร่งใสไทยปี 2562 ของไทยในระดับโลกและอาเซียน พบว่า ประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 101 จากจำนวนทั้งหมด 180 ประเทศ และได้ค่าเฉลี่ยดัชนีที่ 36 (จากคะแนนเต็ม 100) ซึ่งเท่ากับค่าดัชนีในปี 2018 ถือว่าหล่นลง เนื่องจากในการจัดอันดับปี 2018 ไทยอยู่ในอันดับที่ 99 จาก 180 ประทศ ซึ่งประเทศที่อันดับตัวเลขยิ่งสูงหมายถึงยิ่งมีการคอร์รัปชันมาก นั่นเอง จากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนี้เองจึงทำให้เกิดการกระทำที่ผิดจากหลักความถูกต้อง ก่อเกิดเหตุการณ์ทางจริยธรรมที่ผิดรูปเกิดขึ้น ดังเห็นได้จากสื่อปัจจุบัน ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนมีรากฐานมาจากการขาดซึ่งศีลและจริยธรรมอันดีงามนั่นเอง เมื่อนำมาพิจารณาจากวรรณกรรมก็เห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่เป็นจริง ดังปรากฏในเนื้อความในวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วย นั่นเอง

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องกาละนับมื้อส่วย พบว่าในการแต่งวรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ล้วนมีเค้าโครงมาจากการที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายอนาคตหลังพุทธปรินิพพานแก่พระอานนท์ โดยใจความสำคัญหลักในเรื่องการทำนายนี้อาจเกิดจากการหยั่งเห็นของพระพุทธเจ้าที่มองแล้วว่าในอนาคตมนุษย์นั้นเสื่อมจากศีลธรรม คุณธรรมอันดีงามจึงทำให้เกิดปัญหาแก่มนุษย์เอง ดังนั้นหากไม่ต้องการให้เกิดภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้นในทางออกน่าจะเป็นการที่มนุษย์ยังต้องรักษาศีลธรรม ข้อปฏิบัติในทางพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เลวร้ายพิบัติเป็นจริงดังคำทำนายไว้ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนับมื้อส่วยนี้

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักอนามัยการเจริญพันธ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ. (2547). *การใช้ภาษาไทย.* กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา และหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุคส์พับลิเกชัน จำกัด.

ปรีชา พิณทอง. (2534). *ผญาภาษิตโบราณอีสาน.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

สวิง บุญเจิม. (2542). *กาละนับมื้อส่วย.* กรุงเทพมหานคร: บ.เอช.ที.แอนด์ที. คอร์ปอเรชั่น.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์.* สุพรรณบุรี: ศูนย์เรียนรู้ทุ่งสักอาศร.

หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2552). *วิเคราะห์รสวรรณคดีไทย.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

อุดม บัวศรี. (2535). *กาละนับมื้อส่วย หรือพุทธทำนาย*. ขอนแก่น: ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นฤมล กาญจนทิต และอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ. (2532). *ว่าด้วยหลักวรรณคดีวิจารณ์.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มัลลวีร์ ดอกแก้ว. (2548). “วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง พุทธทำนาย”. *ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ปริญ รสจันทร และคณะ. (2555). “การสร้างความปรองดองระหว่างสยามและท้องถิ่นหลังความขัดแย้งกรณีกบฏผู้มีบุญอีสาน 2444 - 2455”. *รายงานการวิจัย ปีงบประมาณ 2555 คณะครุศาสตร์*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

พระมหาสุวัฒน์ ปญฺญาวชิโร (เพ็ชรรักษา). (2563). *ปริศนาธรรมในวรรณกรรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 จาก https://www.gotoknow.org/posts/301958//

อมร สังข์นาค. (2563). *วิถีธรรมวิถีไทย หน่วยที่ 6 เรื่อง พระสงฆ์ หน้าที่ของพระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2566 จาก http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=5544.0;wap2 //

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู
Guideline for Developing Work Ethics of the Teachers

[1]**สมบัติ แซ่เบ๊** Sombut Sae-be
[2]**โกศล มีคุณ** Kosol MeeKun
[3]**ศักดิ์ชัย นิรัญทวี** Sakchai Nirunthawee
[4]**วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล** Vipaporn Poovatanakul
[1234]วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยพะเยา
[1234]College of Management Bangkok, University of Phayao
[1]Corresponding Author, E-mail: Mafengyuanklw@gmail.com

Received April 4, 2023; **Revised** July 11, 2023; **Accepted:** December 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร หนังสือและบทความที่เกี่ยวข้อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู จะต้องเริ่มต้นศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู จากนั้นสร้างรูปแบบการพัฒนา ซึ่งแนวทางการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครูนั้น จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดแนวคิด/ทฤษฎี ที่ใช้เป็นกรอบของการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ โดยอาจยึดแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม หรือทฤษฎีอื่น ๆ ทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ (Psycho-behavioral theories) ประมวลเอกสารเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีจริยธรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มของตัวแปร 3 ด้าน ได้แก่ กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะเดิม กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม และกลุ่มปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ เมื่อกำหนดตัวแปรพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครูและกลุ่มตัวแปรปัจจัยได้ครบ สามารถกำหนดเป็นแนวคิดหาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ซึ่งจะสามารถอธิบายพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครูด้วยกลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งองค์ความรู้ส่วนนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูต่อไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนา; จริยธรรม; ครู

Abstract

This article entitled to study the concept of the Guideline for developing work ethics of the teachers. This is qualitative research done by studying academic documents. The study to developing work ethics of the teachers and then create

developing model. The causal factors study work ethics of the teachers by setting the ascetical framework of the study, may be use start concept of system theory as interactionism model or another Psycho-behavioral theory, review literature related to teacher's behavior compose of 3 group of causal factors, those are psychological trait factors, situational factors and psychological state factors. After fine shed setting of behavior work ethics of the teachers and the causal factors, we can set conceptual of correlation cooperation study. In the research, it was found that the results yield behavior work ethics of the teacher's causal model. This body of knowledge can be used as a guideline for developing work ethics of the teachers or activated create.

Keyword: Development; Ethics; Teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา กระบวนการจัดการศึกษาถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญและต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2560 – 2579 เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา ซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และเพื่อตอบสนองนโยบายแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งการศึกษาก็เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยพัฒนาศักยภาพคนตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2561)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหน้าที่กำกับดูแลสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัยภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน กอปรกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมในการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม

วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550)

ในอดีตที่ผ่านมา ครูจะเป็นกลุ่มบุคคลที่สังคมให้ความเคารพนับถือและให้เกียรติสูงกว่าคน ในอาชีพอื่น เนื่องจากครูมีจริยธรรมในการทำงานและได้ให้ความเป็นครูอย่างสูงแก่ศิษย์และสังคม แต่ในปัจจุบันครูมีจริยธรรม ในการทำงานและให้ความสำคัญของความเป็นครูลดลงเพราะอิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ระบบจริยธรรมทางจิตใจในอดีตจึงถูกแทนที่ด้วยระบบจริยธรรมทางวัตถุ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูมีปัญหาจริยธรรมในการทำงาน จำนวนครูที่มีปัญหาจริยธรรมนั้นอาจจะมีจำนวนมากเนื่องจากจริยธรรม มีขอบข่ายค่อนข้างกว้างและเป็นพื้นฐานของทุกกิจกรรมในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวครู ครูคนหนึ่งอาจมีจริยธรรมในการทำงานดีบางประการและไม่ดีบางประการ ครูบางคนอาจมีจริยธรรมในการทำงานดีในบางโอกาสและไม่ดีในบางโอกาส (ดวงเดือน พิณสุวรรณ์, 2559)

ความสำคัญของการมีจริยธรรม นับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน ถ้าคนใดขาดจริยธรรม อาจมีผลร้ายต่อตนเองและสังคม สังคมที่มีคนขาดจริยธรรมมาก ย่อมเป็นสังคมที่วุ่นวายไร้ความสุข ดังจะพบได้จากการเกิดวิกฤตศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งในวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร หรือนักการเมือง เป็นต้น จึงมีคำกล่าวว่า เราไม่สามารถสร้างครูบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถผลิตแพทย์ ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจที่ดีได้ ถ้าหากบุคคลเหล่านั้น มีพื้นฐานทางนิสัย และความประพฤติที่ไม่ดี (รัตนวดี โชติกพนิช, 2554) การมีจริยธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตและสังคม มีส่วนสำคัญที่จะนำความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม ย่อมทำให้มีจิตใจที่ดีและสะอาด จะทำการใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีค่า มีประโยชน์ต่อสังคม คนทุกคนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและคุณธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาก

ดังนั้น การที่จะพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูได้ จะต้องมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่เป็นสาเหตุของจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งจะต้องเริ่มจากการประมวลเอกสารและนิยามการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู มีการกำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุในกลุ่มต่าง ๆ ของพฤติกรรม เชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัย ดำเนินการวิจัย หารูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู เพื่อให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูนั้น เนื่องจากมีปัจจัยที่เป็นไปได้จำนวนมาก การประมวลและคัดสรรปัจจัยให้ได้ใกล้เคียง หรือตรงที่สุด จำเป็นต้องมีกรอบหรือขอบเขตในการศึกษา จากการศึกษาพบว่า มีการพัฒนากรอบ/ขอบเขตของการคัดเลือก และกำหนดตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคล โดยกรอบที่กำหนดกลุ่มของตัวแปรได้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมของ Magnusson and Endler ในส่วนของกรอบ

ที่เป็นสาเหตุด้านจิตใจของบุคคล (Magnusson and Endler, 1997) อาจพิจารณาลักษณะทางจิตใจจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งสามารถอธิบายกลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครูได้ คือ กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 1) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม และ 3) การเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย 1) การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า 2) ภาวะผู้นำเชิงพุทธ 3) บรรยากาศสถานศึกษา และ 4) การสนับสนุนจากคนใกล้ชิด กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 1) ทัศนคติต่อการสอนและ 2) ความเชื่ออำนาจในตนในการทำงาน และกำหนดให้ผลผลิตหรือพฤติกรรม คือ พฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครู (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2544)

1. การทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู มีการศึกษาและให้ความหมายที่เกี่ยวกับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู การให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานของ Albanese กล่าวว่า การทำงาน หมายถึง พฤติกรรมการกระทำของคนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จต่องานโดยตรง และพฤติกรรมนั้นยังรวมไปถึงการแสดงออกของคนที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมที่เขาปฏิบัติงานอยู่ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นต้น (Albanese, 1981) และ White ได้ให้ความหมายของการทำงาน ไว้ว่า คือ การแสดงออกของบุคคลเพื่อตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ตรงกัน ไม่ว่าการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้น จะเกิดขึ้นภายนอกหรือภายในร่างกายก็ตาม นอกจากนี้ ยังรวมถึง การกระทำที่ปรากฏออกมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน โดยมีกลไกกำกับสั่งการจากความคิด ความรู้สึก ที่มีอยู่ภายในของบุคคลตลอดเวลา (White, 1989) ในส่วนที่เกี่ยวกับการทำงานอย่างมีจริยธรรม ดนัย ชาติศรี ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึง สภาพการทำงานอย่างมีจริยธรรม สรุปสาระสำคัญได้ว่า ประกอบด้วย 1) การทำงานตามจรรยาอาชีพของตน 2) การบริหารการปกครอง การใช้พระเดชพระคุณของหัวหน้าต่อลูกน้อง 3) การทำงานที่ยึดหลักธรรมทางศาสนา เช่น บารมี 10 ประการ อิทธิบาท 4 และ 4) ทำงานเพื่องาน (เงินสำคัญเป็นรอง) ทำตามกฎระเบียบ ทำเพื่อส่วนรวมและผลที่ยั่งยืน (ดนัย ชาติศรี, 2553) ในงานวิจัยของ หทัยรัตน์ ดุจจานุทัศน์ ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กล่าวถึงสาระสำคัญของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูผู้สอนว่า การกระทำและการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ดีงามถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม (หทัยรัตน์ ดุจจานุทัศน์, 2559) และงานวิจัยล่าสุดที่พบ คือ งานวิจัยของพิพัฒน์ ศรไพบูลย์ ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กล่าวถึงสาระสำคัญของการทำงานอย่างอุทิศตนไว้ว่า เป็นการกระทำหรือการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกของครู ที่เป็นผู้รู้จักให้ มีความเต็มใจ ความรับผิดชอบ ทุ่มเท กระตือรือร้น เสียสละด้วยแรงกาย แรงใจ ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (พิพัฒน์ ศรไพบูลย์, 2562)

ความสำคัญของพฤติกรรมการทำงาน และการทำงานที่แสดงถึงการมีจริยธรรมจากที่นำเสนอมา อาจให้ความหมายการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครูได้ว่า หมายถึง การคิด และการกระทำของครู ในการปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ ด้วยการยึดหลักความรับผิดชอบ สุจริต ยุติธรรม เสียสละ มีน้ำใจ และสามัคคี โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ผลดีแก่งานของสถาบัน หรือสังคม มากกว่ามุ่งประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการศึกษาการทำงานอย่างมีจริยธรรม ทั้งที่เป็นลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรม จึงให้ความหมายลักษณะ 2 ประการ ดังกล่าวไว้ ดังนี้

1.1 จิตลักษณะการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่แฝงอยู่ภายในของครูผู้สอน ที่มุ่งการกระทำให้บรรลุความสำเร็จ ด้วยการยึดหลักความรับผิดชอบ สุจริต ยุติธรรม เสียสละ มีน้ำใจ และสามัคคี โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ผลดีแก่งานของสถาบัน หรือสังคม มากกว่ามุ่งประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้อง จิตลักษณะการทำงานอย่างมีจริยธรรม ประกอบด้วย ด้านการสอน และด้านการพัฒนา

1.2 พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูผู้สอน ในการทำงานใช้บรรลุความสำเร็จ ด้วยการยึดหลักความรับผิดชอบ สุจริต ยุติธรรม เสียสละ มีน้ำใจ และสามัคคี โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ผลดีแก่งานของสถาบัน หรือสังคม มากกว่ามุ่งประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้อง โดยพฤติกรรมการทำงานจะประกอบด้วยพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมการพัฒนา (พัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาองค์กร)

2. ประเด็นวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู การกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูได้นั้นจะต้องทราบปัจจัยเชิงสาเหตุของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู ซึ่งกลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 กลุ่ม มีดังนี้

2.1 กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะเดิม จากการศึกษาวรรณกรรมพบตัวแปรปัจจัยจิตลักษณะเดิม ที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และ การเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน

1) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน คือ ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดกับตน ในอนาคต เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคต และความสามารถบังคับควบคุมตน เพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต (งามตา วนินทานนท์, 2536) มีผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน สามารถ เป็นจิตลักษณะประการหนึ่งที่สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเคารพสิทธิผู้ป่วย (สุพัตรา ธรรมวงษ์, 2544) และสามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู (พิพัฒน์ ศรไพบูลย์, 2562) ทำให้คาดได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนจะมีความสัมพันธ์กับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

2) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ความคิดเชิงหลักการที่บุคคลใช้เพื่อการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ผลประโยชน์หลายฝ่ายขัดแย้งกัน (โกศล มีคุณ, 2557) มีผลการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม และเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตของพฤติกรรมของเด็กโตและนิสิต นักศึกษา (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550) และสามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู (พิพัฒน์ ศรไพบูลย์,

2562) ทำให้คาดได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

3) การเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน คือ ภาวะทางจิตใจของบุคคลที่รับรู้ถึงประโยชน์หรือ คุณค่าที่ตนได้รับจากสังคมและประเทศชาติ ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ และกระทำการตอบแทนคุณ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของ อุบล เลี้ยววาริณ (2558) มีผลการวิจัยพบว่า ความกตัญญูกตเวที ประกอบด้วย การสำนึกรู้ในบุญคุณหรืออุปการคุณของผู้อื่นหรือสิ่งอื่นที่มีแก่ตน และการทำตอบแทนคุณด้วยการแสดงออกทางกายและทางวาจาด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง (พระครูศรีสุตโสภณ, 2549) และภายหลังการฝึกอบรมการบริหารจิตของกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกมีจิตลักษณะทางพุทธ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดิน สูงกว่ากลุ่มควบคุม (กิตดา ปรัตถจริยา และ อุบล เลี้ยววาริณ, 2558) ทำให้คาดได้ว่า การเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

2.2 กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม จากการศึกษาวรรณกรรมพบตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู คือ การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ บรรยากาศสถานศึกษา และการสนับสนุนจากคนใกล้ชิด

1) การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า คือ การที่สมาชิกรับรู้ว่า ผู้บริหาร มีการแสดงออกมาให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกไว้วางใจ ตระหนักรู้ภารกิจ และวิสัยทัศน์ มีความจงรักภักดี พัฒนาความสามารถ และศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้น (สันติ หอมทวีโชค, 2554) มีผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (พัทธนันท์ หลีประเสริฐ, 2558) และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (พัชรินทร์ สงครามศรี, 2561) ทำให้คาดได้ว่า การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

2) ภาวะผู้นำเชิงพุทธ คือ ภาวะผู้นำที่ใช้อำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการอำนวยการและปฏิบัติการ โดยกระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2562) มีผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อผู้นำท้องถิ่น อาศัยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธ 6 ประการ คือ พุทธิปัญญา มีศรัทธา กฎหมาย ซื่อสัตย์ โปร่งใส ปฏิบัติศีล 5 สามารถเป็นแนวทางในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีส่งผลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในการพัฒนาจังหวัดให้เข้มแข็งในอนาคตต่อไป (ประสิทธิ์ พันธวงษ์, 2560) และการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาประกอบด้วยทศพิธราชธรรม, พรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4 และสังคหะวัตถุ 4 ซึ่งหลักพุทธธรรมทั้ง 4 หลัก ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิต การทำงานของผู้นำได้เป็นอย่างดี (อำนาจ มลสิน, 2563) ทำให้คาดได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

3) บรรยากาศสถานศึกษา คือ สภาพที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา และส่งผลถึงการรับรู้หรือความรู้สึกบุคคลในสถานศึกษา สภาพดังกล่าวคาดว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคลทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของ (นิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์, 2562) มีผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศโดยรวมขององค์การอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านนโยบายการบริหารจัดการ ผลการศึกษาระดับของพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการพัฒนาตนเอง ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (สุกัญญา จันทะศรี, 2556) และการรับรู้บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การโดยรวม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในระดับค่อนข้างสูง (เรวดี วิจารี, 2556) ทำให้คาดได้ว่า บรรยากาศสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

4) การสนับสนุนจากคนใกล้ชิด คือ การที่ครูได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนการทำงานจากผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดตนทั้งทางด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งทรัพยากร งบประมาณ และแรงงาน ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ของการเพิ่มแรงจูงใจ ผลการปฏิบัติงาน หรือประสิทธิผลในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของครูที่ได้รับการสนับสนุนจากคนใกล้ชิดนั้น (ไพศาล แย้มวงษ์, 2555) มีผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี (สรายุทธ วรเวก, 2562) และการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร (พิพัฒน์ ศรไพบูลย์, 2562) ทำให้คาดได้ว่าการสนับสนุนจากคนใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

2.3 กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ จากการศึกษาวรรณกรรมพบตัวแปรปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู คือ ทัศนคติต่อการสอน และความเชื่ออำนาจในตนในการทำงาน

1) ทัศนคติต่อการสอน คือ ลักษณะทางจิตใจของครูที่ประกอบด้วย ความรู้ ในประโยชน์โทษ ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ และพร้อมที่จะกระทำตามความรู้สึกต่อการสอน (อดุลย์ จาตุรงคกุล, 2543) มีผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับดีมาก มี 4 ด้าน (นิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์, 2562) และทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี (สรายุทธ วรเวก, 2562) ทำให้คาดได้ว่า ทัศนคติต่อการสอน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

2) ความเชื่ออำนาจในตนในการทำงาน คือ การที่ครูเกิดการเรียนรู้และเชื่อว่าผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อว่าตนสามารถ ควบคุมได้ สามารถจัดการที่สาเหตุเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการได้จริง (มนเสฏฐ ประชาศิลป์ชัย, 2555) มีผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรงกับพฤติกรรมการพัฒนาตนให้รอบรู้ของข้าราชการครู (ศิวกานต์ ธิมาชัย, 2552) และความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์และร่วมกับ

ลักษณะอื่นอีกบางประการ พยากรณ์การทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร (พิพัฒน์ ศรไพบูลย์, 2562) ทำให้คาดได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตนในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู

จากการนำเสนอการศึกษาเอกสาร ได้กำหนดจริยธรรมในการทำงานของครูไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) จิตลักษณะการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู และ 2) พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู ขณะที่ได้กำหนดกลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู ได้แก่ กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 1) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม และ 3) การเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย 1) การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า 2) ภาวะผู้นำ เชิงพุทธ 3) บรรยากาศสถานศึกษา และ 4) การสนับสนุนจากคนใกล้ชิด กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 1) ทัศนคติต่อการสอน และ 2) ความเชื่ออำนาจในตนในการทำงาน

แนวคิดปัจจัยเชิงสาเหตุของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู หากได้มีการดำเนินการวิจัยในเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlative Comparative Study) จะทำให้ทราบปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครู สามารถนำไปสู่การกำหนดรูปแบบบริหารการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูได้ ถ้าจะมีการดำเนินการวิจัยเสนอ จะต้องดำเนินการในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดประชากรและการเลือกตัวอย่าง การเลือก และ/หรือ สร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทสรุป

บทความนี้ได้เสนอ ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู กำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครู โดยได้มีการเสนอผลการศึกษาวรรณกรรม ให้นิยามพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครู และได้เสนอผลการศึกษาวรรณกรรม ให้นิยามกลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 กลุ่ม ที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมจริยธรรมในการทำงานของครู ได้แก่ กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และการเชื่อในบุญคุณแผ่นดิน กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ บรรยากาศสถานศึกษา และการสนับสนุนจากคนใกล้ชิด กลุ่มปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย ทัศนคติต่อการสอน และความเชื่ออำนาจในตนในการทำงาน สุดท้ายได้เสนอแนวคิดเพื่อหาองค์ความรู้ปัจจัยเชิงสาเหตุของการทำงานอย่างมีจริยธรรมของครู เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานของครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิตดา ปรัตถจริยา และอุบล เลี้ยววาริณ. (2558). ผลของการใช้ชุดฝึกอบรมการบริหารจิตตามแนวพุทธเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางพุทธ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารปัญญาภิวัฒน์. 7(2)*: 207 – 220.

โกศล มีคุณ. (2557). การวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ชนิดทั่วไปและชนิดเฉพาะกิจและการประเมินความตรงจากการวัด. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย. 11(1)*: 16 – 65.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร ตำราชั้นสูงทางสังคมพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4).* คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2557). การวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนทั่วไปและเฉพาะกิจเพื่อใช้กับวัยรุ่นไทยและการประเมินคุณลักษณะของคะแนนจากการวัด. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย. 11(2):* 121-188

ดวงเดือน พิณสุวรรณ์. (2559). *ประมวลสาระชุดวิชาความเป็นครู*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). *รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม.* คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์. (2562). ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประสิทธิ์ พันธวงษ์. (2560). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี.* สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูศรีสุตโสภณ. (2549). ความกตัญญูกตเวทีในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคมจากมุมมองพระพุทธศาสนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา.* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชรินทร์ สงครามศรี. (2561). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 12(1).* 161-173.

พัทธนันท์ หลีประเสริฐ. (2558). การศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิพัฒน์ ศรไพบูลย์. (2562). รูปแบบการพัฒนาการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู สังกัด

กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยพะเยา.

ไพศาล แย้มวงษ์. (2555). การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัตนวดี โชติกพนิช. (2554). *จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เรวดี วิจารี. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขต ระยอง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิวกานต์ ธิมาชัย. (2552). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพัฒนาตนให้รอบรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สรายุทธ วรเวก. (2562). รูปแบบการวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมการสอนนักเรียนให้เป็นคนดี. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยพะเยา.

สันติ หอมทวีโชค. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2562). การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2561). *มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ 2561.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). *แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุกัญญา จันทะศรี. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุพัตรา ธรรมวงษ์. (2544). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับกับพฤติกรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในงานพยาบาลผู้ป่วยใน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อดุลย์ จาตุรงคกุล. (2543). กลยุทธ์การตลาด (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ มลสิน. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรธุรกิจเอกชนผลิต

ยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9).* 359-374.

Albanese, R. (1981). *Managing: Toward accountability for performance (3rd ed.).* Homewood, IL: Richard D. Irwin.

Magnusson, D. and Endler, N.S. (1977). *Personality at the crossroad.* New Jersey: LEA.

White, P. A. (1989). *Resource Materials on School-Based Management.* New Brunswick, NJ: Center for Policy Research in Education, Rutgers University.

แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย
Guidelines for Learning Management about the 4 Noble Truths for Early Childhood

[1]**รัชนี นกเทศ** Ratchanee Nokthet
[2]**ภัทรวลี นิ่มนวล** Patwalee Nimnuan
[1]คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
[1]Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat
[2]นักวิชาการอิสระ
[2]Independent Scholar
[1]Corresponding Author, E-mail: kruple_ratchanee@yahoo.co.th

Received May 23, 2023; **Revised** November 17, 2023; **Accepted:** December 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่ง “อริยสัจ 4” เป็นความจริงอันประเสริฐ ได้แก่ ทุกข์ (ความยากลำบาก ความไม่สบายกายไม่สบายใจ) สมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์) มรรค (ทาง 8 ประการอันประเสริฐเพื่อความดับไม่เหลือแห่งทุกข์) อริยสัจ 4 นี้ เป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา เป็นสาระอันทรงคุณค่าที่ควรปลูกฝังให้แก่พุทธศาสนิกชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย บทความนี้ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์เรื่องอริยสัจ 4 แล้วสังเคราะห์เนื้อหาอริยสัจ 4 ประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม จิตใจ และด้านสติปัญญา ผู้เขียนได้เสนอตัวอย่างการใช้ภาษาและคำง่าย ๆ เพื่ออธิบายความหมายเนื้อหาหลักธรรมให้เหมาะกับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และเสนอตัวอย่างกิจกรรมง่าย ๆ ที่ผู้จัดการศึกษาปฐมวัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สร้างพื้นฐานความเข้าใจเรื่อง อริยสัจ 4 แก่เด็กปฐมวัย อันนำไปสู่ความซาบซึ้งและปฏิบัติตามธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนช่วยกันสืบทอดความจริงอันประเสริฐนี้สู่คนในรุ่นต่อ ๆ ไปตามลำดับแห่งชีวิต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; เด็กปฐมวัย; อริยสัจ 4

Abstract

The objective of this research article is to present the guidelines on learning management about the Four Noble Truths for early childhood. The Four Noble

Truths consist of Dukkha; the truth of suffering or uneasiness, Samudaya; the cause of suffering, Nirodha; the cessation of suffering, and Magga; the Noble Eightfold Path to the cessation of suffering. These Four Noble Truths are important teachings in Buddhism. They are valuable substances that should be instilled in Buddhists from an early age. In this article, the author has studied, researched, analyzed and synthesized the Four Noble Truths together with educational concepts and theories. This is to obtain guidelines on learning management about the Four Noble Truths which correspond to the physical, emotional, social, mental and intellectual development of early childhood. The author has presented examples of the language use and simple words to explain the meaning of the dharmic principle to suit the children language development. The author has also presented examples of simple activities that early childhood education teachers will be able to put into practice and create a foundation of understanding of the Four Noble Truths to early childhood.

Keywords: Learning management; Early childhood; the 4 Noble Truths

บทนำ

สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงการนำหลักสำคัญจากพุทธศาสนามาเป็นรากฐานทางการศึกษา ไว้ดังนี้ ก. ในฝ่ายเนื้อหา (Content) ของการศึกษา อาจปรับเอาได้จาก “มรรคมีองค์แปด” ข. ในฝ่ายวิธีการ (Method) ของการศึกษา อาจปรับเอาได้จากขั้นหรือวิธีการของ “อริยสัจสี่” ค. ในแง่ของจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ (Psychology of Learning) อาจปรับเอาได้จากความคิดเรื่อง “ญาณ” ในระดับต่าง ๆ (ระดับสูงสุดของญาณก็คือ “ทศพลญาณ” ของพระพุทธองค์) (สาโรช บัวศรี, 2553) จากการศึกษาข้อมูลผู้เขียนพบว่า ปัจจุบันได้มีการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นที่แพร่หลาย ซึ่งวงการศึกษาของไทยได้นำอริยสัจ 4 มาใช้ในฝ่ายวิธีการ (Method) ดังปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (พระครูปลัดศักดิ์ มหาวีโร (โกศลสุภวัฒน์), 2563)

ในต่างประเทศ Milton V Uecker ได้กล่าวถึงความโดดเด่นของการศึกษาปฐมวัยที่มีพระคริสต์เป็นศูนย์กลาง ว่าเป็นศูนย์กลางปรัชญาที่รวมเด็ก ความศรัทธา และจิตวิญญาณไว้ด้วยกัน เมื่อเข้าใจดังนี้แล้วจึงต้องให้ความสนใจกับการทำความเข้าใจ การพัฒนาศรัทธา และวิธีการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เน้นความสำคัญของการให้ความรู้จากโลกทัศน์ในพระคัมภีร์ และเพิ่มการฝึกอบรมนักการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้จากโลกทัศน์ในพระคัมภีร์ การศึกษาปฐมวัยที่มีพระคริสต์เป็นศูนย์กลางเป็นการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีพันธกิจและวิสัยทัศน์ในการเข้าถึงเด็ก วิสัยทัศน์นี้รวมถึงผลลัพธ์ทางจิตวิญญาณหรือความเชื่อที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและหลักสูตรที่กล่าวถึงวิธีการสู่ผลลัพธ์เหล่านี้ (Milton V Uecker, 2019)

เมื่อปรียบเทียบในทางพุทธศาสนา อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา และอริยสัจ 4 เป็นธรรมที่ทำให้ผู้รู้แจ้งถึงความเป็นพระอริยะ ห่างไกลจากข้าศึกคือกิเลสตามลำดับขั้น

(พระอนันตชัย อภินนฺโท (ขันโพธิ์น้อย), 2560) ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยเน้นความสำคัญของอริยสัจ 4 ในฝ่ายเนื้อหา (Content) จึงควรได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาของอริยสัจ 4 ได้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัย

ด้วยแนวคิดและหลักการดังที่ได้กล่าวมานี้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เรื่องอริยสัจ 4 แล้วสังเคราะห์เนื้อหาอริยสัจ 4 ประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา เพื่อได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม จิตใจ และด้านสติปัญญา สร้างพื้นฐานความเข้าใจเรื่องอริยสัจ 4 แก่เด็กปฐมวัย อันนำไปสู่ความซาบซึ้งและปฏิบัติตามธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนช่วยกันสืบทอดหลักธรรมสำคัญนี้สู่คนในรุ่นต่อไป

แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย

พระพุทธองค์ทรงแสดงธัมมจักปวัตตนสูตร หรือที่รู้กันว่า “ปฐมเทศนา” เป็นเทศนากัณฑ์แรก เพื่อโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงกรุงพาราณสี ในคืนวันเพ็ญเดือน 8 สาระสำคัญของปฐมเทศนากล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงตำหนิทางสุดโต่งสองสายคือกามสุขัลลิกานุโยค คือการหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย และอัตตกิลมาถานุโยค คือการทรมานตนให้ลำบาก ซึ่งเป็นที่นิยมปฏิบัติกันในเวลานั้น แล้วพระองค์ทรงประกาศแนวทางใหม่ ซึ่งเป็นทางสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌมาปฏิปทา” อันประกอบไปด้วย อริยสัจ 4 และอริมรรคมีองค์ 8 ซึ่งโดยสรุปแล้วก็คือการดำเนินไปตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้วยวิธีการปฏิบัติเช่นนี้ พุทธศาสนิกชนก็จะบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพานได้ด้วยตนเอง (พระอำนาจ จิตฺตทนฺโต (เสมอทรัพย์), 2562)

พระอำนาจ จิตฺตทนฺโต (เสมอทรัพย์) ให้ความหมายของอริยสัจ 4 ไว้ดังนี้ 1) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ความเดือดร้อน ความเกิดแก่เจ็บตาย การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักที่ชอบใจ เป็นต้น 2) สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์ อันได้แก่ ตัณหา ทั้ง กามตัณหา ความอยากในอารมณ์อันน่าใคร่ ภวตัณหา ความอยากในความมีความเป็น และวิภวตัณหา ความอยากในความไม่มีไม่เป็น 3) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ ความดับตัณหา 4) มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 (พระอำนาจ จิตฺตทนฺโต (เสมอทรัพย์), 2562) สอดคล้องกับความหมายของอริยสัจ 4 ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “อริยสัจ 4 คือ 1) ทุกขอริยสัจ (อริยสัจคือทุกข์) 2) ทุกขสมุทยอริยสัจ (อริยสัจคือเหตุเกิดแห่งทุกข์) 3) ทุกขนิโรธอริยสัจ (อริยสัจคือเหตุเกิดแห่งทุกข์) 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ (อริยสัจคือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์)” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 35 ข้อ 189 หน้าที่ 163 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว) ได้อธิบายเกี่ยวกับอริยสัจ 4 โดยสรุปได้ดังนี้ อริยสัจ 4 ประกอบด้วยความจริงของโลกและชีวิต 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกข์ คือ ชีวิตนี้เป็นทุกข์ ใครก็ตามที่รู้ความจริงของชีวิตข้อแรกว่า ชีวิตนี้เป็นทุกข์ แม้จะยังไม่เห็นด้วยญาณทัสสนะ เพียงแค่ฟังแล้วนำไปคิดไตร่ตรองเท่านั้น ก็เพียงพอที่จะทำให้วัฏสงสารนี้สะเทือนยิ่งกว่าแผ่นดินไหวพร้อมกันทั้งโลกเสียอีก ทั้งนี้เพราะเมื่อใดที่นักโทษรู้ตัวแล้วว่าตนกำลังติดคุกอยู่ ความคิดที่จะแสวงหาหนทางออกจากคุกย่อมจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เมื่อคิดบ่อย ๆ ใคร่ครวญบ่อย ๆ ก็จะเกิดความเด็ดเดี่ยวในการตั้งเป้าหมายชีวิตขึ้นมาว่า “เป้าหมายชีวิตที่แท้จริงของมนุษย์ คือ การกำจัดทุกข์ให้หมดสิ้นไปด้วย

ตนเอง” เพียงแค่เกิดความคิดเช่นนี้ นักโทษก็เริ่มรู้สึกมีความปลอดภัยขึ้นมาระดับหนึ่งแล้ว ยิ่งกว่านั้นยังจะก่อให้เกิดความฮึกเหิมกันไปทั้งคุก ทั้งวัฏสงสาร แต่ผู้คุมคุกก็คงเริ่มจะอยู่ไม่สุข เพราะรู้ว่านักโทษกำลังคิดจะกำจัดทุกข์ให้พ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คือคิดจะแหกคุกออกไปจากวัฏสงสารแล้ว ดุจเดียวกับที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงเห็นทุกข์จากเทวทูต 3 คนแรก คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วทรงได้คิดว่า มนุษย์ทั้งโลกนี้ตกอยู่ในสภาพทุกข์เช่นเดียวกันทั้งหมดทั้งสิ้น มีหนทางใดที่จะกำจัดทุกข์นี้ได้บ้างหรือไม่ พอท่านได้เห็นเทวทูตที่ 4 ซึ่งเป็นสมณะเท่านั้น ก็ทรงตั้งเป้าหมายชีวิตเลยว่า เราเกิดมาเพื่อกำจัดทุกข์ให้หมดสิ้นไป จากนั้นท่านก็ทรงตัดสินพระทัยออกบวชเป็นสมณะ ใช้เวลาวิจัยค้นคว้าหาทางกำจัดทุกข์อยู่ 6 ปีเต็ม จึงได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาเอกของชาวโลก ดังนั้น การได้รู้ความจริงว่าโลกและชีวิตนี้เป็นทุกข์ แม้จะยังไม่เห็นด้วยญาณทัสสนะก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นการรู้ความจริงอันประเสริฐ เพราะทำให้คิดตั้งเป้าหมายชีวิตได้ถูกต้อง และจะเป็นเหตุให้มีพรรคพวกคิดตั้งเป้าหมายตามอย่างกันไปทั้งโลก เกิดความสั่นสะเทือนไปทั่วทั้งวัฏสงสาร ความจริงประการที่ 2) สมุทัย คือ สาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งเกิดจากการที่ใจถูกกิเลสบีบคั้น ทำให้เกิดตัณหา คือ ความทะยานอยากไม่รู้จบ ซึ่งเกิดจากการที่ใจถูกกิเลสบีบคั้น ใครก็ตามที่รู้ความจริงของชีวิตประการที่ 2 ว่า กิเลสเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ เพราะคอยบังคับใจมนุษย์ให้คิดอยากไม่รู้จบ ซึ่งส่งผลให้อยากพูด อยากทำในทางผิด ๆ ร้าย ๆ จนกลายเป็นทางมาแห่งความทุกข์ต่าง ๆ นานาในชีวิต ก็ถือว่า ได้รู้ความจริงอันประเสริฐประการที่ 2 แล้ว ถึงแม้จะยังไม่เห็นด้วยญาณทัสสนะว่า กิเลสมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร เพียงแค่รู้สาเหตุเท่านั้นก็จะทำให้เกิดความคิดที่จะแก้ทุกข์ได้ตรงจุดทันที นั่นคือ ถ้าอยากสิ้นทุกข์ ก็ต้องกำจัดกิเลสให้สิ้น ทำให้รู้จักฝึกควบคุมใจให้ผ่องใส ไม่ปล่อยให้กิเลสบีบคั้นจิตใจ ความจริงของชีวิตประการที่ 3) นิโรธ คือ ภาวะที่กิเลสถูกกำจัดหมดสิ้นไปจากใจ จึงทำให้ทุกข์ดับโดยสิ้นเชิง การได้รู้ความจริงว่า ทุกข์ทั้งหลายดับได้ด้วยการดับกิเลสให้หมดสิ้นจากใจ โดยการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 ย่อมทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพากเพียร ปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไปโดยไม่ย่อท้อ ความจริงประการที่ 4) มรรค คือ ข้อปฏิบัติที่สามารถกำจัดกิเลสได้สำเร็จ มีอยู่ 8 ประการ เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นความจริงอันประเสริฐว่าต้องฝึกฝนอบรมตนอย่างไร จึงจะกำจัดกิเลสได้เด็ดขาด สิ้นกิเลสเมื่อไรก็สิ้นทุกข์เมื่อนั้น หลุดพ้นจากสภาพนักโทษในวัฏสงสารได้อย่างถาวร (พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว), 2556)

ความหมายของมรรคมีองค์ 8 ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “อริยมรรคมีองค์ 8 นี้นั่นแล คือ 1) สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) 2) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) 3) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) 4) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) 5) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) 6) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) 7) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) 8) สัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่นชอบ)” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 35 ข้อ 486 หน้าที่ 171-173 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สาโรช บัวศรี กล่าวไว้ว่า ในพุทธศาสนา ท่านผู้รู้จะชี้ให้เราทราบเสมอว่า เรื่อง “ระดับ” (Level) นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ จำเป็นจะต้องเข้าใจให้ดี เช่น ท่านมักจะเตือนเราว่าของอย่างนี้อยู่ในระดับโลกียะ (mundane) แต่ของที่สูงขึ้นไปกว่านั้น อยู่ในระดับโลกุตระ (Super-Mundane) แล้วแต่เราจะปฏิบัติได้ถึงระดับใด เป็นต้น หรือบางครั้งท่านก็เตือนเราว่า การรักษาศีลธรรมนั้น ย่อมอยู่ในระดับที่ให้เกิดความร่มเย็นได้ในหมู่มนุษย์ หรือในสังคมของมนุษย์ ส่วนสัจธรรมนั้นย่อมอยู่ในระดับที่ทำให้มนุษย์หลุดพ้นไป เป็นเรื่องของมนุษย์แต่ละคน ไม่ใช่เรื่องของสังคมทั่วไป เป็นคนระดับกัน เป็นต้น ดังนั้น ในการดำเนินการศึกษาเพื่อเยาวชนของ

ชาติ โดยจะใช้พุทธปรัชญาเป็นรากฐานนั้น ก็จะต้องคำนึงถึงเรื่อง “ระดับ” นี้ด้วย เราคงไม่อาจเอาระดับ “เพื่อการหลุดพ้น” มาใช้กับเยาวชนเป็นแน่ แต่คงจะมุ่งเอาเพียงระดับ “เพื่อให้อยู่ได้ในสังคมเป็นอย่างดี”มาใช้ (สาโรช บัวศรี, 2553) จะพบการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือด้านความเข้าใจโลก (ปัญญา) เป็นการเข้าใจต่อโลกและชีวิตที่ถูกต้องประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ ด้านพฤติกรรม (ศีล) เป็นการสร้างกำแพงไม่ให้เกิดการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ด้วยสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ และด้านจิตใจ (สมาธิ) เป็นการฝึกจิตใจให้มุ่งมั่นต่อการกระทำที่ดี ด้วยสัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ (กนกวรรณ ขวัญอ่อน, 2562)

Jean Piaget กล่าวว่า ในช่วงที่เด็กอายุ 2-7 ปี เป็นช่วงเวลาที่เด็กมีความเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น ใช้คำพูดอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เห็น คิดในใจได้ เด็กมักจะเสนอคำถามว่า “ทำไม” และ “มาได้อย่างไร” เนื่องจากเป็นช่วงที่เด็กต้องการเข้าใจทุกอย่าง ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเอง (Jean Piaget, 1950) เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี เรียนรู้อย่างไร สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้คำอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้มากกว่า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเรียนรู้ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกตามความสนใจ ลงมือกระทำผ่านสื่อ อุปกรณ์ และของเล่นที่ตอบสนองการเรียนรู้ และมีความยืดหยุ่น การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลองผิดลองถูก การได้สัมผัสกระทำ และการกระทำซ้ำ ๆ เด็กจะมีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น เกิดการค้นพบและการแก้ปัญหา ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ผู้ใหญ่ควรเป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างความท้าทายและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่อิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้และเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมสำหรับเด็กควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กวัย 3-4 ปี มีความสนใจประมาณ 8-12 นาที เด็กวัย 4-5 ปี มีความสนใจประมาณ 12-15 นาที เด็กวัย 5-6 ปี มีความสนใจประมาณ 15-20 นาที กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องเกินกว่า 20 นาที กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทั้งนี้ ผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงวิธีสอน ดังที่ ทิศนา แขมมณี ได้อธิบายว่า วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction) หมายถึง การสอนจากหลักการไปสู่ตัวอย่าง โดยสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุป แล้วจึงให้ตัวอย่างการใช้ทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปดังกล่าวอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือวิธีสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction) หมายถึง การสอนที่ให้ผู้เรียนสรุปหลักการจากตัวอย่างง่าย ๆ ด้วยตนเอง เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการนำตัวอย่างของข้อมูล ความคิด เหตุการณ์ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ ที่มีหลักการแนวคิดที่ต้องการสอนให้แก่ผู้เรียนแฝงอยู่มาให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ จน

สามารถดึงหลักการแนวคิดที่แฝงออกมา แล้วนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ และเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด (ทิศนา แขมมณี, 2566)

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ให้เด็กมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอริยสัจ 4 อันเป็นคำสอนสำคัญของศาสนาพุทธ เมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ตามที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ จะมีความสอดคล้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ สาระที่ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ซึ่งเด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วควรเกิดแนวคิด เช่น ฉันเป็นคนไทย มีความภูมิใจในความเป็นไทย ที่มีวันสำคัญทางศาสนา ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน (ให้ความคิดรวบยอดโดยผู้สอน) จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเด็กแต่ละวัยใช้เวลาโดยประมาณ ดังนี้ อายุ 3-4 ปี ใช้เวลา 45 นาที/วัน อายุ 4-5 ปี ใช้เวลา 1 ชั่วโมง/วัน อายุ 5-6 ปี ใช้เวลา 1 ชั่วโมง/วัน ซึ่งมิได้หมายความว่าให้ผู้สอนสอนต่อเนื่องใน 1 กิจกรรม ต้องแบ่งแบ่งเวลาเป็นหลายช่วง เด็กอาจถูกสอนความคิดรวบยอดในกิจกรรมอื่น ๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การสอนเพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 ผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้า และเสนอเป็นตัวอย่าง ตามแนวทางกิจกรรมที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม ซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหา เมื่อเกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเอง ในการดำเนินกิจกรรมจะมีวิธี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ซึ่งขั้นนำ เป็นการเตรียมให้เด็กพร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ฯลฯ ซึ่งจะใช้เวลาสั้น ๆ ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2561) เช่น การสนทนาหรือการอภิปราย เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างเด็กกับผู้สอน โดยกำหนดประเด็นในการสนทนาหรืออภิปราย เช่น พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร ความจริง 4 ประการ อริยสัจ 4 คืออะไร เป็นต้น ผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กซักถาม โดยใช้คำถามกระตุ้นหรือเล่าประสบการณ์ที่แปลกใหม่เสนอปัญหาที่ท้าทายความคิด มีการยกตัวอย่างประกอบการสนทนา โดยใช้สื่อประกอบ เช่น รูปภาพ สิ่งของ เพื่อให้เด็ก “เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 ว่า อริยสัจ 4 คือ ความจริง 4 ประการ ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และสอนไว้ ได้แก่ ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ความเดือดร้อน ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักที่ชอบใจ สมุทัย คือ ความอยาก เช่นความอยากได้ในสิ่งที่ต้องการ ความไม่อยากได้สิ่งที่ไม่ต้องการ นิโรธ คือ ความดับทุกข์ มรรค คือ การปฏิบัติเพื่อดับทุกข์” โดยในการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์นั้น ในระดับปฐมวัย อาจเลือกยกตัวอย่างมรรคมีองค์ 8 บางข้อเพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับทุกข์ที่ได้เลือกมาเป็นหัวข้อในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถปรับให้

เหมาะกับระดับอายุและพัฒนาการของเด็ก เมื่อเด็กเกิดความเข้าใจแล้ว ผู้สอนจึงอธิบายเพิ่มเติมว่าถ้าต้องการดับทุกข์อย่างแท้จริงจำเป็นต้องใช้มรรคทั้ง 8 ข้อ นี้ให้ครบทุกข้อ

การเล่านิทานหรืออ่านนิทาน ผู้สอนใช้นิทานที่สอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 โดยใช้สื่ออาจเป็นหนังสือนิทาน หนังสือภาพ แผ่นภาพ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หรือการแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง โดยผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน นิทานเรื่องนี้มีปัญหาอะไรบ้าง เป็นต้น

การสาธิต เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยผู้สอนแสดงสิ่งที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น การเล่นเกมการศึกษาเกี่ยวกับอริยสัจ 4 แล้วให้เด็กได้ร่วมกันสรุปการเรียนรู้

การทดลอง/ปฏิบัติการ (ระยะสั้น) การทำกิจกรรมโครงงาน (ระยะยาว) เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง การคิดแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะภาษา ส่งเสริมให้เด็กเกิดข้อสงสัย สืบค้นคำตอบด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างง่าย สรุปผลการทดลอง อภิปรายผลการทดลอง และสรุปการเรียนรู้เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 โดยใช้กิจกรรมในระยะสั้นหรือในระยะยาว

การศึกษานอกสถานที่ เช่น การไปวัด เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก โดยผู้สอนนิมนต์พระวิทยากรเทศน์ง่าย ๆ เพื่อให้เด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4

การเล่นบทบาทสมมติ/การแสดงละคร/การใช้สถานการณ์จำลอง ให้เด็กสมมติตนเองเป็นตัวละคร แสดงบทบาทต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 โดยใช้สื่อประกอบกิจกรรม เช่น อุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ

การร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง เพื่อให้เด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 เช่น คำคล้องจองอริยสัจ 4 “ทุกข์-คือความทุกข์ สมุทัย-ทำไมจึงทุกข์ นิโรธ-คือทุกข์ไม่มี มรรค-คือวิธีเพื่อพ้นจากทุกข์” ซึ่งผู้สอนสามารถใส่ทำนองในคำคล้องจองนี้ตามความนิยมของเด็ก ก็จะเกิดเป็น “เพลงอริยสัจ 4” ที่ไพเราะและมีความหมายที่ทรงคุณค่า

การเล่นเกม เป็นกิจกรรมที่นำเกมการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น เกมจับคู่แผ่นภาพ เกมต่อภาพ เกมเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4

ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนไปทั้งหมดให้เด็กได้เข้าใจดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น การระบายสี การฉีกปะติด การตัดปะติด บนภาพง่าย ๆ ที่สื่อถึงองค์ประกอบของอริยสัจ 4 การร้อยหลอดกาแฟที่ผนึกกับบัตรภาพที่สื่อถึงองค์ประกอบของอริยสัจ 4 การประดิษฐ์กล่องอริยสัจ 4 โดยการสร้างภาพง่าย ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบของอริยสัจ 4 เรียงตามลำดับบน 4 ด้าน ของกล่อง เพื่อให้เด็กเล่นโดยวางกล่องในแนวราบแล้วหมุนกล่องดูภาพได้เอง เป็นต้น

กิจกรรมการเล่นตามมุม ผู้สอนอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษาเกี่ยวกับอริยสัจ 4 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4

กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง ผู้สอนสามารถประยุกต์กิจกรรมเกมการละเล่นเพื่อให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 ได้ เช่น “เกมอริยสัจ 4 มีกลุ่ม” โดยแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 4 กลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่มตามชื่อองค์ประกอบของอริยสัจ 4 และติดสัญลักษณ์สีที่เด็กแต่ละคนแทนชื่อกลุ่ม ผลัดกันเป็นตัวแทนกลุ่ม แล้วให้ตัวแทนกลุ่มวิ่งออกไปเรียกชื่อกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มวิ่งไปรวมกัน “เกมจับกลุ่มอริยสัจ 4” โดยแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 4 กลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่มตามชื่อองค์ประกอบของอริยสัจ 4 และติดสัญลักษณ์สีที่เด็กแต่ละคนแทนชื่อกลุ่ม เมื่อผู้สอนส่งเสียงว่า จับกลุ่มอริยสัจ 4 เด็กแต่ละคนต้องวิ่งกระจายกันไปจับกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ให้ครบองค์ประกอบของอริยสัจ 4 เป็นต้น เมื่อเล่นเสร็จแล้วผู้สอนสรุปทบทวนให้เด็กได้รับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4

เกมการศึกษา เป็นเกมง่าย ๆ ที่เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ โดยเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ เช่น เกมจับคู่ภาพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เกมจับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน) ความเป็นเหตุเป็นผลของภาพเหตุการณ์ตัวอย่างที่สอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 เกม
เรียงลำดับ เช่น เรียงลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องตามความสอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 เกมจัดหมวดหมู่ เช่น จัดหมวดหมู่ภาพเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 เป็นต้น

บทสรุป

จากตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางมานี้ ผู้สอนยังสามารถจัดการเรียนรู้ในแบบอื่น ๆ ได้อีกมากมาย ทั้งนี้ การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวันนั้นเป็นเรื่องจำเป็น หากไม่มีสื่อสำเร็จรูป เช่น หนังสือนิทาน นิทานภาพ แผ่นภาพต่าง ๆ เกมการศึกษา ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัยโดยตรง ผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการจัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นสื่อง่าย ๆ ที่ผู้สอนสามารถจัดทำได้เอง หรืออาจต้องใช้งบประมาณหรือความร่วมมือในการจัดทำสื่อจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอริยสัจ 4 สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นที่น่าสนใจของเด็ก ๆ ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย จดจำประทับใจ เป็นพื้นฐานนำไปสู่ความซาบซึ้งในพระธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถพัฒนาสู่ความเข้าใจเรื่องอริยสัจ 4 ในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นและดียิ่งขึ้นตามระดับแห่งพัฒนาการ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ขวัญอ่อน. (2562). การสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร,* 2(1), หน้า 46-59.

ทิศนา แขมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดศักดิ์ มหาวีโร (โกศลสุภวัฒน์). (2563). “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”. *ดุษฎีนิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว). (2556). นักโทษแห่งวัฏสงสาร ตอนที่ 3 อริยสัจ 4 (พระธรรมเทศนา เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2554). *วารสารอยู่ในบุญ. 11(129)*: 62-65.

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว). (2556). นักโทษแห่งวัฏสงสาร ตอนที่ 4 อริยสัจ 4 (พระธรรมเทศนา เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2554). *วารสารอยู่ในบุญ. 11(130)*: 66-69.

พระอนันตชัย อภินนฺโท (ขันโพธิ์น้อย). (2560). ความทุกข์ในอริยสัจ 4. *วารสารพุทธจิตวิทยา. 2(2)*: 45-58.

พระอำนาจ จิตตฺทนฺโต (เสมอทรัพย์). (2562). “การศึกษาเปรียบเทียบปฐมเทศนาในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับเทศนาบนภูเขาในคริสต์ศาสนา”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สาโรช บัวศรี. (2553). *รำลึกคุณูปการ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี*. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: สันติศิริการพิมพ์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Jean Piaget. (1950). *The Psychology of Intelligence*. New York: Harcourt, Brace and World.

Milton V Uecker. (2019). *Distinctively Christian: A Christ-centered Approach to Early Childhood Spiritual Development*. US: Wheaton Press.